

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

MAGISTRSKO DELO

RAZKRITJA TVEGANJ V LETNIH POROČILIH SLOVENSКИH BANK

Ljubljana, marec 2004

MOJCA JANČIČ

IZJAVA

Študentka Mojca Jančič izjavljam, da sem avtorica tega magistrskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom prof. dr. Marka Hočevarja in skladno s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah dovolim objavo magistrskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 3. 3. 2004

Podpis: _____

KAZALO

UVOD.....	1
1. POJMOVANJE RAČUNOVODSKEGA POROČANJA V BANKAH	4
1.1. Temeljna načela bančnega poslovanja.....	6
1.1.1. Reguliranje bank.....	8
1.2. Tveganja v bankah.....	12
1.3. Značilnosti in vzroki za nastanek tveganj.....	20
1.3.1. Odnosi med principalom in agentom	20
1.4. Moralni hazard in javna razkritja v bančništvu.....	22
1.5. Zakonski okvir za poslovanje in poročanje bank v Sloveniji	24
1.6. Vsebina Basla II in problemi.....	25
1.6.1. Regulatorni nadzor v Baslu II.....	27
1.6.3. Tržna disciplina v Baslu II	29
1.6.4. Vrste in zagotavljanje javnih razkritij	30
1.6.5. Pomen Basla II za slovenske banke.....	32
2. MODEL RAZKRITIJ V LETNIH POROČILIH BANK	33
2.1. Razkritja v skladu z ZGD	36
2.2. Razkritja v skladu s SRS	38
2.2.1. Razkritja k bilanci stanja in pojasnil	39
2.2.2. Razkritja k izkazu poslovnega izida in pojasnil	52
2.2.3. Razkritja k izkazu finančnega izida.....	56
2.3. Razkritja v skladu z določbami Banke Slovenije.....	57
2.4. Priporočila in zahteve Basla II pri razkrivanju podatkov	63
2.4.1. Obseg implementacije novega kapitalskega sporazuma	63
2.4.2. Kapital	64
2.4.3. Kapitalska ustreznost.....	64
2.4.4. Izpostavljenost tveganjem in metode ocenjevanja tveganj	65
3. RAZKRITJA V LETNIH POROČILIH TUJIH BANK	67
3.1. Razkritja kapitalske strukture	69
3.2. Razkritja kapitalske ustreznosti.....	70
3.3. Razkritja upravljanja in modeliranja tržnega tveganja	71
3.4. Razkritja delovanja bonitetne službe in zunanjih ocen-ratingov banke	71
3.5. Razkritja upravljanja s kreditnim tveganjem.....	72
3.6. Razkritja kvalitete aktive	72
3.7. Prostorska (geografska) in poslovna diverzifikacija.....	73
3.8. Računovodske usmeritve in politike razkrivanja	74
3.9. Razkritja drugih tveganj	75
4. RAZKRITJA TVEGANJ V LETNIH POROČILIH SLOVENSКИH BANK.....	75
4.1. Značilnosti slovenskega bančnega sistema	75
4.2. Raziskava razkritij v letnih poročilih.....	76
4.2.1. Raziskava letnih poročil slovenskih bank glede izpolnjevanja predpisov Banke Slovenije oziroma ZGD in SRS.....	77

4.2.2. Raziskava letnih poročil slovenskih bank glede izpolnjevanja priporočil baselskega komiteja	80
4.2.3. Raziskava razkritij posameznih tveganj v letnih poročilih slovenskih bank.....	82
4.2.4. Primerjava razkritij slovenskih in tujih bank.....	84
4.3. Uporabnost razkritih informacij	86
4.3.1. Analiza bonitete banke	87
4.3.2. Opozorilni znaki pri napovedovanju težav bank	90
4.4. Nevarnosti pri razkrivanju informacij	92
4.5. Terminski načrt razkrivanja informacij.....	93
SKLEP.....	95
LITERATURA	97
VIRI	99
SLOVARČEK SLOVENSКИH PREVODOV TUJIH IZRAZOV.....	100
PRILOGE.....	101

KAZALO SLIK

Slika 1: Povezave med učinkovitostjo, regulacijo in nadzorom finančnega sistema	9
Slika 2: Število letnih poročil glede na posamezno sestavino v poslovnem delu letnega poročila	79
Slika 3: Število letnih poročil glede na posamezno setavino računovodskega dela letnega poročila	80
Slika 4: Število razkritij pri slovenskih bankah po kriterijih priporočil baselskega komiteja za bančni nadzor	82
Slika 5: Odstotek razkritij pri slovenskih bankah in bankah v tujini po kriterijih priporočil baselskega komiteja za bančni nadzor	85

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Opredelitve tveganj različnih avtorjev in institucij	1
Priloga 2: Banke, vključene v raziskavo javnih razkritij bank za leto 2001 baselskega komiteja za bančni nadzor	3
Priloga 3: Banke, vključene v raziskavo razkritij v letnih poročilih slovenskih bank	4
Priloga 4: Raziskava letnih poročil slovenskih bank glede izpolnjevanja predpisov Banke Slovenije	5
Priloga 5: Raziskava letnih poročil slovenskih bank glede izpolnjevanja priporočil baselskega komiteja	14
Priloga 6: Raziskava razkritij posameznih tveganj v letnih poročilih slovenskih bank	20
Priloga 7: Terminski načrt priprave in razkrivanja informacij	29

UVOD

Vse gospodarske družbe, kamor sodijo tudi banke morajo za vsako poslovno leto pripraviti letne računovodske izkaze in izdelati letno poročilo. Pojem razkritja v najširšem pomenu obsega prikaz katerekoli informacije o izbrani družbi, v ožjem pomenu pa pomeni razkritje prikaz informacij, zajetih v letnih poročilih, razen tistih, ki se razkrijejo v temeljnih računovodskih izkazih. Ena od temeljnih nalog in namenov računovodstva je gotovo poročanje o računovodskih podatkih in informacijah o finančnem položaju, uspešnosti, morebitnih spremembah v finančnem položaju banke ali družbe vsem tistim, ki te informacije potrebujejo pri svojem odločanju (Odar, 2003, str. 12). To so tako notranji uporabniki v banki predvsem vodje na različnih ravneh in zaposleni, kot tudi zunanji uporabniki, trenutni in možni novi delničarji, vlagatelji, upniki, kreditojemalci, konkurenti in nenazadnje država.

Banke z razliko od ostalih gospodarskih družb poslujejo po nekoliko drugačnih zakonitostih. Osnovna tri načela bančnega poslovanja so načelo varnosti, donosnosti in likvidnosti. Vsa tri načela se morajo upoštevati enakovredno, saj bi drugače lahko postalo poslovanje tvegano, kar bi lahko povzročilo nestabilnost v celotnem bančnem sistemu in ne nazadnje tudi gospodarskem stanju v državi (Santos, 2000, str. 1). Prav zaradi tega je dejavnost bančništva, tako v Sloveniji kot tudi na tujem, ena izmed najbolj nadzorovanih dejavnosti. Pri opredeljevanju tveganj v bankah je teh opredelitev skoraj toliko, kot je različnih avtorjev (Ribnikar, 1994, str. 209), (Koch, 1998, str. 269), (Saunders, 2000, str. 73). V grobem pa je vsem avtorjem skupno, da kot glavne vire za možnost nastanka izgube navajajo kreditno, tržno in operativno tveganje, ki bodo tudi z vidika razkritij v magistrskem delu podrobneje opredeljeni. Tržno tveganje je opredeljeno kot sprememba v vrednosti sredstev banke zaradi sprememb glavnih ekonomskih dejavnikov kot so obrestne mere, devizni tečaji, cene blaga in storitev. O kreditnem tveganju govorimo, ko obstaja možnost, da stranka ne bo izpolnila pogodbenih obveznosti v pogodbenem roku. Operativno tveganje predstavlja stroške oziroma izgube, ki nastanejo zaradi napak v poslovanju ali pri izpolnjevanju zakonskih zahtev (Pyle, 1997, str. 3).

Poročanje zunanjim uporabnikom, ki je zakonsko predpisano in podprto s strokovnimi pravili vse bolj pridobiva na pomenu v zadnjem času tudi v Sloveniji. Na to opozarjajo številni domači avtorji tako z računovodskega in revizijskega področja (Odar, 2003, str. 16), (Vežjak, 2002, str. 29) ter pravnega (Kocbek, 2003, str. 237), (Bratina, 2002, str. 492) in bančnega področja (Rotovnik, 2003, str. 38). Na splošno bi lahko zahteve po večji transparentnosti (preglednosti) poslovanja in javnemu razkrivanju podatkov lahko iskali v vse večji globalizaciji in deregulaciji v bančništvu. Še posebno to velja za banke, ki poslujejo na mednarodnih finančnih trgih. Poleg tega pa na večje razkrivanje vplivajo tudi priporočila mednarodnih računovodskih standardov (v nadaljevanju MRS) in zahteve Banke za mednarodne poravnave (v nadaljevanju BIS) v novem baselskem kapitalskem sporazumu (v nadaljevanju Basel II). Nenazadnje pa se tako obseg poslovanja kot tudi tveganja povečujejo tudi s širjenjem in nadgrajevanjem bančno-finančnih storitev, z novimi finančnimi instrumenti in posledično tudi bolj učinkovito tehnološko podporo, ki omogoča spremljanje tveganj. Svoj delež k večjemu razkrivanju prispeva tudi trend prevzemov in združitvev. Velik vpliv finančnih institucij na splošno gospodarsko raven v razvitejših državah

in tudi v Sloveniji zaposluje uradnike centralnih bank, ki se po zahtevah Basla II pripravljajo na enotna pravila obvladovanja različnih tveganj, katerim so banke pri svojem poslovanju še posebej izpostavljene.

Zakon o gospodarskih družbah (v nadaljevanju ZGD), slovenski računovodski standardi (v nadaljevanju SRS) posledično tudi sklepi Banke Slovenije, ki deloma že vsebujejo zahteve Basla II predstavljajo zakonski okvir, kjer je razkrivanje določenih podatkov točno opredeljeno. Za večjo transparentnost poslovanja trga vrednostnih papirjev, boljšo obveščenost posameznih interesnih skupin pa za gospodarske družbe kot tudi banke veljajo pri poročanju tudi pravila Ljubljanske borze vrednostnih papirjev (Uradni list RS, št. 113/02). Basel II, ki bo stopil v veljavo ob koncu leta 2006 poleg izpolnjevanja minimalnih kapitalskih zahtev za kreditna, operativna tveganja, predpisuje tudi postopke nadzora in kontrole ter tržne discipline. Še posebej natančno v svojem tretjem stebru (Pillar 3) opredeljuje pojem tržne discipline, kjer imajo največji pomen razkritja, ki se nanašajo na strukturo kapitala in kapitalsko ustreznost, razkritja izpostavljenosti kreditnim, tržnim, operativnim tveganjem in tveganjem sprememb obrestnih mer (Rotovnik, 2003, str. 39).

V čem je pomen razkrivanja tveganj? Obširno poročanje bank o tveganjih v njihovih letnih poročilih ima velik vpliv na investitorje in analitike. Prvič, obvladovanje tveganj je osnovni element v povečevanju, varovanju in ohranjanju vrednosti deleža delničarjev. Drugič, investitorji morajo imeti možnost, da opazujejo in si oblikujejo mnenje o tveganjih, ki potencialno zadevajo banko in o tem, kako zna banka z njimi ravnati in jih obvladovati. Poleg tega pa razkritja o izpostavljenosti tveganjem pomagajo investitorjem, da spoznajo znesek, časovni okvir – roke in verjetnost prihodnjih denarnih tokov v banki. V takšnih razmerah, kjer imajo vlagatelji in ostali družbeniki različne potrebe in interese, so tudi banke začele s takšnim poročanjem, ki razkriva pristope in strategije, ki zadevajo maksimiranje vrednosti za delničarje. To pa je področje, kjer se udejanja zveza med tveganjem in donosom, ki s tem prehaja v celotno strategijo poslovanja bank.

Cilji, ki jih nameravam v magistrskem delu razjasniti zadevajo predvsem analitičen prikaz vsebine letnih poročil bank, opredelitev in prikaz razkritij v letnih poročilih, med njimi tudi razkritij vseh možnih bančnih tveganj, ki jih mora banka pri svojem poslovanju opredeliti, spremljati in se pred njimi tudi ustrezno zavarovati. Pri tem se bom opirala na zakonske okvire, ki so predpisani v Sloveniji.

Že sam Zakon o bančništvu v svojih členih precej upošteva evropske direktive, v delu pa imam namen predstaviti tudi analizo razkrivanja podatkov v tujini in na podlagi tega narediti primerjavo s Slovenijo. Pri tem želim opozoriti tudi na koristi pa tudi slabosti oziroma nevarnosti, ki jih lahko prinese razkrivanje. Vire za analizo in primerjavo s tujino bom črpala preko internetnih virov. V pomoč mi bo tudi analiza razkritij v letnih poročilih slovenskih bank za leto 2002, ki jo bom oblikovala v model potrebnih, zahtevanih in priporočenih razkritij za slovenske banke.

Glavni namen magistrskega dela je pomoč uporabnikom (vsem, ki so zainteresirani za poslovanje neke banke) in se pri odločanju ali analizah srečujejo z bančnimi letnimi poročili. Magistrsko delo naj bi tako pomenilo prispevek k boljšemu razumevanju vsebine razkritij v letnih poročilih in s tem opominjalo tako uprave bank kot tudi njihove nadzorne organe, da večja informiranost javnosti in preglednost poslovanja bank pripomore k večji učinkovitosti na finančnih trgih. V magistrskem delu bom tudi na enem mestu zbrala in navedla tiste časovne mejnike in roke, ki jih mora banka v skladu z zakoni in pravili upoštevati pri javnih objavah pomembnih informacij, ki zadevajo poslovanje in položaj banke.

Magistrsko delo se bo opiralo predvsem na predpisane zakonske okvire, zahteve regulatorja v Sloveniji za področje bank–Banke Slovenije in na praktične izsledke iz proučevanja razkritij v letnih poročilih slovenskih bank in bank v tujini.

Pri sklepanju bom sledila induktivni sintezi s katero bom iz posameznih konkretnih sestavin določila splošne značilnosti razkritij v letnih poročilih. Teoretično osnovo bom podkrepila z izsledki analize proučevanja razkritij v 19 letnih poročilih slovenskih bank za leto 2002. Z metodo primerjave pa bom ugotovila značilnosti in razlike oziroma podobnosti med razkritji v letnih poročilih slovenskih bank in bank v svetu. Z metodo modeliranja bom prikazala primer zahtevanih in priporočenih razkritij v letnih poročilih slovenskih bank.

Magistrsko delo je sestavljeno iz štirih večjih sklopov:

- prvi del razlaga pojmovanje računovodskega poročanja v bankah, odkriva temeljna načela bančnega poslovanja, se sooča s tveganji v bankah ter zaključuje z zakonskim okvirjem za poslovanje in poročanje bank tako v Sloveniji kot v mednarodnem okolju;
- drugi del predstavlja sestavo letnega poročila kot ga predpisujejo ZGD, SRS in Banka Slovenije in sicer v obliki predpisanih razkritij, ki so splošnega in računovodskega značaja. Poleg tega pa ta del predstavlja tudi priporočila in zahteve baselskega komiteja za bančni nadzor glede razkrivanja podatkov;
- tretji del povzema značilnosti razkritij v letnih poročilih bank v tujini in tako seznanja s prakso razkritij po različnih segmentih pri mednarodno aktivnih bankah;
- četrti del ponazarja raziskavo razkritij v letnih poročilih slovenskih bank za leto 2002 pri čemer je poseben poudarek dan razkrivanju tveganj, primerjavi med razkritji slovenskih bank in bank v tujini. V tem delu je predstavljena tudi uporabnost razkritih informacij ter prikaz nevarnosti pri razkrivanju informacij. Za zaključek so podani tudi časovni roki za predložitev in javno objavo letnih poročil oziroma drugih cenovno občutljivih informacij po predpisih, ki trenutno veljajo v Sloveniji.

1. POJMOVANJE RAČUNOVODSKEGA POROČANJA V BANKAH

Pri pripravljanju računovodskih informacij se predpostavlja, da gre za delujoče podjetje oziroma banko, ki bo v dogledni prihodnosti nadaljevala poslovanje in nima niti potrebe niti namena, da bi povsem ustavila ali pomembno skrčila obseg svojega delovanja¹. Poslovni dogodki se pripoznavajo, ko se pojavijo in ne šele ob plačilu. Tretja, zelo pomembna predpostavka, ki se upošteva pri pripravljanju računovodskih informacij je, da morajo biti le-te pripravljene tako, da kažejo resnično in pošteno sliko poslovanja banke².

Če banka ne upošteva katere od predpostavk, je treba uporabnike informacij o tem posebej obvestiti. Računovodske informacije morajo biti razumljive, bistvene, zanesljive in primerljive. Računovodske informacije morajo biti uporabnikom **razumljive**, če naj bi se na njihovi podlagi odločali. Bistvenost je odvisna od posameznega uporabnika informacij-kar je za nekoga bistvena informacija, je lahko z vidika odločanja drugega manj bistvena ali tudi nebistvena. Banka mora pri pripravi informacij upoštevati, kateremu uporabniku so namenjene in katere bodo zanj pomembne. Velikokrat se postavlja vprašanje, katera informacija je bistvena oziroma kako naj se določi bistvenost, da bo priprava računovodskih poročil olajšana. Kar pa pomeni, ne samo, da uporabniki računovodskih izkazov lahko razumejo postavke v njih, temveč tudi, da je mogoče ugotoviti pomen kontov in knjižb na njih.

Pri opredelitvi pomembnosti (**ustreznosti**) informacij naj banka izhaja iz potreb njihovih uporabnikov. Zasnova razkritij pomeni, naj bi objavljeni računovodski izkazi in pojasnila k njim vsebovali vse informacije o banki, ki so dovolj pomembne, da vplivajo na odločitve obveščениh in preudarnih uporabnikov računovodskih izkazov. Banke naj si izberejo svoja merila pomembnosti, na primer za postavke bilance stanja v primerjavi z vrednostjo vseh sredstev ali vseh obveznosti do virov sredstev ali za postavke izkaza poslovnega izida v primerjavi z vrednostjo vseh prihodkov oziroma odhodkov ali poslovnega izida. Merila naj se zapišejo v notranji akt, na primer v pravilnik o računovodstvu, ki se uporablja iz leto v leto tako, da je zagotovljena primerljivost informacij. Tako določena merila se morajo tudi predstaviti v računovodskem delu letnega poročila, da se olajša njegovo razumevanje. To pa pomeni, ne samo, da imajo postavke v računovodskih izkazih zaželeno, potrebne in koristne lastnosti, značilnosti, temveč tudi da konti in knjižbe na njih ustrezajo določenemu namenu in pravilom.

Računovodske informacije morajo biti **zanesljive**, da se lahko na njihovi podlagi sprejemajo ustrezne odločitve. Torej morajo predstavljati vse pomembne pojave ter ne smejo vsebovati pomembnih napak in pristranskih stališč. Zaradi negotovosti, povezane s poslovnimi dogodki, se morajo pripravljati z ustrežno mero previdnosti (izkažejo se le uresničeni dobički, upoštevajo se vsa predvidljiva tveganja in izgube, nastale v poslovnem letu ali katerem od prejšnjih poslovnih

---

¹ Temeljna računovodska predpostavka upoštevanja časovne neomejenosti poslovanja.

² Uvod v SRS predstavlja temeljno računovodsko predpostavko kot upoštevanje resnične in poštene predstavitve v razmerah spreminjanja vrednosti evra in posamičnih cen, ne pa tudi hiperinflacije. Seveda pa je treba zagotoviti resnično in pošteno sliko tudi v neinflacijskih razmerah, kar izhaja tudi iz 4. smernice Evropske skupnosti (ES).

let)³. Dajanje prednosti vsebini pred obliko pa pomeni, naj računovodska poročila prikazujejo informacije o dejanskem poslovanju, ne glede na morebitno njihovo drugačno pravno obliko. Slednje pa pomeni, da postavke v računovodskih izkazih dejansko predstavljajo tisto, o čemer trdijo, da predstavljajo, ter da so konti in knjižbe na njih popolni in zanesljivi.

Uporabnikom informacij je pri njihovem proučevanju in njihovi uporabi v veliko pomoč, če so pripravljene tako, da jih je mogoče **primerjati** z istovrstnimi informacijami v prejšnjih obdobjih, z istovrstnimi predračunskimi informacijami ter z računovodskimi informacijami v drugih bankah⁴. Zaradi metodične enotnosti je mogoče primerjati postavke v računovodskih izkazih iste banke za različna leta ali postavke v računovodskih izkazih različnih bank, hkrati pa tudi da so konti in knjižbe na njih metodično enotni tako v posamezni banki kot v različnih bankah.

Računovodske informacije morajo biti pripravljene in predane uporabnikom pravočasno, torej takrat, ko jih potrebujejo pri svojem odločanju. Informacije, predane prepozno, pa če so še tako kakovostno pripravljene, niso koristne. Pri računovodskem poročanju je treba upoštevati, tako kot pri vsaki drugi dejavnosti v banki, tudi zahtevo po gospodarnosti, torej da morajo koristiti od njih presegati stroške njihove priprave in predaje.

Previdnost pomeni, da so številni negotovi poslovni dogodki neizogibno povezani z negotovostjo ter jih je pri računovodenju potrebno obravnavati razumno in premišljeno ob upoštevanju možnih posledic. Zahteva vsebine pred obliko opozarja, da je treba poslovne dogodke obravnavati v skladu z njihovo vsebino in v denarni merski enoti izraženo resničnostjo in ne le glede na njihovo pravno obliko (Vezjak, 2002, str. 31-70).

Notranji uporabniki računovodskih informacij so predvsem vodje na različnih ravneh, analitiki in drugi zaposleni, ki pripravljajo informacije za odločanje pri svojem delu.⁵ Predpisanih pravil o pripravljanju računovodskih podatkov in informacij ni – banka se samostojno odloči, kako bo vrednotila posamezne gospodarske kategorije ter kdaj in kako o njih poročala. Pri tem seveda izhaja iz potreb uporabnikov teh informacij, vse s ciljem, da so pripravljene informacije dobra podlaga za sprejetje odločitev, na podlagi katerih bosta banki omogočena uravnotežen dolgoročni razvoj in uspešno poslovanje.

Zunanji uporabniki računovodskih informacij pa so:

- lastniki podjetja⁶, tudi možni vlagatelji kapitala; predvsem jih zanima dolgoročna donosnost kapitala in v zvezi s tem kakovost uprave, ki zna zastaviti cilje in jih tudi uresničiti; kakovost

---

³ Zakon poudarja, da se tveganja in izgube upoštevajo tudi, če so postali znani šele v obdobju po bilančnem presečnem dnevu do dneva sestavitve letnih računovodskih izkazov.

⁴ Primerljivost računovodskih podatkov med podjetji in bankami omogoča uporaba enotnih strokovnih pravil, ki so predpisana za vsa podjetja in banke s SRS in enotnim kontnim okvirjem. Primerljivost je pogoj za uporabo tako imenovanega benchmarkinga na področju računovodskih informacij.

⁵ K notranjim uporabnikom SRS prištevajo tudi upravljalne in nadzorne organe v podjetju. Tudi ti organi so uporabniki letnih poročil, namenjenih zunanjim uporabnikom, saj letna poročila tudi sprejemajo. V nadaljevanju so obravnavani kot prejemniki letnih poročil, predpisani z ZGD-jem.

⁶ Po opredelitvi SRS se mednje ne vštevajo tisti lastniki, ki so člani njegovih upravljalnih in/ali nadzornih organov.

- uprave, torej najvišjega vodstva, je tudi sicer ena od ključnih informacij za druge skupine zunanjih uporabnikov, ki je v nadaljevanju posebej ne omenjamo več;
- posojilodajalci in dobavitelji (predvsem tisti, ki dajejo dolgoročna posojila oz. dolgoročne kredite), predvsem jih zanima sposobnost banke za redno odplačevanje posojil in dolgoročna donosnost sredstev;
  - kupci; prav tako jih zanima predvsem dolgoročna donosnost sredstev in s tem možnost ohranjanja ustaljenega poslovanja;
  - konkurenti; zanimata jih predvsem čista dobičkonosnost in finančni položaj;
  - država; zanimajo jo predvsem informacije z vidika različnih dajatev;
  - javnost; zanima jo predvsem vpliv poslovanja podjetja na naravno in družbeno okolje, zanima jo, ali podjetje s svojim delovanjem ogroža naravo oziroma kako preprečuje škodljive vplive svojega delovanja na okolje, zanimajo pa jo tudi možnosti zaposlovanja in druge informacije, pomembne za kraj (urejanje infrastrukture, prispevki za šolstvo, šport, kulturo in podobno).

Razvoj banke ali katerekoli druge organizacije sestoji iz finančne, razvojne in družbene komponente, katere so združene pod okriljem rednega poročanja oziroma razkrivanja informacij (Elkington, 1997, str. 4). Dokaz k tej trditvi lahko najdemo v naslednjem: organizacija mora biti finančno varna, kar je dokazano skozi mero dobičkonosnosti in mora izločiti oziroma vsaj zmanjšati na najnižjo možno raven svoje negativne vplive ter mora delovati v skladu z družbenimi pričakovanji (Deegan, 1999, str. 38).

V svetu je razvita t.i. zvrst družbenega poročanja korporacij (ang. corporate social reporting), ki se je izkazala kot proces komunikacije v smislu družbenih in razvojnih vplivov tako v internem smislu v okviru same organizacije kot tudi v zunanjem smislu, saj delovanje organizacije vpliva tudi na širše okolje in na posebne interesne skupine, kar pomeni izziv za organizacijo, da obdrži pozornost na svojih dejanjih (McGrath, 2003, str. 5). Tudi v Sloveniji se po ugotovitvah Horvatove v letnih poročilih postopoma uveljavljajo razkritja družbene odgovornosti in ravnanja z okoljem (Horvat, 2000, str. 128).

1.1. Temeljna načela bančnega poslovanja

Banke v današnjem svetu kot vsak poslovni subjekt zasledujejo ekonomske in tudi neekonomske cilje. Pri tem so med neekonomskimi cilji mišljeni predvsem ugled banke, družbena prepoznavnost med javnostmi in drugi neekonomski vidiki. Temeljni ekonomski cilj poslovanja vsake banke je zagotovo doseganje zelene donosnosti ob hkratni zagotovitvi likvidnosti in varnosti poslovanja. Tako bi lahko grobo očrtali bistvo bančnega poslovanja v sklopu vsaj teh treh poglavitnih prvin: donosnosti, likvidnosti in varnosti.

Banke morajo poslovati tako, da so v vsakem trenutku sposobne pravočasno izpolnjevati zapadle obveznosti ter da so trajno sposobne izpolniti vse svoje obveznosti. Zagotavljati morajo, da vedno razpolagajo z ustreznim kapitalom, glede na obseg in vrste storitev, ki jih opravljajo ter glede na tveganja, katerim so izpostavljene pri svojem poslovanju. Pri tem je nujno upoštevanje načel bančnega poslovanja, ki so načelo likvidnosti, solventnosti, varnosti in donosnosti.

Ekonomski cilji banke so vrednostno merljivi in so prikazani v računovodskih izkazih banke in ostalih informacijah, ki jih banka razkrije javnosti. Letno poročilo banke je osnovna slika, ki postane na ogled predvsem zunanjim uporabnikom. V prvi vrsti so za informacije, ki jih banka razkriva zainteresirani obstoječi delničarji, saj želijo vedeti, ali je njihov vloženi kapital dosegel zahtevani donos, za poslovanje banke se zanimajo tudi potencialni novi delničarji. Poleg lastnikov kapitala so še druge skupine, ki jih zanima poslovanje banke, to so upniki, saj želijo na tak način izvedeti, da bodo svoje terjatve dobili poplačane. Nedvomno se za poslovanje neke banke zanimajo tudi ostale konkurenčne banke, vlagatelji in novi zaposleni.

Banka je finančna institucija, katere trenutna dejavnost je sestavljena iz dajanja posojil in sprejemanja depozitov od javnosti (Freixas, Rochet, 1998, str. 1). Dajanje posojil in sprejemanje depozitov tako predstavlja tipično dejavnost bank. V skladu z evropskimi smernicami jo tako tudi definira slovenski zakon o bančništvu, po katerem je banka delniška družba, ki je pridobila dovoljenje Banke Slovenije za opravljanje bančnih storitev, med katerimi je izrecno izpostavljeno sprejemanje depozitov od fizičnih in pravnih oseb ter dajanje kreditov iz teh sredstev za svoj račun, pa tudi druge storitve, ki jih lahko opravljajo samo banke, določene tudi z drugimi zakoni. Dajanje kreditov in sprejemanje depozitov predstavlja samo osnovno dejavnost bank, kajti te opravljajo še vrsto drugih storitev⁷, ki jih zakon posebej definira. Med naštetih funkcije sodita tudi posredovanje pri prodaji zavarovalnih polic in storitve v zvezi z vrednostnimi papirji, ki pa nista tipični za vse bančne sisteme.

---

⁷ Druge finančne storitve so po zakonu o bančništvu (Uradni list RS, št. 7/99) naslednje:

- factoring,
- finančni zakup (leasing),
- izdajanje garancij in drugih jamstev,
- kreditiranje, vključno s potrošniškimi krediti, hipotekarnimi krediti in financiranjem komercialnih poslov,
- trgovanje s tujimi plačilnimi sredstvi, vključno z menjalniškimi posli,
- trgovanje z izvedenimi finančnimi instrumenti,
- zbiranje, analiza in posredovanje informacij o kreditni sposobnosti pravnih oseb,
- posredovanje pri prodaji zavarovalnih polic po zakonu, ki ureja zavarovalništvo,
- izdajanje in upravljanje s plačilnimi instrumenti (npr. plačilne in kreditne kartice, potovalni čeki, bančne menice),
- oddajanje sefov,
- posredovanje pri sklepanju posojilnih in kreditnih poslov,
- storitve v zvezi z vrednostnimi papirji, po zakonu, ki ureja trg vrednostnih papirjev,
- upravljanje pokojninskih oziroma investicijskih skladov po zakonu, ki ureja pokojninske oziroma investicijske sklade,
- opravljanje poslov plačilnega prometa.

Tipične bančne funkcije, ki jih opravljajo banke oziroma bančni sistem so:

- nudenje dostopa do plačilnega sistema,
- preoblikovanje sredstev,
- upravljanje s tveganji in
- procesiranje informacij ter nadzorovanje dolžnikov.

Ni pa nujno, da vsaka banka opravlja zgoraj naštetih funkcije, saj so nekatere specializirane na ožja področja, gledano v skupnem pa navedene storitve opravljajo vse banke skupaj (Freixas, Rochet, 1998, str. 2). Preoblikovanje sredstev je na nek način bistvo finančnih posrednikov, torej tudi bank. Vsaka bančna storitev naj bi pomenila neke vrste preoblikovanje. Bančno poslovanje je opisano s petimi vrstami preoblikovanj in sicer s preoblikovanjem denominacij, ročnosti, tveganj, prostorskim preoblikovanjem in preoblikovanjem denarne enote.

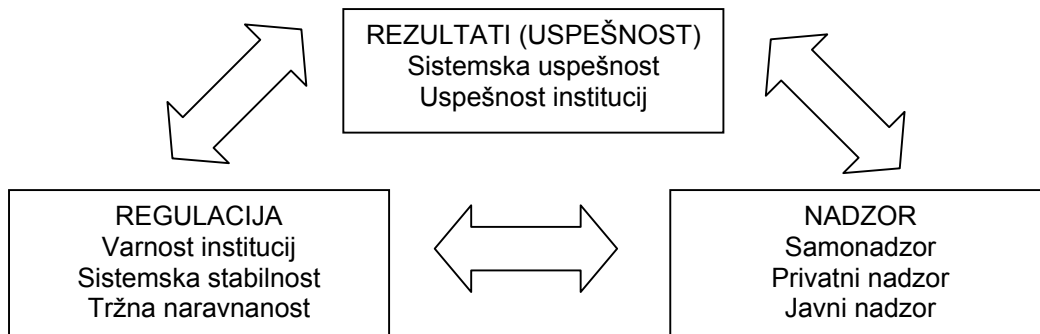
1.1.1. Reguliranje bank

Na pogoje poslovanja bank v veliki meri vpliva država, kajti bančni sistem zaradi svojega pomena za celotno gospodarstvo države nikjer ni prepuščen samoreguliranju. Finančna regulacija pomeni zmanjšanje učinkovitosti bančnega sistema, kajti alokacija resursov ni taka, kot bi bila v primeru prostega trga. Posledica je, oziroma naj bi vsaj bila, njegova večja varnost.

Banke in finančne institucije nasploh se smatra za bolj ranljive kot druga podjetja, in to zaradi dveh tipičnih razlogov. Banke in finančne institucije imajo velik finančni vzvod, razmerje med likvidnim premoženjem in likvidnimi viri sredstev pa zelo nizko (Goodhart, 1998, str. 87). Poleg tega, kar je še bolj pomembno, bi imel propad banke oziroma bank zelo velike družbene stroške, zaradi vloge, ki jo imajo banke; to je fiduciarna vloga, ko ljudje banki zaupajo svoje prihranke ter negativnega vpliva na narodno gospodarstvo. Bančna regulacija pa s tem, ko določa pogoje poslovanja bank, kamor prištevamo tudi vse pogoje, ki jih banke morajo izpolnjevati (na primer določeni likvidnostni kazalniki, pravila kapitalske ustreznosti, dovoljena devizna pozicija...) neposredno vpliva na njihovo učinkovitost.

V okviru bančne regulacije je potrebno najprej definirati cilje, katere naj bi zasledoval regulator bančnega sistema, ki ga v nadaljevanju, čeprav se z operativno regulacijo bank največ ukvarjajo centralne banke, imenujemo kar država. Upoštevajoč pomen in vlogo bančnega sektorja kot finančnega posrednika bo cilj posamezne države vzpostaviti tako regulacijo, ki bo zagotavljala varnost bank, gospodarsko rast in učinkovito alokacijo finančnih virov (Smith, Walter, 1997, str. 153). Učinkovitost finančnega sistema, njegov nadzor in regulacija so torej med seboj povezani in sprememba na enem področju ima vpliv na drugem. Slika 1 pojasnjuje »trade off« med posameznimi področji, ki se v širšem smislu tičejo regulacije finančnega sistema. Vendar pa je možno trditi, da je cilj centralne banke in vlade na dolg rok isti, to je družbena blaginja in stabilna gospodarska rast.

Slika 1: Povezave med učinkovitostjo, regulacijo in nadzorom finančnega sistema

Vir: Smith, Walter, 1997, str. 154.

Rezultati (uspešnost) finančnega sistema je opisana s statično in dinamično učinkovitostjo (Smith, Walter, 1997, str. 153). Statična učinkovitost predstavlja klasično pojmovanje učinkovitosti, ki zajema stroške finančnega posredništva ter dobičke in izgube finančnih posrednikov in se kaže v razliki med obrestno mero, ki jo plača posojilojemalec, in obrestno mero, ki jo dobi varčevalec. Za razliko od statičnega pojmovanja učinkovitosti pa je dinamična učinkovitost povezana z inovacijami, ki jih vzpodbuja posamezni finančni sistem, in to tako na strani (bančnih) produktov kot samih procesov znotraj bank in finančnih institucij nasploh. Dinamična učinkovitost ne predstavlja nekega stanja, v katerem je finančni sistem, ampak se nanaša na njegovo sposobnost ponujati tako nove storitve kot spreminjati same poslovne procese, bodisi uvajati nove ali pa reformirati stare. Pogled na uspešnost finančnega sistema je dvojen, in sicer je lahko bolj ali manj uspešen finančni sistem kot celota, enako pomembna pa je tudi uspešnost posameznih institucij tega sistema med njimi tudi bank.

Namen **regulacije** bančnega sistema je zagotoviti njegovo varnost in nemoteno delovanje kot finančnega posrednika in nemoteno odvijanje plačilnega prometa. Trije ključni cilji, ki naj jih bančna regulacija zagotavlja, da bodo banke zdrave in varne, so varnost posameznih bank, njihova tržna naravnost in stabilnost bančnega sistema kot celote. Na ta način je minimiziran problem moralnega tveganja in tako prekomerno sprejemanje tveganj s strani posameznih bank. Poseben problem reguliranja bančnega sistema pa dodatno predstavlja internacionalizacija bančnega poslovanja s širitvijo delovanja bank v druge države zaradi neharmoniziranosti posameznih nacionalnih bančnih zakonodaj.

Tretji sestavni del regulacije bančnega sistema predstavlja njegov **nadzor**, ki zagotavlja, da vsi njegovi udeleženci spoštujejo pravila, ki jih predpisuje regulativa. Nadzor, kot je prikazano v sliki 1, poteka na treh nivojih. Najprej banke same nadzorujejo svoje poslovanje, k čemer jih sili tudi zakonodaja⁸, pa tudi vodstvo posamezne banke bi se moralo kot dober gospodar zavedati njegove nujnosti. Drugi nivo nadzora bančnega sistema predstavljajo institucije, ki poslujejo kot privatna

⁸ Slovenski zakon o bančništvu daje zelo velik pomen službi notranje revizije, ki mora biti organizirana kot posebna služba v banki, podrejena direktno upravi.

podjetja⁹. To so institucije, ki na nek način ocenjujejo banke, kot na primer revizorske hiše, ocenjevalne agencije ipd. Tretji nivo predstavlja nadzor s strani države, ki ga opravljajo centralne banke ali posebne agencije, ustanovljene z namenom nadzora.

Vsi trije deli so med seboj tesno povezani in sprememba na enem področju prinaša posledice tudi na drugem. Med področji tako obstaja neke vrste »trade off«. Tako bodo strožje kapitalske zahteve s strani regulacije imele vpliv na rezultate bank, in sicer se bo najverjetneje zmanjšala njihova dobičkonosnost. Spremembe v načinu nadzora bank pa lahko vodijo do spremembe načina poslovanja in posledično na spremembo rezultatov, itn. Pri razvoju optimalnega finančnega sistema posamezne države je torej potrebno iskanje ravnotežja med vsemi tremi elementi z namenom zagotavljanja njegove kar največje učinkovitosti.

Učinkovita finančna regulacija naj bi zagotavljala, da v bančnem sistemu ne bi prihajalo do kriz, ker so posledično povezane z velikimi družbenimi stroški. Propad posamezne banke sam po sebi ne pomeni ničesar tragičnega, če potencialno ne bi imel učinka na druge banke. Težave ene banke lahko privedejo do povečanja systemskega tveganja celega bančnega sistema. Varčevalci začnejo dvomiti v zdravje vseh bank in lahko pride do paničnega navala na banke z namenom dvigovanja bančnih vlog, kar bi v najbolj skrajnem primeru pripeljalo do propada celotnega bančnega sistema. Zaradi tega imajo vse države v večji ali manjši meri t.i. varnostne mehanizme, katerih namen je preprečiti bančne krize, če pa že pride do njih, pa vsaj ublažiti njihove negativne učinke. Tako obstajajo sistemi zavarovanja bančnih vlog, institut posojilodajalca v skrajni sili in obveznih rezerv bank, kar omogoča bankam, ki zaidejo v težave prebroditi le-te in ne dopustiti, da propadejo. Vsekakor pa kot eno izmed meril za rešitev banke predstavlja tudi izpolnjevanje kapitalski zahtev. Posledica tega je, da so banke zelo regulirane institucije, in da imajo zaradi tega tudi določene implicitne stroške, ki jih druga podjetja nimajo. Na drugi strani pa jim sistem varnostnega mehanizma v primeru težav nudi pomoč, kar predstavlja neke vrste prednost pred ostalimi gospodarskimi subjekti. Razlika med stroški in koristmi varnostnega mehanizma predstavlja t.i. regulativno breme (ang. net regulatory burden), s katerim se srečujejo banke in iz podobnih razlogov tudi druge finančne institucije.

Sistem bančnega varnostnega mehanizma prinaša s seboj problem moralnega tveganja. Vodstva bank namreč vedo, da če njihove banke zaidejo v težave, jih bo rešila država, ker se boji krize finančnega sistema. Ključna spremenljivka pri tem je velikost posamezne banke. Čim večja je banka, tem bolj nezaželen je njen propad, ker so njegovi potencialni socialni stroški veliki. Določene banke tako postanejo prevelike, da bi jih država pustila propasti (too big to fail), propad majhnih bank pa iz tega zornega kota ni problematičen, saj so ponavadi premajhne, da bi jih v primeru krize rešili (too small to save).

Rešitve, ki bi zagotavljala zdrav, varen in učinkovit bančni sistem ni možno natančno opredeliti, veliko pa k razvijanju politike regulacije in drugih varnostnih mehanizmov prispevajo izkušnje. V ZDA so se v 30. letih prejšnjega stoletja Američani precej drago naučili o tveganju, ker niso imeli

---

⁹ Levine na primer ugotavlja, da je v nekaterih primerih privatni nadzor bank pripomogel k nizkim stopnjam propada bank v primeru recesij (Levine, 1997, str. 719).

varovalnih mehanizmov (ang. safety net), in ko je kriza skorajda izbrisala bančni sistem. V 80. letih prejšnjega stoletja pa so spoznali tudi tveganje ob že izoblikovanih varnostnih mehanizmih, še posebej z vidika moralnega tveganja, povezanega z zavarovanjem bančnih vlog (ang. deposit insurance) (Rivlin, 1996, str.1) in (Keeley, 2000, str. 1194).

Zavarovanje bančnih vlog predstavlja enega izmed osnovnih sestavnih delov bančnega varnostnega mehanizma, ki naj bi preprečil naval na banke. Namenjen je predvsem zavarovanju vlog majhnih, slabše informiranih depozitarjev, ki naj bi v primeru propada banke izgubili svoje prihranke, medtem ko so večji depozitarji praviloma boljše informirani. Dober sistem zavarovanja bančnih vlog naj bi problem moralnega tveganja poskušal kar najbolj omiliti. Obstajajo trije načini, kako to doseči (Saunders, 1997, str. 369):

- povečati disciplino delničarjev,
- povečati disciplino depozitarjev,
- povečati disciplino regulatorja.

Slab način zavarovanja bančnih vlog predstavlja njihovo zavarovanje s strani države, ko bankam za to storitev ni treba eksplicitno ničesar plačevati. Delničarji postanejo manj naklonjeni tveganju, ko to s sabo prinaša večje stroške. Sistem zavarovanja bančnih vlog bi moral preveliko nagnjenost bank k tveganju sankcionirati z večjimi stroški. V primeru, ko banke zavarujejo bančne vloge pri neki instituciji, ki deluje kot zavarovalnica, je to mogoče doseči z višino premij, ki so odvisne od tveganosti posamezne banke. Drug način predstavljajo povišane kapitalske zahteve in strožja pravila zapiranja bank, ko le-te pridejo v težave.

Tudi depozitarjem ne bi smelo biti vseeno, v katero banko vložijo svoj denar. Ponavadi so vloge do neke določene višine zavarovane z namenom zaščititi majhne varčevalce, pri katerih je bolj verjeten obstoj asimetričnih informacij. Vendar pa se dogaja, da so tudi nezavarovane vloge zaradi strahu pred negativnimi eksternalijami v primeru propada bank izplačane. Depozitarji niso pripravljeni znižati vlog pri bolj tveganih bankah ampak so do tega indiferentni. Depozitarji ne bi smeli vnaprej vedeti, da bodo njihove vloge v primeru propada banke izplačane in bi tako ločili med »dobrimi« in »slabimi« bankami. Mishkin govori o tako imenovani konstruktivni nejasnosti (ang. constructive ambiguity) monetarnih oblasti (Mishkin, 1998, str. 10).

Disciplina regulatorja pa pomeni redno spremljanje poslovanja bank, tveganja in pravočasnega ukrepanja v primeru težav. Banke imajo, če zaidejo v težave na voljo institut t.i. posojilodajalca v skrajni sili, ki je običajno centralna banka. Ta posojila so namenjena za pokrivanje kratkoročnih izrednih likvidnostnih potreb bank in pridejo v poštev, če banke sredstev ne morejo dobiti drugje. Funkcija posojilodajalca v skrajni sili ni namenjena zagotavljanju likvidnosti trajno nesolventnih bank, kajti banke je ne morejo kar tako izkoriščati, ker je dodeljevanje teh posojil diskrecijska pravica centralne banke. Da bi banke dobile ta posojila, morajo zastaviti kvalitetne, visoko likvidne vrednostne papirje, ki pa jih banke, na katere obstaja naval, nimajo več. Možnost zagotoviti si posojilo pri centralni banki tako ni substitut zavarovanju bančnih vlog.

Kapital banke predstavlja neke vrsto varovalko, ki je namenjena absorbiranju izgub. Njegova višina bi morala biti takšna, da morebitne nepričakovane izgube ne bi ogrozile solventnosti bank, in da se v primeru, ko se pojavijo, ne bi znižalo zaupanje v banke. Če pa vseeno pride do propada takšne banke, varuje kapital nezavarovane depozitarje.

Kapitalske zahteve predstavljajo za banke implicitne stroške, zato bi banke iz držav z milejšimi kapitalskimi zahtevami imele prednosti pred drugimi bankami, njihova tveganost pa bi bila večja. Zato so se države v letu 1988 iz t.i. Skupine 10, skupaj z Luksemburgom in Švico, z namenom povečevanja stabilnosti bančnih sistemov in preprečevanju neenakosti v konkurenčnem tekmovanju med bankami odločile poenotiti kapitalske zahteve, ki so poznani kot baselski kapitalski standardi. Ti standardi definirajo kapital bank in postavljajo minimalne kapitalske zahteve. Kapital banke mora tako znašati najmanj 8 % aktive banke tehtane v skladu z njihovo tveganostjo. Najmanj 4 % od tega mora biti temeljnega kapitala, ki ga sestavlja kapital navadnih in prednostnih delnic brez roka dospelja, dodatni kapital pa sestavljajo razni hibridni instrumenti, subordinirani (podrejeni) dolg in prednostne delnice z rokom dospelja.

Obstoječi kapitalski predpisi ne ustrezajo več praksi bančnega poslovanja, saj so se v letih, odkar je bil sprejet baselski kapitalski sporazum, na finančnih trgih pojavili številni novi produkti in storitve, s tem pa tudi nova oz. spremenjena bančna tveganja. Če je kapitalski sporazum iz leta 1988 še primeren za banke, katerih glavnino poslov predstavlja enostavno odobravanje kreditov, pa zagotovo ne ustreza več sofisticiranim bankam s kompleksnejšim poslovanjem. Te banke so iznašle vrsto načinov za kapitalsko arbitražo oz. izigravanje predpisov z namenom zmanjšanja kapitalskih zahtev, po drugi strani pa so razvile številne tehnike, s katerimi učinkovito obvladujejo svoja tveganja.

Prepad med regulativo in tržno prakso, ki se vedno bolj pogloblja, naj bi zmanjšali z uveljavitvijo novega baselskega kapitalskega sporazuma-Basla II, ki bo nadomestil sporazum iz leta 1988. Ker je ta v letih od svojega nastanka postal de facto univerzalni mednarodni standard za ocenjevanje kapitalske ustreznosti bank, je predlog njegove spremembe ogromnega pomena za mednarodni bančno-finančni sistem.

1.2. Tveganja v bankah

Z vidika finančnih naložb pojem gotovosti pomeni, da je pričakovani prihodnji donos naložbe vedno enak dejanskemu donosu. Vendar v praksi obstaja zelo malo naložb, za katere bi to dejansko veljalo. Tveganje, da prihodnji donosi ne bodo enaki pričakovanim, se v finančnem svetu ne nanaša le na potencialne negativne donose na finančnem trgu, ampak na vsa, tudi pozitivna odstopanja od pričakovanj. Spremembe finančnih spremenljivk, kot sta na primer obrestna mera in devizni tečaj, običajno spremenijo tudi izpostavljenost banke.

Dejstvo je, da se osnovni principi bančnega poslovanja in pristopi obvladovanja tveganj ter varnega bančnega in finančnega sistema ne spreminjajo in ostajajo v veljavi že stoletja. To dejstvo potrjuje tudi McCullochov nasvet iz ameriške nadzorne institucije, ki ga je posredoval

bančnikom že leta 1863. Govori pa o kreditnih tveganjih, veliki izpostavljenosti, odnosih s komitenti in poznavanje le-teh, operativnem tveganju, kapitalu banke in etiki (Krumberger, 2000, str. 71).

V literaturi je zaslediti mnogo opredelitev bančnih tveganj (glej prilogo 1), pri čemer lahko ugotovimo, da tako Ribnikar (Ribnikar, 1994, str. 209-210), Koch (Koch, 2000, str. 269) in Saunders (Saunders, 2000, str. 73-83) kot tudi Mednarodni denarni sklad (IMF, 1998, str. 60-61) in baselski komite za bančni nadzor (BIS, 1996, str. 9-33) podobno opredeljujejo kreditno tveganje, tveganje spremembe obrestne mere, različno pa je prepoznavanje tveganj, ki se od avtorja do avtorja oz. institucije razlikuje. Tako nekateri omenjajo še likvidnostno tveganje, tržna tveganja, kapitalsko tveganje, deželno tveganje, operativno tveganje, pravno tveganje, poslovno tveganje, tveganje zunajbilance, itd.

V praksi se posamezna tveganja med seboj prepletajo in so medsebojno povezana. Le redko posamezno tveganje nastopi povsem samostojno. Po raziskavah BIS-a je kreditno tveganje še vedno največjega pomena, saj naj bi kar 50-60 % vseh bančnih problemov izhajalo iz tega naslova. Kreditnemu tveganju sledijo operativna tveganja (30-40 %) in tržna tveganja z 10 %. Vzročne zveze med nesolventnostjo banke in drugimi tveganji so šibkejše, kar pa ne pomeni, da so druga tveganja zanemarljiva.

Upravljanje s tveganji je eden izmed ključnih elementov za uspešnost poslovanja banke in eden od najhitreje razvijajočih se segmentov v bančništvu. Banka je po naravi poslovanja »proizvajalec tveganj«, saj sprejema tveganje ter ga transformira in vgrajuje v bančne produkte in storitve. Vsako tveganje pa potencialno zmanjšuje dobiček oziroma lahko prinese tudi izgubo. Upravljanje s tveganji postaja ključna bančna funkcija, tako da ima banka, ki aktivno upravlja s tveganji odločilno konkurenčno prednost in s tem večjo možnost ustvarjanja zahtevanih donosov na dolgi rok. Upravljanje s tveganji mora biti prepleteno po celotni bančni hierarhični strukturi, kar pomeni od najvišjega managementa kot tudi do profitnih centrov, kjer nastajajo posli.

Banke pristopajo k obvladovanju tveganj z različnimi pristopi, prvenstveno pa preko modelov, ki temeljijo na konceptu tvegane vrednosti, pri čemer se najpogosteje uporabljajo metode kovariančne matrike, zgodovinske simulacije in Monte Carlo simulacije. Te metode so dokaj učinkovite pri upravljanju s tržnimi tveganji, predvsem zaradi močnih korelacij med parametri modela, na podlagi česar je možno s statističnimi metodami iz podatkov iz preteklosti predvideti tveganja v prihodnosti. Interni modeli s področja tržnih tveganj se lahko ob odobritvi regulatorja uporabljajo tudi za izračun solventnosti banke. Tudi metoda diverzifikacije portfelja, ki jo je razvil Markowitz (Markowitz, 1952) je precej uporabna pri upravljanju tržnih in kreditnih tveganj, saj se s povečanjem števila različnih naložb zmanjšuje tveganje in izboljšuje diverzifikacija portfelja.

Tveganja v bankah je potrebno definirati, meriti, spremljati in nadzorovati. Bančni nadzor ima ključno vlogo pri zagotavljanju, da vodstvo v bankah to tudi dejansko izvaja. Pomemben del procesa nadzora bančnega poslovanja je razvoj in implementacija bonitetne regulative, ki se

nanaša na kapitalsko ustreznost, razvrščanje kreditnega portfelja, oblikovanje rezervacij, velike izpostavljenosti, likvidnosti, notranje kontrole, itd.

Bančna zakonodaja in bonitetni predpisi morajo ustvariti okolje, ki banke vodi in spodbuja k varnemu poslovanju. Tako zakon o bančništvu nalaga bankam, da morajo za ugotavljanje, merjenje in upravljanje s tveganji določiti načrt ukrepov obvladovanja tveganj po posameznih vrstah bančnih tveganj. Na podlagi zakona o bančništvu je Banka Slovenije izdala vrsto podzakonskih aktov, ki podrobneje urejajo posamezne vrste tveganj hkrati pa pomenijo tudi implementacijo evropskih bančnih direktiv.

▪ **Kreditno tveganje**

Kreditno tveganje je tveganje, da pogodbeni stranka ne bo plačala v pogodbenem roku. Morebitni stres kreditnega dela premoženjske bilance posledično vplivajo tudi na pasivno stran bilance. Kreditno tveganje ne odraža le splošne kakovosti pogodbenih strank, ki jo banka določi z analizo prihodnje finančne sposobnosti stranke in s tem posredno določi tržno vrednost njenih obveznosti, temveč je v veliki meri odvisno od splošnega gibanja spremenljivk na finančnem trgu. Pomembno je upoštevati rezultate gospodarskih panog in tveganja obravnavati ločeno glede na posamezne skupine komitentov na primer: prebivalstvo, nefinančne družbe, banke, ostale finančne institucije in javni sektor.

Banke spremljajo kreditno tveganje na podlagi meril, prepisanih v Sklepu o razvrstitvi aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk bank in hranilnic (Uradni list RS, št. 24/02). Po uveljavitvi zakona o bančništvu je bil sprejet tudi Sklep o veliki izpostavljenosti (Uradni list RS, št. 24/02). Velika izpostavljenost do komitenta pomeni izpostavljenost banke do komitenta, ki dosega ali presega 10 % kapitala banke. Vsota vseh velikih izpostavljenosti ne sme presegati 800 % višine kapitala, največja izpostavljenost do posameznega komitenta banke pa ne sme presegati 25 % kapitala banke. Posebno je potrebno meriti tudi izpostavljenost do oseb v posebnem razmerju do banke, to je do oseb¹⁰, ki jo banka posredno ali neposredno obvladuje oziroma osebe, ki jo posredno ali neposredno obvladuje ista oseba kot banko. Ta izpostavljenost ne sme presegati 20 % kapitala banke. Vsota vseh izpostavljenosti banke do oseb, ki so v takem posebnem razmerju do banke ne sme presegati 200 % kapitala banke.

---

¹⁰ Kot osebe v posebnem razmerju do banke so opredeljeni:

1. člani uprave banke, člani nadzornega sveta banke in prokurist banke,
2. pravne osebe, ki niso banke in katere član uprave ali prokurist je oseba iz točke 1.,
3. fizične osebe, ki so posredno ali neposredno imetnik delnic banke s 5 % glasovalnih pravic oz. predstavljajo najmanj 5 % v kapitalu;
4. pravne osebe, ki so posredno ali neposredno imetnik delnic banke s 10 % glasovalnih pravic oz. predstavljajo najmanj 10 % v kapitalu;
5. ožji družinski člani iz točke 1., 3. ter
6. člani uprave, nadzornega sveta pravne osebe iz točke 4.

Spremljava kreditnega tveganja poteka na podlagi kriterijev za razvrščanje terjatev v bonitetne skupine od A do E. Prvi kriteriji so temeljili zgolj na objektivnih kriterijih zamude plačil. Sedanji kriterij pa poleg objektivnih sedaj vsebujejo še subjektivne kriterije razvrščanja. Komitenti, ki imajo terjatev zavarovano z zastavo premoženja in nepremičnega premoženja pa se praviloma lahko razvrščajo v eno skupino višje, kot na podlagi ocene bonitete komitenta. Obvladovanje kreditnih tveganj je precej odvisno tudi od zavarovanj.

Banke pri upravljanju kreditnih tveganj poleg bančnega kapitala in rezervacij uporabljajo tudi druge instrumente kot so (Žunič, Barle, 2001, str. 3-4):

- prodaja vira tveganja, primer tovrstnega instrumenta je prodaja terjatve z diskontom. Bolj kompleksni instrumenti so različne oblike sekuritizacije (listinjenja), s katerimi se kreditno tveganje razprši na večje število investorjev. Najbolj tipičen primer uporabe tega instrumenta je zapiranje pozicij (naložbe v posamezni vrednostni papir ali valuto), ki se naredi s prodajo na ustreznem trgu;
- uporaba kreditnih derivativov oz. finančnih instrumentov, ki odstranijo kreditno tveganje banke na način, da ga prenesejo na izdajatelja instrumenta, ki proda banki zaščito pred kreditnim tveganjem določenega dela portfelja;
- diverzifikacija portfelja, ki jo je s svojo teorijo portfelja utemeljil Markowitz, nadaljeval pa Sharpe (Sharpe, 1964). Sharpe je ugotovil, da nekaterih tveganj ni mogoče učinkovito diverzificirati. To so t.i. sistemska tveganja, ki so praviloma posledica splošne situacije v gospodarstvu in zato prizadenejo vsa podjetja in finančne institucije. Sharpe je vpeljal razdelitev tveganj na sistemsko in specifično komponento. Specifična komponenta se, za razliko od sistemske, lahko zmanjša z uporabo metod diverzifikacije portfelja;
- uporaba zgornjih mej zadolževanja komitentov za zmanjševanje medsebojnih razlik med deleži posameznih naložb v portfelju s čimer se zmanjšuje specifično tveganje;
- posojilo novemu komitentu izboljšuje diverzifikacijo, povečanje zgornje meje zadolževanja staremu komitentu pa poslabšuje diverzifikacijo;
- skrbno spremljanje tveganosti posameznih komitentov in izogibanje slabim naložbam zmanjšuje tveganost celotnega portfelja;
- spremljanje povezanosti med komitenti, ki so vključeni v kreditni portfelj banke. Ta povezanost lahko izvira iz lastniških povezav med podjetji, iz povezanih oseb ter iz pripadnosti komitentov isti ali podobni panogi. Pomembno je spremljati in po potrebi omejevati izpostavljenost in koncentracijo tveganj v skupinah kapitalsko povezanih podjetij in v skupinah podjetij, ki jih vodijo povezane osebe ter pri podjetjih iste panoge.

▪ **Deželno tveganje**

Deželno tveganje je povezano z ekonomskim, socialnim in političnim okoljem posojilojemalčeve države. Najbolj očitno je deželno tveganje v primeru kreditiranja države oz. njenih institucij, ki je praviloma nezavarovano. Potrebno je razlikovati med kreditiranjem javnega in privatnega sektorja, saj je lahko med njima velika razlika v kvaliteti. Sestavni del deželnega tveganja je tudi transferno tveganje v primeru, da komitent ni sposoben zagotoviti plačila v nominirani tuji valuti, ne glede na njegovo finančno stanje. Potencialne izgube za deželno tveganje banke se ne

ugotavljajo za terjatve do tujih oseb s pogodbeno dospelostjo do 6 mesecev, terjatve do podružnic prvovrstnih tujih bank, terjatve s prvovrstnimi zavarovanji in terjatve, zavarovane s poroštvom prvovrstnega domačega komitenta.

▪ **Obrestno tveganje**

Obrestno tveganje je tveganje upadanja dobička zaradi sprememb v obrestnih merah. Veliko bilančnih postavk ustvarja prihodke in odhodke, ki so indeksirani z obrestnimi merami. Kakor nihajo obrestne mere, tako nihajo dobički. Obrestnemu tveganju so izpostavljeni tako posojilojemalci kot posojilodajalci. Banka Slovenije to tveganje zajema v sklopu opredelitev tržnih tveganj, zato bo ta postavka podrobneje predstavljena v naslednji točki.

▪ **Tržno tveganje**

Tržno tveganje vključuje nevarnost zmanjšanja vrednosti bilančne in zunajbilančne pozicije, predvsem pozicij vrednostnih papirjev zaradi spremembe tržnih pogojev (obrestne mere, borzni indeksi...), preden bi banki uspelo te pozicije likvidirati. Tveganje je torej v tem, da se tržna vrednost spremeni v tistem minimalnem času, ki ga zahteva tržna transakcija.

Tržno tveganje v prejšnjih obdobjih niti ni bilo regulirano s predpisi, izjema je tečajno tveganje, ki pa je regulirano samo delno. Zato so bile banke do nedavnega na tem področju prepuščene izključno internim politikam obvladovanja. Deloma se je položaj izboljšal v zadnjih letih s predpisi Banke Slovenije, ki po baselskih priporočilih narekuje spremljanje in poročanje o tržnih tveganjih.

Po opredelitvah Banke Slovenije v Sklepu o izračunu kapitala, kapitalske ustreznosti bank in hranilnic (Uradni list RS, št. 24/02) tržna tveganja vključujejo:

- pozicijsko tveganje, razdeljeno na posebno in splošno tveganje spremembe cen finančnih instrumentov, pri čemer gre zopet ločiti pozicijski tveganji v zvezi z dolžniškimi in v zvezi z lastniškimi finančnimi instrumenti,
- tveganje neizpolnitve nasprotne stranke,
- tveganje spremembe cen blaga in
- tveganje preseganja velikih izpostavljenosti na podlagi trgovanja.

Bankam ni potrebno izračunavati in izpolnjevati kapitalskih zahtev za tržna tveganja, kadar sta hkrati izpolnjena naslednja pogoja:

- posli trgovanja banke ne presegajo običajno 5 % in nikoli 6 % njenega celotnega poslovanja;
- skupna pozicija iz postavk trgovanja banke ne presega običajno tolarske protivrednosti 15 milijonov evrov in nikoli tolarske protivrednosti 20 milijonov evrov.

Kljub navedenemu pa morajo banke v Sloveniji dnevno spremljati obseg poslov trgovanja in poslov, zajetih v izračun skupne neto pozicije v tuji valuti ter voditi ustrezne evidence zaradi ugotavljanja kapitalskih zahtev za tržna in valutna tveganja.

Pozicijsko tveganje ali tveganje spremembe cen finančnih instrumentov se deli na posebno in splošno tveganje. Posebno tveganje je opredeljeno kot tveganje spremembe cene finančnega instrumenta zaradi dejavnikov v zvezi z njegovim izdajateljem, ali v primeru izvedenega finančnega instrumenta, z izdajateljem osnovnega instrumenta. Splošno tveganje pa je tveganje spremembe cene finančnega instrumenta zaradi spremembe ravni obrestnih mer ali zaradi cenovnih gibanj na kapitalskem trgu, ki niso povezana s posebnimi lastnostmi posameznih finančnih instrumentov. Izvedeni finančni instrumenti so instrumenti, katerih cena je posredno ali neposredno odvisna od cene vrednostnega papirja, tuje valute ali blaga oziroma višine obrestne mere ali indeksa. Poravnajo se v prihodnosti in ne zahtevajo začetne čiste finančne naložbe ali le majhno čisto začetno finančno naložbo. Med izvedene finančne instrumente štejemo:

- dolžniške terminske posle/pogodbe: (terminska pogodba na obrestno mero (ang. interest rate future), dogovor o terminski obrestni meri (ang. FRA), in terminski posel/pogodba za prodajo ali nakup dolžniških instrumentov (ang. forward contract, bond future));
- lastniške terminske posle/pogodbe;
- valutne terminske posle;
- zamenjave: obrestna zamenjava (ang. interest rate swap), medvalutna zamenjava obrestnih mer (ang. currency swap), lastniška zamenjava (ang. equity swap);
- delniške indekse;
- kupone investicijskih skladov;
- zamenljive vrednostne papirje;
- pogodbe o začasni prodaji/začasnem nakupu ter o posoji /izposoji vrednostnih papirjev;
- opcije in opcijam podobni instrumenti: opcije na obrestne mere, dolžniške instrumente, lastniške instrumente, delniške indekse, finančne terminske pogodbe, zamenjave in tujo valuto ter nakupne bone.

Med dolžniške finančne instrumente spadajo obveznice, finančni instrumenti denarnega trga in izvedeni ter drugi finančni instrumenti, ki se nanašajo na obrestno mero oziroma na dolžniške finančne instrumente v zvezi z obveznicami ali instrumenti denarnega trga. Med lastniške finančne instrumente pa spadajo predvsem delnice, potrdila o lastništvu, delniški indeksi, ter izvedeni in drugi finančni instrumenti, ki se nanašajo na delnice, potrdila o lastništvu ali delniške indekse. Banka mora pri izračunu kapitalskih zahtev pri obeh vrstah tako dolžniških kot lastniških finančnih instrumentov upoštevati posebno in splošno pozicijsko tveganje, pri lastniških pa še implicitno obrestno tveganje, ki se nanaša na tisti del instrumenta, katerega denarni tok je izpostavljen tveganju spremembe obrestne mere.

Tveganje neizpolnitve nasprotne stranke nastopi pri postavkah trgovanja v primeru poslov, ki še niso dokončno poravnani, in se nanaša na nasprotno stranko v poslu in ne na izdajatelja vrednostnega papirja, ki je predmet posla. Tveganje nasprotne stranke se deli na dve komponenti, tveganje poravnave in tveganje nasprotne stranke. Tveganje poravnave nastopi, ko nasprotna stranka v poslu zamuja s poravnavo, tveganje nasprotne stranke pa obstaja pri vseh poslih, ki še niso dokončno poravnani.

Tveganje spremembe cen blaga se nanaša na ugotavljanje sprememb cen blaga iz naslova bančnih postavk in postavk trgovanja, pri čemer so kot blago mišljene predvsem dragocene kovine, kmetijski pridelki, minerali in izvedeni instrumenti ter drugi finančni instrumenti, ki se nanašajo na to blago.

Tveganje preseganj velikih izpostavljenosti na podlagi trgovanja morajo banke ugotavljati s spremljanjem izpostavljenosti do posamezne osebe iz postavk trgovanja. Vendar pa je potrebno pri tem upoštevati tudi izpostavljenost do posamezne osebe iz naslova bančnih postavk. Za posamezno osebo se pri izračunu izpostavljenosti štejeta tudi dve ali več oseb, ki so med seboj povezane tako, da za banko predstavljajo eno samo tveganje. Skupna izpostavljenost do posamezne osebe torej predstavlja vsoto izpostavljenosti iz postavk trgovanja in izpostavljenosti iz bančnih postavk, ki v skladu s sklepom o veliki izpostavljenosti ne sme presegati predpisanih odstotkov izpostavljenosti.

▪ **Valutno tveganje**

Spremenljivost deviznih tečajev ob prisotnosti odprtih pozicij v določeni tuji valuti banko izpostavlja valutnemu tveganju, ki je z vse večjim vplivom procesov internacionalizacije in globalizacije poslovanja čedalje pomembnejša komponenta upravljanja s tveganji. Pri tem ne gre le za trgovanje finančnih institucij za svoj račun, temveč tudi za račun njenih komitentov.

Banke v Sloveniji morajo izračunavati in izpolnjevati kapitalske zahteve za kreditno tveganje iz naslova bančnih postavk, za valutno tveganje in tveganje spremembe cen blaga iz naslova bančnih postavk in postavk trgovanja ter za ostala tržna tveganja iz naslova postavk trgovanja. Banki, katere skupna neto pozicija v tuji valuti ne dosega 2 % kapitala, ni potrebno zagotavljati posebej kapitala za valutno tveganje.

Skupna neto pozicija se ugotavlja iz razlik med aktivnimi in pasivnimi postavkami, ki glasijo na tujo valuto in iz razlik med aktivnimi in pasivnimi postavkami v tolarjih z valutno klavzulo. Kot aktivne in pasivne postavke se štejejo vse bilančne in zunajbilančne postavke. Banka nato sešteje vse kratke in dolge pozicije, pri čemer kratka pozicija nastopi, kadar je vsota aktivnih postavk manjša od vsote pasivnih, dolga pa v primeru večje vsote aktivnih postavk od vsote pasivnih. Seštevek absolutnih vrednosti obeh vsot, kratkih in dolgih predstavlja skupno neto pozicijo v tuji valuti. Kapitalska zahteva za valutno tveganje se izračuna v višini 8 % skupne neto pozicije v tuji valuti.

▪ **Likvidnostno tveganje**

Pogosto je definirano na dva načina: kot skrajna nelikvidnost, katere posledica je bankrot. Taki ekstremni pogoji nastanejo najpogosteje kot rezultat drugih tveganj, in kot nezmožnost pravočasno zbrati sredstva po določeni ceni. Slednja opredelitev likvidnostnega tveganja v praksi pomeni, da kratkoročna sredstva ne zadostujejo za pokritje kratkoročnih virov obveznosti (dostopnost do depozitov). Banki potrebna sredstva niso na voljo ali pa jih je prisiljena

mobilizirati le z dodatnimi stroški po višji ceni. Potreba bank po dodatnih likvidnostnih sredstvih je v glavnem posledica prekomernega dvigovanja vlog s strani komitentov ali neuskklajenih rokov dospelosti ostalih virov financiranja. Likvidnostno tveganje pomeni tudi težave pri pridobivanju sredstev. Likvidnostno tveganje se v tem primeru tiče zmožnosti povečanja gotovine po razumni ceni. Taka zmožnost je rezultat dveh dejavnikov: tržne likvidnosti, ki se spreminja v času in likvidnosti banke. Obe vzajemno delujeta na določitev pogojev pridobivanja sredstev (Muhič, 2000, str. 129).

Poleg obvezne rezerve, ki je prvenstveno instrument denarne politike, ureja likvidnost bank sklep o deviznem minimumu in sklep o obvezni uskladitvi rokov dospelosti naložb z roki dospelosti sredstev oziroma sklep o tolarski in devizni likvidnostni lestvici. Namen prvega je obvladovati transferno tveganje in je usmerjeno v stabilnost finančnega sistema kot celote. Sklep o razredih pa ureja likvidnostno strukturo premoženjske bilance banke, saj predpisuje razmerje med naložbami in sredstvi bank v posameznih razredih.

▪ **Operativno tveganje**

Operativno tveganje je največkrat posledica neprimernih sistemov in tehnologije (nepooblaščen dostopi tretjih oseb in spreminjanje pomembnih informacij), nepravilnosti v upravljanju sistemov in tehnoloških napak, slabega nadzora, nezakonitih aktivnosti (zloraba zaupnih informacij, poneverjanje), napak zaradi prisotnosti človeškega faktorja, naravnih katastrof, nesreč ključnih posameznikov. Med operativna tveganja sodi tudi tveganje zaradi napake v delovanju modela; modeli, ki jih banke uporabljajo pri analizah, ocenjevanju, načrtovanju in upravljanju s tveganji, lahko vsebujejo sistematično napako (neprimernost, napačna definiranost elementov modela) (Muhič, 2000, str. 131).

Operativno tveganje v zadnjem obdobju pridobiva na pomenu, z njegovo problematiko pa se ukvarja večina institucij s področja bančne regulative in banke same. Kljub temu, da samo tveganje nima enotne definicije, sodi med najpomembnejša bančna tveganja. Vsekakor pa je to tveganje, ki izhaja iz motenj v delovanju notranjih kontrol in motenj v upravljanju banke (ang. corporate governance). Ključnega pomena pri obvladovanju tveganja so vodstveni organi banke in sistem notranjih kontrol. Značilnost tega tveganja je, da v večini primerov nastopa skupaj z drugimi tveganji npr. tržnim in kreditnim tveganjem. V večini bank je obvladovanje operativnega tveganja še v začetni fazi. Glavni dejavniki tveganja so interne narave kot so na primer: kvaliteta notranje revizije, obseg poslovanja, število transakcij, stopnja storjenih napak... Nedvomno sta učinkovit sistem notranjih kontrol in notranja revizija primarni sistem nadziranja, pri čemer poznamo tudi druge oblike kot so sistem omejitev na osnovi dejavnikov tveganj, zavarovanje, oblikovanje rezervacij, itd. Zakon o bančništvu posega na področje upravljanja z operativnim tveganjem, saj opredeljuje dolžnosti članov uprave.

▪ Solventno tveganje

Solventno tveganje je tveganje nezmožnosti pokrivanja izgub, ki so nastale kot posledica vseh možnih vrst tveganj, z obstoječim kapitalom (Bessis, 1998, str. 11). Solventno tveganje je za nadzornika ključnega pomena in ga ureja preko strogih pravil kapitalske ustreznosti. Pri nas to področje ureja Sklep o izračunu kapitala, kapitalskih zahtev in kapitalske ustreznosti bank in hranilnic (Uradni list RS, št. 24/02). Sklep ureja kapitalske zahteve, ki se nanašajo na kreditno, tečajno in tržna tveganja.

Princip kapitalske ustreznosti določa glavne smernice upravljanja s tveganji. V tem smislu je potrebno vsa tveganja kvantificirati v smislu potencialnih izgub, ki lahko nastanejo zaradi izpostavljenosti posameznim vrstam tveganj. Prva faza opredeljevanja tveganj je merjenje koncentracij tveganih naložb na aktivni strani premoženjske bilance, kjer se opravi analiza izpostavljenosti glede na skupine komitentov, po posameznih vrstah poslov, glede na obliko zavarovanj, valutne koncentracije, izpostavljenost do določene države in podobno. Poleg tega pa banke za merjenja izpostavljenosti posameznim tveganjem in za izračun potencialnih izgub uporabljajo tudi alternativne metodologije, kot npr. izračun tvegane vrednosti (VAR), tveganega kapitala (CAR), analizo občutljivosti, analizo vpliva nenormalnih spremenljivk finančnega trga ter izračun donosa na kapital, popravljenega za tveganje (RORAC)¹¹.

1.3. Značilnosti in vzroki za nastanek tveganj

Značilnosti odnosov oz. razmerij, ki se pojavijo pri tveganjih tako v bančništvu kot nasploh, bom skušala navezati na del iz poglavij organizacijske ekonomike, ki govori o odnosih med principalom in agentom ter tako s teoretičnega vidika kar najboljše opisuje značilnosti in okoliščine ter vzroke za nastanek tveganj.

1.3.1. Odnosi med principalom in agentom

Začetnik teorije principala in agenta Ross (Ross, 1973, str. 5) je opredelil agencijsko razmerje na naslednji način: »Agencijsko razmerje nastane med dvema (ali več) stranema, ko ena stran deluje kot zastopnik druge strani (principal) pri določenem odločitvenem problemu«. Pomanjkljivost te opredelitve je, da je preveč ozka. Ustrežnejše je opredelitev dopolnil Arrow (North, 1994, str. 8): »V agencijskem odnosu sta udeleženi dve strani, tj. principal in agent. Principalov in agentov je lahko več,

- ena stran (agent) sprejme odločitev, ki prizadene drugo stran (principal),
- ta odločitev vpliva na koristnost obeh strani,
- principal, če je le mogoče, opazuje rezultate odločitve ali spremenljive, ki nakazujejo rezultate agentovih odločitev,

---

¹¹ V modelu RORAC je vsakemu poslu banke dodeljen kapital glede na njegovo izpostavljenost tveganju. Model banki omogoča, da oceni količino kapitala, potrebnega za poslovanje v različnih pogojih poslovanja pri čemer se zahtevani donos posamezne investicije v banki popravi glede na tveganost posla. Čim večje je tveganje, nominalno večji je dodeljeni kapital in zahtevana stopnja donosa (Parsley, 1995, str. 36).

- prisotna je asimetričnost¹² informacij in negotovost¹³.

Principal in agent ne zasledujeta istih ciljev. Problem agenta se pojavi, ko le-ta sprejema takšne odločitve, ki povečujejo koristi agenta v škodo principala (Kaplan, Atkinson, 1982, str. 446). Problem principala je, kako izbrati ustrezno spodbudno shemo (ang. incentive scheme) oziroma pogodbo, ki določa agentove naloge in plačila zanje ob nepopolnih informacijah o obnašanju agenta. Agent se lahko ob dani pogodbi vede sebično ali pa je pogodba tako privlačna, da je pripravljen s principalom sodelovati (Matutes, Vives, 1998, str. 24). Pričakuje se, da bo agent optimalno deloval s ciljem pridobiti pri poslovanju čim večjo korist in temu ustrezno tudi tvegal. Če tveganju ni naklonjen, potem njegovo delovanje ne bo optimalno.

Dodatna dva pojma, ki se pri tem uporabljata sta moralno tveganje (ang. moral hazard) in napačna izbira (ang. adverse selection). Če imata principal in agent različne informacije pred sklenitvijo pogodbe, govorimo o napačni izbiri. Če pa ima ena od strank več informacij pri sklenitvi pogodbe, pa govorimo o moralnem tveganju, ki ga nadalje razčlenjujemo na prikrito znanje (ang. hidden knowledge) in prikrito aktivnost (ang. hidden action). Če agent lahko izvaja aktivnosti, ki jih principal ne more nadzirati, govorimo o prikriti aktivnosti. O prikritem znanju (vedenju) pa govorimo takrat, ko agent pridobi informacijo, ki je pomembna za izpolnitev pogodbe med njim in principalom, in je ne posreduje slednjemu. Pridobljeno informacijo pa lahko uporabi za doseg lastnih ciljev, ki so lahko v nasprotju s cilji principala. Modele napačne izbire lahko razdelimo glede na načine, s katerimi zmanjšujejo asimetričnost informacij, in sicer signaliziranje (ang. signalling), samoizbira (ang. self-selection) in odkrivanje (ang. screening) (Hrovatin, 1998, str. 30).

Principal skuša zmanjšati tveganje z vzpostavljanjem dodatnega nadzora nad agentom in maksimiranjem agentove funkcije koristnosti. To pa pomeni, da mora biti agentova finančna nagrada odvisna zgolj od njegove uspešnosti. Ker pa je tak vidik spodbud z vidika agenta nezaželen, saj predstavlja zanj preveliko tveganje, skuša agent ublažiti vpliv dodatnega tveganja, tako da sprejema odločitve, ki ne vodijo k uresničitvi ciljev principala, pač pa v največji možni meri zmanjšujejo agentovo tveganje. Takšno moralno tveganje pa zmanjšuje koristnost principala (Zaman, 1999, str. 38). Principal bo tako izbral takšno kombinacijo spodbud in tako maksimiral svojo koristnost, da je del nagrade stalen in neodvisen od agentovega delovanja (predstavlja neobvladljive dejavnike), drugi del pa spremenljiv in odvisen od objektivno merjenih rezultatov posameznikov.

Odgovornost članov podjetja oz. banke, njihovo spremljanje tveganja, nagrade in spodbude so kategorije, ki so obvladljive s pomočjo motivacijskih pogodb. V primeru, da je motivacijska pogodba pravilno sestavljena, pogodbeno opredeljena določila v veliki meri odpravljajo problem principala in agenta. Optimalna motivacijska pogodba, ki bi bila splošno uporabna v vseh

---

¹² Asimetrična porazdelitev informacij med omejeno racionalne ekonomske osebe povzroča njihovo strateško in oportunistično obnašanje (Prašnikar, Debeljak, 1998, str. 293).

¹³ O negotovosti govorimo, če stanja nekega sistema ne moremo določiti na podlagi kakšnih objektivnih kazalcev. Verjetnost nekega pojava je neznan ali pa skoraj neznan. V prvem primeru nimamo nobenih podatkov o stanju sistema, v drugem pa si pomagamo s subjektivno oceno stanja sistema, ki jo odločevalec postavi na podlagi izkušenj, intuicije ali svoje sodbe (Prašnikar, Debeljak, 1998, str. 27).

podjetjih ali bankah, ne obstaja. Upoštevanje nasprotja interesov med principalom in agentom je tako v interesu principala, da delovanje agenta nadzira. Principal ima tako za nadzor nad agentom dve možnosti (Barney, 1997, str. 126):

- principal lahko nadzira agentovo vedenje,
- principal lahko meri posledice agentovega obnašanja oziroma rezultate njegovega delovanja.

Nadziranje agentovega delovanja poteka z zbiranjem informacij o njegovem delovanju in na podlagi tega sklepa o nadaljnjem delovanju. Te informacije primerja s svojimi cilji in ugotavlja razkorak. V klasičnem agentskem razmerju med lastniki in vrhnjim poslovodstvom principal izvaja nadzor nad agentovim vedenjem. Institucionalni investitorji na primer nadzirajo strateške odločitve, ki jih sprejema vrhne poslovodstvo, nadzorni sveti pa bedijo nad najpomembnejšimi spremembami, povezanimi s poslovno politiko. Takšno opazovanje agentovega delovanja je torej smiselno le sočasno z merjenjem rezultatov agentovega delovanja. Problem pri tem postavlja le določitev rezultatov, relevantnih za merjenje, ki so povezani tudi z drugimi zunanjimi in notranjimi dejavniki.

Od pravilne izbire računovodskih in neračunovodskih (kvalitativnih) kazalnikov kot meril uspešnosti, določenih v motivacijski pogodbi, je odvisno, v kolikšni meri v podjetju še prihaja do nasprotujočih si interesov v sami banki kot tudi med banko in lastniki oz. drugimi nadzornimi institucijami. Čeprav uporaba nekaterih računovodskih kazalnikov, predvsem tistih, ki upoštevajo zgolj obvladljive ekonomske kategorije, prisotnost problema agenta zmanjšuje, splošno priporočljivega kazalnika, ki bi problem odpravil, pa ni.

1.4. Moralni hazard in javna razkritja v bančništvu

Banke so naklonjene moralnemu hazardu, saj zbirajo depozite z namenom investiranja v tvegano aktivo (kredite). Da bi se zavarovale pred nesolventnostjo, oblikujejo pri tem določen kapital, ki jih bo zavaroval pred neugodnimi rezultati poslovanja. Vendar ni nujno, da bodo banke pri zasledovanju svojih internih ciljev solventnosti upoštevale tudi interese vlagateljev ali družbe kot celote, kar se najbolj pokaže prav pri prevzemanju prevelikih tveganj. Prav iz tega vidika pa je pomemben obstoj tržne discipline in s tem tudi prevzemanje velike odgovornosti nadzornikov. V svetu, kjer postajajo bančne aktivnosti vedno bolj kompleksne, nadzorniški resursi pa omejeni, je poskus baselskega komiteja za bančni nadzor glede uvedbe tržne discipline priznanja vreden, čeprav postaja vedno bolj aktualno vprašanje, koliko in pod kakšnimi pogoji lahko tržna disciplina dejansko vpliva na obnašanje bank.

Eden bistvenih namenov učinkovite tržne discipline je zmanjševanje pretiranega izpostavljanja tveganju pri bankah. Tržna disciplina vzpostavlja sistem, kjer investitorji kaznujejo banke za prevzemanje večjega tveganja zaradi zahteve po večjem donosu na svoje terjatve. Slednje se lahko izkaže že v povečanju obrestnih mer ali pa v umiku vlagateljevih sredstev iz banke.

Moralni hazard in tržna disciplina sta med seboj tesno povezana pojma. Prevzem večjega tveganja bi se pri popolnoma nezavarovanih vlogah in v razmerah, ko bi vlagatelji natančno spremljali odločitve bank glede tveganja, pokazal v zahtevi po večji kompenzaciji oziroma

donosu sredstev. Tržna disciplina bi popolnoma delovala, stopnja moralnega hazarda bi bila enaka nič, odločitve bank glede prevzema tveganja pa bi bile zelo učinkovite. Slika bi bila nasprotna pri popolnoma zavarovanih vlogah in odsotnosti vlagateljev pri spremljanju odločitev bank glede tveganja. Banke bi tako lahko (na stroške vlagateljev) izbrale večji profil tveganosti, vlagatelji pa hkrati ne bi zahtevali višjega donosa na svoje vloge, ker bi jim bilo zaradi zavarovanja njihovih vlog vseeno. Soočeni bi bili s popolno odsotnostjo tržne discipline, odločitev banke glede prevzemanja tveganja neplačila pa bi bila izpostavljena moralnemu hazardu (Hellmann, Murdock, Stiglitz, 1997, str. 22).

Vpliv tržne discipline na prevzemanje pretiranega tveganja pri bankah je odvisen od naslednjih dejavnikov (Rotovnik, 2003, str. 40):

- višina financiranja banke iz nezavarovanih obveznosti,
- stopnja nadzora nad prevzemanjem tveganj pri banki in
- obseg sistema zajamčenih vlog.

Teoretično bi morala biti za učinkovito tržno disciplino višina nezavarovanih obveznosti v bilanci stanja banke in stopnja nadzora odločitev glede prevzemanja tveganja čim večja, zavarovanje vlog pa čim manjše. Te hipoteze so strokovnjaki preučili v obsežni raziskavi, kjer je sodelovalo okrog 730 posameznih bank iz več kot trideset držav¹⁴. Njihov namen je bil najti odgovor na vprašanje, ali kateri izmed teh dejavnikov vpliva na nastanek nesolventnosti banke, pri čemer so uporabili dve vrsti regresije. S kapitalsko regresijo in spremljanjem tveganosti aktive ter nekaterih drugih dejavnikov so preizkusili, ali vpliva tržna disciplina na višino kapitalskih rezerv (ang. capital buffer). Z regresijo tveganosti pa so preizkusili, ali tržna disciplina vpliva na višino realizirane tveganosti aktive. Rezultati obeh nizov regresij so pokazali, da tržna disciplina vpliva na motiviranost banke pri zmanjševanju tveganja nesolventnosti.

Kapitalska regresija je torej pokazala naslednje rezultate:

- obstoj eksplicitnega ali implicitnega sistema zajamčenih vlog vodi, ob predpostavki ceteris paribus, do nižjih kapitalskih rezerv;
- višja stopnja nezavarovanih obveznosti vpliva na večjo disciplino bank pri oblikovanju večjih kapitalskih rezerv za posamezno tveganje;
- banke, ki razkrivajo več podatkov in so tako izpostavljene večji tržni disciplini, omejujejo tveganje nastanka nesolventnosti z oblikovanjem večjih kapitalskih rezerv.

Poglavitne ugotovitve kapitalske regresije so bile večinoma potrjene z regresijo tveganosti. Močno je izstopalo dejstvo, da pri implicitnem državnem zavarovanju vlog pri bankah, ki so prevelike, da bi lahko propadle, slednje prevzamejo višjo stopnjo tveganja nastanka nesolventnosti, ki se računa kot razmerje med stopnjo slabih kreditov¹⁵ in danim količnikom kapitalske ustreznosti. Prav tako je upravičena hipoteza, da imajo banke, ki razkrivajo več informacij, hkrati manj realiziranih tveganj.

---

¹⁴ Raziskava: Market Discipline, Disclosure and Moral Hazard in Banking; [URL:<http://www.bis.org/bcbs/events/wkshop0303/p10nierbaum.pdf>.]

¹⁵ Stopnja slabih kreditov je izračunana kot razmerje med slabimi krediti in vsemi krediti.

Na splošno je regresija tveganosti pokazala, da je tržna disciplina močnejša pri bankah, ki se v težavah ne morejo zanesti na pomoč države. Javna razkritja so pri omejevanju realiziranega tveganja bolj učinkovita pri bankah, ki prevzemajo višjo stopnjo tveganja nastanka nesolventnosti. Ta ugotovitev potrjuje, da so javna razkritja še posebej pomembna pri bankah, ki se približujejo nesolventnosti, saj tam druga dva mehanizma tržne discipline (jamstvo vlog in višina nezavarovanih obveznosti) nista tako učinkovita.

Krepitev tržne discipline prek javnega razkrivanja podatkov in/ali nezavarovanih obveznosti prinaša koristi pri ohranjanju primernih standardov solventnosti bank. Podobne koristi se kažejo tudi v bankah, ki ne uživajo implicitnih jamstev države za vloge. Slednje ugotovitve imajo pomembne posledice pri optimiziranju dela bank in nadzornikov pri uveljavljanju prvega in drugega stebra novega kapitalskega sporazuma. Banke, ki prejemajo državna jamstva, niso pod takšnim vplivom tržne discipline kot druge banke. To je pomembno sporočilo za nadzorniške institucije, saj bo moralo biti spremljanje teh bank še posebej učinkovito. Ugotovitev, da nekateri mehanizmi tržne discipline niso tako učinkoviti, ko se banka bliža solventnostnim težavam, pa poudarja pomembnost ustreznega delovanja prvega stebra novega kapitalskega sporazuma-minimalnih kapitalskih zahtev kot temelja učinkovite tržne discipline.

1.5. Zakonski okvir za poslovanje in poročanje bank v Sloveniji

Banke kot finančne institucije so morale prilagoditi svoje poslovanje določilom Zakona o bančništvu (Uradni list RS št. 110/03) kot tudi ZGD-ju. Zakon o spremembah in dopolnitvah ZGD (Uradni list RS št. 45/01) je v celoti spremenil sedmo poglavje ZGD, ki ureja področje vodenja poslovnih knjig in izdelovanja letnega poročila. Zaradi sprememb ZGD, kot tudi spremenjenih pogojev gospodarjenja (nižja stopnja inflacije, približevanje EU, vpliv globalizacije) so bili spremenjeni tudi SRS, ki jim je ZGD naložil, da morajo povzemati vsebino Direktiv Evropske skupnosti 78/660/EEC in 83/349/EEC z njunimi spremembami in dopolnitvami.

Propad ene največjih gospodarskih družb v ZDA in v svetu, Enrona je odprl pomembno vprašanje zaupanja in kontrole (tudi revizijske) med vodstvi gospodarskih družb in njenimi delničarji. Slovenija je z novelo ZGD-F in novimi SRS naredila pomemben korak k boljši preglednosti in konsistentnosti vodenja poslovnih knjig, sestavljanja računovodskih izkazov in jasnejši razmejitvi odgovornosti in pristojnosti med posameznimi organi v delniških družbah (Bratina, 2002, str. 498).

Banka Slovenije je posledično zaradi sprememb v ZGD in SRS izdala prenovljene sklepe, in sicer Sklep o poslovnih knjigah in poslovnih poročilih bank in hranilnic, Sklep o razvrstitvi aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk ter Sklep o oblikovanju posebnih rezervacij (Uradni list RS št. 24/02). Da bi vlagatelji, lastniki bank in nadzorni organi lahko spremljali in ocenjevali uspešnost poslovanja bank potrebujejo primerne, zanesljive in primerljive informacije, ki jih banke zagotavljajo v obliki računovodskih izkazov in dodatnih pojasnil. Banke so dolžne sestavljati in objavljati letne računovodske izkaze po predpisanih shemah v skladu z zakonom, računovodskimi standardi in navodili, ki jih predpisuje Banka Slovenije.

Banke pri pripravljanju računovodskih izkazov za zunanje poslovno poročanje upoštevajo SRS 31–Rešitve v bankah. Ta standard izhaja iz smernice Evropske skupnosti št. 86/635/EEC z dne 8.12. 1986, ki opredeljuje letne obračune in konsolidirane obračune bank in drugih finančnih organizacij, opira pa se tudi na MRS 30–Razkritja v računovodskih izkazih bank in podobnih finančnih institucij. Glede vrednotenja postavk v bilanci stanja in izkazu poslovnega izida ter dodatnega razkrivanja je povezan s SRS 1-19, glede računovodskih izkazov za zunanje poslovno poročanje, proučevanje in informiranje pa s SRS 24-30.

Računovodske izkaze za notranje uporabnike je mogoče sestavljati tudi na različne načine in v različnih oblikah, vendar pa morajo biti oboji zasnovani na skupnih temeljnih računovodskih predpostavkah, ki upoštevajo nastanek poslovnih dogodkov ob njihovem nastanku, upoštevajo časovno neomejenost delovanja banke ter predstavljajo resnično in pošteno stanje v razmerah spreminjanja posamičnih cen in vrednosti evra.

1.6. Vsebina Basla II in problemi

Novi baselski kapitalski sporazum-Basel II, ki so ga nekaj let snovali člani baselskega komiteja za bančni nadzor, je dobil svojo obliko, ki predstavlja okvir za poslovanje in poročanje v državah EU, hkrati pa se želi uveljaviti kot standard delovanja in poročanja tudi pri ostalih bankah v svetu. Basel II je sestavljen iz treh, med seboj dopolnjujočih se elementov oziroma stebrov. Vsak izmed njih ima specifično vlogo pri krepitvi varnega in preglednega poslovanja bank. **Minimalne kapitalske zahteve**, ki so predmet prvega stebra, bodo po zaslugi spremenjenih, dopoljenih ali novih metodologij za izračun bolj prilagojene različnim stopnjam kreditnega, tržnega in operativnega tveganja v bankah ter bodo s tem bolj prikazovale realnost poslovanja na finančnih trgih. Drugi steber z imenom **Regulativni nadzor** je namenjen nadzornim institucijam, ki bodo na njegovi podlagi izvajale kakovosten proces nadzora kapitala, kapitalske ustreznosti in samega upravljanja s tveganji v bankah. Tretji steber ali **Tržna disciplina** s svojimi priporočili in zahtevami po javnem razkrivanju določenih podatkov zaokrožuje prava dva stebra. Namen tretjega stebra je zagotoviti, da si bo lahko vsak bančni strokovnjak ali drug tržni udeleženec oblikoval celotno sliko glede vseh zahtev, pravil in priporočil, ki bodo stopili v veljavo z letom 2007.

Z novim kapitalskim sporazumom bo morala banka zagotavljati kapital za kritje vseh materialnih tveganj. V okviru prvega stebra Basla II bo banka z bolj ali manj sofisticiranimi sistemi za merjenje tveganj izračunavala regulatorni kapital za kreditno, operativno in tržno tveganje. Naštet tveganja so res največja in najpomembnejša, vendar še zdaleč ne vsa, ki se jim banka pri poslovanju izpostavlja. Pri izračunavanju regulatornega kapitala v okviru prvega stebra namreč niso upoštevana tista tveganja, ki so za banko specifična, in tveganja, katerih metode merjenja v praksi še niso razvite ali uveljavljene. Kapital za ta tveganja bo banka zagotavljala v okviru drugega stebra. Tveganja, ki jih pokriva drugi steber lahko združimo v tri skupine (Kovač, 2003, str. 24):

- tveganja, ki niso v celoti zajeta v prvem stebru (npr. tveganje koncentracije pri kreditnem tveganju),

- tveganja, ki sploh niso upoštevana v prvem stebru (npr. obrestno tveganje v bančnih postavkah, poslovno in strateško tveganje, likvidnostno tveganje) in
- tveganja zunanjih dejavnikov (npr. tveganje zaradi poslovnih ciklov).

Namen drugega stebra Basla II je zagotoviti, da bodo banke razpolagale s kapitalom, ki ustreza njihovi tveganosti in poslovni strategiji. V okviru drugega stebra bodo nadzorniki preverjali, ali ocena potrebnega regulatornega kapitala, ki jo je izdelala banka, ustreza profilu tveganosti banke. Profil tveganosti banke je odvisen od tveganja, ki ga banka prevzema, in kakovosti upravljanja s tveganji. Nadzorniki bodo zato pri oceni tveganosti banke upoštevali ustreznost in učinkovitost procesov upravljanja s tveganji, sistemov notranjih kontrol in kakovost upravljanja banke. Kadar bodo nadzorniki ugotovili, da je kapitalska ustreznost banke ogrožena, bodo ustrezno ukrepali, pri čemer bo povečanje minimalnega kapitalskega količnika nad 8 % le eden izmed ukrepov, ki jih bodo imeli nadzorniki na voljo. Ustrezen obseg kapitala je poglobitveni cilj Basla II, vendar se je treba zavedati, da nikakršen obseg kapitala ni zadosten, kadar ima banka slab sistem upravljanja s tveganji. Drugi steber kakovostno dopolnjuje prvi steber, steber minimalnih kapitalskih zahtev, saj naj bi z regulatornim nadzorom banke vzpodbudil, da razvijajo in izboljšujejo tehnike in postopke upravljanja s tveganji. Drugi steber pa ne bo le izziv za banke, temveč tudi za nadzornike, saj bodo morali presoditi, ali je ocenjena kapitalska ustreznost banke ustrezna glede na prevzeta tveganja ter kakovost procesov in postopkov upravljanja s tveganji. V zvezi s tem bo moralo postati delo in odločitve nadzornikov bolj transparentno in odgovorno. Da bi zagotovili transparentno in odgovorno delo nadzornikov, bodo morali ti javno razkriti merila, uporabljena pri pregledih procesov upravljanja s tveganji in postopkov ocene kapitalske ustreznosti v bankah.

Basel II je sprožil vrsto polemik glede zagotavljanja enakih pogojev poslovanja. Več kot 40 nacionalnih diskrecijskih pravic in različna nadzorna praksa dajejo nacionalnim nadzornikom možnost različne interpretacije in uporabe Basla II, kar poraja neenake konkurenčne pogoje in možnost nastanka regulatorne arbitraže. Baselski komite poudarja, da bančni nadzor ni eksaktna znanost, zato so presoja nadzornika in diskrecijske pravice do določene meje neizogiben element skrbnega in varnega nadzora bančnega poslovanja. Pravila morajo biti namreč toliko prilagodljiva, da omogočajo nadzorniku čim bolj učinkovito ukrepanje, in toliko zavezujoča, da se doseže ustrezna kapitalska baza v vsaki banki. Nadzorna praksa med državami razlikuje po naravi in vsebini in je odvisna predvsem od velikosti, strukture in stopnje kompleksnosti bančnega sistema. Znotraj EU že delujeta Group de Contact in European Committee of Banking Supervisors, ki naj bi poskrbela, da se bodo prakse v izvajanju nadzora med članicami čim bolj uskladile, saj bo le tako mogoče doseči enake pogoje poslovanja za vse.

Problem enakih pogojev poslovanja je še posebej pomemben za mednarodno aktivne banke oz. bančne skupine, katerih članice poslujejo na ozemlju več različnih držav. V takšnih primerih se pri bančnih skupinah zastavljajo vprašanja obsega izpolnjevanja zahtev nacionalnih nadzornikov, ki izhajajo bodisi iz diskrecijskih pravic ali različne nadzorne prakse in kdo bo t.i. odgovorni nadzornik (ang. lead regulator). Slednje vprašanje je v državah članicah EU formalno že rešeno, saj tu velja načelo nadzora domače države. Nadzornik domače države je sicer zadolžen za izvajanje nadzora banke ali bančne skupine v državah članicah EU, vendar lahko zaprosi

nadzornika druge države članice EU, v kateri banka opravlja bančne storitve, da opravi pregled banke, če se s tem postopek pospeši, poenostavi oz. je v skladu z interesi učinkovitosti ali manjših stroškov. Nadzorniki običajno sklenejo sporazum o sodelovanju (ang. memorandum of understanding), v katerem natančneje opredelijo takšno sodelovanje.

1.6.1. Regulatorni nadzor v Baslu II

Julija 2003 je Evropska komisija izdala tretji posvetovalni dokument za novo Direktivo o regulatornem kapitalu in kapitalski ustreznosti (CAD 3), ki nastaja vzporedno z Baslom II. Evropska komisija ima, skupaj s predstavniki Evropske centralne banke, v baselskem komiteju status opazovalca, njeni predstavniki pa aktivno sodelujejo v delovnih skupinah Basla II, zaradi česar lahko pričakujemo, da se nova kapitalna direktiva ne bo bistveno razlikovala od Basla II. Snovalci direktive CAD 3 se zavedajo pomembnosti enakih konkurenčnih pogojev na širšem finančnem trgu, ne le na območju EU, zato poudarjajo, da se bo direktiva CAD 3 razlikovala od Basla II le na tistih mestih, kjer je to potrebno zaradi posebnosti EU. Ker bo v letu 2004 Slovenija postala polnopravna članica EU bo evropska direktiva CAD 3 postala obvezujoča tudi za nas. Posebna pozornost v tej direktivi bo prav zaradi problema zagotovitve enakih pogojev poslovanja namenjena regulatornemu nadzoru. Vsebino in obseg regulatornega nadzora opredeljujejo štiri temeljna načela (Kovač, 2003, str. 25):

- **prvo načelo:** *Banka mora biti sposobna oceniti in vzdrževati kapital, ki ustreza tveganjem, ki jim je izpostavljena.*

Banka bo sama izračunavala potrebni regulatorni kapital, nadzorniku pa bo morala dokazati, da izbrani kapitalni cilji ustrezajo tveganju, kateremu se izpostavlja, in poslovnemu okolju, v katerega je vpeta. Pomembna novost kapitalne regulative je redno izvajanje stresnih testov (ang. stress testing) oz. testov občutljivosti na izjemne situacije. Izbrani kapitalni cilji morajo upoštevati poslovne cikle in vzdržati rezultate stresnih testov rahle recesije. Stresni testi morajo postati sestavni del procesa ocenjevanja kapitalne ustreznosti v vsaki banki.

Z upoštevanjem poslovnih ciklov v ciljni kapitalni ustreznosti želi baselski komite za bančni nadzor ublažiti problem procikličnosti. Regulatorni kapital bo z uporabo naprednejših postopkov postal bolj občutljiv za tveganja, ki se jim izpostavlja posamezna banka. Približevanje regulatornega kapitala ekonomskemu bo sicer pripomoglo k večji ekonomski učinkovitosti poslovanja bank, po drugi strani pa bo povečana občutljivost kapitala na tveganje povzročila nihanje regulatornega kapitala zaradi poslovnih ciklov. Navedena problematika je pomembna tudi z makroekonomskega vidika. Poslabšanje bonitete dolžnikov v času recesije vpliva na večje kapitalne zahteve, kar običajno povzroča zmanjšanje kreditne aktivnosti bank in poglobitev recesije. Nadzorniki naj bi na tem mestu odigrali pomembno vlogo, saj naj bi z moralnim prepričevanjem in ustreznim ukrepanjem zagotovili, da banke pri oceni kapitala upoštevajo tudi tveganje zaradi poslovnih ciklov.

Proces ocene regulatornega kapitala mora temeljiti na dokumentiranih politikah in postopkih, ki opredeljujejo postopke identifikacije, merjenja, kontroliranja, nadziranja, zmanjševanja in poročanja vseh materialnih tveganj, tj. kreditnega tveganja, operativnega tveganja, tržnega tveganja, obrestnega tveganja v bančnih postavkah, likvidnostnega tveganja in vseh drugih tveganj. Banka mora torej za vsa tveganja razviti ustrezne in učinkovite postopke upravljanja. Za vsa tista tveganja, ki jih ni mogoče natančno izmeriti (npr. pravno tveganje, tveganje izgube ugleda), pa mora banka razviti postopke za njihovo oceno. Cilj Basla II je jasen: regulatorni kapital mora kriti vsa materialna tveganja, ki jim je banka izpostavljena.

V procesih upravljanja s tveganji in ocene kapitala ima pomembno vlogo uprava banke. Ta je odgovorna za postavitev tolerančnih mej za posamezne vrste tveganj, pri čemer mora poznati naravo in obseg tveganja, ki se mu banka izpostavlja, ter razumeti njegov vpliv na kapital. Prav tako mora uprava banke zagotoviti vzpostavitev in izvajanje stroge interne kontrole, pisne poslovne politike in procedure ter redne kontrole in preglede procesov upravljanja s tveganji in procesa ocene regulatornega kapitala. Dolžnost uprave banke je tudi strateško načrtovanje. V strateškem načrtu opredeli banka, glede na pričakovan obseg poslovanja in porabo kapitala, potreben obseg kapitala, njegovo strukturo in vire.

- **drugo načelo:** *Nadzorniki morajo preverjati interne ocene kapitalske ustreznosti in ustreznost obsega kapitala*

Banka bo morala redno izdelovati analize kapitalske ustreznosti, pri čemer bo sofisticiranost uporabljenih tehnik in stresnih testov odvisna od kompleksnosti bančnih aktivnosti. Nadzorniki morajo oceniti, ali je obseg kapitala primeren glede na profil tveganosti banke. Oceno o ustreznosti višini kapitalske ustreznosti bodo nadzorniki podali na podlagi pregleda procesa ocene kapitalske ustreznosti, kakovosti kapitala, postopkov upravljanja s tveganji in kontrolnega okolja. Nadzorniki bodo morali redno preverjati, ali banka pri uporabi naprednih postopkov izračuna kapitala in tehnik za zmanjševanje kreditnega tveganja (ang. credit risk mitigation techniques) oz. tehnike CRM izpolnjuje zahteve in minimalne standarde, predpisane v okviru prvega stebra.

Ocena regulatornega kapitala temelji na oceni tveganj. Nadzorniki bodo preverili, ali banka ustrezno ocenjuje tveganja, kako upravlja s tveganji in kakšna je kakovost notranjih kontrol. Predmet pregleda bodo postopki in metode za merjenje tveganj, pri čemer je pomembno, da banka metode, ki jih uporablja pri oceni kapitala, uporablja tudi pri dejanskem upravljanju s tveganji (npr. pri določanju internih limitov, ocenjevanju uspešnosti poslovnih področij). V okviru pregleda bodo nadzorniki preučili proces izvajanja stresnih testov, njihove rezultate in vpliv na ciljno kapitalsko ustreznost.

Pregled v banki bo obsegal tudi pregled kontrolnega okolja oz. sistema poročanja in informiranja vodstva banke. Kakovostna poročila so tista, ki vodstvu banke omogočajo oceniti obseg in trend tveganja in njegov vpliv na kapital ter občutljivost in upravičenost ključnih predpostavk, uporabljenih v procesu ocene kapitala. Nadzornike bo tudi zanimalo, kako se je v preteklosti vodstvo banke odzivalo na spremembe v tveganju. Nadzorniki bodo redno pregledovali

izpolnjevanje zahtev in minimalnih standardov iz prvega in tretjega stebra. Pri pregledu izpolnjevanja minimalnih standardov bosta dobila pomembno vlogo tudi služba notranje revizije in zunanji revizor.

- **tretje načelo:** *Banke morajo vedno poslovati nad regulatornim kapitalskim minimumom. Nadzorniki lahko zahtevajo povečanje minimalnega količnika kapitalске ustreznosti.*

Kapitalske zahteve, izračunane v okviru prvega stebra, naj bi zadoščale za banke z dobrimi internimi sistemi, zdravo prakso upravljanja s tveganji, učinkovitimi kontrolami ter z ustrezno razpršenim tveganjem. Prav tako naj bi te kapitalske zahteve pokrivala negotovosti povezane s prvim stebrom oz. tveganji, katerim se izpostavljajo vse banke. Kapital za tveganje, ki je banki specifično, bo banka zagotavljala v okviru drugega stebra. Kadar bodo nadzorniki ugotovili, da se banka pretirano izpostavlja tveganju oz. da obvladovanje tveganj v banki bodisi ni ustrezno ali pa je neučinkovito, bodo morali ukrepati. V skladu z novimi pooblastili bodo imeli nadzorniki pristojnost posamezni banki povečati minimalni količnik kapitalске ustreznosti nad 8 %.

Ne glede na to, da kapitalski sporazum predpisuje le minimalne kapitalske zahteve, nadzorniki pričakujejo, da banke poslujejo s kapitalskim količnikom nad regulatornim minimumom. Kapitalška rezerva je potrebna za pokrivanje tveganj, ki so za banko specifična in niso zajeta v izračunu, v okviru prvega stebra. Kapitalška rezerva je v banki običajno celo zaželen bodisi iz konkurenčnih ali operativnih razlogov. Banka, ki ima kapitalsko rezervo, je običajno deležna boljše ocene rating agencije, kar ji omogoča dostop do cenejših virov na kapitalskem trgu. Kapitalška rezerva pa lahko v neugodnih tržnih razmerah začasno tudi odloži potrebno dokapitalizacijo in banko reši pred morebiti dragimi poslovnimi potezami.

- **četrto načelo:** *Nadzorniki morajo ukrepati takoj, ko se pojavi možnost, da kapital banke pade pod raven, ki je ocenjena za ustrezno.*

Kadar je ogrožena kapitalska ustreznost banke, mora nadzornik takoj ukrepati, pri čemer mora glede na vir ogrožanja izbrati ustrezen ukrep. Pomembno je, da ima nadzornik diskrecijsko pravico pri izbiri ukrepov. Najbolj pogosti ukrepi so:

- zahteva po izboljšanju internega procesa ocene kapitala oz. postopkov upravljanja s tveganji;
- zahteva po pripravi in izvedbi sanacijskega programa kapitala, omejitev opravljanja posameznih aktivnosti (običajno se prepove opravljanje tistih najbolj tveganjih aktivnosti, kot so združitve, pripojitve, kapitalske naložbe), omejitev izplačila dividend;
- zahteva po takojšnji dokapitalizaciji;
- zahteva po zamenjavi uprave banke.

1.6.3. Tržna disciplina v Baslu II

Tržna disciplina igra bistveno vlogo pri zagotavljanju ustrezne ravni kapitala v bankah. Učinkovita javna razkritja določenih podatkov krepijo tržno disciplino ter hkrati omogočajo tržnim subjektom učinkovito ocenjevanje kapitalске ustreznosti bank. Za banke pomeni slednje

odločilno smernico pri treh bistvenih točkah strateškega načrtovanja poslovanja: varnost, transparentnost in učinkovitost. Javna razkritja se, v odvisnosti od namena razkritja, lahko nanašajo na različne vrste podatkov. Baselski komite za bančni nadzor je pri snovanju novega kapitalskega sporazuma pripisal tržni disciplini izjemno velik pomen. Kot konceptualni temelj jo je vgradil v tretji steber sporazuma, katerega bistvena sestavina in zahteva je transparentnost poslovanja finančnih institucij. Tretji steber tako predstavlja niz priporočil oz. zahtev o vrstah podatkov, pri katerih bodo javna razkritja pripomogla k boljši obveščenosti tržnih udeležencev.

Vendar pa se možnosti za učinkovito uveljavljanje tržne discipline lahko razlikujejo tako v posamezni državi kot tudi med državami. Banke se namreč razlikujejo glede na svojo odvisnost od finančnih trgov, strukturo kapitala ter izpostavljenost različnim tveganjem. Kritično gledano to pomeni, da kljub čvrstemu nadzorniškemu okviru in ustreznemu sistemu javnih razkritij nadzornik ne bo imel vedno možnosti vplivati na ustrezno uveljavljanje tržne discipline. Banka na primer pri vlagatelju, katerega prihranke ima glede na lokalni sistem jamstva vlog popolnoma zajamčene, ne bo v celoti izpostavljena logiki tržne discipline, ker tak vlagatelj prav zaradi zavedanja o varnosti svojih prihrankov nima posebnega motiva za uveljavljanje tržne discipline pri svoji banki.

Z vidika bank, ki morajo delovati v trdih konkurenčnih razmerah, so bile zahteve po razkritju podatkov v vsem obdobju snovanja novega kapitalskega sporazuma zelo zaskrbljujoče. Banke v okviru svojega intenzivnega sodelovanja pri razvoju sporazuma velikokrat izrazila tehtne pomisleke glede številnih predlogov o vrsti in količini razkritih podatkov in bile pri tem marsikdaj tudi uspešne. To je razumljivo, saj je strah pred razkrivanjem občutljivih in zaupnih informacij ter izpostavljanjem šibkih področij poslovanja konkurentom v sodobnem načinu poslovanja zelo močan.

Poleg nejasnosti s konkurenčnega vidika se je zastavljalo tudi vprašanje glede stroškov, ki jih bodo morale banke nameniti za izdelavo vseh zahtevanih poročil. Baselski komite je imel pri tem vprašanju vedno zelo jasno stališče in sicer: dodatni stroški za izvajanje javnih razkritij naj ne bi predstavljali pomembne stroškovne postavke v poslovanju, saj banke večino teh podatkov že zbirajo za interne namene (Rotovnik, 2003, str. 39).

1.6.4. Vrste in zagotavljanje javnih razkritij

Novi kapitalski sporazum oz. bodoča Direktiva o regulatornem kapitalu in kapitalski ustreznosti (CAD 3), bosta podrobno obravnavala pristojnosti nadzornikov pri zagotavljanju ustreznih razkritij tako z vidika vsebine kot tudi obsega v svetu ter Evropski uniji. Nadzorniki bodo imeli v prid varnega in transparentnega bančnega okolja pravico zahtevati od finančnih institucij, da poslujejo na varen in pregleden način, kar bodo spremljali z zahtevanimi informacijami v rednih regulatornih poročilih bank. Nekatera ali celo vsa poročila bodo nadzorniki lahko posredovali tudi javnosti, če bodo menili, da so pomembna za krepitev tržne discipline.

Temeljna načina uveljavljanja tretjega stebra sta krepitev statusa priporočil o javnih razkritjih v bankah in izvajanje ukrepov ob nespoštovanju predpisov. Prvi način pravilnega uveljavljanja tretjega stebra bo hkrati tudi pomemben korak pri samem vgrajevanju odnosa do javnih razkritij v menedžerski proces banke.

Drugi način je pravilnega uveljavljanja tretjega stebra predvideva represivne ukrepe nadzorne institucije, s katerimi se bo delovanje banke uskladilo s predpisi. Strogost ukrepa bo odvisna od teže prekrška oziroma od stopnje neizpolnjevanja predpisov. To pomeni, da bo nadzornik preučil, katera informacija ni bila razkrita, kako pomembna je glede na primerno informiranje tržnih udeležencev ter kakšna zamuda pri razkrivanju je oziroma bo nastala. Glede na te informacije in razpoložljivost ukrepov se bo nato odločil, ali bo uporabil splošne ukrepe (npr. dialog z upravo banke) ali pa posebne ukrepe (npr. prepoved uporabe nižjih uteži pri ratingih ali prepoved uporabe določene metodologije) intervencije.

Pomisleki, ki se ob tretjem stebru pojavljajo so, da se bo preveč poročil pokazalo v preveliki zasičenosti uporabnikov z informacijami, posledično pa naj bi se zabrisali ključni signali trga. Prav tako so obstajali močni pomisleki glede poenotenosti podatkov, ki naj bi jih banke razkrivale. Vprašanje je torej, ali bodo vsa razkritja obvezna za vse banke ali pa bo obstajala določena stopnja diferenciacije pri razkrivanju podatkov glede na stopnjo kompleksnosti in velikosti banke. Pomisleki so vsekakor tehtni, zato so ustvarjalci tretjega stebra razdelili razkritja na osnovna in dodatna.

Osnovna razkritja so tista, ki vsebujejo ključne podatke za vse banke in so potrebna za minimalno delovanje tržne discipline. Dodatna razkritja pa so v nasprotju z osnovnimi pomembna le za nekatere banke in so odvisna od narave izpostavljenosti banke določenemu tveganju, njene kapitalске ustreznosti ter od metod, ki jih uporablja za izračun kapitalskih zahtev. Ker morajo vsebovati ključne informacije za uveljavljanje in vzdrževanje tržne discipline z vidika te banke, se takšna razkritja ne smejo obravnavati kot razkritja sekundarnega pomena ali celo kot opcijska razkritja. Zato bodo morale zlasti velike in najbolj sofisticirane mednarodne banke pripraviti natančno listo osnovnih in dodatnih podatkov, ki jih bodo javno razkrivale v okviru tretjega stebra. Pri tem se bodo vse informacije, ki bodo predmet razkritja v določeni banki, presojale po t.i. konceptu bistvenosti (ang. materiality concept). Informacija bo veljala za bistveno takrat, če bi se njena opustitev ali namerno napačno prikazovanje lahko izrazilo v napačni oceni oziroma odločitvi njenega uporabnika–tržnega udeleženca. Koncept bistvenosti lahko z vidika tržne discipline tako obravnavamo kot varovalko, ki bo tržnim udeležencem dejansko omogočila pravilno ovrednotenje profila tveganosti posamezne banke.

Pravilno delovanje tržne discipline je zelo odvisno tudi od pogostosti razkrivanja posameznih podatkov. Če bi banke izvajale razkritja le enkrat letno, bi se lahko njihov uporabnik odločal po več mesecev starih podatkih, ki ne bi več prikazovali resničnega profila tveganosti banke. Večino razkritij tretjega stebra se bo zato izvajalo v polletnih razmikih z nekaterimi izjemami pri kvalitativnem razkritju podatkov o ciljnih upravljanja s tveganji v banki, poslovni politiki, opisih sistema poročanja ipd. Za slednje bo dovoljeno razkrivanje na letni ravni. Vendar pa se tudi na

tem področju od največjih in najbolj sofisticiranih mednarodno aktivnih bank pričakuje nekoliko več. Zaradi uporabe zahtevnejših metodologij pri izračunu kapitalskih zahtev ter posledično večje občutljivosti banke na tveganje, bodo morale le-te razkrivati podatke o temeljnem kapitalu, količnikih kapitalske ustreznosti in njihovih sestavinah na četrtletni podlagi. Za manjše banke s stabilnim profilom tveganosti bo zadoščalo razkrivanje podatkov na letni ravni, ki pa bo moralo biti opremljeno z ustrezno obrazložitvijo, zakaj banka meni, da letno razkrivanje podatkov še zadošča za uporabnike njenih informacij. Če je banka nagnjena k hitrim spremembam posameznih elementov svojega poslovanja, kot je npr. izpostavljenost tveganjem, potem bo morala pogosteje razkrivati tudi te informacije. To še posebej velja za izpostavljenost tržnim tveganjem, kjer se pozicije hitro spreminjajo. Za vse primere v tretjem stebru pa velja praktično načelo, da morajo banke razkrivati bistvene podatke čimprej. Banke naj bodo v tem pogledu fleksibilne, pri čemer naj čimbolj izkoriščajo tudi prednosti elektronskih medijev (Rotovnik, 2003, str. 40-41).

1.6.5. Pomen Basla II za slovenske banke

Drugi steber Basla II prinaša izzive tako za banke kot za njihove nadzornike. Ključna področja, na katere v banki posega drugi steber, so alokacija ekonomskega kapitala, upravljanje banke, sistemi notranjih kontrol, procesi upravljanja s tveganji in procesi ocene regulatornega kapitala. Če bodo banke želele pričakati Basel II, ki se obeta sicer šele leta 2006, v polni pripravljenosti, se morajo že danes pričeti pripravljati na implementacijo tudi drugega stebra Basla II. Če banka ne bo opravila potrebnih investicij v drugi steber ter procesov upravljanja s tveganji in ocen regulatornega kapitala uskladila z načeli drugega stebra, se ji lahko zgodi, da bo izgubila kapitalske prihranke iz prvega stebra.

Za uspešno pripravo in implementacijo drugega stebra je v prvi vrsti pomembno, da uprava banke in višji menedžment sprejmeta filozofijo drugega stebra in jo preneseta na vse ravni organizacije. Za razvoj kulture tveganja v banki je odgovorna uprava. Uprava banke mora v procesu kapitalske ocene prevzeti odgovornost za postavitve tolerančnih meja za posamezne vrste tveganj in v procesu upravljanja zagotoviti vzpostavitev in vzdrževanje stroge interne kontrole, pisne poslovne politike in procedure. Pri slednjih je potrebno doseči, da se bodo dosledno izvajale in ne bodo same sebi namen, saj prav neizpolnjevanje predpisanih procedur izpostavlja banko tveganju izgube ugleda. Interne politike in procedure morajo tako postati strateški element upravljanja s tveganji in ne le predmet izpolnjevanja regulatornih zahtev.

Drugi steber bo verjetno marsikatero banko spodbudil k spremembi organizacije upravljanja s tveganji in k prenovi ali izboljšanju sistema internih kontrol in notranjega nadzora. Banke imajo sicer že danes vzpostavljene bolj ali manj kakovostne in učinkovite postopke upravljanja s tveganji, pri čemer bodo morale ugotoviti, ali so ti procesi usklajeni z načeli drugega stebra in drugimi baselskimi dokumenti. Pri upravljanju s tveganji bodo morale banke več pozornosti nameniti tudi tistim tveganjem, ki jim doslej niso posvečale dovolj velikega pomena. Zagotovo sodijo mednje, poleg operativnega tveganja, še obrestno tveganje v bančnih postavkah, tveganje

koncentracije ter preostala tveganja zaradi uporabe tehnik CRM. Posebno pozornost bo potrebno posvetiti tudi alokaciji ekonomskega kapitala in izvajanju stresnih testov.

Pomembno vlogo, predvsem v procesu kontrole ocene kapitalske ustreznosti, bo odigrala tudi neodvisna notranja revizija, kar bo najbrž zahtevalo kadrovske okrepitve v teh službah predvsem pa pravočasno pridobitev potrebnih, novih znanj. Že v sami pripravi na implementacijo Basla II pa lahko služba notranje revizije v rednih revizijskih pogledih z opozarjanjem na pomanjkljivosti v postopkih upravljanja s tveganji (npr. implementacija priporočil baselskega komiteja, razmejitve pristojnosti in odgovornosti, vzpostavljanje ustreznih notranjih kontrol, dokumentiranost procedur in navodil, usklajenost procedur z dejanskimi procesi dela, dosledno izvajanje navodil...) bistveno pripomore k ozaveščanju vseh zaposlenih o pomembnosti ustreznih in učinkovitih procesov upravljanja s tveganji.

V času predpisujoče regulative je naloga nadzornikov omejena predvsem na preverjanje usklajenosti poslovanja banke z veljavno regulativo v »sodobni« bančni regulativi pa nadzornike čaka težje delo. Ti morajo namreč na podlagi pregledov v banki oceniti, ali banka ustrezno in učinkovito upravlja s tveganji. Novi postopki v nadzoru bank zato zahtevajo visoko strokovne in specializirane nadzornike, ki bodo lahko enakovredni sogovorniki bank. Podobno kot banke se bodo morali tudi nadzorniki kadrovske okrepiti in strokovno usposobiti za prihajajoče naloge. Nadzornike čaka, poleg priprave nove kapitalske regulative, še vrsta drugih nalog, kot so priprava smernic za banke za obravnavanje posameznih segmentov Basla II, izdelava meril in kriterijev nadzorne prakse za oceno kapitalske ustreznosti, itd. Učinkovito izvajanje drugega stebra bo v marsikateri nadzorni instituciji zahtevalo spremembo nadzorne kulture v bolj tesno in konstruktivno sodelovanje z bankami, službami notranje revizije in zunanjimi revizorji.

Javno razkritje podatkov ne bo samo predmet določenega predpisa nadzorniške institucije, ampak predvsem priložnost, da banka prouči svoj poslovni proces z vidika prednosti in slabosti svojih javnih razkritij. To pomeni, da bo morala banka do javnih razkritij zavzeti strateško stališče. Nedvomno pa bo prisotnost Basla II vplivala tudi na spremembe glede konsolidacije slovenskega bančnega sistema, razvoja v večji smeri spremljanja, obvladovanja tveganj ob sočasnem poudarku na stroškovni učinkovitosti bank. Vseh zahtev Basla II najbrž ne bo potrebno izpolnjevati v takšnem obsegu, kot se to zahteva za velike, multilateralne banke. Vsekakor pa je pred slovenskimi bankami precej zahtevna naloga s katerim reševanjem bi se naše banke že morale začeti spoprijemati in izgrajevati učinkovite notranje sisteme za spremljanje in obvladovanje tveganj ter izdelavo ustreznih informacij, potrebnih za varno poslovanje banke kot jih opredeljujejo priporočila baselskih strokovnjakov.

2. MODEL RAZKRITIJ V LETNIH POROČILIH BANK

ZGD, spremenjen v letu 2001, je prinesel vrsto novosti pri sestavitvi letnega poročil gospodarskih družb kamor poleg podjetij uvrščamo tudi banke. Večina slovenskih podjetij in bank ima kot poslovno leto določeno koledarsko leto, tako da se je s temi novostmi prvič srečala pri sestavljanju letnega poročila za leto 2002. Letno poročilo vsebuje dva vsebinska sklopa, enako

kot doslej: računovodske izkaze s pojasnili in poslovno poročilo, vendar sta spremenjena tako obseg kot tudi vsebina. Vsa podjetja so dolžna sestavljati bilanco stanja in izkaz poslovnega izida ter v prilogi k izkazom pojasniti k predstavljenim vrednostim v računovodskih izkazih, ki jih zahteva ZGD. Podjetja, zavezana reviziji, morajo računovodski del letnega poročila sestaviti bistveno obširneje: dodatno še izkaz finančnega izida in izkaz gibanja kapitala ter razkritja, ki jih SRS predpisujejo za vse pomembne zadeve.

Spremenjeni ZGD predpisuje pojasniti po področjih poslovanja podjetja oziroma po posameznih zemljepisnih trgih, če se glede organizacije prodaje proizvodov, ki so značilni za redno poslovanje, oziroma storitev, ki so značilne za redno poslovanje podjetja, področja poslovanja podjetja oziroma zemljepisni trgi, na katerih podjetje posluje, med seboj pomembno razlikujejo (v računovodski stroki poimenovani področni oziroma območni odseki). SRS predpisujejo še druga razkritja po odsekih, tako da govorimo o poročanju po odsekih.

SRS govori o področnih odsekih, kar se lahko enači s področji poslovanja, opredeljenimi v ZGD ter o območnih odsekih, kar se lahko enači z zemljepisnimi trgi, o katerih govori ZGD. Po SRS je področni odsek prepoznaven sestavni del podjetja, ki se ukvarja s posameznim proizvodom oz. posamezno storitvijo ali s skupino sorodnih proizvodov oz. storitev; tveganja in donosi, ki s nanašajo nanj, se razlikujejo od tistih v drugih področnih odsekih. Po SRS je območni odsek prepoznaven sestavni del podjetja, ki se ukvarja s proizvodi oziroma storitvami v posebnem gospodarskem okolju; tveganja in donosi, ki se nanašajo nanj, se razlikujejo od tistih v drugih območnih odsekih.

Čemu poročati po odsekih? Podjetja proizvajajo različne vrste proizvodov oziroma opravljajo različne storitve z različnimi stopnjami dobičkonosnosti, možnostmi za rast, pričakovanji glede prihodnosti in tveganj. Tudi tržišča, na katerih prodajajo svoje proizvode ali storitve, so različna. Takšne informacije po odsekih so pomembne za ocenjevanje tveganj in donosov podjetja, če jih je mogoče ugotoviti iz združenih podatkov (kar je običajno), jih je potrebno posebej razkriti, da se zadovoljijo potrebe uporabnikov računovodskih izkazov po informacijah. Poročanje po odsekih naj bi torej pomagalo uporabnikom računovodskih izkazov bolje razumeti pretekle dosežke podjetja, bolje presojati tveganja in donose podjetja ter bolj utemeljeno presojati podjetje kot celoto¹⁶.

Pri opredeljevanju odsekov se upoštevajo namen poročanja o računovodskih informacijah po odsekih in kakovostne značilnosti računovodskih izkazov. Poročanje po odsekih mora biti ustrezno, zanesljivo, zagotavljati mora primerljivost med obdobji ter biti koristno za ocenjevanje tveganj in donosov podjetja kot celote. V pomoč pri opredeljevanju odsekov je lahko tudi merilo bistvenosti, ki ga določa omenjeni standard: poročalo naj bi se za odsek, katerega prihodki, poslovni izid oziroma sredstva znašajo 10 % ali več teh kategorij vseh odsekov podjetja.

---

¹⁶ Tako je namen poročanja po odsekih predstavljen v MRS 14-Poročanje po odsekih.

Pri opredelitvi **področnega odseka** kot prepoznavnega sestavnega dela podjetja, ki se ukvarja s posameznim proizvodom oziroma posamezno storitvijo ali skupino sorodnih proizvodov oz. storitev, so lahko podjetju pri ugotavljanju, ali so proizvodi in storitve sorodni, v pomoč tile dejavniki¹⁷:

- narava proizvodov ali storitev;
- narava proizvodnih procesov;
- vrsta ali skupina odjemalcev proizvodov ali storitev;
- metode, uporabljene pri razpečevanju proizvodov ali opravljanju storitev;
- po potrebi narava urejevalnega okolja, na primer v bančništvu, zavarovalništvu ali javnih službah.

Pri opredelitvi **območnega odseka** kot prepoznavnega sestavnega dela podjetja, ki se ukvarja s proizvodi oz. storitvami v posebnem gospodarskem okolju (na zemljepisnih trgih), so lahko podjetju v pomoč naslednji dejavniki:

- podobnost gospodarskih in političnih okoliščin;
- povezava med poslovanjem na različnih območjih;
- bližina poslovanja;
- posebna tveganja, povezana s poslovanjem na posameznem območju;
- predpisi o devizni kontroli in s tem povezana valutna tveganja¹⁸.

Pri opredeljevanju območnih odsekov je treba upoštevati, da posamezen območni odsek ne zajema poslovanja v gospodarskih okoljih s pomembno različnimi tveganji in donosi. Območni odsek je lahko posamezna država, skupina dveh ali več držav ali območje znotraj države.

Pojem razkritje v najširšem pomenu besede je prikaz katerekoli informacije o izbranem podjetju. Torej so zajete vse informacije iz letnih poročil podjetij, objav v tisku in drugih virov (npr. elektronske objave). V ožjem pomenu, kot ga obravnava računovodska stroka, pa so razkritja vse razkrite informacije v letnih poročilih razen tistih, ki so razkrite prek temeljnih računovodskih izkazov, torej razen vrednostnih podatkov, ki so prikazani že v samih obrazcih posameznih računovodskih izkazov. Razkritja se torej na te računovodske izkaze nanašajo oziroma jih dopolnjujejo in razlagajo. Lahko so vrednostna (kvantitativna) ali nevrednostna (kvalitativna). Med vrednostna sodijo na primer bolj podrobno prikazani podatki iz obrazcev računovodskih izkazov. Nevrednostna razkritja pa so lahko opisi, dejstva (na primer predstavitev računovodskih usmeritev in ocen) ali druge informacije, tudi kvantificirane v drugih, nedenarnih enotah (na primer številu zaposlenih). Lahko gre tudi za drug način prikaza podatkov, ki so že prikazani v posameznih računovodskih izkazih (npr. delnice po številu in nominalni vrednosti).

Razkritja so pomembna za uporabnike računovodskih izkazov oziroma letnih poročil. Zasnova razkritij pomeni, naj bi objavljeni računovodskih izkazi in pojasnila k njim zajemali vse informacije o podjetju, ki so dovolj pomembne, da vplivajo na odločitve obveščenih in preudarnih uporabnikov računovodskih izkazov (Vezjak, str. 29-48, 2002). Razkritja so razvrščena v nekaj skupin:

---

¹⁷ MRS 14.9.

¹⁸ MRS 14.9.

- splošna razkritja,
- razkritja postavk bilance stanja,
- razkritja postavk izkaza poslovnega izida,
- razkritja postavk izkaza finančnega izida in izkaza gibanja kapitala ter
- druga razkritja.

V nadaljevanju bodo prikazana vsa zakonska razkritja, ki veljajo v Sloveniji in so tako določena z ZGD, SRS in zahtevami Banke Slovenije.

2.1. Razkritja v skladu z ZGD

Računovodske informacije za zunanje uporabnike so za slovenske gospodarske družbe predpisane z ZGD. Predpisana je obveznost sestavitve letnega poročila, ki vsebuje letne računovodske izkaze s pojasnili¹⁹ in poslovno poročilo. Zahtevanih pojasnil je v ZGD, spremenjenem v letu 2001, bistveno več, kot je bilo tistih, ki jih je bilo treba vključiti v letna poročila v prejšnjih letih. Do spremembe je prišlo predvsem zaradi usklajevanja z zahtevami Evropske unije. V skladu 4. Smernico Evropske skupnosti (ES)²⁰ je namreč treba razkriti (naštevamo le najpomembnejše):

- uporabljene metode vrednotenja posameznih postavk, navedba metod, ki so bile uporabljene za vrednotenje posameznih postavk v letnih računovodskih izkazih in metode, ki so bile uporabljene za izračun odpisov vrednosti. ZGD predpisuje, da se pojasnijo metode vrednotenja (razkrijejo računovodske usmeritve in ocene) v letnih računovodskih izkazih, kar zahtevajo tudi SRS pri pomembnih postavkah. Podjetje lahko v svojem notranjem aktu o računovodstvu opredeli, katere so pomembne postavke ter zanje predstavi metode vrednotenja in odpisov vrednosti²¹;
- pri postavkah, ki se izvirno glasijo na tujo valuto, morata biti pojasnjena tudi tečaj in način, po katerih so bile preračunane v domačo valuto;
- kapitalske povezave,
- podatke o delnicah,
- dolgoročne obveznosti in obveznosti, ki so stvarno zavarovane,
- informacije o čistih dobičkih po odsekih,
- povprečno število zaposlenih v poslovnem letu, razčlenjeno po skupinah glede na izobrazbo in stroške dela;
- razkritje firme in sedeža obvladujoče družbe, ki sestavlja konsolidirano letno poročilo za najširši krog družb v skupini in v razmerju do katere je družba odvisna družba, ter navedbo mesta, kjer je mogoče pridobiti to konsolidirano letno poročilo.
- zneske in (pogoje) posojil članom upravnih, poslovnih in nadzornih organov.

¹⁹ Prejšnji ZGD (1993) je za računovodske izkaze s pojasnili uvedel pojem računovodsko poročilo. Po spremembah in dopolnitvah tega ZGD v letu 2001, ko se je celotno sedmo poglavje prvega dela, ki predpisuje poslovne knjige in letno poročilo, spremenilo, se ta izraz ne uporablja več. Spremenjeni ZGD govori le še o računovodskih izkazih s pojasnili. Menimo, da lahko podjetje še naprej uporablja izraz računovodsko poročilo, če želi, pa naj pri njegovi prvi navedbi v letnem poročilu pojem opredeli torej, da z njim poimenuje računovodske izkaze s pojasnili.

²⁰ Razkritja informacij v letnih poročilih obravnava predvsem 43. člen, razkritja informacij v konsolidiranih računovodskih izkazih pa 34. in 35. člen 7. smernice ES. ES se je konec leta 1993 preimenovala v EU.

²¹ Za metode odpisov vrednosti SRS uporabljajo izraz metode amortiziranja sredstev in metode prevrednotovanja sredstev oziroma obveznosti do virov sredstev.

Vsa podjetja oz. banke²² morajo v skladu z ZGD v svojih letnih poročilih podati v prilogi k računovodskemu izkazu pojasnila, ki jih zahteva 65. člen ZGD, poleg tega pa še morebitne druge podatke in pojasnila, ki jih zahtevajo drugi členi sedmega poglavja ZGD, če pridejo v podjetju-banki v poštev. Prejšnji ZGD je od zgoraj naštetih pojasnil zahteval le prvo, torej pojasnila uporabljenih metod vrednotenja posameznih postavk. Ostala pojasnila so podjetja-banke vključila kot t.i. neobvezna ali prostovoljna razkritja, če so sama tako želela oziroma presodila, da so pomembna za njihove uporabnike. Prvič se zahteva poročanje po odsekih (ang. segmental reporting).

Če upoštevanje zakonskih zahtev glede splošnih pravil o členitvi izkazov, bilance stanja, izkaza poslovnega izida, vrednotenja postavk v računovodskih izkazih, letnega poročila in pravil vrednotenja v primeru združitve in delitev, priloge k izkazom in poslovnega poročila ne zadošča, da bi letno poročilo izkazovalo resničen in pošten prikaz njegovega premoženja in obveznosti, finančnega položaja ter poslovnega izida, mora podjetje-banka v prilogi k izkazu vključiti ustrezna pojasnila. Banka je v izjemnih primerih, ko zaradi zagotovitve resničnega in poštenega prikaza poslovanja ne upošteva vseh zakonskih določb in določb SRS, o tem dolžna poročati v prilogi k izkazu. Pojasniti razloge za opustitev posamezne določbe ter opisati, kakšne učinke bi imela uporaba take določbe na prikazano sliko poslovanja banke.

V bilancah stanja in izkazih poslovnega izida za zaporedna poslovna leta je potrebno uporabljati enak način členitve postavk. Način členitve postavk je dovoljeno spremeniti samo izjemoma. V takem primeru je treba v dodatku k računovodskemu izkazu opozoriti na to okoliščino in pojasniti razloge za spremembe načina členitve postavk. V bilanci stanja in izkazu poslovnega izida je treba pri vsaki postavki navesti tudi vrednost te postavke v preteklem letu. Če te vrednosti niso primerljive, je treba vrednost postavke preteklega leta ustrezno prilagoditi. Neprimerljivost postavk in njihove prilagoditve morajo biti prikazane v prilogi k izkazu z ustreznimi pojasnili. SRS določajo, da se preračuni podatkov za pretekla leta ne izvajajo.

Pri postavki kapitalne rezerve je treba bodisi v bilanci stanja bodisi v prilogi k izkazu ločeno izkazati:

- znesek, ki je bil v poslovnem letu pripisan,
- zneske, odvedene v rezerve iz bilančnega dobička preteklega poslovnega leta po sklepu skupščine o uporabi bilančnega dobička preteklega poslovnega leta in zneske, ki so bili odvedeni v rezerve iz čistega dobička poslovnega leta,
- znesek, ki je bil v poslovnem letu odpisan (znesek, za katerega so bile rezerve zmanjšane zaradi uporabe v poslovnem letu).

Vsa podjetja-banke morajo v letnem poročilu prikazati povečanja in zmanjšanja rezerv v poslovnem letu in predpisane informacije prikazati v izkazu gibanja kapitala. Predpisan je tudi prikaz izračuna bilančnega dobička, ki se prikaže v izkazu gibanja kapitala.

---

²² Podjetja, zavezana reviziji, morajo poleg zakonsko zahtevanih pojasnil v letna poročila vključiti tudi razkritja, ki jih predpisujejo slovenski računovodski standardi.

Če spada določeno premoženje (sredstvo) oz. določena obveznost do virov sredstev pod več členitvenih postavk, je treba bodisi pri postavki, pod katero je izkazano, bodisi v prilogi k izkazom pojasniti to okoliščino, če je to potrebno zaradi jasnosti in preglednosti letnega poročila. Lastni deleži in deleži v družbah v skupinah se smejo izkazovati samo v postavkah, ki so predpisane za njihovo izkazovanje.

Postavki davek od dobička iz rednega poslovanja in davek od dobička, ustvarjenega zunaj rednega poslovanja, se lahko združita v isto postavko, ki se uvrsti za postavko »poslovni izid zunaj rednega poslovanja«. V tem primeru je treba v prilogi k izkazom pojasniti, v kakšnem obsegu bremeni davek od dobička dobiček iz rednega poslovanja in dobiček, ustvarjen zunaj rednega poslovanja.

2.2. Razkritja v skladu s SRS

SRS predpisuje obvezna razkritja le za podjetja, ki so zavezana reviziji (med njimi tudi za banke), za vsa podjetja pa se zahteva prikaz poslovnega izida tudi na podlagi splošnega prevrednotenja kapitala z rastjo evra in rastjo cen življenjskih potrebščin. Podjetja morajo zajeti v letno poročilo poleg bilance stanja in izkaza poslovnega izida z zakonsko zahtevanimi pojasnili tudi izkaz finančnega izida in izkaz gibanja kapitala, poslovno poročilo ter razkritja, ki jih določajo SRS.

V pojasnilih k računovodskim izkazom podjetje predstavi naslednja splošna razkritja:

- sedež in pravno obliko podjetja ter državo;
- naravo poslovanja in najpomembnejše dejavnosti ;
- ime obvladujočega podjetja²³ (če je podjetje, ki pripravlja letno poročilo, samo obvladano, torej odvisno ali pridruženo podjetje);
- druge podatke o obvladujočem podjetju, firmo in sedež obvladujočega podjetja ter navedbo mesta, kjer je mogoče pridobiti konsolidirano (skupinsko) letno poročilo (na primer navedbo spletne strani, na kateri je objavljeno skupinsko poročilo);
- število zaposlenih na koncu poslovnega leta ali njihovo povprečno število v poslovnem letu;
- povprečno število zaposlenih po skupinah glede na izobrazbo
- tečaj in način preračuna v domačo valuto, pri postavkah, ki se izvirno glasijo na tujo valuto
- obrazložitev, če upoštevanje splošnih pravil o členitvi izkazov, bilance stanja, izkaza poslovnega izida, vrednotenja postavk v računovodskih izkazih, letnega poročila in pravil vrednotenja v primeru združitvev in delitev, priloge k izkazom in poslovnega poročila ne zadošča za resničen in pošten prikaz poslovanja podjetja v računovodskih izkazih,
- razloge, če v izjemnih primerih določbe katerega od prej naštetih členov ne upošteva, saj sicer ne bi moglo zagotoviti resnične in pošteno slike poslovanja v letnem poročilu, in opis, kakšne učinke bi imelo upoštevanje take določbe na prikazano sliko poslovanja podjetja,
- razloge za odklik od splošnih pravil, ki bi ga v izjemnih primerih lahko določali SRS, in opis učinkov na prikazano sliko poslovanja podjetja, na primer odklik od splošnega pravila o

---

²³ Podatki se navedejo za obvladujoče podjetje, ki sestavlja skupinsko letno poročilo za najširši krog podjetij v skupini in v razmerju do katerega je podjetje odvisno podjetje, ter za obvladujoče podjetje, ki sestavlja skupinsko letno poročilo za najožji krog podjetij v skupini in v razmerju do katerega je podjetje odvisno podjetje.

nadaljevanju podjetja kot delujočega in pojasnilo, da se upošteva SRS 37–Računovodske rešitve v nedelujočih podjetjih; opredelitev sestava področnega in območnega odseka; razkrijejo se vrste proizvodov in storitev v posameznem področnem odseku ter sestav posameznega območnega odseka:

- pojavitev prvega izmed naslednjih dogodkov: če se je ustavilo poslovanje: sklenjena je zavezujoča pogodba o prodaji skoraj vseh sredstev, prisojenih ustavljenemu poslovanju, ali, organ upravljanja je sprejel podroben načrt ustavljanja in ga objavil; razkritje proizvodov in storitev iz ustavljenega poslovanja.

Poleg zahtev sklepov Banke Slovenije glede razkritij v poslovnih knjigah in letnih poročilih je potrebno dodatno razkriti tudi informacije, ki jih sklep sicer izrecno ne našteva, vendar se njihovo razkritje zahteva po ZGD in/ali SRS. Tako predstavlja obseg razkritij, določen s sklepom Banke Slovenije obvezni minimum, ki ga je potrebno dopolniti z vsaj razkritji v SRS.

V pojasnilih se razkrijejo pomembnejše računovodske smernice, na katerih so zasnovani računovodski izkazi banke. V razkritju računovodskih smernic se med drugim obvezno pojasni ustreznost uporabljenih načel v primerjavi s splošnimi računovodskimi načeli, morebitne spremembe računovodskih politik, uporabljene metode vrednotenja posameznih bilančnih postavk, priznavanje prihodkov in odhodkov, politike oblikovanja popravkov vrednosti in morebitnih odpisov, politike priznavanja prihodkov iz preteklosti oblikovanih popravkov vrednosti in odpisov, strategije oblikovanja dolgoročnih rezervacij za možne izgube iz naslova kreditnega in drugih tveganj ter davčne obveznosti banke. Za vrednosti, izražene v tuji valuti se navede tečaj, po katerem je opravljen preračun v domačo valuto. V pojasnilih k računovodskim izkazom se razkrije tudi vse pomembne poslovne dogodke, ki so nastopili po koncu poslovnega leta in vplivajo na izdelane računovodske izkaze. Ker se zahtevana razkritja po vseh treh predpisih do neke mere tudi prekrivajo, je v nadaljevanju prikazan povzetek zahtevanih pomembnejših razkritij po standardih in po sklepu o poslovnih knjigah.

2.2.1. Razkritja k bilanci stanja in pojasnil

Bilanca stanja je temeljni računovodski izkaz, v katerem je prikazano resnično in pošteno stanje sredstev in obveznosti do virov sredstev na koncu poslovnega leta ali medletnega obračunskega obdobja, za katero se sestavi. Postavke v bilanci stanja se prikazujejo po neodpisani vrednosti, ki predstavlja razliko med celotno nominalno vrednostjo zmanjšano za popravke vrednosti. V bilanci stanja se prikazujejo postavke za tekoče in predhodno obračunsko obdobje.

Razkrivanje postavk v bilanci stanja je opredeljeno v SRS 24–Oblike bilance stanja za zunanje poslovno poročanje. V pregledu razkritij postavk v bilanci stanja so v nadaljevanju zajeta tudi obvezna pojasnila teh postavk, ki jih neposredno predpisuje ZGD.

Pojasnila k bilanci stanja vsebujejo:

- informacije o podlagi za sestavitev bilance stanja ter posebnih računovodskih usmeritvah, uporabljenih pri pomembnih poslih in drugih poslovnih dogodkih;

- dodatne informacije, ki niso predpisane v obrazcu bilance stanja, pa so potrebne za pošten in resničen prikaz poslovanja podjetja.

Če poslovni dogodki po datumu bilance stanja²⁴ ne vplivajo na stanje sredstev in obveznosti, so pa pomembni za sprejemanje odločitev njenih uporabnikov, je treba razkriti informacije o vrsti dogodka in oceno zneska ali izjavo, da taka ocena ni mogoča. V primeru spremenjene členitve postavk v bilanci stanja v primerjavi s prejšnjim letom je treba na to opozoriti v prilogi k izkazu ter pojasniti razloge (npr. za leto 2002: zaradi spremenjene oblike bilance stanja v skladu s SRS 2002 je spremenjena členitev njenih postavk v primerjavi s prejšnjim letom.) V primeru združevanja postavk v bilanci stanja se postavke ločeno prikažejo v prilogi k izkazu. Če vrednosti za preteklo leto v bilanci stanja niso primerljive, jih je treba ustrezno prilagoditi in to pojasniti v prilogi k izkazu. SRS določajo, da se primerljivi podatki ne preračunavajo. Menimo, naj podjetja v prilogi razkrijejo, da podatki niso primerljivi, ter zapišejo, ali so izvedene kakšne prilagoditve. Če spada določeno sredstvo ali obveznost do virov sredstev pod več členitvenih postavk se ta okoliščina pojasni, če je to potrebno zaradi jasnosti in preglednosti letnega poročila.

V pojasnilih k posameznim postavkam bilance stanja se upošteva razčlenitev bilančnih postavk na podatke, ki so opredeljeni v e točki poglavij SRS 1-30 ter razčlenitvi postavk kot jih navaja SRS 31 in sicer:

Denar v blagajni in stanje na računih pri centralni banki obsega gotovino v domači in tuji valuti v blagajni, denarna sredstva na poravnalnem računu ter izločena sredstva obvezne rezerve in drugih obveznih vlog pri centralni banki. Denar v blagajni in stanja na računih pri centralni banki se razčleni na domačo in tujo gotovino, poravnalni račun in račun obvezne rezerve ter druge obvezne vloge pri centralni banki.

Državne obveznice in drugi vrednostni papirji za reeskont pri centralni banki obsegajo menice in podobne vrednostne papirje, ki so jih izdali državni organi in so primerni za reeskont pri centralni banki, ter menice, kupljene od bank ali drugih strank, ki so tudi primerne za reeskont. Državne obveznice in drugi vrednostni papirji za reeskont pri centralni banki se za druge vrednostne papirje razkrijejo terjatve do podjetij, bank in finančnih organizacij v skupini ter drugih.

Kredit bankam obsegajo vse oblike finančnih naložb, ki izvirajo iz poslov z domačimi ali tujimi bankami, ne glede na njihovo namembnost ali rok vračila kot so: vloge na vpogled na računih pri bankah v državi in tujini, kratkoročni in dolgoročni krediti bankam in hranilnicam ter terjatve iz unovčenih danih jamstev bankam.

---

²⁴ MRS 10–Dogodki po datumu bilance stanja-opredeljuje, da so to tisti dogodki, tako ugodni kot tudi neugodni, ki se zgodijo med datumom bilance stanja in datumom odobritve računovodskih izkazov za objavo. Za uporabnike je pomembna informacija, kdaj so bili izkazi odobreni za objavo, saj tako vedo, katero obdobje je pri pripravi izkazov upoštevano. Zato MRS 10 zahteva razkritje tega datuma pa tudi, kdo jih je odobril.

Z bankami so v SRS 31 mišljene banke, hranilnice in hranilno kreditne službe ter druge osebe, ki v skladu z zakonom o bančništvu opravljajo bančne storitve. Kot banke pa se štejejo tudi centralna banka, specializirane domače banke ter mednarodne in tuje banke. Krediti bankam se v skladu z opredelitvami razkritij v SRS 3 ali 6 členi po:

- valutah (v domači, tujih),
- vrstah finančnih instrumentov (bančnih vlogah/depozitih, danih kreditih, danih jamstvih in terjatvah iz finančnega najema),
- povezavah z banko (bankah v skupini in drugih povezanih bankah, delničarjih banke),
- rokih preostale zapadlosti v plačilo (do leta dni in leto dni ali več),
- geografskih področjih (v državi in v tujini),
- rezervacijah (znesek prevrednotovalnih popravkov zaradi oslabitve),
- gibanju kreditov v poslovnem letu,
- zneskih dolgoročnih kreditov, ki zapadejo vplačilo v letu dni po datumu bilance stanja in se prenesejo med kratkoročne kredite.

Kreditni strankam, ki niso banke obsegajo vse oblike finančnih naložb do domačih in tujih strank, ki niso banke, kot so krediti in terjatve iz unovčenih danih jamstev drugim strankam, pa tudi naložbe v finančni leasing, ne glede na njihovo namembnost in rok vračila.

Naložbe bank v dolgoročne in kratkoročne kredite se po računovodskih standardih izkazujejo po odplačni vrednosti. Odplačna vrednost je v uvodu SRS opredeljena kot začetna pripoznana vrednost, zmanjšana za odplačilo glavnice, povečana oz. zmanjšana za nabrano odplačilo razlike med začetnim in zapadlim zneskom ter zmanjšana za odpis (neposredni ali prek konta popravka vrednosti) zaradi oslabitve ali neudenarljivosti (neunovčljivosti).

V tej postavki so vključeni tudi računi za izkazovanje okvirnih kreditov. Za stranke s slabšo boniteto pa so zagotovljeni tudi računi za izkazovanje popravkov vrednosti–posebnih rezervacij za okvirne kredite, ki se izkažejo kot odbitna postavka v aktivni bilance stanja. Krediti strankam, ki niso banke, se razkrijejo po enakih kriterijih kot podatki za postavko 3 (Kreditni bankam) z naslednjo členitvijo po:

- valutah (v domači, tujih),
- povezavah z banko (strankah v skupini, delničarjih banke),
- dejavnosti strank in po geografskih področjih,
- rokih preostale zapadlosti v plačilo (zneskih, ki zapadejo v plačilo v enem letu in zneskih, ki zapadejo v plačilo kasneje kot v enem letu),
- sektorjih (nefinančne družbe, država, gospodinjstva, samostojni podjetniki, ostalo...),
- vrstah finančnih instrumentov (danih kreditih, vlogah, jamstvih, terjatvah iz finančnega najema),
- zneskih rezervacij (prevrednotovalnih popravkov zaradi oslabitve),
- zneskih nedonosnih danih posojil na datum bilance stanja in njim pripadajočih zneskov obresti,
- skupnih zneskih predujmov in neodplačanih kreditov ter skupnih zneskih odplačil iz naslova vračil kreditov v poslovnem letu, ki jih je banka odobrila članom uprave, drugim delavcem

banke, zaposlenim na podlagi pogodbe, za katero ne velja tarifni del kolektivne pogodbe in članom nadzornega sveta ter poročstva banke za obveznosti teh oseb, ločeno za vsako od teh skupin oseb ter obrestno mero in druge pomembnejše pogoje danih kreditov,

- gibanju kreditov v poslovnem letu.

Dolžniški vrednostni papirji, ki niso namenjeni trgovanju obsegajo kratkoročne in dolgoročne dolžniške vrednostne papirje, ki niso namenjeni trgovanju ter jih izdajajo banke ali drugi izdajatelji. Vključujejo pa tudi vrednostne papirje, ki jih izdajajo državne institucije, vendar le tiste, ki niso primerni za reeskont pri centralni banki. V tej postavki so na ločenih računih izkazane naložbe v vrednostne papirje, ki so v posesti za prodajo (RZP–razpoložljivi za prodajo) in naložbe v dolžniške vrednostne papirje, ki so v posesti do zapadlosti. Dolžniške vrednostne papirje, ki niso namenjeni trgovanju je potrebno razčleniti po:

- valutah (v domači, tujih),
- vrstah vrednostnih papirjev, ločeno vrednostne papirje, razpoložljive za prodajo in vrednostne papirje v posesti do zapadlosti,
- povezavah z banko (strankah v skupini, delničarjih banke, drugih povezanih strankah),
- dolžniških vrednostnih papirjih, ki so uvrščeni na borzo in tiste, ki niso,
- zneskih dolžniških vrednostnih papirjev, ki zapadejo v plačilo v letu dni po datumu bilance stanja,
- gibanju vrednostnih papirjev v poslovnem letu,
- razliki med manjšo knjigovodsko in večjo tržno vrednostjo na datum bilance stanja.

Vrednostni papirji, namenjeni trgovanju obsegajo naložbe v lastniške in dolžniške vrednostne papirje, ki so namenjeni trgovanju, kot so menice, blagajniški zapisi, obveznice, delnice ter drugi vrednostni papirji. V tej postavki se izkazujejo tudi druge kratkoročne naložbe, namenjene trgovanju. Dolžniške vrednostne papirje, namenjene trgovanju se razkrije v skladu z opredelitvami razkritij v SRS 3 ali 6. Dodatno se razčlenijo:

- na tiste vrednostne papirje, ki so uvrščeni na borzo in tiste, ki niso,
- po vrstah vrednostnih papirjev,
- po gibanju vrednostnih papirjev v poslovnem letu ter zneskih odkupljenih kratkoročnih in dolgoročnih vrednostnih papirjev.

Dolgoročne naložbe v kapital strank v skupini obsegajo dolgoročne finančne naložbe v kapital bank in drugih strank v skupini in se nadalje razčlenjujejo na naložbe v banke in druge stranke. Po opredelitvi SRS tvorijo skupino obvladujoča banka, banka/družba, odvisna od obvladujoče banke zaradi deleža v kapitalu, banka/družba, odvisna od obvladujoče banke zaradi prevladujočega vpliva iz drugih razlogov, pridružene banke/družbe, kjer ima obvladujoča banka pomemben, ne pa tudi prevladujoč vpliv ter družbe obvladovane skupaj z drugimi lastniki. Šteje se, da ima obvladujoča banka v pridruženi banki/družbi pomemben vpliv, če je udeležena v njenem kapitalu z najmanj 20 %.

Dolgoročne naložbe v kapital strank v skupini se razčleni:

- na naložbe v kapital bank in naložbe v kapital drugih strank v skupini,

- na naložbe v kapital strank v skupini je v domovini in v tujini.

Za dodatna razkritja se uporablja SRS 3, ki narekuje naslednja razkritja:

- naravo razmerja med obvladujočim in posameznim odvisnim podjetjem, v katerem banka neposredno ali prek odvisnih podjetij nima več kot polovico glasovalnih moči,
- seznam pridruženih družb, ki vsebujejo navedbo dejavnosti ter kapitalске deleže in deleže glasovalne moči, če se razlikujejo od kapitalskih deležev,
- za skupaj obvladovane družbe mora banka razkriti svoj kapitalski delež in vse svoje obveznosti v zvezi s skupaj obvladovanimi družbami,
- informacije o nazivu in sedežu družb in bank, v katerih je banka udeležena v kapitalu, nominalni znesek kapitalskega deleža, kapitalski delež, delež glasovalnih pravic, velikost kapitala in poslovni izid zadnjega poslovnega leta,
- gibanje naložb v kapital strank v skupini v poslovnem letu.

Dolgoročne naložbe v kapital drugih strank obsegajo dolgoročne finančne naložbe v kapital strank, ki se enako kot predhodna postavka razčlenjuje na:

- naložbe v kapital drugih bank in naložbe v kapital drugih strank, znotraj obojih pa na neuskupinjene odvisne stranke in druge stranke,
- na naložbe v kapital drugih strank v domovini in v tujini.

Banka mora pri tej postavki razkriti:

- gibanje naložb v kapital drugih strank v poslovnem letu,
- informacije o nazivu in sedežu pomembnejših družb in bank, v katerih je banka udeležena v kapitalu, nominalni znesek kapitalskega deleža, delež glasovalnih pravic, velikost kapital in poslovni izid zadnjega poslovnega leta.

Naložbe v vrednostne papirje, v kapital, naložbe v lastne delnice ter eskontirane menice se vrednotijo v skladu z opredelitvami v SRS in niso predmet razvrščanja, kar pomeni, da se zanje ne oblikujejo posebne rezervacije. Zato se vrednost navedenih vrst sredstev izkazuje na osnovnem računu, brez izkazovanja dvomljivih in nedonosnih naložb v vrednostne papirje ter popravkov vrednosti zaradi prevrednotenja na ločenem računu. Tovrstne naložbe se po računovodskih standardih vrednotijo po njihovi pošteni vrednosti. Zaradi okrepitve se lahko prevrednotijo dolgoročne naložbe v lastniške vrednostne papirje, dolgoročne dolžniške vrednostne papirje, kratkoročne finančne naložbe v lastniške vrednostne papirje, dolgoročni in kratkoročni dolžniški vrednostni papirji v posesti za prodajo in drugi z njimi povezani finančni instrumenti, če je njihova dokazana poštena vrednost pred odštetjem stroškov posla, ki se utegnejo pojaviti ob prodaji, presega njihovo knjigovodsko vrednost. Poštena vrednost je dokazana, če je objavljena cena na delujočem trgu, lahko denarne tokove oceni neodvisna ocenjevalna komisija oziroma obstaja model vrednotenja, pri katerem so bili uporabljeni podatki z delujočega trga.

Dolgoročno in kratkoročno dani krediti, ki niso v posesti za trgovanje, dolgoročni in kratkoročni dolžniški vrednostni papirji v posesti do zapadlosti in drugi vrednostni papirji, katerih poštena

vrednost ni znana, se lahko prevrednotijo zaradi okrepitve, če je njihova po metodi veljavne obrestne mere izmerjena odplačna vrednost višja od njihove knjigovodske vrednosti.

Dolgoročne in kratkoročne finančne naložbe v družbe, s katerih vrednostnimi papirji se ne trguje na borzi ali prostem trgu, se ne morejo prevrednotovati zaradi okrepitve. Učinki prevrednotenja iz naslova okrepitve se izkazujejo kot posebni prevrednotovalni popravki kapitala v zvezi z dolgoročnimi/kratkoročnimi finančnimi naložbami.

Zaradi oslabitve se prevrednotijo dolgoročne naložbe v lastniške vrednostne papirje, dolgoročni dolžniški vrednostni papirji v posesti za prodajo kot tudi vse kratkoročne finančne naložbe ter drugi z njimi povezani finančni instrumenti, če je njihova poštena vrednost pred odštetjem stroškov pri njihovi prodaji, nižja od njihove knjigovodske vrednosti. Knjigovodsko vrednost takšnih dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb je treba zmanjšati do dokazane poštene vrednosti.

Zaradi oslabitve se prevrednotijo tudi dolgoročne finančne naložbe v dolgoročne kredite, ki niso v posesti za trgovanje, dolgoročni dolžniški vrednostni papirji v posesti do zapadlosti v plačilo kot tudi kratkoročne finančne naložbe in drugi vrednostni papirji, katerih poštene vrednosti ni možno dokazati, če je njihova odplačna vrednost manjša od njihove knjigovodske vrednosti. Knjigovodsko vrednost takšnih dolgoročnih finančnih naložb je treba zmanjšati do odplačne vrednosti.

Učinki prevrednotenja zaradi oslabitve pa se izkažejo kot popravki vrednosti, ki bremenijo v preteklosti že oblikovani posebni prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi z dolgoročnimi/kratkoročnimi finančnimi naložbami oz. če le-tega ni na razpolago, pa bremenijo prevrednotovalne finančne odhodke in vplivajo na znižanje poslovnega izida.

Ne glede na pravila vrednotenja, vsebovana v računovodskih standardih, za naložbe v kapital, vrednostne papirje ali naložbene nepremičnine, pa je v skladu o razvrstitvi aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk zapisano priporočilo, da se vse tovrstne naložbe, za katere ni znana njihova poštena vrednost, za ocenjevanje odplačne vrednosti uporabljajo merila, zapisana v sklepu o razvrstitvi aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk.

V zvezi z uskupinjevanjem dolgoročnih finančnih naložb se pojasnjuje tako njihovo pobotanje s postavkami kapitala in dolgov drugih podjetij v skupini kakor nastanek uskupinjevalnih razlik.

Neopredmetena dolgoročna sredstva obsegajo dolgoročne premoženjske pravice, dolgoročno odložene stroške poslovanja in stroške razvijanja ter naložbe v dobro ime.

Neopredmetena dolgoročna sredstva se izkazujejo v bilanci stanja po neodpisani vrednosti, ki je razlika med nabavno vrednostjo in popravki vrednosti. Neopredmetena dolgoročna sredstva se prevrednotujejo na koncu poslovnega leta ali med njim, vendar le zaradi oslabitve. Prevrednotenje zaradi okrepitve se pri neopredmetenih dolgoročnih sredstvih ne opravlja, ker za tovrstna sredstva običajno ne deluje trg, tako da ni mogoče pridobiti zadostnih dokazov o njihovi

pošteni vrednosti. Za posamezne kategorije neopredmetenih dolgoročnih sredstev so potrebna razkritja:

- nabavne vrednosti in nabranega popravka vrednosti na začetku in koncu obračunskega obdobja,
- sprememb oziroma gibanja neopredmetenih dolgoročnih sredstev od začetka do konca obračunskega obdobja (zaradi pridobitev, odtujitev, amortizacije, prevrednotenja),
- v kolikor se dobro ime amortizira več kot pet let, se razkrijejo razlogi za to,
- knjigovodske vrednosti in preostale dobe amortiziranja vsakega neopredmetenega dolgoročnega sredstva, ki je pomembno za računovodske izkaze podjetja kot celote,
- knjigovodsko vrednost neopredmetenega dolgoročnega sredstva, povezanega z omejeno lastninsko pravico.

Če se neopredmeteno dolgoročno sredstvo izkaže po prevrednoteni vrednosti, je treba razkriti:

- dan, na katerega je bilo opravljeno prevrednotenje,
- knjigovodsko vrednost prevrednotenega neopredmetenega dolgoročnega sredstva.

Opredmetena osnovna sredstva obsegajo nepremičnine in opremo, ki jih imajo banke v lasti ali finančnem najemu, s katerimi opravljajo svojo dejavnost ter se po pričakovanju uporabljajo več kot eno obračunsko obdobje.

Opredmetena osnovna sredstva s v bilanci stanja izkazujejo po neodpisani vrednosti, ki pa ne more biti večja od vrednosti, nadomestljive v ostanku njihove dobe koristnosti oziroma od njihove poštene vrednosti na dan bilance stanja. Opredmetena osnovna sredstva se lahko prevrednotujejo zaradi okrepitve, če je njihova dokazana poštena vrednost večja od njihove knjigovodske vrednosti. Prevrednotovalna razlika povečuje neodpisano vrednost teh osnovnih sredstev in prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi z opredmetenimi osnovnimi sredstvi. Amortizacija, obračunana od razlike med povečano nabavno vrednostjo opredmetenih osnovnih sredstev in njihovo nabavno vrednostjo pred prevrednotenjem, ne povečuje stroškov amortizacije, ampak se nadomešča iz oblikovanega posebnega prevrednotovalnega popravka kapitala v zvezi z opredmetenimi osnovnimi sredstvi.

Opredmetena osnovna sredstva se morajo prevrednotovati zaradi oslabitve, če njihova knjigovodska vrednost presega njihovo nadomestljivo vrednost. Kot nadomestljiva vrednost se šteje čista prodajna vrednost ali vrednost pri uporabi, odvisno od tega, katera je večja. Če je nadomestljiva vrednost opredmetenih osnovnih sredstev nižja od njihove knjigovodske vrednosti, se njihova knjigovodska vrednost zmanjša na njihovo nadomestljivo vrednost. Takšno zmanjšanje je izguba zaradi oslabitve in se izkaže kot prevrednotovalni poslovni odhodek v zvezi z opredmetenimi osnovnimi sredstvi, ne pa kot povečanje stroška amortizacije. Opredmetena osnovna sredstva se lahko prevrednotujejo zaradi odprave oslabitve. Takšno prevrednotenje pa zahteva podobno utemeljitev kot prevrednotenje zaradi oslabitve ali kot prevrednotenje zaradi okrepitve.

Za posamezne kategorije opredmetenih osnovnih sredstev so potrebna razkritja:

- nabavne vrednosti in nabranega popravka vrednosti na začetku in koncu obračunskega obdobja,

- gibanje opredmetenih osnovnih sredstev od začetka do konca obračunskega obdobja (zaradi pridobitev, prekvalifikacij, odtujitev, amortizacije, prevrednotenja),
- obstoj in znesek pravnih omejitev ter opredmetena osnovna sredstva, zastavljena kot jamstvo za dolgove,
- opredmetena osnovna sredstva v pripravi,
- opredmetena osnovna sredstva, ki so pridobljena s finančnim najemom.

Če se opredmeteno osnovno sredstvo izkaže po prevrednoteni vrednosti, se razkrivajo:

- podlaga, uporabljena pri prevrednotovanju,
- datum zadnjega prevrednotenja,
- sodelovanje neodvisnega ocenjevalca vrednosti,
- knjigovodska vrednost prevrednotenega opredmetenega osnovnega sredstva.

Lastni deleži obsegajo naložbe v odkupljene lastne delnice ter odkupljena potrdila o lastništvu delnic. Če ima banka lastne deleže oziroma je med poslovnim letom imela lastne deleže, mora razkriti:

- nominalni znesek lastnih deležev, ki jih je banka oz. tretja oseba za račun banke pridobila oz. odtujila v poslovnem letu, njihov delež v osnovnem kapitalu, datum njihove pridobitve, razlog za pridobitev oziroma odtujitev lastnih deležev in denarno vrednost nadomestila,
- nominalni znesek lastnih deležev, ki jih je banka oz. tretja oseba za račun banke v poslovnem letu sprejela v zastavo in njihov delež v osnovnem kapitalu,
- skupni nominalni znesek lastnih deležev, katerih imetnik je banka oz. tretja oseba za račun banke na bilančni presečni dan in njihov delež v osnovnem kapitalu ter skupni nominalni znesek lastnih deležev, ki jih ima družba oz. tretja oseba za račun družbe na bilančni presečni dan v zastavi, in njihov delež v osnovnem kapitalu.

Podatke morajo razkriti vsi tisti, če so ob koncu poslovnega leta imetniki lastnih deležev, in sicer ne glede na to, kdaj so jih pridobili, ter če so med poslovnim letom odtujili oziroma pridobili lastne deleže, ne glede na to, kdaj so jih pridobili in ne glede na to, ali jih ob koncu leta še imajo.

Vpisani, nevplačani kapital predstavlja terjatve do delničarjev za vpisane, a nevplačane delnice.

Druga sredstva obsegajo čeke, material na zalogi med katero se izkazujejo tudi osnovna sredstva, ki jih banke pridobijo namesto poplačila terjatev in so namenjena nadaljnji prodaji, plemenite kovine, terjatve za obresti in provizije, terjatve za dane predujme, terjatve do kupcev, presežek terjatev iz notranjih razmerij in poslov po pooblastilu, dolgoročne naložbe v naložbene nepremičnine, terjatve iz naslova razmejenih prihodkov iz izpeljanih finančnih instrumentov ter druge terjatve, ki jih ni mogoče uvrstiti v druge postavke. Med letom banka izkazuje v tej postavki tudi presežek odhodkov nad prihodki. Posebej je potrebno razkriti:

- nezavarovane in zavarovane terjatve do kupcev, v kolikor gre za pomemben znesek,
- gibanje naložbenih nepremičnin,
- terjatve do članov uprave, članov nadzornega sveta in notranjih lastnikov.

Izpeljani finančni instrumenti se sicer skladno s SRS umeščajo med kratkoročne oz. dolgoročne finančne naložbe, vendar ker se kot bilančne postavke izkažejo za izpeljane finančne instrumente

le razmejeni prihodki oziroma odhodki kot učinki prevrednotenja, je le-te pravilneje izkazati kot druga sredstva in ne v postavkah danih kreditov oziroma naložb v vrednostne papirje.

Usredstvene (aktive) časovne razmejitve obsegajo kratkoročno odložene stroške in odhodke ter prehodno nezaračunane prihodke iz naslova obresti in provizij, ki so že upoštevane v prihodkih, niso pa še zaračunane dolžnikom. Razkriti jih je potrebno po posameznih vrstah.

Dolgovi do bank obsegajo vse vrste dolgov do bank ne glede na namembnost ali rok vračila, kot so vloge na vpogled, kratkoročni in dolgoročni krediti v domačem ali tujem denarju. Dolgovi do bank se razkrijejo v skladu z opredelitvami razkritij v SRS 9 ali 11 oziroma se razčlenijo:

- po valutah,
- po vrstah obveznosti (prejetih kreditih, prejetih depozitih) in po sektorjih,
- po povezavah z banko (strankah v skupini, delničarjih banke, članih uprave in nadzornega sveta, notranjih lastnikov, drugih povezanih strankah),
- po rokih preostale zapadlosti v plačilo (na zneske, ki zapadejo v plačilo v enem letu in zneske, ki zapadejo v plačilo kasneje kot v enem letu),
- po gibanju dolgov v poslovnem obdobju.

Pri pomembnejših prejetih kreditih (posebej prejete kredite od družb v skupini) je potrebno posebej razkriti tudi:

- imena kreditodajalcev,
- datum zapadlosti posameznih kreditov v plačilo,
- obrestno mero in druge pogoje, pod katerimi so bili pridobljeni krediti.

Dolgovi do strank, ki niso banke vključujejo vse vrste dolgov do strank, ki niso banke in sicer vloge na vpogled, kratkoročne in dolgoročne vloge v domačem in tujem denarju. Dolgovi do strank, ki niso banke, se razkrije v skladu z opredelitvami razkritij v SRS 9 ali 11 in z razkritji kot veljajo za postavko dolgovi do bank.

Za vsako vrsto dolgoročnih dolgov se razkrivajo informacije o:

- izpostavljenosti različnim vrstam tveganja ter
- obsegu in vrsti finančnih instrumentov za varovanje pred tveganjem.

Pri izpostavljenosti obrestnemu tveganju se razkrivajo:

- pogodbeni roki za popravek obrestne mere ali roki za plačilo, in sicer tisti, ki se pojavijo prej,
- dejanske obrestne mere, če se uporabljajo.

Pri izpostavljenosti zaupanjškemu (kreditnemu) tveganju se razkrivajo:

- vrednost, ki najbolje predstavlja največjo možno izpostavljenost takšnemu tveganju na dan bilance stanja, brez upoštevanja vrednosti kateregakoli poročstva, če druge stranke ne bi bile sposobne izpolniti svojih obveznosti, ki izhajajo iz finančnih instrumentov, in
- pomembno kopičenje zaupanjškega (kreditnega) tveganja.

Dolžniški vrednostni papirji obsegajo obveznosti iz kratkoročnih in dolgoročnih izdanih dolžniških vrednostnih papirjev in dolgov, za katere je banka izdala potrdila npr. potrdila o vlogah. Dolžniške vrednostne papirje je potrebno razčleniti:

- po valutah,

- po ročnosti (kratkoročni, dolgoročni),
- po povezavah z banko.

Pri dolžniških vrednostnih papirjih je potrebno posebej razkriti:

- dividendne obveznice, zamenljive obveznice, obveznice s prednostno pravico do nakupa delnic in druge vrednostne papirje, ki dajejo pravico do udeležbe v dobičku oziroma pravico do nakupa ali zamenjave za delnice,
- obstoj listin o pravicah do udeležbe, zamenljivih obveznic in podobnih vrednostnih papirjev ali pravic, ki jih je izdala banka ter število in pravice, ki jih zagotavljajo.

Drugi dolgovi obsegajo obveznosti za obresti in provizije, obveznosti za prejete predujme, presežke obveznosti iz notranjih razmerij in poslov po pooblastilu, razmejene odhodke iz učinkov prevrednotenja izpeljanih finančnih instrumentov zaradi oslabitve ter druge obveznosti. Med letom banke v tej postavki prikažejo tudi presežek prihodkov nad odhodki. Postavka se razčleni po vrstah dolgov.

Udolgovane (pasivne) časovne razmejitve vključujejo vnaprej vračunane stroške in odhodke, kot so obveznosti za razmejene obresti ter kratkoročno odložene prihodke in druge obveznosti v obračunu.

Dolgoročne rezervacije za obveznosti in stroške obsegajo dolgoročne rezervacije za zavarovanje pred možnimi izgubami, ki jih ugotavljajo banke skladno s predpisi ter dolgoročne rezervacije za pokojnine, obdavčitve in dolgoročne rezervacije za druge rizike. Po predpisani členitvi bilance stanja se prikažejo tri skupine rezervacij: rezervacije za pokojnine in podobne obveznosti, rezervacije za davčne obveznosti in druge rezervacije.

Dolgoročne rezervacije za obveznosti in stroške se razčleni v skladu z opredelitvami razkritij v SRS 10. Za vsako vrsto dolgoročnih rezervacij je treba posebej razkriti:

- vrste rezervacij,
- razliko med njenim načrtovanim oblikovanjem in črpanjem ter uresničenim oblikovanjem ter črpanje v posameznem poslovnem letu,
- gibanje dolgoročnih rezervacij.

Pri vsaki vrsti dolgoročnih rezervacij se razkrivajo informacije o izpostavljenosti različnim vrstam tveganja in način varovanja pred njimi pa tudi morebitne skrite rezerve. Potrebna je razčlenitev in pojasnilo zneskov rezervacij, izkazanih pod postavko druge rezervacije, če je obseg teh rezervacij pomembnejši. V ZGD ni navedenega pravila o tem, kdaj se takšne rezervacije smatrajo za pomembnejše. Banka o tem presodi sama, še najbolje pa je, da banka izbere svoje merilo in ga zapiše v notranjem aktu o računovodstvu. Kot merilo naj se smatra, da znašajo druge rezervacije najmanj določen odstotek vseh rezervacij oz. vseh obveznosti do virov sredstev na dan bilance stanje. Uporabljeno merilo pa se mora natančneje predstaviti v pojasnilih.

Rezervacije za splošna bančna tveganja se oblikujejo za kritje morebitnih izgub zaradi tveganj, ki izhajajo iz celotnega poslovanja banke. Rezervacije za splošna bančna tveganja se praviloma uporabijo le v izjemnih primerih, ob nastanku tveganj, ki jih dejansko ni bilo mogoče vnaprej predvideti in zanje ni bilo mogoče oblikovati posebnih rezervacij. V teh nepredvidenih primerih se rezervacije za splošna tveganja uporabijo neposredno za pokrivanje nepredvidenih stroškov oziroma odhodkov. V primeru, da se banka odloči znižati obseg rezervacij za splošna bančna tveganja, se znižanje izkaže kot prihodek iz ukinitve rezervacij za splošna bančna tveganja. Pri izračunu kapitala banke se rezervacije za splošna bančna tveganja všteto v temeljni kapital.

Podrejene obveznosti obsegajo obveznosti iz naslova hibridnih in dolžniških instrumentov, ki imajo take lastnosti, da se lahko vključujejo v izračun dodatnega kapitala. Kot podrejene obveznosti se lahko pojavijo vplačane vloge, prejeti krediti ali izdani dolžniški vrednostni papirji, ki izpolnjujejo predpisane kriterije podrejenosti. Banka mora razkriti podatke o:

- podrejenih obveznostih in sicer za vsako novo zadolžitev, ki presega 10 % celotnega zneska podrejenih obveznosti,
- zneskih zadolžitve, valuto nominacije, obrestno mero, datum zapadlosti, pogoje podrejenosti ter obstoj kakršnih koli določb za konverzijo podrejene obveznosti v kapital ali kakšno drugo obveznost,
- odhodkih, ki jih je banka plačala iz naslova podrejenih obveznosti.

Vpisani kapital prikazuje osnovni kapital kot delniški kapital, in sicer se ločeno prikazuje navadne delnice in prednostne delnice ter ustanovitvene vloge hranilnic in hranilno-kreditnih služb. Osnovni kapital se izkazuje z nominalnimi zneski. Banka mora posebej razkriti poslovna izida, izračunanega na podlagi splošnega prevrednotenja zaradi ohranjanja kupne moči kapitala v evru in na podlagi rasti cen življenjskih potrebščin. To mora storiti tudi, če se v skladu s SRS splošno prevrednotenje kapitala ne opravlja. V zvezi z osnovnim kapitalom je potrebno razkriti:

- vpisan kapital po sektorjih,
- število in nominalni znesek vpisanih delnic banke,
- v primeru večjih izdaj delnic je potrebno za vsako izdajo navesti število vpisanih delnic, število vpisanih in neplačanih delnic, nominalno vrednost,
- znesek odobrenega oziroma pogojnega povečanja osnovnega kapitala²⁵ (višino odobrenega kapitala in število ter nominalno vrednost delnic, ki so bile v poslovnem letu izdane za odobreni kapital oziroma na podlagi pogojnega povečanja osnovnega kapitala),
- lastnost delnic (pravice, prednosti in omejitve v zvezi z delnicami, tudi omejitve razdeljevanja dividend) ter ostale pomembne podatke v zvezi s stanjem in gibanjem kapitala,
- število izdanih in v celoti vplačanih delnic ter število izdanih in ne v celoti vplačanih delnic,
- izdajo novih delnic, združitve delnic, umik delnic in spremembo lastnosti delnic,
- število odkupljenih lastnih delnic in delnic, ki jih imajo druge družbe v skupini,

---

²⁵ Pri pogojnem povečanju kapitala med poslovnim letom je potrebno upoštevati zahtevo ZGD. Če je podjetje pogojno povečalo osnovni kapital zaradi uresničitve pravice imetnikov zamenljivih obveznic oziroma delniških nakupnih opcij zamenjati obveznice za delnice oziroma vplačati nove delnice, mora priloga k izkazom vsebovati tudi podatke o vrsti in številu zamenljivih obveznic, ki so bile zamenjane za delnice, oziroma o številu delniških nakupnih opcij, ki so bile uresničene.

- podatke o možno pogojno izdanih delnicah (uresničitev pravice imetnikov zamenljivih obveznic do zamenjave v delnice ali uresničitev prednostne pravice do nakupa novih delnic),
- tehtano povprečno število navadnih delnic v obračunskem obdobju in čisti dobiček na delnico.

V zvezi z drugimi sestavinami kapitala je potrebno razkriti:

- narava in namen vseh vrst rezerv,
- znesek dividend nabiralnih (kumulativnih) in/ali prednostnih delnic, ki še niso bile izplačane, znesek dividend, ki se nanaša na tekoče obdobje in predlagane ali objavljene po dnevu bilance stanja,
- drugi pomembni podatki v zvezi s stanjem in gibanjem sestavin kapitala,
- oblikovanje bilančnega dobička.

Kapitalske rezerve obsegajo vplačila, ki presegajo nominalne zneske vplačanih delnic (vplačani presežek kapitala), vplačila nad nominalnim zneskom, pridobljena pri izdaji zamenljivih obveznic ali obveznic z delniško nakupno opcijo ter zneske iz poenostavljenega zmanjšanja osnovnega kapitala z umikom delnic.

Rezerve iz dobička obsegajo rezerve, ki jih banke lahko oblikujejo iz dobička v skladu z zakonskimi predpisi ali na podlagi statuta, rezerve za lastne delnice ter druge rezerve.

Prevrednotovalni popravki kapitala obsegajo splošni prevrednotovalni popravek in posebne prevrednotovalne popravke kapitala, vrednostno pa dopolnjujejo posamezne sestavine kapitala. Novi SRS so odpravili revalorizacijo-indeksacijo sredstev in obveznosti in uvedli prevrednotovanje sredstev in obveznosti, in sicer razlikujejo splošno prevrednotenje in posebno prevrednotenje. Splošno prevrednotenje je posledica spremembe kupne moči domače valute in se opravi ob koncu poslovnega leta le pri kapitalu, ob pogoju, da je bila rast tečaja evra v prejšnjem koledarskem letu višja od 5,5 %. Splošno prevrednotenje bremeni izredne odhodke in se izkaže kot splošno prevrednotenje kapitala.

Posebno prevrednotenje je posledica spremembe cen posameznih gospodarskih kategorij, in sicer se opravi zaradi okrepitve sredstev ali zaradi oslabitve sredstev. V primeru posebnega prevrednotenja zaradi okrepitve, se hkrati s povečanjem vrednosti sredstev prehodno poveča posebni prevrednotovalni popravek kapitala, ki ima naravo prehodne rešitve, ker je končna rešitev vendarle odvisna od dejanskega iztržka, ki šele lahko vpliva na poslovni izid. Posebni prevrednotovalni popravek kapitala ima tako naravo popravka vrednosti sredstev, ki so na osnovnem računu izkazana po povečani vrednosti, kar sicer ni skladno z načelom manjše vrednosti.

Preneseni čisti poslovni izid izkazuje preneseni čisti dobiček iz prejšnjih let, ki ni bil razdeljen med lastnike oziroma ne razporejen v rezerve ter čisto izgubo iz prejšnjih let. Prenesena čista izguba je izguba, ki ni bila poravnana iz drugih sestavin kapitala-predvsem z rezervami, niti z dobičkom kasnejših obdobj in se prikazuje kot odbitna postavka kapitala.

Čisti poslovni izid poslovnega leta izkazuje čisti dobiček oziroma čisto izgubo poslovnega leta. Znesek čistega dobička poslovnega leta je že znižan za zneske, ki jih morata uprava in nadzorni svet zagotoviti v skladu z 228. členom ZGD in sicer za pokrivanje prenesene izgube, za oblikovanje zakonskih in statutarnih rezerv ter za oblikovanje rezerv za lastne delnice. Znesek čiste izgube poslovnega leta v bilanci stanja predstavlja znesek, ki ga uprava in nadzorni svet nista uspela pokriti ob sestavitvi letnega poročila v breme drugih sestavin kapitala.

Razkrijejo se tudi **zunajbilančne postavke** po vrstah in valutah. Poleg razkritij, navedenih v SRS, se navede tudi:

- prevzete in potencialne obveznosti,
- obveznosti iz naslova poroštev in drugih jamstev do družb v skupini ter obseg obveznosti, ki jih je banka prevzela v imenu članov uprave, članov nadzornega sveta ter delavcev z individualno pogodbo po izdanih garancijah,
- znesek tveganih potencialnih obveznosti,
- znesek drugih netveganih zunajbilančnih postavk,
- poleg navedenih postavk v bilanci stanja morajo banke prikazati tudi zabilančne postavke, kot so terjatve in obveznosti iz internih odnosov, poslov po pooblastilu ter dvomljive in sporne terjatve.

Pri terminskih transakcijah (izvedenih finančnih instrumentih), neporavnanih na bilančni presečni dan, ki se vodijo v zunajbilančni evidenci, je potrebno razkriti:

- pogodbene vrednosti po posameznih vrstah instrumentov,
- ločeno po ročnosti do in nad enim letom,
- instrumente, ki služijo za zavarovanje pred obrestnim, tečajnimi in drugimi tržnimi tveganji in tiste, ki so bili sklenjeni za namene trgovanja.

Dodatno pa je treba razkriti tudi naslednje podatke kot izhaja iz sklepa o poslovnih knjigah:

- poštene vrednosti finančnih instrumentov (obveznosti in sredstev) in metode določanja poštene vrednosti,
- analizo bilance stanja po glavnih valutah,
- analizo bilance stanja po preostali zapadlosti,
- analizo bilance stanja glede na izpostavljenost obrestnemu tveganju,
- dejanske (efektivne) obrestne mere,
- segmentno analizo in opredelitev segmentov poročanja,
- del poslovno organizacijskih enot v tujini, ki zajemajo najmanj podatek o bilančni vsoti in finančnem rezultatu, poslovnega leta organizacijske enote,
- sredstva, s katerimi banka upravlja v tujem imenu in za tuj račun,
- pogostnost predvrednotenja zaradi oslabitev, datum zadnjega prevrednotenja in sodelovanje neodvisnega ocenjevalca pri tem,
- če se finančni instrument obravnava po vrednosti, ki je večja od poštene vrednosti, je potrebno razkriti knjigovodske vrednosti in poštene vrednosti bodisi posameznih finančnih instrumentov bodisi skupine takšnih finančnih instrumentov, razloge, da se knjigovodska

- vrednost ni zmanjšala, pa tudi naravo dokazov, na katerih temelji prepričanje uprave, da bo knjigovodsko vrednost mogoče povrniti,
- delež dolgoročnih finančnih naložb, ki pri izdajatelju predstavljajo podrejene instrumente,
  - gibanje prevrednotovalnih popravkov vrednosti in dolgoročnih rezervacij oblikovanih za posamezne postavke bilance stanja,
  - sredstva zastavljena v zavarovanje za pridobljene vire sredstev ali za obveznosti tretjih oseb, ločeno za vsako postavko,
  - skupni znesek finančnih obveznosti, ki niso izkazane v bilanci stanja, če so ti podatki pomembni za oceno finančnega položaja banke. Pri tem morajo biti ločeno izkazane obveznosti iz naslova izplačil pokojnin in obveznosti do družb v skupini,
  - pomembne poslovne dogodke, ki so nastopili po koncu poslovnega leta in vplivajo na izdelane računovodske izkaze. Pri tem je potrebno zagotoviti informacije o vrsti dogodka in oceno zneska ali izjavo, da taka ocena ni mogoča.

2.2.2. Razkritja k izkazu poslovnega izida in pojasnil

Razkrivanje postavk v izkazu poslovnega izida je opredeljeno v SRS 25–Oblike izkaza poslovnega izida za zunanje poslovno poročanje in ZGD v povezavi s SRS 31, pri čemer je potrebno navesti najmanj naslednje postavke.

Prihodki iz obresti in podobni prihodki ter odhodki za obresti in podobni odhodki obsegajo prihodke v zvezi s sredstvi, ki se izkazujejo v postavkah 1–5 sredstev in odhodke v zvezi z obveznostmi, ki se izkazujejo v postavkah 1–3 obveznosti v bilanci stanja. Mednje se všttevajo tudi prihodki od pribitka na ceno in odbitnih obresti (diskontov) ter prihodki od vrednostnih papirjev s stalnim donosom kot tudi odhodki od pribitka na ceno in premije. Všttevajo pa tudi prihodke in odhodke, ki izvirajo iz pokritih terminskih pogodb, po naravi podobne obrestim.

Prihodke iz obresti in podobne prihodke ter odhodke za obresti in podobne odhodke se razčleni:

- po vrstah sredstev, za katera so prejeti oziroma po vrstah obveznosti, za katere so dani,
- po sektorjih,
- prihodke in odhodke za obresti prejete oziroma dane tujim bankam in drugim tujim osebam,
- po vrstah prihodkov oziroma odhodkov (redne obresti, zamudne obresti in obrestim podobni prihodki oziroma odhodki).

Čiste obresti in podobne prihodke se prikaže tudi kot podatke o povprečnih obrestnih merah po sredstvih, ki prinašajo obresti, in obveznostih, za katere se plačujejo obresti, ter opiše politiko obrestnih mer.

Prihodki iz naložbenja v kapital obsegajo dividende in druge prihodke, dosežene med posedovanjem vrednostnih papirjev, od vrednostnih papirjev, namenjenih trgovanju, in od dolgoročnih naložb v kapital, torej prihodke v zvezi s sredstvi, ki se izkazujejo v postavkah sredstev 6, 7, 8 v bilanci stanja. Potrebna je razčlenitev:

- po vrstah prihodkov (prihodki od naložb v kapital, prihodki od vrednostnih papirjev, namenjenih trgovanju),
- po vrstah strank.

Prejete opravnine (provizije) in dane opravnine (provizije) obsegajo prejete opravnine (provizije) kot prihodek od storitev, opravljenih za tretjo stranko, in dane opravnine (provizije) kot odhodek za storitve, ki jih opravi tretja stranka, še posebej opravnine (provizije) za jamstva, od plačilnega prometa, od menjalniških poslov, opravnine v zvezi s posli posredovanja in komisijskimi posli ter posli z vrednostnimi papirji za račun strank, opravnine (provizije) v zvezi z računovodsko-administrativnimi storitvami, opravnine (provizije) za shranjevanje stvari in vrednostnih predmetov, opravnine (provizije) za poslovanje s tujimi valutami ter za prodajo in nakup kovancev in žlahtnih kovin za račun tretje stranke ter opravnine (provizije) od kreditnih poslov. Prihodke in odhodke od opravnin je potrebno razčleniti po vrstah poslov.

Čisti poslovni izid iz finančnih poslov obsega čisti dobiček ali čisto izgubo pri poslih z vrednostnimi papirji, vključno z učinki vrednotenja, iz deviznih poslov, iz poslov z izpeljanimi finančnimi instrumenti ter drugih poslov tudi nakupov in prodaj žlahtnih kovin. V tej postavki so vsebovani tudi prevrednotovalni finančni odhodki od naložb v kapital in naložb v vrednostne papirje, kar je potrebno tudi posebno razkriti. Odhodki iz prevrednotenja teh naložb zaradi oslabitve (prevrednotenje na znano nižjo pošteno oziroma tržno vrednost naložb) se izkazujejo kot prevrednotovalni finančni odhodki in se vključujejo v postavko odhodki za finančne posle. Med prihodki in odhodki iz finančnih poslov se izkazujejo tudi tečajne razlike, ki se izračunavajo na sredstva oziroma obveznosti izražene v tuji valuti.

Čisti poslovni izid iz finančnih poslov se razčleni na čisti dobiček ali čisto izgubo pri poslih z dolžniškimi vrednostnimi papirji, vrednostnimi papirji, namenjenimi trgovanju, dolgoročnimi naložbami v kapital podjetij v skupini in dolgoročnimi naložbami v kapital drugih podjetij ter učinkih njihovega vrednotenja s prevrednotovalnimi finančnimi prihodki in prevrednotovalnimi finančnimi odhodki, deviznih poslih; trgovanju z izpeljanimi finančnimi instrumenti ter drugih nakupih in prodajah (npr. nakupih in prodajah žlahtnih kovin).

Druge poslovne prihodke je potrebno razčleniti po vrstah prihodkov.

Stroške dela se razčleni v skladu s SRS 15–Stroški dela in stroški povračil zaposlencem. Posebej se razkrijejo:

- deleži v dobičku, ki jih skupščina določi tistim, ki niso lastniki,
- zaslužki in deleži v dobičku članov uprave in drugih organov,
- skupni znesek vseh prejemkov, ki so jih za opravljanje funkcije oziroma nalog v banki v poslovnem letu prejeli člani uprave, drugi delavci družbe, zaposleni na podlagi pogodbe, za katero ne velja tarifni del kolektivne pogodbe, in člani nadzornega sveta, ločeno za vsako od teh skupin oseb,

- programi drugih dolgoročnih zaslužkov zaposlencev zunaj odpravnin, pri čemer je treba upoštevati morebitne zakonske omejitve (varstvo osebnih podatkov) ter določbe v zvezi z njimi pa tudi kritje in uporabnike programov,
- podatki o morebitnih zahtevah zaposlencev po izplačilih na podlagi določb zakona, kolektivne pogodbe, splošnega akta ali pogodbe o zaposlitvi, katerim pa banka nasprotuje. Razkriti je treba tudi, ali so bile oblikovane kratkoročne rezervacije za eventualno prevrednotenje stroškov plač zaradi upoštevanja poslovnega izida,
- podatki o znesku stroškov dela, razčlenjenem na plače in stroške socialnih zavarovanj, pri katerih je treba ločeno izkazovati stroške pokojninskih zavarovanj.

Stroške materiala in storitev se razčleni v skladu s SRS 14–Stroški materiala in storitev. Naravo in stopnjo pomembnosti opredeli banka v svojih aktih, razkrijejo se stroški po posameznih vrstah.

Pri postavki ***Amortizacija ter prevrednotovalni poslovni odhodki pri neopredmetenih dolgoročnih sredstvih in opredmetenih osnovnih sredstvih*** se razkrije:

- znesek obračunane amortizacije za obdobje, posebej za neopredmetena dolgoročna in posebej za opredmetena osnovna sredstva,
- uporabljeno metodo obračunavanja amortizacije,
- osnovo za ugotavljanje prevrednotovalnih poslovnih odhodkov pri neopredmetenih dolgoročnih sredstvih in opredmetenih osnovnih sredstvih.

Druge poslovne odhodke je potrebno razčleniti na vrednostno pomembne postavke, pri čemer se pojasni njihova narava.

Odpisi in posebne rezervacije se izkazujejo v skupni postavki kot ***izgube iz danih kreditov in terjatev, zmanjšane za poplačila***. Odhodki za oblikovanje posebnih rezervacij in prihodki iz ukinitve posebnih rezervacij se izkazujejo po t.i. neto principu. To pomeni, da se v primeru prerazvrstitve komitenta, npr. iz skupine B (10 %) v skupino C (25 %), pri čemer je banka za skupino B že imela oblikovane posebne rezervacije v višini 10 %, oblikuje le še razliko, to je do 15 % potrebnega zneska posebnih rezervacij. Prihodki iz ukinitve posebnih rezervacij se izkažejo, ko zaradi izboljšanja bonitete komitenta ne potrebujemo več posebnih rezervacij. V skupni postavki se izkaže tudi čisti znesek rezervacij za splošna bančna tveganja. Pri razkrivanju izgub iz danih kreditov in terjatev, zmanjšanih za poplačila se posebej prikaže:

- zneske oblikovanih rezervacij in posebej sprostitev prevrednotovalnih odhodkov oziroma prevrednotovalnih prihodkov po vrstah,
- znesek rezervacij, oblikovanih za zunajbilančne postavke in druge dolgoročne rezervacije.

Postavki ***izrednih prihodkov in izrednih odhodkov*** se razčleni po vrstah in pojasni njihova narava.

Dodatno pa se v pojasnilih poslovnega izida razkrije naslednje podatke, kot so nanizani v sklepu:

- podatke o prihodkih in odhodkih, ki jih banka ustvari na tujih trgih, v kolikor gre za pomemben delež v celotnih prihodkih in odhodkih,

- podatke o odhodkih, ki jih je banka plačala iz naslova podrejenih obveznosti,
- obseg oz. znesek prihodkov iz opravljanja poslovnih in zastopniških storitev tretjim osebam,
- razliko med obračunanimi davki in plačanimi davki za poslovno leto ter podatke o znesku zapadlih in neplačanih davkov,
- povprečno stanje zaposlenih v poslovnem letu, razčlenjeno po skupinah glede na izobrazbo,
- vrsto in znesek spremembe računovodske ocene, ki pomembno vplivata na odhodke in prihodke v obravnavanem poslovnem letu ali za katere se pričakuje, da bosta nanje pomembno vplivala v naslednjih letih,
- morebitno vrsto napake, znesek popravka, ki je vplival na poslovni izid obravnavanega obračunskega obdobja in znesek popravka, ki je zajet v primerjalne informacije,
- spremembo računovodske usmeritve, če pomembno vpliva na obravnavano obračunsko obdobje ali kako prejšnje predstavljeno obračunsko obdobje in sicer razlog za spremembo, znesek preračuna, ki vpliva na poslovni izid obračunskega obdobja in znesek preračuna, ki je zajet v primerjalne informacije,
- če je med izredne odhodke zajeta možna izguba se razkrije vrsta pojava, ki bi jo lahko povzročili dejavniki, ki bi lahko vplivali na prihodnji poslovni izid in ocena vrednostno izražene posledice ali izjava, da taka ocena ni možna,
- možni dobiček, če je verjetno, da bo dosežen, ne sme pa biti pripoznan kot prihodek ali kot sredstvo. Pri tem se zagotovijo informacije o vrsti možnega pojava in negotovih dejavnikih, ki bi lahko vplivali na prihodnji poslovni izid ter ocena vrednostno izraženega učinka ali izjava, da taka ocena ni mogoča,
- zneske, uporabljene kot števec pri izračunu čistega dobička na delnico in uskladitev teh zneskov s čistim dobičkom ali čisto izgubo obdobja ter tehtano povprečno število navadnih delnic, uporabljeno kot imenovalce pri izračunu čistega dobička na delnico in uskladitev teh imenovalcev med seboj,
- podlago za določanje cen prenosov med odseki.

Davek od dobička se izkazuje ločeno od davka od dobička iz rednega poslovanja in zunaj rednega poslovanja.

Da bi zagotovili čim večjo primerljivost s SRS se je spremenila tehnika in merila za izključevanje prihodkov. V izkaz poslovnega izida se morajo vključiti obračunani in še ne plačani prihodki od terjatev do komitentov, razvrščenih v skupini A in B, ob pogoju, da terjatev ni bila razvrščena v skupino B zaradi zavarovanja z zastavo nepremičnine. Obračunani prihodki za skupini A in B se tako knjižijo na rednih računih terjatev s protipostavko na računih prihodkov, izključujejo se le prihodki, ki se obračunavajo na nedonosne terjatve do komitentov, razvrščenih v skupine C, D in E. Čeprav se obračunani in še ne plačani prihodki od terjatev do komitentov, razvrščenih v skupini B, izkažejo v prihodkih v izkazu poslovnega izida, se osnovna terjatev, razvrščena v skupino B še vedno izkazuje na računih dvomljivih in nedonosnih terjatev, to je na istih računih kot terjatve razvrščene v skupine C, D in E.

V primerih, ko banka zaračunane obresti skladno s pogodbenimi določili pripiše h glavnici kredita, ki je razvrščen v skupine C, D in E pa mora zagotoviti ločene analitične račune v okviru popravkov vrednosti dvomljivih in nedonosnih kreditov/terjatev zaradi oslabitve za izkazovanje oblikovanih posebnih rezervacij na glavnico kredita ter za izkazovanje izključenih pripisanih obresti.

2.2.3. Razkritja k izkazu finančnega izida

Izkaz finančnega izida skupaj z bilanco stanja in izkazom poslovnega izida zagotavlja pomembne podatke o financiranju, likvidnosti in solventnosti banke. Zagotavlja tudi kvalitetnejši pogled na rezultat banke, ker se načela vrednotenja postavk nevtralizirajo, saj pri vrednotenju ne nastopajo denarni tokovi.

Izdelava izkaza finančnega izida je v različnih državah različno obravnavana. V svetu so najbolj poznani standardi, ki obravnavajo izdelavo in pravila tega izkaza: mednarodni standard MRS 7, ameriški standard FAS 95 in britanski FRS 1. V večini držav izkaz finančnega izida ni sestavni del temeljnih računovodskih izkazov, ki bi jih zahtevala državna zakonodaja, le v Nemčiji, Norveški, Švedski in Švici obstaja zakonska zahteva po izdelavi. Na Švedskem se ta zahteva ne nanaša na banke, v Nemčiji se nanaša le na delniški družbe, ki kotirajo na borzi. Druge evropske države imajo to urejeno samo v računovodskih standardih, medtem ko Avstrija Francija, Grčija in Luksemburg tudi v standardih te zahteve ne poznajo (Anadolli, 2003, str.1).

V Sloveniji je obvezna izdelava izkaza finančnega izida, ki je opredeljen v SRS 26 in se v veliki meri opira na MRS 7. Izkaz finančnega izida je temeljni računovodski izkaz, v katerem so resnično in pošteno prikazane spremembe stanja denarnih sredstev in njihovih ustreznikov za poslovno leto ali medletna obdobja, za katera se sestavlja. Izdeluje se po dveh metodah, in sicer po neposredni metodi (različica I) in po posredni metodi (različica II).

Glede na ugotavljanje pritokov in odtokov oz. prejemkov in izdatkov, standard loči izkaz na tri dele, najprej iz poslovanja, sledi naložbenje in investiranje. Poslovanje je ustvarjanje proizvodov in storitev ter njihovo prodajanje s pomočjo prvin poslovnega procesa. Naložbenje (investiranje) je spreminjanje denarnih sredstev v obračunskem obdobju v nedenarna. Financiranje je povečevanje sredstev v obračunskem obdobju s povečevanjem kapitala oziroma dolgov.

V standardu SRS 26 sta opisani obe metodi, ki pa ne veljata za finančne organizacije. Uporaba metode je odvisna od možnosti zagotavljanja podatkov. SRS 31 ne obravnava natančnejših pojasnil posameznih postavk, ker bi s tem banke zavezali, da uporabljajo zelo natančno metodologijo, ki ne bi ustrezala vsem bankam. Natančna pravila je potrebno izdelati v vsaki banki posebej, glede na njeno velikost, naravo poslovanja, in druge značilnosti.

Pri razkrivanju podatkov je pomembno, ali je izkaz finančnega izida sestavljen po različici I ali različici II ter od kod izhajajo podatki za postavke v njem. Ker so iz izkaza finančnega izida po različici II, podobno kot po različici I izključeni pritoki in odtoki, ki očitno niso povezani s prejemki in izdatki, je potrebno v dodatku k izkazu prikazati še:

- povečanje opredmetenih osnovnih sredstev, povezano s hkratnim povečanjem osnovnega kapitala s stvarnimi vložki, in ne z denarnimi vplačili, kar pomeni naložbenje in financiranje brez posredovanja denarnih sredstev,
- povečanje nevplačanega vpisanega kapitala, povezano s hkratnim povečanjem osnovnega kapitala, kar pomeni navidezno naložbenje in financiranje brez posredovanja denarnih sredstev ter
- druge pomembnejše spremembe na strani naložbenja in financiranja brez posredovanja denarnih sredstev.

Poleg tega je potrebno pri bankah navesti še vsaj način obravnavanja pripisanih obresti z navedbo višine le-teh in pojasnitev uvrščanja obresti.

2.3. Razkritja v skladu z določbami Banke Slovenije

Banka Slovenije v svojem Sklepu o poslovnih knjigah in poslovnih poročilih bank in hranilnic (Uradni list RS, št. 24/02) predpisuje, da mora vsaka banka voditi poslovne knjige in pripraviti letno poročilo v skladu z ZGD, SRS in seveda v skladu z določili sklepov, ki jih izda Banka Slovenije.

Letno poročilo, ki se sestavi za poslovno leto sestoji iz računovodskih izkazov in pojasnil k letem, konsolidiranih računovodskih izkazov in pojasnil k le-tem ter poslovnega poročila. Letno poročilo mora biti opremljeno tudi s podpisi članov uprave. V letno poročilo mora banka za poslovnim poročilom oziroma pred računovodskimi izkazi v celoti vključiti mnenji pooblaščenega revizorja na računovodske izkaze, posebno mnenje za potrebe obveščanja javnosti o poslovanju z vrednostnimi papirji ter informacijo o sprejemu letnega poročila s strani pristojnega organa banke.

Banka vključi v letno poročilo računovodske izkaze na predpisanih shemah to so: bilanca stanja, izkaz poslovnega izida, izkaz finančnega izida ter izkaz gibanja kapitala. Banka sestavi bilanco stanja na podlagi podatkov iz knjigovodskega stanja računov, predpisanih s kontnim okvirom za banke in hranilnice, izkaz poslovnega izida pa se sestavi na podlagi knjigovodskih podatkov o prihodkih in odhodkih v obračunskem obdobju, za katerega se sestavljajo računovodski izkazi. Izkaz gibanja kapitala se izpolni tako, da se v ustrezne postavke vnese zneske sprememb posameznih sestavin kapitala v obračunskem obdobju, vključno z uporabo čistega dobička in pokrivanjem izgube. V izkazu gibanja kapitala v obliki ločenih razpredelnic banka zaradi primerjave prikazuje podatke v dveh ločenih stolpcih, v prvem uresničene podatke za obravnavano obračunsko obdobje in v drugem za prejšnje obračunsko obdobje. V obrazce bilance stanja, izkaza poslovnega izida, izkaza finančnega izida ter izkaza gibanja kapitala se v stolpce za zneske prejšnjega leta vnašajo podatki iz revidiranih računovodskih izkazov za predhodno obračunsko obdobje. Zneski v vseh računovodskih izkazih se vpisujejo v tisoč tolarjih.

Banka mora v pojasnilih k računovodskim izkazom razkriti pomembnejše računovodske smernice, na katerih so zasnovani računovodski izkazi banke. V razkritju računovodskih smernic se med drugim obvezno pojasni ustreznost uporabljenih načel v primerjavi s splošnimi

računovodskimi načeli, morebitne spremembe računovodskih politik, uporabljene metode vrednotenja posameznih bilančnih postavk, priznavanje prihodkov in odhodkov, politike oblikovanja popravkov vrednosti in morebitnih odpisov, politike priznavanja prihodkov iz preteklosti oblikovanih popravkov vrednosti in odpisov, strategije oblikovanja dolgoročnih rezervacij za možne izgube iz naslova kreditnega in drugih tveganj ter davčne obveznosti banke. Za vrednosti, izraženi v tuji valuti, banka navede tečaj, po katerem je opravila preračun v domačo valuto. Banka mora smiselno zagotoviti tudi informacije, ki jih predpisuje ZGD, kot tudi druga razkritja, ki jih zahtevajo SRS. Razkrijejo se pomembni poslovni dogodki, ki so nastopili po koncu poslovnega leta in vplivajo na izdelane računovodske izkaze.

V pojasnilih k posameznim postavkam bilance stanja banka upošteva razčlenitev bilančnih postavk na podatke, ki so opredeljeni v SRS, zlasti pa razkrije naslednje:

1. banka izdela za postavke sredstev in obveznosti do virov sredstev, analizo po preostali zapadlosti po rokih, kot so navedeni v SRS 31;
2. podatke o nazivu in sedežu družb in bank, v katerih je banka udeležena v kapitalu, nominalni znesek kapitalskega deleža, delež v kapitalu, delež glasovalnih pravic, velikost kapitala in poslovni izid zadnjega poslovnega leta;
3. število in nominalni znesek vpisanih delnic banke, v primeru več izdaj delnic je potrebno za vsako izdajo navesti število vpisanih delnic, število vpisanih in neplačanih delnic, nominalno vrednost, znesek odobrenega oziroma pogojno povečanega kapitala, lastnosti delnic ter ostale pomembne podatke v zvezi s stanjem in gibanjem kapitala banke;
4. delež dolgoročnih finančnih naložb, ki pri izdajatelju predstavljajo podrejene instrumente;
5. obstoj listin o pravicah do udeležbe, zamenljivih obveznic in podobnih vrednostnih papirjev ali pravic, ki jih je izdala banka ter število in pravice, ki jih zagotavljajo;
6. če ima banka lastne delnice oziroma je med poslovnim letom imela lastne delnice:
  - nominalni znesek lastnih delnic, ki jih je banka oziroma tretja oseba pridobila oziroma odtujila v poslovnem letu, njihov delež v osnovnem kapitalu banke, datum njihove pridobitve, razlog za pridobitev oziroma odtujitev lastnih delnic in denarno vrednost nasprotne dajatve,
  - nominalni znesek lastnih delnic, ki jih je banka oziroma tretja oseba za račun banke, v poslovnem letu sprejela v zastavo, in njihov delež v osnovnem kapitalu,
  - skupni nominalni znesek lastnih delnic, katerih imetnik je banka oziroma tretja oseba za račun banke na bilančni presečni dan, in njihov delež v osnovnem kapitalu, ter skupni nominalni znesek lastnih delnic, ki jih ima banka oziroma tretja oseba za račun banke na bilančni presečni dan v zastavi, in njihov delež v osnovnem kapitalu;
7. pregled prevzetih in potencialnih obveznosti ter terminskih transakcij, neporavnanih na bilančni presečni dan, ki se vodijo v zunajbilančni evidenci, z zneskom po posameznih vrstah instrumentov, ločeno po ročnosti do in nad enim letom. Banka posebej navede instrumente, ki služijo za zavarovanje pred obrestnimi, tečajnimi in drugimi tržnimi tveganji, in tiste, ki so bili sklenjeni za namene trgovanja;
8. podatke o podrejenih obveznostih, in sicer vsako novo zadolžitev, ki presega 10 % celotnega zneska podrejenih obveznosti, znesek zadolžitve, valuto nominacije, obrestno mero, datum zapadlosti, pogoje podrejenosti ter obstoj kakršnihkoli določb za konverzijo podrejene obveznosti v kapital ali kakšno drugo obveznost;

9. podrobne podatke o sredstvih, ki jih je banka zastavila v zavarovanje za pridobljene vire sredstev ali za obveznosti do tretjih oseb;
10. podatke o razčlenitvi naložb v vrednostne papirje, ne glede na to ali se izkazujejo kot dolžniški vrednostni papirji, ki niso namenjeni trgovanju ali kot vrednostni papirji, namenjeni trgovanju, na tiste, ki so uvrščeni na borzo in tiste, ki niso;
11. podatke o predujmih in kreditih, ki jih je banka odobrila članom uprave, drugim delavcem banke, zaposlenim na podlagi pogodbe, za katero ne velja tarifni del kolektivne pogodbe in članom nadzornega sveta, ter poročstva banke za obveznosti teh oseb, ločeno za vsako od teh skupin oseb in sicer:
  - skupni znesek predujmov oziroma neodplačanih kreditov oziroma skupni znesek danih poroštev,
  - obrestna mera in drugi pomembnejši pogoji kredita,
  - skupni znesek odplačil iz naslova vračil kreditov v poslovnem letu;
12. podatke o gibanju oblikovanih prevrednotovalnih popravkov vrednosti in dolgoročnih rezervacij, oblikovanih za posamezne postavke bilance stanja;
13. podatke o celotnem znesku sredstev in obveznosti do virov sredstev, nominiranih v tujih valutah, preračunanih v tolarje, in podatke o znesku sredstev in obveznosti do virov sredstev z valutno klavzulo;
14. podatke o delu poslovno organizacijskih enot v tujini, ki zajemajo najmanj podatke o bilančni vsoti in finančnem rezultatu poslovnega leta poslovno organizacijske enote.

Banka v pojasnilih k izkazu poslovnega izida razčleni posamezne postavke izkaza poslovnega izida na podatke, ki so opredeljeni v SRS, zlasti pa razkrije naslednje:

1. podatke o prihodkih in odhodkih, ki jih banka ustvari na tujih trgih, kolikor gre za pomemben delež v celotnih prihodkih in odhodkih;
2. skupni znesek vseh prejemkov, ki so jih za opravljanje funkcije oziroma nalog v banki v poslovnem letu prejeli člani uprave, drugi delavci banke, zaposleni na podlagi pogodbe, za katero ne velja tarifni del kolektivne pogodbe, in člani nadzornega sveta, ločeno za vsako od teh skupin;
3. podatke o odhodkih, ki jih je banka plačala iz naslova podrejenih obveznosti;
4. obseg oziroma znesek prihodkov iz opravljanja poslovodnih in zastopniških storitev tretjim osebam;
5. razliko med obračunanimi davki in plačanimi davki za poslovno leto ter podatke o znesku zapadlih in neplačanih davkov;
6. povprečno stanje zaposlenih v poslovnem letu, razčlenjeno po skupinah glede na izobrazbo.

Banka vključi v letno poročilo tudi konsolidirane računovodske izkaze po predpisanih shemah, to so: konsolidirana bilanca stanja, konsolidirani izkaz poslovnega izida in konsolidiran izkaz gibanja kapitala. V pojasnilih h konsolidiranim računovodskim izkazom se razkrijejo pomembnejše računovodske smernice in metode konsolidiranja, na katerih so zasnovani konsolidirani računovodski izkazi. Če banka spremeni uporabljeno metodo konsolidiranja, mora tako spremembo razkriti in utemeljiti v pojasnilih ter izkazati vpliv na konsolidirane računovodske izkaze. Banka zagotovi v pojasnilih h konsolidiranim računovodskim izkazom

dodatna pojasnila za vse postavke v konsolidiranih računovodskih izkazih, poleg pojasnil k posameznim postavkam iz prejšnje točke pa mora navesti še naslednje:

1. če banka, ki sestavlja konsolidirane računovodske izkaze, pri tem uporablja drugačne metode vrednotenja kot pri svojih izkazih, mora pojasniti in utemeljiti takšne odmike;
2. podatke o nazivu in sedežu bank in družb, ki so vključene v konsolidiranje, deležih v kapitalu bank in družb ter nominalnih zneskih kapitalskih deležev v bankah in družbah, vključenih v konsolidiranje, razen nadrejene banke;
3. podatke o nazivu in sedežu družb, ki niso vključene v konsolidiranje in deležih v kapitalu ter nominalnih zneskih kapitalskih deležev v teh družbah ter utemeljiti, zakaj niso vključene v konsolidiranje;
4. podatke o velikosti nagrad, ki so bile med poslovnim letom odobrene članom upravnih in nadzornih organov nadrejene banke za opravljanje njihovih nalog v nadrejeni banki in podrejenih družbah.

Poslovno poročilo banke mora praviloma vsebovati naslednje podatke in pojasnila:

1. poročilo o poslovanju banke za poslovno leto, ki vsebuje:
  - opis splošnega gospodarskega okolja,
  - poslovne usmeritve banke,
  - pregled poslovanja banke,
  - finančni rezultat banke,
  - finančni položaj banke,
  - pomembnejše podatke o poslovanju in nekatere kazalnike poslovanja banke,
  - delniški kapital in delničarje banke,
  - opis razvoja banke,
  - osnovne podatke o skupini povezanih družb,
2. organe upravljanja
3. poslovno mrežo
4. organizacijsko shemo banke
5. organizacijsko shemo povezanih družb.

Banka v poročilu o poslovanju opiše splošno gospodarsko okolje, oriše glavne dejavnike, ki so posredno ali neposredno vplivali na uspešnost poslovanja banke. Če banka posluje v pomembnejšem obsegu tudi na tujih trgih, mora v tem poglavju predstaviti tudi značilnosti gospodarskih gibanj v teh državah in vpliv le-teh na njene posle.

Pri poslovnih usmeritvah banka predstavi dolgoročne cilje poslovne politike in navede načrtovane aktivnosti za doseganje le-teh v naslednjem letu. Pri načrtovanju aktivnosti banka nameni posebno pozornost tudi ukrepom za obvladovanje tveganj.

Banka v pregledu poslovanja podrobno opiše posamezne vrste bančnih dejavnosti ter prikaže posamezne posle (kreditni, naložbe v vrednostne papirje, kapitalske naložbe, depoziti) ločeno po osnovnih vrstah strank (podjetja, banke, občani) in po geografskih področjih (v državi in v tujini).

V predstavitvi finančnega rezultata banka razčleni prihodke in odhodke poslovnega leta po osnovnih vrstah le-teh. V tem delu razkrije, kako vplivajo posamezne vrste poslov na rezultat poslovanja oziroma kolikšen vpliv na rezultat imajo bolj tvegani posli in posli, ki jih banke opravljajo na tveganih območjih.

Banka prikaže finančni položaj s strukturo aktive in pasive bilance stanja po posameznih vrstah sredstev oziroma obveznosti do virov sredstev ter pojasni spremembe posameznih postavk v primerjavi s predhodnim obdobjem. Zagotovi naj tudi podatke o plačilni sposobnosti in likvidnosti s členitvijo bilance stanja po posameznih vrstah in zneskih sredstev in obveznosti do virov sredstev, delniškem kapitalu in zunajbilančnih obveznostih po rokih preostale zapadlosti.

Banka opiše tudi izpostavljenost banke kreditnemu tveganju, obrestnemu, valutnemu in drugim tržnim tveganjem. Banka opredeli svojo pripravljenost za prevzemanje tveganj ter pojasni strategije za obvladovanje in nadziranje le-teh ter njihovo učinkovitost. Pri razkrivanju izpostavljenosti posamezni vrsti tveganja mora banka zagotoviti zadostne podatke kot tudi primerjalne podatke za predhodna obdobja.

Pri opredelitvi finančnega položaja banka navede tudi podatke o oblikovanih rezervacijah za morebitne izgube iz naslova izpostavljenosti različnim tveganjem in način določanja teh rezervacij.

Med pomembnejšimi podatki o poslovanju in nekaterimi kazalniki poslovanja pa mora banka praviloma izkazati naslednje postavke, izračunane na podlagi metodologije Banke Slovenije:

- iz bilance stanja
  - bilančno vsoto,
  - skupni znesek depozitov nebančnega sektorja (ločeno za pravne in druge osebe ter prebivalstvo),
  - skupni znesek kreditov nebančnemu sektorju (ločeno za pravne in druge osebe ter prebivalstvo),
  - celotni kapital,
  - rezervacije,
  - obseg zunajbilančnega poslovanja, ki zadeva potencialno prevzete obveznosti, obveznosti iz naslova akreditivov, izvedene finančne instrumente...,
- iz izkaza poslovnega izida
  - čiste obresti,
  - čiste neobrestne prihodke,
  - stroške dela, materiala in storitev,
  - amortizacijo,
  - neto rezervacije,
  - poslovni izid pred obdavčitvijo,
  - davek na dobiček,
  - druge davke iz dobička,
- število zaposlenih (stanje ob koncu leta)

- delnice (število delničarjev, število delnic, nominalna vrednost delnice, knjigovodska vrednost delnice),
- izbor kazalnikov
  - kapital, namenjen obvladovanju tveganj, kapitalska ustreznost,
  - kvaliteta aktive (dvomljive in sporne bilančne terjatve/aktiva, posebne rezervacije za bilančne terjatve/aktiva),
  - profitabilnost (obrestna marža, donos na aktivo, donos na kapital pred obdavčitvijo, donos na kapital po obdavčitvi),
  - stroški poslovanja (operativni stroški/aktiva),
  - likvidnost (likvidna sredstva/vpogledni viri sredstev, sekundarna likvidnost/vpogledne vloge).

V poročilu se prikažejo podatki in kazalniki za obdobje treh let, vključno s podatki za poslovno leto. Banka pa lahko prikaže tudi druge podatke ter kazalnike, za katere ocenjuje, da so pomembni za predstavitev banke.

V poročilu banka prikaže potrebne podatke o delniškem kapitalu in njegovih sestavinah ter doseženi količnik kapitalske ustreznosti. Pri tem se navedejo tudi podatki o spremembah zneska, razlogih za spremembo in vrste kapitala, vključno z vplivom tekočega dobička in izplačanimi dividendami ter podatki o novi izdaji delnic.

Banka v poročilu navede število izdaj delnic, vrste izdanih delnic, njihovo skupno število in nominalne vrednosti posameznih izdaj. Prikaže tudi strukturo delničarjev na zadnji dan poslovnega leta in navede prvih deset največjih delničarjev ter njihov delež v delniškem kapitalu banke.

Banka v poročilu oriše razvoj banke in prikaže pomembnejše podatke, ki se nanašajo na delovanje banke, kot so podatki o poslovni mreži, podatki o investicijskih vlaganjih, podatki o zaposlenih in podatki o informacijski podpori ter druge, za katere ocenjuje, da prispevajo k boljši predstavitvi banke.

Banka predstavi skupino povezanih družb in navede upoštevane družbe v skupini. Podatki o družbah v skupini morajo obsegati naziv družbe, vrsto dejavnosti, delež v kapitalu, delež glasovalnih pravic, nominalno vrednost kapitalskega deleža po stanju na zadnji dan poslovnega leta ter organe upravljanja.

Banka predstavi tudi pričakovani razvoj in poslovne usmeritve skupine povezanih družb kot celote. V poročilu se prikažejo podatki o strukturi uprave banke, njenih odborih oziroma svetih, članstvu ter o višji vodstveni strukturi. V poročilo banka vključi tudi shematični prikaz poslovne mreže, organizacijsko shemo banke in organizacijsko shemo skupine povezanih družb.

2.4. Priporočila in zahteve Basla II pri razkrivanju podatkov

Tretji steber baselskega kapitalskega sporazuma-tržna disciplina vsebuje natančna navodila o vsebini in obliki razkrivanja podatkov. Razkritja v okviru tretjega stebra imajo štiri temelje, ki so potrebni, da tržni udeleženec primerno oceni banko (Rotovnik, 2003, str. 41-44):

1. **obseg implementacije novega kapitalskega sporazuma** v bančnih skupinah, ki je najnovejša kategorija razkritij. Dodali so jo, ker se je pokazala potreba po poučenosti tržnih udeležencev o tem, kako novi kapitalski sporazum sploh vpliva na bančno skupino ter kako se obravnavajo posamezne pravne enote bančne skupine;
2. **kapital**, ki prikazuje varovanost banke pred potencialnimi izgubami, izhajajočimi iz njenega profila tveganosti;
3. **izpostavljenost tveganjem**, ki vsebuje informacije o tveganjih, s katerimi se banka sooča, ter metodami ocenjevanja teh tveganj;
4. **kapitalska ustreznost**, ki povezuje prejšnji dve točki v ustrezen kontekst.

Pri vsakem elementu se razkritja delijo na kvalitativna in kvantitativna, kar je uveljavljena sistematična shema na vseh ravneh razkritij, ne glede na njihovo globino.

2.4.1. Obseg implementacije novega kapitalskega sporazuma

Pri bančnih skupinah je pomembna informacija o stopnji implementacije novega kapitalskega sporazuma v celotni organizaciji ter obravnavanju različnih pravnih oseb znotraj skupine z vidika kapitalske ustreznosti. Bančne skupine bodo morale zato razkrivati podatke o stopnji implementacije zahtev tretjega stebra tako z najvišje konsolidirane ravni kot tudi z nižjih ravni posameznih pravnih enot. Individualnim bankam v skupini razen nekaterih izjem na splošno ne bo treba izpolnjevati zahtev, ki so v grobem našteje v nadaljevanju. Ob tem je treba poudariti, da bodo imeli nacionalni nadzorniki pravico zahtevati dodatna razkritja tudi na nižjih ravneh bančne skupine, če se jim bo to zdelo potrebno.

Najpomembnejša kvalitativna razkritja glede obsega implementacije kapitalskega sporazuma so:

- ime hierarhično najvišje pravne osebe v skupini, na katero se določila novega kapitalskega sporazuma še nanašajo;
- oris razlik med posameznimi članicami bančne skupine z vidika konsolidacije na računovodskem in regulatornem področju s kratkim opisom posameznih enot, sistematično razdeljenih po stopnji konsolidacije v skupini;
- opis omejitev ali ovir glede prenosa sredstev in regulatornega kapitala znotraj skupine.

Najpomembnejša kvantitativna razkritja glede obsega implementacije kapitalskega sporazuma so:

- skupni znesek presežka kapitala podružnic, ki je vključen v kapital konsolidirane skupine;
- skupni znesek kapitalskih izgub pri vseh podružnicah, ki niso vključene v kapital konsolidirane skupine;
- skupni znesek vseh obresti podružnic ter podatki teh podjetij kot so ime, sedež, razmerje glasovalnih pravic, itd.

2.4.2. Kapital

Razkritja o naravi, sestavinah in lastnostih kapitala oskrbijo tržne udeležence s pomembnimi informacijami o sposobnostih banke glede blažitve njenih finančnih izgub. Pri tem so mišljena zlasti ustrezna razkritja o inovativnih, kompleksnih in hibridnih kapitalskih instrumentih, katerih karakteristike pomembno vplivajo na presojo in oceno tržnega udeleženca o znesku in kakovosti kapitala banke. Osnovna razkritja se nanašajo na znesek in lastnosti temeljnega kapitala ter na vsoto dodatnega kapitala I in dodatnega kapitala II s pripadajočo računovodsko politiko. Dodatna razkritja se podrobneje osredotočijo na dodatni kapital I in dodatni kapital II, omenjena razdelitev med osnovnimi in dodatnimi razkritji bo najverjetneje olajšala delo bankam z enostavnejšo kapitalsko strukturo. Banke bodo prav tako razkrivale kvalitativne informacije glede svojih računovodskih politik pri vrednotenju sredstev, obveznosti, rezervacij in dobička, pri čemer bo morala biti zagotovljena konsistentnost med računovodskimi načeli iz preteklih let.

Najpomembnejša kvalitativna razkritja glede kapitala:

- povzetek pogojev in stanja glavnih lastnosti vseh kapitalskih instrumentov ter v tem okviru, zlasti inovativnih, kompleksnih in hibridnih kapitalskih instrumentov.

Najpomembnejša kvantitativna razkritja glede kapitala:

- znesek temeljnega kapitala z ločenimi razkritji njegovih sestavin (vplačane navadne delnice, rezerve, inovativni instrumenti, drugi kapitalski instrumenti, presežek kapitala, zneski postavk, ki zmanjšujejo temeljni kapital, ipd);
- celoten znesek dodatnega kapitala I, dodatnega kapitala II in zneski postavk, za katere se obe vrsti kapitala zmanjšujeta.

2.4.3. Kapitalska ustreznost

Za vzpostavitev povezave med razkritji o kapitalu, izpostavljenosti tveganjem ter ocenjevanjem tveganj bo morala banka razkriti tudi informacijo o kapitalski ustreznosti oziroma njenem dejanskem količniku kapitalske ustreznosti. Sem sodijo tudi druge relevantne informacije o kapitalski ustreznosti na konsolidirani osnovi ter kapitalske zahteve za kreditno, tržno in operativno tveganje. Za tržne udeležence bo z vidika razumevanja razkritih stopenj kapitalske ustreznosti vsekakor pomembna analiza dejavnikov, ki vplivajo na stopnjo kapitalske ustreznosti v banki. To pa so spremembe v kapitalski strukturi in njihov vpliv na ključna razmerja v kapitalu, načrtovanje nepretrganega poslovanja v kriznih razmerah, strategija upravljanja s kapitalom in upoštevanje prihodnjih načrtov upravljanja s kapitalom. V okviru dodatnih razkritij pa bo morala banka razkrivati alokacijo kapitala z vidika različnih transakcij, produktov, poslovnih področij in podobno zato, da bodo uporabniki informacij bolje razumeli tveganja, povezana s posameznimi bančnimi aktivnostmi. Neizvajanje ter razkritij bi lahko vodilo tržne udeležence k prepričanju, da banka nima razvitega ustreznega procesa alokacije kapitala.

Najpomembnejša kvalitativna razkritja glede kapitalske ustreznosti:

- povzetek strategije in načina ocenjevanja ustreznosti kapitala banke z vidika trenutnih in prihodnjih aktivnosti.

Najpomembnejša kvantitativna razkritja glede kapitalske ustreznosti:

- kapitalska zahteva za kreditno tveganje glede na različne postopke (standardiziran postopek, postopek internih ratingov - IRB);
- kapitalska zahteva za tržno tveganje glede na različne postopke (standardizirani postopek, interni modeli);
- kapitalska zahteva za operativno tveganje glede na različne postopke (enostaven, standardiziran, napreden postopek);
- količnik kapitalske ustreznosti na konsolidirani ravni bančne skupine in na ravni pomembnejših podružnic.

2.4.4. Izpostavljenost tveganjem in metode ocenjevanja tveganj

Obravnavani del razkritij je daleč najobsežnejši od vseh, ki so opisani v prejšnjih točkah, in je izredno pomemben za tržne udeležence, ki bodo zbirali tovrstne informacije pri bankah. Usmerjen je na štiri ključna tveganja, katerim so banke izpostavljene (kreditno, tržno, operativno tveganje ter tveganje spremembe obrestne mere v knjigi bančnih postavk (ang. banking book) ter na tehnike njihovega merjenja in kontroliranja. Poleg tega obravnava še nekatera dodatna razkritja povezan z delnicami v bančni knjigi, tehnikami zmanjševanja kreditnega tveganja in listinjenjem (ang. securitization). Banka bo morala razkriti cilje, strategije in procese upravljanja s tveganji, pripadajočo poslovno politiko, strukturo in organizacijo službe upravljanja s tveganji, obseg poročanja in merjenja tveganj.

Zahteve po razkritjih upoštevajo, da bodo nekatere banke pri ocenjevanju tveganj uporabljale enostavnejše oziroma standardizirane postopke, druge pa bolj sofisticirane interne postopke. Razdelitev zahtev v tej smeri pomeni tudi določeno razbremenitev manjših bank, katerih poslovanje ni preveč kompleksno. Ker sloni uporaba vsake interne metodologije na vrsti individualnih definicij, kriterijev in izračunov, ki med institucijami niso povsem primerljivi, bo treba zagotoviti splošno konsistentnost razkrivanja teh podatkov, saj jih v nasprotnem primeru povprečni tržni udeleženci sploh ne bodo znali primerjati med seboj.

Razkritja o internih metodologijah bodo tako razdeljena na tri glavne kategorije:

- kvalitativna informacija o metodologiji in vhodnih podatkih v model, kot je na primer definicija tveganja, obseg, v katerem je interna metodologija vključena v organizacijo banke, in podobno.
- kvantitativna informacija glede predvidene ocene relevantnih tveganj. Da bi tržni udeleženci lahko ocenili tveganja, morajo imeti na voljo vsaj podatek o verjetnosti realizacije relevantnih tveganj.
- kvantitativna informacija o realiziranih tveganjih, ki bo glede na prejšnjo informacijo prikazala natančnost predvidevanj posamezne banke ter s tem zanesljivost njenega sistema ocenjevanja tveganj.

V okviru drugega stebra bodo nadzorniki pregledovali ustreznost obvladovanja vseh tveganj v banki. Pri tem pa baselski komite poudarja, da je treba posebno pozornost posvetiti vsem tistim področjem ali tveganjem, ki niso zajeta v prvem stebru tj. v izračunu minimalnega kapitalskega

koeficienta. V nadaljevanju so povzeta tveganja, ki zahtevajo posebno obravnavo (Kovač, 2003, str. 27-29).

▪ **Obrestno tveganje v bančnih postavkah**

Ne glede nato, da kapitalski sporazum ne predvideva posebnih kapitalskih zahtev za obrestno tveganje v bančnih postavkah, mora banka razpolagati s kapitalom tudi za kritje te vrste tveganj. Zaradi razlik, ki obstajajo med bankami v naravi obrestnega tveganja, procesih spremljanja, merjenja in upravljanja, se je baselski komite odločil, da se kapital za obrestno tveganje v bančnih postavkah zagotovi v okviru drugega stebra. Vendar pa se dopušča, da nadzorniki v posameznih državah, kjer je dosežena zadostna stopnja homogenosti bank glede narave in upravljanja z obrestnim tveganjem, tudi zanj določijo minimalno kapitalsko zahtevo. Banka bo lahko sama izbrala metodo merjenja obrestnega tveganja, pri čemer bo morala zagotoviti ustrezno dokumentiranost, kakovost in pravilnost vhodnih podatkov, verodostojnost meritev, razumljivost rezultatov ter redno testiranje. Nadzorniki bodo ob pregledu v banki preverili in ocenili, ali je interni sistem merjenja obrestnega tveganja ustrezen.

▪ **Operativno tveganje**

V okviru prvega stebra se v enostavnem (ang. basic indicator approach) in standardiziranem pristopu (ang. standardised approach) pri izračunavanju kapitalskih zahtev za operativna tveganja uporablja kot kazalnik operativnih tveganj bruto dohodek. Pri bankah, ki imajo nizke marže oz. slabšo dobičkonosnost, se lahko zgodi, da izračun na podlagi bruto dohodka podceni potreben obseg kapitala. Takšne primere je potrebno v okviru drugega stebra identificirati in od tod zagotoviti dodatni kapital oz. kapitalsko ustreznost nad tisto minimalno, izračunano v okviru prvega stebra. Nadzorniki bodo preučili sistem upravljanja z operativnim tveganjem in ob pomanjkljivostih ustrezno ukrepali.

▪ **Kreditno tveganje**

Minimalne kapitalske zahteve za kreditno tveganje se sicer obravnavajo in izračunavajo v okviru prvega stebra, vendar pa v slednjem niso upoštevani vsi vidiki kreditnega tveganja, med katere vsekakor sodi tveganje koncentracije. Tveganje koncentracije se kaže v različnih oblikah, najpogosteje kot:

- izpostavljenost do posameznega dolžnika ali skupine povezanih dolžnikov (ta je pogosto že regulirana s t.i. limiti velike izpostavljenosti);
- izpostavljenost do dolžnikov iz istega sektorja ali geografske regije;
- izpostavljenost do dolžnikov, katerih dejavnost je vezana na isto blago;
- posredna kreditna izpostavljenost, izvirajoča iz prejetega zavarovanja.

Za ustrezno obvladovanje tveganja koncentracije mora imeti banka ustrezne politike in procedure za identifikacijo, merjenje in upravljanje tega tveganja. Banka mora v internih aktih določiti limite izpostavljenosti in način njihovega izračunavanja. Običajno se limiti vežejo na kapital ali

bilančno vsoto. Nadzornike bo zanimalo, kolikšnemu tveganju koncentracije se banka izpostavlja, kako upravlja s tveganjem ter kakšni so rezultati stresnih testov.

Procikličnost kapitalskih zahtev je precej glasna kritika Basla II. Bistvena prednost Basla II, to je večja občutljivost kapitalskih zahtev na tveganje, je namreč tudi ena izmed njegovih večjih slabosti, saj predstavlja spodbujevalca za še bolj ciklično gibanje ekonomije. Za banke, ki bodo za izračunavanje kapitalskih zahtev za kreditno tveganje uporabljale postopek, temelječ na internih ratingih (IRB), bo obvezno izvajanje stresnih testov, ki bodo služili kot podlaga pri odločanju o višini kapitalske rezerve nad regulatornim minimumom. Pri določanju kapitalske rezerve bo morala banka upoštevati rezultate scenarija vsaj zmerne recesije.

Posebno pozornost bodo nadzorniki posvetili tudi tehnikam za zmanjševanje kreditnega tveganja (tehnike CRM), ki se jih v okviru prvega stebra poslužuje banka. Banka namreč lahko te tehnike uporablja, če izpolnjuje minimalne standarde, predpisane v okviru prvega stebra, pri čemer mora imeti ustrezno izdelano in dokumentirano politiko in procedure uporabe in upoštevanja tehnik CRM. Pri uporabi tehnik CRM lahko nastanejo pravna, likvidnostna in druga tveganja, ki zmanjšajo prvotno učinkovitost teh tehnik. Priznavanje kapitalskih olajšav za kreditno tveganje pri uporabi tehnik CRM bo v takšnem primeru omejeno.

V okviru Basla II je posebna pozornost namenjena tudi poslom listinjenja. Čeprav listinjenje v Sloveniji še ni zaživelo, je ta finančna dejavnost v svetu ena izmed najbolj rastočih. Glede na namen, ki ga želi izdajatelj doseči, se je v praksi razvilo veliko oblik listinjenja, ki v različnem obsegu omogočajo prenos kreditnega tveganja na investitorja. Pri nekaterih oblikah listinjenja ostaja del kreditnega tveganja na izdajatelju ali pa se ta ob izpolnitvi določenih pogojev zaveže, da ga bo prevzel nazaj. Nadzornike bo v okviru drugega stebra predvsem zanimalo, v kolikšnem obsegu je bilo tveganje dejansko preneseno iz banke na investitorje in kolikšno kapitalsko olajšavo si lahko banka, zaradi opravljene transakcije, dejansko zasluži.

3. RAZKRITJA V LETNIH POROČILIH TUJIH BANK

Baselski komite za bančni nadzor, ki deluje v okviru BIS-a je dolgo opozarjal banke, da tržnim udeležencem zagotovijo zadosti informacij, ki bodo omogočale pridobitev ocene o upravljanju z bančnimi tveganji in prikazale sliko o finančni moči banke. V tej smeri je baselski komite v zadnjih letih vodil raziskavo glede razkritij v letnih poročilih mednarodno aktivnih bank, ki imajo svoje poslovalnice v državah članicah baselskega komiteja in na podlagi tega izdal tudi poročilo o ključnih ugotovitvah (Basel Committee on Banking Supervision, 2003, str. 1). Podobno kot v prejšnjih raziskavah je bila tudi raziskava za leto 2001 opravljena v luči npora za pospeševanje preglednosti poslovanja in zagotovitve ustrezne tržne discipline. Raziskava temelji na vprašanjih iz raziskave iz leta 1999 in vključuje tudi zahteve iz priporočil glede razkritij, ki ga je izdal baselski komite.

Kot del tekočega dela revizije v letu 1988 sprejetega baselskega kapitalskega sporazuma je baselski komite pripisal veliko pomembnost konceptu preglednosti in tržni disciplini. V osnutku novega kapitalskega sporazuma je poudarjeno, da igra tržna disciplina pomembno vlogo pri delovanju minimalnih kapitalskih zahtev in revizijskem procesu, hkrati pa ima moč, da pospeši oziroma vzpostavi varne in zdrave razmere v bančnem in finančnem sistemu. Tretji steber novega kapitalskega sporazuma tako posledično predpisuje zahteve glede razkritij, da bi pospešili uvedbo tržne discipline, ki se nanaša tudi na bančni kapital ter izpostavljenost različnim tveganjem.

Raziskava razkritij v letnih poročilih se osredotoča na letna poročila 54 bank (seznam bank je podan v prilogi 2), ki predstavljajo vzorec mednarodno aktivnih bank in delujejo v državah, ki so članice komiteja za bančni nadzor. Raziskava vsebuje 104 vprašanja, ki se nanašajo na kvalitativna in kvantitativna razkritja po naslednjih področjih:

- kapitalna struktura,
- kapitalna ustreznost,
- tržno tveganje, modeliranje in merjenje,
- delovanje bonitetne službe in zunanje ocene-ratingi bank,
- upravljanje s kreditnim tveganjem,
- upravljanje z bilanco banke oz. listinjenje (ang. securitization),
- kvaliteta aktive,
- kreditni derivativi in drugi kreditni nadomestki,
- drugi derivativi,
- prostorska in poslovna diverzifikacija,
- računovodske usmeritve in politika razkrivanja,
- ostala tveganja (obrestno tveganje v bančni knjigi, likvidnostno tveganje, operativno tveganje).

Raziskava, ki je bila nazadnje narejena za leto 2001 odkriva, da je veliko bank nadaljevalo in tudi razširilo svoja razkritja. V skupnem so v letu 2001 banke razkrile 63 % postavk v raziskavi, kar je največ v primerjavi s preteklimi leti, ko je znašal odstotek razkritij 59 % v letu 2000 in 57 % v letu 1999.

Glavne ugotovitve raziskave so naslednje:

- najbolj razširjena razkritja v letu 2001 so bila razkritja računovodskih usmeritev in politik razkrivanja, razkritja drugih tveganj ter razkritja kapitalne strukture. Nekoliko manj razširjena pa so bila razkritja upravljanj s kreditnim tveganjem in kreditnimi derivativi ter drugimi kreditnimi nadomestki. Informacije o notranjih (lastnih) modelih upravljanja s tveganji so bila pogostejša pri tržnih tveganjih kot pa pri kreditnih;
- razkritja o upravljanju z bilanco banke, notranjem delovanju bonitetne službe in zunanjih ocenah oziroma bonitetah banke ter kreditnimi derivativi ter kreditnimi nadomestki so bila bistveno bolj opisana glede na leta od 1999 do 2001, vendar pa vseeno še ne prav pogosta. Omembe vredno izboljšanje je v večjem razkrivanju informacij glede drugih tveganj (operativna in pravna tveganja, likvidnostno tveganje in tveganje spremembe obrestnih mer v bančni knjigi), ki so bila tudi najbolj razširjena in objavljena razkritja v letu 2001;

- glede na posamezna razkritja podatkov so bila najbolj pogosta razkritja strukture kapitala (npr. skupen znesek osnovnega kapitala), računovodskih razkritij in politik razkrivanja (npr. osnov za merjenje sredstev pri prvem in naslednjih pripoznavanjih), upravljanja s tržnim tveganjem in internimi modeli za upravljanje kapitalske ustreznosti (npr. kapital, namenjen za obvladovanje tveganj, izračunan v skladu s predpisano metodologijo baselskih kapitalskih standardov);

V tem pogledu raziskave baselski komite za bančni nadzor vzpodbuja banke, da nadaljujejo in povečujejo preglednost glede razkritij obvladovanja kreditnih tveganj, vključno s kreditnimi derivativi, upravljanjem bilance banke ter notranjih ocen poslovanja banke, saj bo tem področjem predvsem pri pripoznavanju in uporabi teh tehnik podan izmed najvažnejših pomenov v novem kapitalskem sporazumu. Nadalje pa za tiste banke, ki v primerjavi z drugimi bankami ne razkrivajo najpogostejših informacij velja opozorilo oziroma napotilo, da to storijo zaradi priprav na zahteve novega kapitalskega sporazuma.

Vprašalnik je omogočal tri možne odgovore: »da«, »ne«, »ni podatkov«. Odgovor »ni podatkov« je poskušal zajeti tiste situacije, kjer ni bilo na voljo informacij za razkrivanje ali pa v primeru, da informacija ni bila ustrezno primerna glede na bančne aktivnosti, ali pa če je bila informacija primerna, ne pa tudi hkrati zadosti pomembna. Informacija je pomembna, če njena izpustitev ali napačno tolmačenje lahko spremeni ali vpliva na sprejetje odločitve. Osnova za koncept pomembnosti je, da so razkritja prilagojena velikosti in naravi bančnih aktivnosti. Pomembno je opozoriti, da je določitev odgovora, da je neko razkritje neprimerno, stvar subjektivne presoje in ločitev med mejo nerazkritja pomembne informacije in nikakršne informacije ni ravno najbolj očitna. Odstotek razkritja je definiran kot število vseh »da« odgovorov glede na vsoto vseh »da« in »ne« odgovorov.

V nadaljevanju so posebno izpostavljena le tista področja iz vprašalnika, ki so glede na obseg bančnih aktivnosti zanimiva tudi za primerjavo z bankami v slovenskem bančnem prostoru. Izpuščena pa so področja razkritij glede listinjenja, kreditnih in drugih derivativov.

3.1. Razkritja kapitalske strukture

Področja v raziskavi so obravnavala naslednje vrste razkritij kapitalske strukture:

- kvalitativna razkritja:
  - novih izdaj kapitala s pomočjo posebnih instrumentov,
  - navedbe ključnih dogodkov, ki so privedli do potreb po novih izdajah kapitala.
- kvantitativna razkritja:
  - višine skupnega delničarskega kapitala,
  - zneska skupnega kapitala,
  - višine kapitala I (Tier I),
  - višine stalnih nekumulativnih prednostnih delnic,
  - višine manjšinskih interesov v kapitalu podružnic,
  - višine novih oziroma izvedenih instrumentov, vključujoč odstotek v kapitalu I,

- višine kapitala III (Tier III), v kolikor ta kapital obstaja,
- zmanjšanje kapitala I in kapitala II,
- višine kapitala II (Tier II) z ločenim razkritjem osnovnih sestavin.
- kvalitativna in kvantitativna razkritja:
  - zapadlosti izvedenih oziroma hibridnih kapitalskih instrumentov,
  - rezervacij in step-up rezervacij za kapitalske instrumente.

Večina bank je dokaj visoko (nad 90 %) razkrila osnovne kvantitativne informacije še posebno kar zadeva višino kapitala I, skupno kapitalsko osnovo, skupni delničarski kapital, prednostne delnice in obveznosti za manjšinske interese v kapitalu podružnic. Več razkritij je bilo tudi pri uporabi izvedenih kapitalskih instrumentov, 89 % v primerjavi z 74 % v letu 1999. Nekoliko manj pogosta so bila razkritja informacij glede kapitala II (80 %) in kapitala III (60 %) ter opisi glavnih značilnosti kapitalskih instrumentov in njihove zapadlosti (79 %).

3.2. Razkritja kapitalske ustreznosti

Področja, ki so bila razkrita pri kapitalski ustreznosti so obravnavala:

- kvalitativna razkritja:
  - razkritje ali ima banka interni model za ugotavljanje kapitalske ustreznosti in za ugotavljanje primerne višine kapitala.
- kvantitativna razkritja:
  - koeficienta kapitalske ustreznosti, izračunanega v skladu s predpisano metodologijo baselskega kapitalskega sporazuma,
  - izpostavljenosti tveganjem za vsak zunajbilančni instrument (določitev nominalne vrednosti, kreditno nadomestitvene vrednosti in tveganju prilagojene višine za vsak razred tveganja),
  - izpostavljenosti tveganjem za bilančna sredstva (določitev knjigovodske vrednosti in tveganju prilagojenih zneskov za vsak razred tveganja),
- kvalitativna in kvantitativna razkritja:
  - analize sprememb v bančni kapitalski strukturi in vpliva na ključne koeficiente ter skupno kapitalsko pozicijo,
  - informacij, ki so pomembne za razumevanje in izračun baselskih kapitalskih zahtev za tržno tveganje pri pristopu internih modelov,
  - informacij, ki so pomembne za razumevanje in izračun baselskih kapitalskih zahtev za tržno tveganje pri standardiziranem pristopu.

Tudi v tem sklopu so skoraj vse banke (96 %) razkrile koeficient kapitalske ustreznosti, na nasprotni strani pa je veliko manj bank razkrilo merjenje kreditnega tveganja in izpostavljenosti tržnim tveganjem, tako je samo 19 % bank priskrbelo informacijo, ki zadeva kapitalske zahteve za tržna tveganja po standardiziranem pristopu in 43 % po pristopu internih modelov. 74 % bank je zagotovilo informacijo o spremembah v njihovi kapitalski strukturi in njihov vpliv na ključne kazalnike ter celotno kapitalsko pozicijo.

3.3. Razkritja upravljanja in modeliranja tržnega tveganja

Razkritja upravljanja in modeliranja tržnega tveganja so obsegala:

- kvalitativna razkritja:
  - vrste internih modelov,
  - opisa portfelja, ki je zajet v interni model,
  - o politikah in postopkih za testiranje internih modelov v izrednih okoliščinah,
  - o politikah in postopkih za testiranje internih modelov za pretekle dogodke oziroma »testiranje za nazaj«.
- kvantitativna razkritja:
  - povzetka kvantitativnih podatkov o izpostavljenosti tržnemu tveganju, ki temelji na internih modelih in podatki o upravljanju tega tveganja,
  - podatkov VAR (visok ali nizek VAR), povprečni VAR,
  - povzetka VAR rezultatov na tedenski oziroma mesečni osnovi,
  - števila dni, ko je dejanska vrednost portfeljske izgube presegla VAR,
  - povzetka VAR oziroma vpliva na dohodek za netrgovalni portfelj,
  - dnevni informacij o dobičkih in izgubah pri trgovalnih aktivnostih, ponazorjenimi tudi z VAR podatki oziroma grafi,
  - rezultatov scenarijev in njihovih analiz ter vplivu šokov na trgovalni in netrgovalni portfelj.
- kvalitativna in kvantitativna razkritja:
  - uporabljenega intervala zaupanja pri internih modelih,
  - dobe držanja v posesti in dolžino opazovanega obdobja, uporabljenega pri internih modelih.

Večina bank je razkrila osnovne značilnosti svojih internih modelov za ugotavljanje tržnih tveganj. 98 % bank je razkrilo vrsto uporabljenega modela, 96 % jih je razkrilo interval zaupanja in 85 % jih je razkrilo portfelj, ki je zajet v internem modelu. Manj bank je razkrilo politiko in postopke za testiranje internih modelov v izrednih okoliščinah (74 %) in testiranje za nazaj (50 %). Kljub temu, da se je stopnja razkrivanja kvantitativnih informacij izboljšala, ostaja vseeno manj razširjena v primerjavi s kvalitativnimi razkritji.

3.4. Razkritja delovanja bonitetne službe in zunanjih ocen-ratingov banke

Pri razkritjih delovanja bonitetne službe in ratingov banke so bila vključena:

- kvalitativna razkritja:
  - postopkov in metod uporabljenih pri ugotavljanju kreditne izpostavljenosti na individualni osnovi do posameznega komitenta kot tudi na osnovi portfelja, vključujoč opis sistema notranjega bonitetnega razvrščanja,
  - povzetka informacij glede ugotavljanja bonitet komitentov,
  - opisa načina bonitetne razvrstitve pri alokaciji kapitala.

- kvalitativna in kvantitativna razkritja:
  - povzetek informacij o kvaliteti bilančnih in zunajbilančnih kreditnih izpostavljenosti, ki temeljijo na ocenah bonitet ali na zunanji ocenah-ratingih.

Banke so v primerjavi s preteklimi leti izboljšale razkrivanje glede bonitetnih ocen, saj je kar 74 % bank razkrilo svoj proces ocenjevanja bonitete komitentov, medtem ko jih je v letu 1999 to razkrilo le 42 %. Četrtnina bank je razkrila tudi povzetek informacij o kvaliteti bilančnih in zunajbilančnih kreditnih izpostavljenosti, ki temeljijo na lastnih ocenitvah. 61 % bank je podalo opis internega postopka klasifikacije oziroma ugotavljanja bonitet. Kljub temu, da se je razkrivanje informacij o ocenah oziroma boniteti izboljšalo, ostaja nivo razkritij sorazmerno nizek.

3.5. Razkritja upravljanja s kreditnim tveganjem

Razkritja upravljanja s tveganjem so bila opredeljena z:

- kvalitativnimi razkritji:
  - o tem ali so modeli kreditnega tveganja uporabljeni, in če so, priskrbeti opisno informacijo o vrsti modelov, portfelja in velikosti le-tega,
  - o tem, kako je banka vgradila izkušnje iz preteklih neplačil za različne vrste sredstev, trenutne razmere, spremembe v sestavi portfelja in trendi v postopkih in poplačilih,
  - o tem, ali je uporabljeno kreditno točkovanje pri podeljevanju kredita, in če je, zagotoviti opisno informacijo o modelu kreditnega točkovanja in njegovi uporabi,
  - o tem, ali banka izvaja teste za primer izrednih okoliščin glede izpostavljenosti kreditnemu tveganju do komitentov, proces delovanja oziroma testiranja ter vgrajenost tega testiranja v sistem upravljanja tveganj.
- kvalitativnimi in kvantitativnimi razkritji:
  - kvalitativnih in kvantitativnih informacij o merjenju in modelih kreditnega tveganja, vključno z modelskimi parametri, dogajanje skozi čas, veljavnost modela ter testiranje v izrednih okoliščinah.

Kreditno tveganje in njegovo modeliranje je področje, kjer razkrivanje informacij pri bankah ni bilo najbolj običajno in na kaže jasnih znakov izboljšanja. Tako je samo 49 % bank navedlo opis modela in uporabo kreditnega točkovanja, 46 % bank je opisalo vrsto uporabljenih modelov in velikost portfeljev, vključenih v modele. Samo 6 % bank je razkrilo kvantitativne in kvalitativne informacije o kreditnem modelu, podobno kot tudi modelske parametre, dogajanje skozi čas, veljavnost modela in testiranje v izrednih okoliščinah.

3.6. Razkritja kvalitete aktive

Pri razkritjih kvalitete aktive so bila opredeljena naslednja razkritja:

- kvalitativna razkritja:
  - politik in praks oblikovanja rezervacij za deželna tveganja,

- vrst kreditnih izpostavljenosti, ki so ocenjene za oslabitev po posameznikih in izpostavljenostih do skupin,
- praks in izkušenj za ocenjevanje primernosti oblikovanja rezervacij za kredite,
- uporabljenih tehnik za spremljanje in upravljanje na osnovi preteklih podatkov ali oslabljenih sredstev v kreditnem razmerju,
- o tem, kako se raven rezervacij primerja s preteklimi izkušnjami neto izgub.
- kvantitativna razkritja:
  - o zagotavljanju umirjanja aktivnosti za katerekoli rezervacije, ki so nastale pri kreditni oslabitvi,
  - informacij o vplivu nevračunanih in oslabljenih sredstev na finančni rezultat banke, vključujoč informacije o rezervacijah in odpisih,
  - višine vsakršnih odpisov in pridobitev, ki imajo sled v izkazu poslovnega izida,
  - skupne kreditne izpostavljenosti, vključujoč izpostavljenosti, ki izhajajo iz kreditiranja, trgovanja, investiranja, upravljanja z likvidnostjo in zunajbilančnih aktivnosti,
  - o tem, ali banka uporablja hipoteke, dogovore oziroma sporazume, garancije ali kreditna zavarovanja za zmanjšanje izpostavljenosti tveganjem ter vpliv na kreditno izpostavljenost,
  - višine in vrste derivativov in kreditnih rezervacij,
  - stroške nadomestitve nedelujočih derivativov.

Banke z razkritji kvantitativnih informacij o rezervacijah, odpisih in oslabljenih sredstvih nadaljujejo z visoko stopnjo razkrivanja teh informacij. 93 % bank je zagotovilo razkritje poravnave njihovih rezervacij za kreditne oslabitve, 87 % jih je razkrilo vpliv nevračunanih in oslabljenih sredstev na njihov finančni položaj, 83 % pa jih je zagotovilo razkritje o odpisih in pridobitvah, ki neposredno vplivajo na poslovni izid. Manj pogosto je razkrivanje vpliva zavarovanj na kreditno izpostavljenost. Manjša frekvenca je tudi pri razkrivanju višine in vrste rezervacij za derivative v primeru kreditnih izgub. Bistveno, na 80 % pa so porasla razkritja opisnih informacij pri navajanju politik in praks za oblikovanje deželnih rezervacij.

3.7. Prostorska (geografska) in poslovna diverzifikacija

Pri razkritjih prostorske in poslovne diverzifikacije so bila navedena naslednja razkritja:

- kvantitativna razkritja:
  - informacij o trgovalnih aktivnosti po vrstah instrumentov (npr.: terminski posli, zamenjave, opcije),
  - informacij glede trgovanja po vrstah tveganj (npr.: tveganja sprememb obrestnih mer, deviznih tečajev, dragocenih kovin, ostalih dobrin in blaga),
  - povzetka prostorske razdelitve kreditnih tveganj, vključno z izpostavljenostjo domačim in tujim tveganjem,
  - prihodkov iz naslova trgovanja po glavnih kategorijah tveganj (zunanja menjava, obrestna mera, blago, storitve, premoženje) ali pa po glavnih produktih (obveznice, zamenjave, tuje premoženje),

- sestave bilančnih in zunajbilančnih kreditnih izpostavljenosti po glavnih vrstah komitentov,
- kreditne izpostavljenosti po poslovnih enotah,
- deželne izpostavljenosti,
- razdelitve nedonosnih oziroma oslabljenih sredstev po geografskih območjih,
- razdelitve zapadlih, neplačanih sredstev po vrsti komitentov,
- razdelitve zapadlih, neplačanih sredstev po vrsti sredstev.

Večina bank je razkrila razdelitev njihovega trgovanja po glavnih kategorijah tveganj (87 %) in po vrsti instrumenta (85%). Precej bank je nadaljevalo z razkrivanjem informacij o njihovi kreditni izpostavljenosti, razdeljeni po geografskih področjih v 81 % in v manjšem obsegu po glavnih vrstah komitentov (70 %). Razkritja o razdelitvi problematičnih kreditov so bila veliko manj razširjena. Manj kot polovica bank (45%) je objavila informacije o oslabljenih sredstvih, razdeljenih po geografskih področjih, 48 % jih je razkrilo razdelitev zapadlih, neplačanih sredstev po vrstah komitentov oziroma 37 % po vrsti sredstev.

3.8. Računovodske usmeritve in politike razkrivanja

Pri razkritjih računovodskih usmeritev in politik razkrivanja podatkov so bila opredeljena naslednja razkritja:

- kvalitativna razkritja:
  - osnove za merjenje sredstev pri začetnem pripoznavanju in v naslednjih obdobjih,
  - računovodskih politik in metod pripoznavanja prihodkov, uporabljenih za trgovalne in netrgovalne postavke,
  - ravnanja z instrumenti za zavarovanje pred tveganji in razmerja, ki vplivajo na merjenja sredstev,
  - osnov za določanje, kdaj postanejo sredstva zapadla, neplačana in/ali oslabljena za računovodske namene in namene razkritij.
- kvantitativna razkritja:
  - prihodkov, odhodkov oziroma stroškov po vrstah in funkciji v banki,
  - povzetka o načinu vpliva trgovalnih postavk na zaslužek, osnovano na notranjem merjenju in računovodskem sistemu,
  - razlikovanj med trgovalnimi sredstvi in trgovalnimi obveznostmi.

Večina bank je nadaljevala z razkrivanjem svojih računovodskih politik in politik razkrivanja. Visoka frekvenca razkritij računovodskih politik in metod ocenjevanja je povezana tudi z dejstvom, da so te informacije pravzaprav nujne za uporabnike letnih poročil, da sploh razumejo kvantitativna razkritja in dejstvom, da to zahteva zakon oziroma splošno sprejeta računovodska pravila.

3.9. Razkritja drugih tveganj

Pri razkritjih drugih tveganj je bila največja pozornost namenjena:

- kvalitativnim razkritjem:
  - informacij o obrestnem tveganju v bančni knjigi,
  - o glavnih vrstah operativnega tveganja in določitev ter omemba drugih dejstev, ki so pomembna,
  - primerov tožb in opis možnih obveznosti.
- kvantitativnim razkritjem:
  - podatkov o obrestnem tveganju v bančni knjigi.
- kvalitativnim in kvantitativnim razkritjem:
  - informacij in strategij za upravljanje likvidnostnega tveganja.

Banke so nadaljevale in izboljšale v primerjavi s preteklimi leti razkrivanje informacij glede likvidnosti, operativnih in drugih pravnih tveganj kot tudi obrestnega tveganja v bančni knjigi. Te informacije so sedaj ravno tako splošno razkrite kot osnovne informacije o tržnem in kreditnem tveganju. 85 % bank je razkrilo številčne in opisne informacije glede likvidnostnega tveganja, 91 % bank je opisalo glavne vrste operativnega tveganja in navedlo v zvezi s tem pomembna dejstva. 81 % bank je tudi razkrilo obstoj pravnih tožb in možnih obveznosti iz tega naslova. 85 % bank je zagotovilo kvalitativno informacijo o obrestnem tveganju v bančni knjigi, manj pa je bilo kvantitativnih razkritij glede tega.

4. RAZKRITJA TVEGANJ V LETNIH POROČILIH SLOVENSКИH BANK

Slovenski bančni prostor je v primerjavi z drugimi v svetu izredno majhen, kljub temu pa bom v nadaljevanju skušala prikazati, da ni tudi nepomemben. Z ustrežno zakonodajo, predpisi, določbami se organiziranost bančnega sistema lahko postavlja ob bok vsem ostalim v svetu, kar lahko dokažemo z razkritji v letnih poročilih bank.

4.1. Značilnosti slovenskega bančnega sistema

Slovenski bančni prostor je ob koncu leta 2002 po podatkih Banke Slovenije sestavljalo 20 bank, vključno s podružnico tuje banke. Leto 2002 je za bančni sektor pomenilo spremembe v lastniški strukturi in nadaljnjo konsolidacijo bančnega sektorja, na računovodske izkaze pa je vplivala uvedba novih SRS. Konsolidacija bančnega sektorja v letu 2002 ni bila tako izrazita kakor leta 2001, kljub temu pa je pripojitev ene manjše banke k večji povzročila povečanje tržnega deleža večje banke. Lastniška struktura bank v Sloveniji se je leta 2002 precej spremenila zaradi nakupa delnic nekaterih bank s strani tujih bank, zaradi česar se je delež tujcev v kapitalu od konca leta 2001 do konca leta 2002 podvojil. Na povečanje deleža tujih lastnikov v slovenskih bankah je vplivala tudi privatizacija največje banke v Sloveniji – Nove Ljubljanske banke d.d., Ljubljana.

V strukturi bančnega sektorja imajo banke prevladujoč, 98,6-odstotni delež na trgu, preostali del trga pa si delita dve hranilnici z 0,3-odstotnim tržnim deležem ter 25 hranilno-kreditnih služb z

1,1 % trga. Lastniška sestava bančnega sektorja se v primerjavi z letom 2001 pri domačih osebah ni bistveno spremenila in ostaja na 47 %, zmanjšal pa se je delež države, in sicer s 37 % na 20 % v korist tujih oseb, kjer je porasel za 16 % na 32-odstotni delež ob koncu leta 2002. V večinski tuji lasti je bilo vključno s podružnico tuje banke šest bank, v popolni domači lasti prav tako šest bank, medtem ko je bilo preostalih osem bank v večinski domači lasti. Od osmih bank v večinski domači lasti je polovica bank imela manj kot 1 % tujega kapitala. Povprečna bilančna vsota bank in hranilnic glede na bruto družbeni proizvod iz leta v leto narašča in je tako ob koncu leta 2002 dosegla skoraj 80 % (Banka Slovenije, 2003, str. 37-38).

4.2. Raziskava razkritij v letnih poročilih

Letna poročila za leto 2002 je izdelalo 19 bank in tako predstavljajo predmet te raziskave (seznam bank je na voljo v prilogi 3). Letna poročila, ki so jih morale izdelati banke že vključujejo nova določila SRS in zahteve ZGD ter so bila narejena z upoštevanjem predpisov Banke Slovenije.

Raziskava razkritij v letnih poročilih slovenskih bank se deli na tri sklope:

1. raziskava letnih poročil slovenskih bank glede na izpolnjevanje veljavnih predpisov Banke Slovenije oziroma ZGD in SRS;
2. raziskava letnih poročil slovenskih bank glede izpolnjevanja priporočil baselskega komiteja v luči prihajajočega Basla II in
3. raziskava razkritij posameznih tveganj v letnih poročilih slovenskih bank.

Raziskavo sem razdelila na tri področja z namenom, da bi prikazala na eni strani upoštevanje predpisov slovenskega bančnega regulatorja in drugih zakonskih določil, ki veljajo v slovenskem prostoru po drugi strani pa tudi, da bi osvetlila področje, ki se bo šele uveljavilo z vključitvijo Slovenije v EU pri čemer naše banke še niso zavezane, da poročajo oziroma razkrivajo podatke v skladu z določili ali priporočili baselskega komiteja. Slednja analiza je zgolj primerjalna, čeprav je potrebno opozoriti tudi na nekatere neprimerljivosti, saj določenih poslov, tehnik za obvladovanje tveganj slovenske banke niti (še) ne uporabljajo. Tretji del raziskave naj bi pokazal, katera tveganja banke v slovenskem bančnem prostoru sploh prepoznajo, jih ustrezno merijo in obvladujejo oziroma upravljajo.

V raziskavo je vključenih devetnajst letnih poročil, ki so jih izdelale banke za poslovno leto 2002. Večina letnih poročil je prosto dostopna javnosti, kar je nenazadnje tudi namen teh poročil. Ker je nekaj bank uvrščeno v borzno kotacijo jih k transparentnosti poslovanja zavezujejo tudi pravila borze, ki določajo predložitev letnega poročila borzi in objavo na spletnih straneh borznega sistema obveščanja in/ali na spletnih straneh same banke. Vendar je dostopnost do letnih poročil velika tudi za vse druge banke, ki ne kotirajo na borzi, saj jih je moč najti na spletnih straneh bank. Javna objava letnih poročil na spletu pa je od banke do banke različna, saj je v določeni meri vezana na roke, ko banke prejmejo revizijsko poročilo, sklicev skupščin delničarjev bank, itd. Od devetnajstih bank, ki poslujejo na slovenskem bančnem prostoru jih ima na spletnih straneh objavljeno letno poročilo 13 bank oz. 68 % bank v Sloveniji.

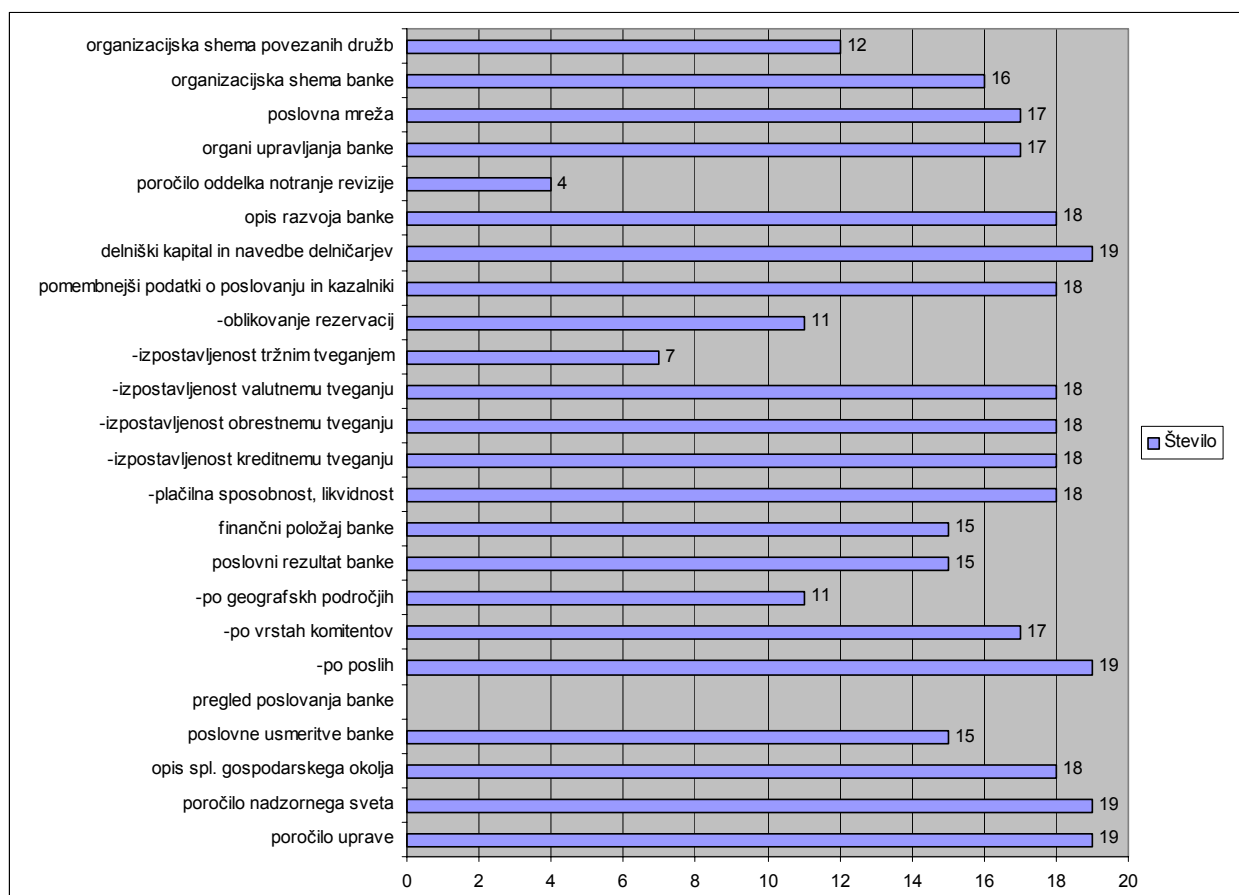
4.2.1. Raziskava letnih poročil slovenskih bank glede izpolnjevanja predpisov Banke Slovenije oziroma ZGD in SRS

Banka Slovenije glede na določila ZGD in SRS določa okvir, ki mora vsebovati določene podatke in pojasnila v letnih poročilih bank. Pri pregledu 19 letnih poročil za leto 2002 sem zasledila naslednje ugotovitve (glej sliko 2 in prilogo 4). Večina bank je dosledno upoštevala navodila Banke Slovenije in tako v veliki meri, v povprečju 82-odstotno razkrila vsa zahtevana področja. V poslovnem delu so vse banke v svoja letna poročila vključile **poročila uprave in poročila nadzornih svetov**, pri čemer je potrebno poudariti, da poročilo nadzornega sveta niti ni več obvezna sestavina, temveč je obvezno le razkritje informacije, da je bilo letno poročilo sprejeto s strani pristojnega organa oz. nadzornega sveta banke. Podobno so vse banke, razen ene banke predstavile **splošno gospodarsko okolje in dejavnike**, ki so vplivali na poslovanje banke. Ena banka je predstavila tudi pregled pomembnejših dogodkov po mesecih v bančnem sistemu. V **poslovnih usmeritvah** bank so največkrat navedeni poslovni cilji, politike, vizije. Poslovne usmeritve je razkrilo 15 bank, kar pomeni 79-odstotno razkritje. V **pregledu poslovanja bank** so vse banke prikazale pregled po posameznih najbistvenejših poslih (kreditni, depoziti, poslovanje z vrednostnimi papirji, kapitalske naložbe, plačilni promet, garancijsko poslovanje, zakladništvo, itd.). Nekatere med njimi so podrobneje razčlenjevale omenjene postavke v odvisnosti od njihove pomembnosti glede na obseg poslovanja. Prikaz členitve po vrstah komitentov je prikazalo 17 bank oziroma 89 %, pri čemer je najpogostejša delitev na pravne osebe in prebivalstvo, le nekaj bank je prikazalo tudi podrobnejšo razdelitev komitentov, kjer so prikazani sektorji samostojnih podjetnikov, države, neprofitnih izvajalcev in bank. Nekoliko nižji je odstotek razkritij poslovanja bank glede na geografska področja, saj je le 11 bank oziroma dobra polovica razkrila te podatke. Deloma je razlog v tem, da večina bank posluje na domačem, slovenskem območju oziroma drugače rečeno, večji obseg poslovanja in zaslužka bank izvira iz domačega okolja kot iz tujine, zato so banke večinoma sledile temu načelu pomembnosti pri razkrivanju podatkov. Ena tuja banka je prikazala obseg poslovanja po poslovnih enotah v Sloveniji, ena od dveh domačih velikih bank je predstavila obseg poslovanja po državah, druga pa prikaz poslovanja po regijah. Ostale banke, ki so razkrile to postavko so to večinoma storile v obliki preglednice razdelitve bilančnih postavk glede na teritorij. Banke so pri razkrivanju **poslovnega rezultata in finančnega položaja** banke v povprečju dosegle 79-odstotno stopnjo razkritja. Pri tem so največkrat pod naslovom poslovni rezultat uvrstile razčlenitev poslovnega rezultata po prihodkih in odhodkih po osnovnih vrstah le-teh, nekaj bank pa je pod tem naslovom prikazalo tudi strukturo aktive in pasive bilance stanja, kar bolj spada pod naslov finančnega položaja banke. Tudi pod naslov finančni položaj banke je nekaj bank uvrstilo razčlenitev izkaza poslovnega izida po glavnih vrstah. Tri večje banke so na tem mestu tudi navedle bonitetno oceno banke, ki so jo podale tuje bonitetne hiše. Ena tuja banka pa je prikazala razčlenitev bilance stanja tako v domači valuti slovenski tolar kot v tuji valuti evro. Vse banke, razen ene so dobro predstavile tudi podatke o **plačilni sposobnosti, izpostavljenosti kreditnim, obrestnim, valutnim tveganjem**. Pri razkritjih plačilne sposobnosti bank je najpogosteje prikazana rokovna struktura bilance stanja in količniki likvidnosti. Pri razkritjih izpostavljenosti kreditnim tveganjem je največkrat prikazana struktura kreditnega portfelja po bonitetnih skupinah, pri izpostavljenosti obrestnemu tveganju pa je največkrat uporabljena razdelitev postavk bilance stanja glede na to ali so obrestovane ali ne ter v

primeru obrestovanja, v kateri razred zapadlosti spadajo. Tudi pri razkritjih izpostavljenosti valutnim tveganjem je podobno, saj je najpogosteje prikazana razdelitev postavk bilance stanja glede na valutno strukturo in sicer glede na postavke v domači valuti, tujih valutah in postavke z valutno klavzulo. Nekatere banke navajajo tudi zneske odprtih deviznih pozicij. Podobno tudi večina bank razkriva strategije za obvladovanje in nadziranje teh tveganj. Izredno nizek delež razkritja, samo 37-odstoten, pa je pri razkritjih **izpostavljenosti tržnim tveganjem**. O izpostavljenosti tržnim tveganjem oziroma o upravljanju z njimi je tako predstavilo le 7 bank. Deloma je razlog v tem, da je bilo šele ob koncu leta 2002 predpisano prvo redno poročanje bank Banki Slovenije o izpostavljenosti tem tveganjem in dejstvu, da je veliko bank glede na obseg trgovalnih postavk v primerjavi s celotnim obsegom poslovanja na podlagi kriterijev, ki jih je določila Banka Slovenije tudi oproščena poročanja o tem tveganju, vendar obveznost spremljanja teh tveganj za te banke kljub temu ostaja. Podatke o **oblikovanju rezervacij** je razkrila dobra polovica bank oziroma 11 bank, nekaj bank je pri tem tudi navedlo zneske oblikovanih rezervacij za morebitne izgube iz naslova izpostavljenosti različnim vrstam tveganj. **Pomembnejše podatke o poslovanju in kazalnike poslovanja banke**, izračunane po metodologiji, ki jo je predpisala Banka Slovenije so prikazale vse banke, razen ene tuje. Ena velika banka je objavila tudi svoje dodatne kazalnike ter ločen prikaz kazalnikov zase in za bančno skupino po SRS, MRS in metodologiji Banke Slovenije. Druga velika banka v večinski tuji lasti pa je nekaj pomembnejših podatkov prikazala za bančno skupino, preračunano v evre. Vse banke so razkrile sestavo njihovega **delniškega kapitala** in objavile 10 največjih delničarjev banke. Pri tem moramo poudariti, da nekatere banke niti nimajo desetih delničarjev, temveč manj. Pri tem je 5 bank razkrilo tudi strukturo delničarjev po sektorjih, ena banka je razkrila strukturo dejavnosti v katerih prevladujejo delničarji, dve banki sta razkrili gibanje tečaja delnice, dva banki pa sta navedli podatke o izplačanih dividendah. Opis **razvoja banke** je razkrilo 18 bank, pri čemer so bili najpogosteje, kar 15-krat navajani podatki o številu in izobrazbeni strukturi zaposlenih, podatki o izobraževanju zaposlenih, ena banka je razkrila tudi izkoriščenost delovnega časa. Pri 14 bankah je bilo razkrito tudi delovanje informacijske podpore, pri 9 bankah so bile omenjene investicije v opremo, objekte in tehnologijo. Pet bank je v tem sklopu predstavilo tudi pregled pomembnejših zgodovinskih mejnikov v banki. Ena banka je predstavila dejavnost notranje revizije v banki, druga pa dejavnost marketinga. Štiri banke so prikazale vpetost banke v okolje, nakazale okoljevarstveno dejavnost in družbeno odgovornost banke. Med temi štirimi bankami je ena banka navedla tudi večje donacije in sponzorstva. Prav tako so samo štiri banke ali dobra petina vseh v letnem poročilu objavile tudi posebno poročilo oddelka notranje revizije, kar sicer ni zahteva regulatorja, vendar pa je razkritje, ki zainteresiranim veliko pove o notranjem delovanju in kontroli banke. Večina bank, 89 % je razkrila **organe upravljanja banke**, nekatere med njimi so zaposlene imenovala celo poimensko. Ena banka je poleg poimenske navedbe vodstvene strukture predstavila tudi kratke življenjepise oziroma pomembnejše dosežke članov uprave. V podobnem odstotku razkritja je 17 bank predstavilo tudi svojo **poslovno mrežo** z naslovi in telefonskimi številkami podružnic, poslovnih enot. 16 bank ali 84 % vseh bank je razkrilo **organizacijsko shemo** banke, med temi sta dve banki tudi poimenovali odgovorne vodje. 63 % oziroma 12 bank je predstavilo organizacijsko shemo povezanih družb, med katerimi so tri banke samo razkrile imena družb v skupini ali pa svoj položaj v skupini. Večje banke pa so predstavile podrobnejše podatke o skupini povezanih družb in sicer od naziva družb, vrste

dejavnosti, deleža v kapitalu te družbe ter organov upravljanja. Poleg tega so te družbe predstavile tudi konsolidirane računovodske izkaze.

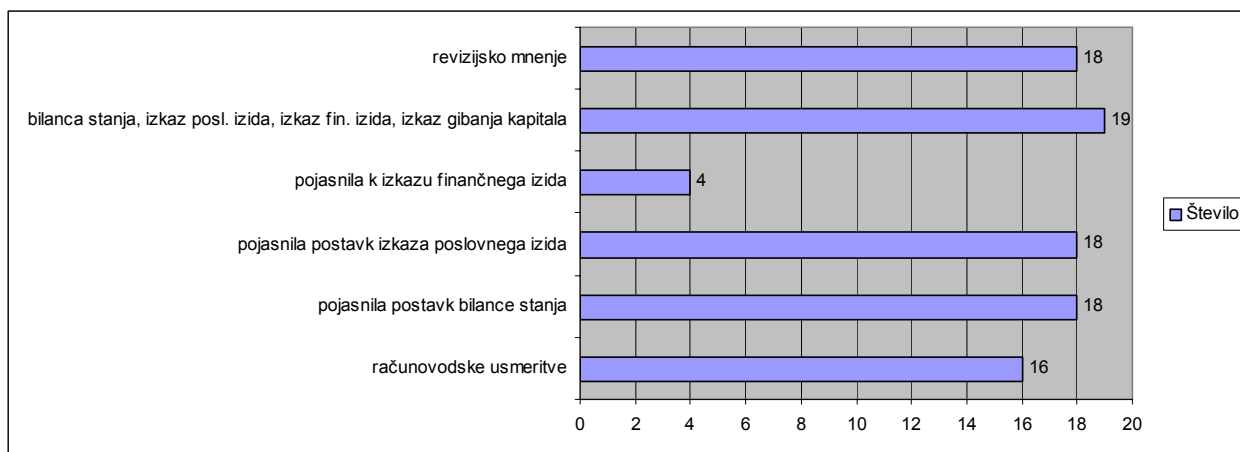
Slika 2: Število letnih poročil glede na posamezno sestavino v poslovnem delu letnega poročila

Vir: lastna raziskava

Vse banke so v letnih poročilih razkrile svoje **računovodske izkaze** (glej sliko 3) na predpisanih shemah bilance stanja, izkaza poslovnega izida, le dve banki nista objavili poleg ostalih izkazov še izkaz finančnega izida ter izkaz gibanja kapitala. Dve veliki banki sta prikazali tudi računovodske izkaze za banko kot tudi računovodske izkaze na konsolidirani ravni tako po SRS kot tudi po MRS. Ena tuja banka pa je vzporedno prikazala vrednosti v računovodskih izkazih v domači valuti kot tudi preračunane vrednosti v evrih. Vse banke, razen ene so podale tudi **pojasnila** tako k bilanci stanja kot k izkazu poslovnega izida. Samo štiri banke, oziroma dobra petina vseh bank pa je podala pojasnila tudi k izkazu finančnega izida. 16 bank oziroma 84 % vseh bank je v tem računovodskem delu predstavilo **pomembnejše računovodske smernice**, na katerih so zasnovani računovodski izkazi. V tem sklopu so vse banke, razen ene podale tudi mnenje pooblaščenega revizorja na računovodske izkaze.

Slika 3: Število letnih poročil glede na posamezno sestavino računovodskega dela letnega poročila

Vir: lastna raziskava

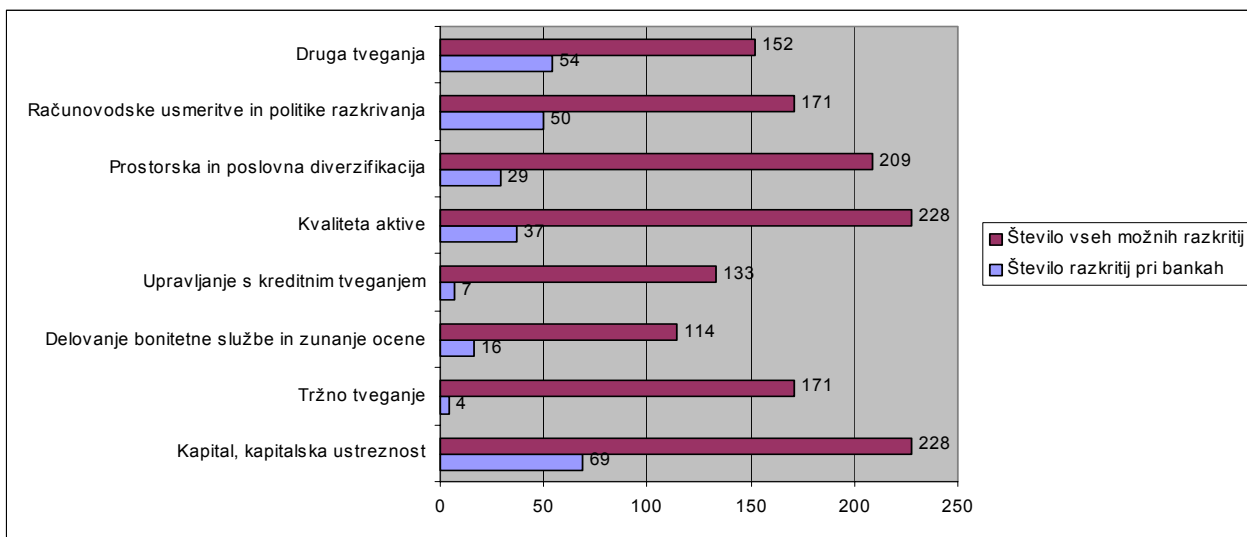
4.2.2. Raziskava letnih poročil slovenskih bank glede izpolnjevanja priporočil baselskega komiteja

V drugem delu raziskave letnih poročil slovenskih bank sem se osredotočila na analizo razkritij v letnih poročilih tujih bank (glej prilogo 5), ki svoja poročila že nekaj let pripravljajo v skladu s priporočili baselskega komiteja za bančni nadzor in tako že v precejšnji meri izpolnjujejo zahteve, ki jih bo naložil Basel II. V raziskavi sem namerno izpustila področja, ki zadevajo upravljanje z bilanco banke oziroma listinjenje, področje kreditnih derivativov in drugih kreditnih nadomestkov, ter področje derivativov in nekreditnih derivativov, saj naše banke tovrstnih aktivnosti (še) ne izvajajo oziroma, če jih, pa njihov obseg glede na celotno poslovanje ni pomemben. Analiza je zasnovana na številu pritrdilnih odgovorov oziroma prisotnosti razkritij glede na vsa možna razkritja po določenih področjih.

Slovenske banke so v letnih poročilih za leto 2002 (glej sliko 4) v najvišje doseženem odstotku razkritja predstavile **druga tveganja**, in sicer v skupnem v 36 %, pri čemer so največkrat opisno in vrednostno razkrile strategije za upravljanje likvidnostnega tveganja (v 18 primerih), v 13 primerih vrednostne podatke o obrestnem tveganju in razkrile glavne vrste operativnega tveganja. Drugo področje z največkrat navedenimi razkritji je bilo področje, ki zadeva **kapital in kapitalno ustreznost**. Od možnih 228 razkritij pod to kategorijo so jih slovenske banke v skupnem razkrile 69, kar pomeni 30 % stopnjo razkritja. Pri tem so največkrat razkrile višino delničarskega kapitala in koeficient kapitalne ustreznosti. Višino temeljnega kapitala je razkrilo 6 bank, višino dodatnega kapitala pa 5 bank. 7 bank je razkrilo tudi podatke o posebnih izdajah kapitala in tri med njimi so za to navedle tudi razloge. Dobra četrtina bank je razkrila višini tveganju prilagojenih bilančne in zunajbilančne aktive po posameznih razredih tveganj. Dve banki sta omenili tudi uporabo internih modelov za ugotavljanje kapitalne ustreznosti in zagotavljanje ustreznosti višine kapitala. Samo ena banka pa je razkrila spremembe v kapitalni strukturi ter vpliv na ključne kazalnike banke in celotno kapitalno pozicijo. Banke so razmeroma dobro, v 50 primerih od možnih 171, kar pomeni v 29 % predstavile svoje **računovodske politike in politike**

razkrivanja pri čemer so v 17 primerih razkrile vrednostne podatke o prihodkih in odhodkih oziroma stroških po vrstah in funkciji v banki, v 16 primerih so opisale osnove za merjenje sredstev pri začetnem pripoznavanju, v 6 primerih pa opisale ravnanje z instrumenti za zavarovanje pred tveganji in osnovah za določanje roka zapadlosti in/ali oslabiljenosti sredstev. Samo dve banki sta opisali računovodsko politiko in metode pripoznavanja prihodkov za trgovalne in netrgovalne postavke ter razkrili vrednostni vpliv trgovalnih postavk na poslovni izid. **Kvaliteta aktive** je bila razkrita v 16 % oziroma v 37 postavkah od možnih 228. Pri tem so banke v 10 primerih opisale politiko in prakso oblikovanja rezervacij za deželna tveganja, 9 bank je razkrilo kreditne izpostavljenosti do posebnih skupin komitentov, manj kot polovica vseh bank, le 8 pa jih je naredilo primerjavo oblikovanih rezervacij z oblikovanimi v preteklih obdobjih. 6 bank je razkrilo podatke o odpisih in pridobitvah, ki imajo sled v izkazu poslovnega izida, dve banki pa sta razkrili vplivu uporabe različnih zavarovanj za zmanjšanje izpostavljenosti tveganjem. Ena banka je razkrila tudi višino in vrsto derivativov. Nobenih razkritij ni bilo povezanih z opisom praks in izkušenj za ocenjevanje primernosti oblikovanja rezervacij za kredite in tehnikah za spremljanje in ugotavljanje oslabiljenih sredstev. Prav tako ni bilo sledu o vplivu nevracunanih in oslabiljenih sredstev na finančni rezultat banke. 14-odstotna stopnja razkritja je bila dosežena na področju **delovanja bonitetne službe in zunanjih ocen** oziroma ratingov bank. 6 bank je precej dobro opisalo postopke in metode, uporabljene pri ugotavljanju kreditne izpostavljenosti do posameznega komitenta in celotnega portfelja. 5 bank pa je opisalo svoje sisteme notranjega razvrščanja in ugotavljanja bonitete komitentov ter razkrilo kvaliteto bilančnih in zunajbilančnih kreditnih izpostavljenosti. Podobno je z 29 razkritji od možnih 209, s 14-odstotno stopnjo razkritja predstavljeno področje **prostorske in poslovne diverzifikacije**. Tako je 9 bank vrednostno prikazalo obseg poslovanja glede na deželno izpostavljenost, 8 bank je predstavilo vrste tveganj pri trgovanju, 5 bank pa je predstavilo vrste instrumentov, ki so namenjeni trgovanju. 4 banke so prikazale sestavo bilančnih in zunajbilančnih kreditnih izpostavljenosti po glavnih vrstah komitentov. Le ena banka pa je prikazala prostorsko razdelitev kreditnih tveganj, ločeno za izpostavljenosti do domačih in do tujih tveganj. Prav tako je ena banka predstavila prihodke iz naslova trgovanja po glavnih kategorijah tveganj. Samo ena banka pa je razkrila kreditno izpostavljenost po poslovnih enotah banke. Nobenih razkritij ni bilo v zvezi z razkritji nedonosnih oziroma oslabiljenih sredstevih po geografskih območjih, po vrstah komitentov ali pa po vrstah sredstev. S samo 5-odstotno stopnjo razkritja je zaznamovano **področje upravljanja s kreditnim tveganjem**, kar je nedvomno posledica dejstva, da naše banke niti nimajo internih modelov za ugotavljanje kreditnega tveganja, kakršne zahtevajo baselski kriteriji. Tri večje banke so razkrile podatek, da na podlagi modelov ugotavljajo kreditno tveganje, in da pri tem uporabljajo pretekle izkušnje, samo ena banka pa je razkrila nekaj več o modelskih parametrih, delovanju in testiranju za primer izrednih okoliščin (stresno testiranje). Zelo slab rezultat je bil dosežen pri **razkritjih tržnih tveganj** (samo 2 % stopnja razkritja). Dve banki sta predstavili rezultate VAR analiz, ena banka je razkrila vrednostne podatke o izpostavljenosti tržnim tveganjem, ena banka pa je opisala svoj tržni portfelj. Nobenih razkritij pa ni bilo v zvezi s politikami za testiranje v izrednih okoliščinah, rezultatih analiz scenarijev in vplivov šokov na portfelj.

Slika 4: Število razkritij pri slovenskih bankah po kriterijih priporočil baselskega komiteja za bančni nadzor

Vir: lastna raziskava

4.2.3. Raziskava razkritij posameznih tveganj v letnih poročilih slovenskih bank

Tudi v tretjem delu raziskave povzeman glavne ugotovitve, podrobnejša analiza pa je predstavljena v prilogi 6. Razkritja tveganj so bila pri 18 bankah povsem zadovoljiva, le pri eni banki razkritij tveganj sploh ni bilo. Analiza razkritij je bila opravljena na podlagi izsekov iz letnih poročil bank, ki obravnavajo upravljanje s tveganji v posebnih poglavjih oziroma točkah. Slovenske banke so v razkritjih upravljanj s tveganji daleč največ pozornosti namenila kreditnim tveganjem, prav tako tudi ni zanemarljivo razkrivanje likvidnostnega tveganja. Nekoliko manj pa je razkritij okrog valutnega tveganja, še manj pa razkritij v zvezi z obrestnim tveganjem. Deloma lahko razloge za dokaj nizko stopnjo razkrivanja pripišemo tudi zahtevam regulatorja, Banke Slovenije, ker sta področji likvidnostnega in kreditnega tveganja sorazmerno dobro pokriti z najrazličnejšimi predpisi o poročanju, področji valutnega in obrestnega tveganja pa nekoliko manj, vendar pa nista povsem nepokrita. Dosti poudarka pa so banke namenile drugim vrstam tveganja, predvsem operativnim, med katerimi je bilo največkrat omenjeno tržno tveganje, deželno tveganje, tveganje na področju izvajanja plačilnega prometa, tveganje pri kartičnem poslovanju, itd.

Pri **kreditnem tveganju** so vse banke, razen ene, razkrile politiko upravljanja s kreditnim tveganjem, 15 bank pa je na tak ali drugačen način predstavilo kreditni portfelj in višino oblikovanih rezervacij za tovrstno tveganje. Večina bank je pri tem prikazala tudi strukturo kreditnega portfelja, razdeljeno na bonitetne razrede. Štiri banke so v tem sklopu prikazale tudi znesek ali odstotek skupne velike izpostavljenosti in/ali izpostavljenosti do oseb v posebnem razmerju z banko, kar tudi na nek način pripomore k poznavanju tveganosti poslovanja banke, saj vsota velikih izpostavljenosti ne sme presegati 800 % kapitala banke.

Pri **likvidnostnem tveganju** je 15 bank navedlo politiko upravljanja likvidnostnega tveganja, od tega jih je večina, kar 10 razkrila vrednosti količnikov likvidnosti banke. Šest bank je v tem sklopu predstavilo tudi prikaz rokovne strukture aktive in pasive glede na zapadlost posameznih postavk. Nekaj bank je tudi navedlo, da izpolnjujejo zahteve Banke Slovenije glede višine obvezne rezerve, vzdrževanja ustreznih količnikov likvidnosti, itd. Nekoliko slabše razkrivanje vrednostnih podatkov glede likvidnostnega tveganja je moč poiskati v dejstvu, da so imele banke dokaj različno razporeditev vsebin v letnih poročilih in tako niti ni nujno, da so v tem odseku upravljanja s tveganji razkrile podatke, ki največkrat zadevajo posle v zakladništvu in so jih raje smiselno predstavile kje drugje v poslovnem delu letnega poročila.

Upravljanje **valutnega tveganja** je bilo razkrita pri 14 bankah, pri tem je potrebno omeniti, da niso vse banke poimenovala tega tveganja kot valutnega temveč tudi kot tečajnega. Devet bank je razkrilo znesek skupne neto pozicije v tuji valuti, ki se morajo v skladu s predpisi redno mesečno poročati Banki Slovenije. Ena banka je razkrila tudi vpliv skupne valutne izpostavljenosti na kapitalsko ustreznost banke. Šest bank je prikazalo tudi strukturo aktive in pasive glede na del v devizah, v tolarjih in v tolarjih z valutno klavzulo. Dve banki sta razkrili tudi vrednost potencialne dnevne izgube iz naslova valutnega tveganja oziroma povprečne dnevne tvegane vrednosti, ki jih izračunavata na podlagi lastnih modelov. Dve banki sta tudi razkrili višino oblikovanih rezervacij, namenjenih za valutno tveganje.

Navedba spremljanja in upravljanja **obrestnega tveganja** je bila razkrita pri 15 bankah. Štiri banke so razkrile izpostavljenost obrestnemu tveganju s preglednicami strukture aktive in pasive razdeljene na obrestovani in neobrestovani del in razdelitev obrestovanega dela glede na časovne intervale vezave sredstev oziroma obveznosti. Ponovno sta dve banki navedli višino oblikovanih rezervacij, namenjenih za obrestno tveganje. Ena banka je na tem mestu razkrila dosežene skupne obrestne za posamezna povprečna stanja sredstev in obveznosti mere ter obrestni razmik, druga banka pa je prikazala strukturo aktive in pasive glede na vrsto obrestovanja (obrestovanje s fiksno ali spremenljivo obrestno mero). Slednji prikaz je še posebej zanimiv, saj kaže občutljivost banke glede na vrsto obrestovanja.

Banke so precej dobro razkrile **druga tveganja**, saj so precej natančno skušala opredeliti čim več virov operativnega tveganja. Banke so se tu največkrat odločale za opisno razkrivanje možnosti nastanka tveganj in opisovanja ukrepov ter rešitev za obvladovanje teh tveganj. Štiri banke so pri tem tudi razkrile zneske oblikovanih rezervacij za posamezno vrsto opredeljenih tveganj. Najpogosteje, v 12 primerih, je bilo tako opisano tržno tveganje v zvezi s spreminjanjem cen pri trgovanju z vrednostnimi papirji, v 6 primerih deželno tveganje, po 5-krat pa so banke razkrile tveganja na področju izvajanja plačilnega prometa in na področju kartičnega poslovanja. Dve banki sta razkrili tudi tveganje neizpolnitve nacionalne stanovanjske varčevalne sheme. Sedem bank pa je opisalo upravljanje z drugimi operativnimi tveganji pri čemer je v največji meri mišljeno tveganje, ki izhaja iz celotnega bančnega poslovanja in delovanja informacijske podpore. Vzpodbuden je podatek, da je večina bank opredelila tudi tveganja povezana z upravljanjem portfelja vrednostnih papirjev, oziroma tveganja, ki nastanejo pri trgovanju z letimi. Vendar pa kljub sorazmerno veliki stopnji omenjenosti tega tveganja v letnih poročilih,

banke niso navedle zneskovnih izpostavljenosti do tega tveganja. Deloma je razlog za večje opisovanje politik upravljanja tržnih tveganj tudi v tem, da v Sloveniji do nedavnega ni bila opredeljena zahteva za spremljanje tega tveganja s strani centralne banke. Po letu 2002 pa je področje tržnega tveganja zelo dobro opredeljeno in banke morajo enakovredno z drugimi vrstami tveganj posebno pozornost namenjati tudi tveganjem, nastalim pri trgovanju z vrednostnimi papirji.

4.2.4. Primerjava razkritij slovenskih in tujih bank

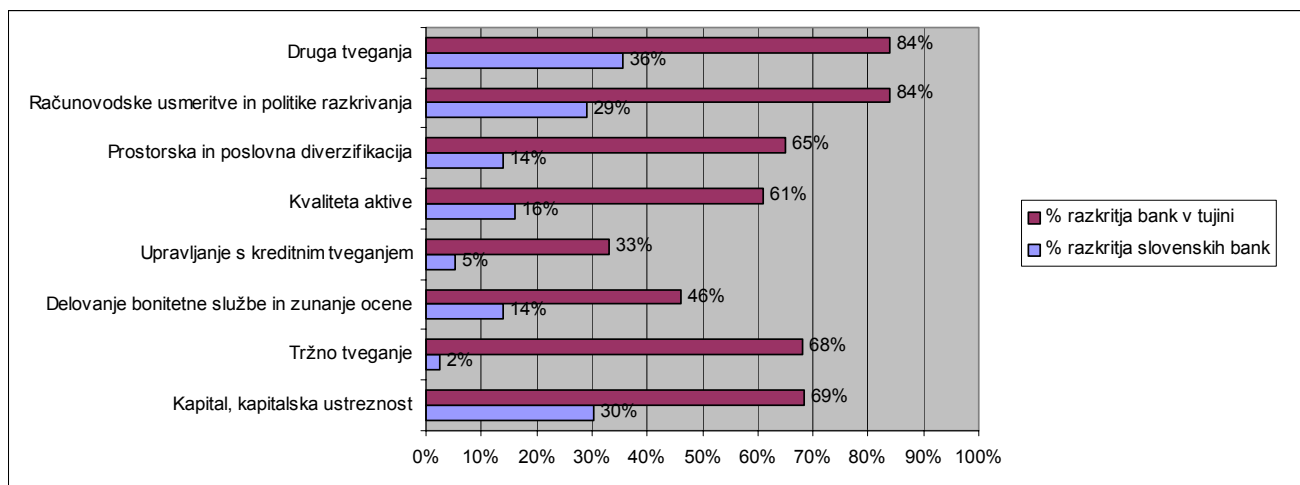
Preden se lotimo analize in primerjanja razkritij pri slovenskih in tujih bankah moramo opozoriti na omejenost uporabe izsledkov. Omejitve analize so v tem, da slovenske banke niso zavezane, da poročajo oziroma razkrivajo podatke v taki smeri kot je to praksa v tujini. Kot skupni imenovalec bo pregled razkritij kot jih priporoča baselski komite za bančni nadzor. Druga omejitev pa nosi časovno komponento, saj se letna poročila slovenskih bank nanašajo na poslovno leto 2002, medtem ko se letna poročila za banke v tujini nanašajo na leto 2001. Kljub temu je vseeno primernejša takšna izbira, saj so letna poročila slovenskih bank za leto 2002 bolj obširna in vključujejo skoraj vse določbe zakonodajalca in so tako vseeno bližje tujim letnim poročilom kot letna poročila za leto 2001. Namen primerjave je spoznati, v kolikšni meri so slovenske banke že pripravljene na poročanje, ki bo prej ali slej obvezno tudi v Sloveniji in s tem tudi osvetliti področja, ki jih bo treba posebno podrobno razkrivati. S to analizo bi banke lahko tudi spoznale, katera področja spremljanja, merjenja in poročanja morajo še ustrezneje izboljšati, dograditi ali celo izgraditi. Ta analiza bi lahko predstavljala tudi osnovo za nadaljnja raziskovanja v smeri večletnega spremljanja razkrivanja v Sloveniji in tujini.

Ob upoštevanju zgornjih omejitev lahko povzamemo, da razkritja slovenskih bank vendarle niso povsem zanemarljiva v primerjavi s tujimi bankami (glej sliko 5). Res je, da slovenskih bank ne veže k razkrivanju v takšnem obsegu zakonodaja, kljub temu pa so na dobri poti, da postanejo razkritja naših bank primerljiva s tujimi. Slovenske banke so dokaj dobro razkrivale kapitalsko strukturo in kapitalsko ustreznost, nekaj več poudarka bodo morale nameniti oblikovanju modelov za ugotavljanje primerne višine kapitala in s tem tudi kapitalске ustreznosti v povezavi z izpostavljenostjo tveganjem.

Precej dobro so se banke odrezale pri prepoznavanju drugih vrst tveganj, predvsem pri razkritjih glavnih vrst operativnih tveganj in upravljanja likvidnostnega tveganja. Nekoliko bolje pa bi lahko osvetlile podatke o obrestnem tveganju v bančni knjigi. Poleg razkritij drugih tveganj je razkrivanje računovodskih usmeritev in politik razkrivanja tako v Sloveniji kot tudi v tujini najbolj pogosto. Slovenske banke k temu zavezujejo določbe centralne banke in druga zakonska določila, navsezadnje pa je razkritje računovodskih usmeritev osnova za izdelavo, razumevanje in primerljivost računovodskih poročil in pojasnil. Slovenske banke bi morale kljub dobremu razkrivanju teh kategorij več poudarka nameniti razmejitvam postavk na trgovalne in netrgovalne, njihovem vplivu na dohodek banke in opisu ravnanja z instrumenti za zavarovanje pred tveganji.

Slika 5: Odstotek razkritij pri slovenskih bankah in bankah v tujini po kriterijih priporočil baselskega komiteja za bančni nadzor

Vir: lastna raziskava in (BIS, 2003, str. 6)

Tuje banke že zaradi svojega obsega poslovanja lahko izvajajo poslovno in prostorsko diverzifikacijo in razkrivajo informacije na teh osnovah. Slovenske banke pa se z vidika koncepta pomembnosti v manjši meri odločajo za segmentiranje poslovanja po posameznih regijah ali celo poslovnih enotah bank in raje razkrivajo le deželne izpostavljenosti. Vsekakor bi slovenske banke lahko več poudarka namenile razkritju postavk po vrstah trgovanja izpostavljenih različnim tveganjem, informacijam o prostorski razdelitvi nedonosnih in oslabljenih sredstev ali pa te podatke predstaviti po vrstah komitentov ali po vrsti sredstev.

Področje, kateremu tuje banke namenjajo precej razkritij so tudi razkritja kvalitete aktive. Slovenske banke to področje dobro razkrivajo lahko pa bi več pozornosti namenile npr. razkritjem kreditne izpostavljenosti, ki izhaja iz različnih poslov posojanja, trgovanja, investiranja, upravljanja z likvidnostjo in zunajbilančnih aktivnosti. Več poudarka bi lahko namenile tudi vplivu nevračunanih in oslabljenih sredstev na finančni rezultat banke, uporabi derivativov (če jih uporabljajo) in uporabi vrst zavarovanj za zmanjšanje izpostavljenosti tveganjem.

Delovanje bonitetne službe in zunanje ocene bank so v tujini razkrite v povprečju pod drugimi razkritji. Slovenske banke v poglavjih upravljanja s tveganji dokaj dobro opisujejo sisteme bonitetnega razvrščanja komitentov. Več pa bi morale razkriti o vplivu bonitetnih ocenitev na alokacijo kapitala ter več o kvaliteti kreditnih izpostavljenosti, ki temeljijo na internih ocenah bonitete kot tudi na ocenah zunanjih ocenjevalnih hiš.

Področje, ki je pri tujih bankah razkrito v najmanjši meri je področje upravljanja s kreditnim tveganjem. Razloge za tako nizko stopnjo razkritja lahko najdemo tudi v tem, da Basel II ne bo dovoljeval uporabe vsakršnih kreditnih modelov za namen izračunavanja zahtevanih minimalnih kapitalskih zahtev, temveč predpisuje ali uporabo standardiziranih modelov ali pa modelov, temelječih na internih ratingih (IRB). Tudi slovenske banke tu dosejajo glede na postavljene

kriterije razkritij sorazmerno nizko stopnjo. Večje poudarke bi morale banke namenjati razkritjem modelov kreditnega tveganja, preverjanju veljavnosti le-teh, testiranju za primer izjemnih okoliščin (stresno testiranje).

Nedvomno bodo morale slovenske banke več truda vložiti v izgradnjo modelov za spremljanje tržnih tveganj in razkrivanju podatkov v zvezi s tem (npr. tveganih vrednosti, VAR analiz), saj je to področje, kateremu namenjajo tuje banke precej pozornosti. Predvsem so tu mišljena tudi razkritja politik in postopkov za testiranje za primer izrednih okoliščin (stresno testiranje) in predstavitev rezultatov različnih scenarijev.

4.3. Uporabnost razkritih informacij

Letna poročila in razkritja v njih so poleg revizijskih poročil vir podatkov za osnovno analizo poslovanja na podlagi kazalnikov, ki pokažejo uspešnost banke v določenem obdobju, pomembna stanja in trende ter njeno mesto v primerjavi z drugimi bankami. Pri tem pa je potrebno omeniti, da so letna poročila javno dostopna, medtem ko revizijska poročila niso. V letnih poročilih je sicer vključeno revizijsko poročilo, a le v takem obsegu, da podaja zagotovilo, da je bila v banki opravljena revizija računovodskih izkazov ter da le-ti odražajo resnično in pošteno sliko finančnega stanja banke. Pri proučevanju revizijskega poročila v taki obliki naj bi bil analitik pozoren predvsem na strokovno usposobljenost revizorske ekipe, ugled lokalne revizorske hiše, ki je podružnica ugledne tuje revizorske hiše, razloge za zamenjavo revizorja, obdobje, ko je ista revizorska hiša revidirala banko in revizorsko mnenje²⁶.

Analiza poslovanja banke se opravi ob pomoči petih vrst kazalnikov: donosnosti, likvidnosti, kvalitete aktive, kapitalske ustreznosti in ekonomičnosti. Zato, ker je izrazna vrednost posameznega kazalnika zaradi ločenega in delnega vpogleda v poslovanje banke omejena, je potrebno pri razlagi kazalnikov upoštevati njihovo medsebojno povezanost in razčlenitev v posamezne komponente. Sistem bančnih kazalnikov se je osredotočil predvsem na področje donosnosti in razgradil dva najpogosteje uporabljana kazalnika: donosnost naložb (ROA) in donosnost lastniškega kapitala (ROE). Kljub temu, da kazalniki bančnega poslovanja ne ponujajo odgovorov glede poslovnih odločitev, pa vodstvo banke oz. strokovne službe opozarjajo na prednosti in slabosti banke.

Pomemben vir informacij o uspešnosti poslovanja posamezne banke so tudi bonitetne ocene in analize bank, ki jih izdelujejo posebne mednarodne agencije, ki se ukvarjajo z ocenjevanjem poslovanja podjetij in bank. To so t.i. mednarodni ratingi. Z ocenjevanjem podjetij in določitvijo ratinga je prava začela agencija Moody's & Investors v letu 1909, druge pomembne agencije, ki ocenjujejo tudi banke so: Standard Poor's, Fitch IBCA, Capital Intelligence ter Thomson Financial Bankwatch. Agencije delujejo na komercialni podlagi, saj ocenitev banke plača banka sama.

---

²⁶ Po mednarodnem revizijskem standardu 13 (MrevS 13) revizor poda mnenje v eni od naslednjih štirih oblik: mnenje brez pridržka (pozitivno mnenje), mnenje s pridržkom (obstaja zadržek pri določeni postavki), negativno mnenje (računovodski izkazi niso zanesljivi oz. pošteni), revizor pa lahko mnenje tudi zavrne, ko ni možno podati zanesljive ocene o resničnosti računovodskih izkazov.

Banke so zainteresirane za pridobivanje finančnih sredstev na mednarodnem trgu in pridobljena ocena lahko pomeni tudi merilo za višino obrestne mere (Podlesnik, 2000, str. 113).

Mednarodne rating agencije podeljujejo tri vrste ocen in sicer za kratkoročno naložbeno tveganje, ki označuje stopnjo tveganja, da banka pravočasno vrne kratkoročno posojilo v roku enega leta, za dolgoročno naložbeno tveganje, ki označuje stopnjo tveganja, da banka pravočasno vrne kratkoročno posojilo v obdobju daljšem od enega leta in za finančno moč banke. Mednarodne rating agencije ne ocenjujejo le kreditne bonitete posamezne banke, temveč bankam pripisujejo tudi »support rating« to je podporni rating, ki naj bi kazal verjetnost, da bo banka v primeru težav deležna pomoči države. Tako se podporni rating ocenjuje z ocenami od 1 (gotovost, da bo banka deležna pomoči s strani države) do 5 (banka ne bo deležna pomoči države).

Metodo CAMELS²⁷ rating uporabljajo predvsem državne institucije, ki izvajajo kontrolo in nadzor poslovanja poslovnih bank po celem svetu. Metoda predstavlja relativno merilo (enotno sintetično oceno banke), ki na osnovi ocene šestih individualnih elementov bančnega poslovanja prikazuje globalno oceno finančne moči banke (Graddy, Spencer, 1990, str. 623). Ocena CAMELS se giblje med 1 in 5. Oceno 1 dobijo samo banke z najmočnejšimi pokazatelji in za njih je značilno, da so trdne banke v vseh pogledih. Banke, ki dobijo oceno 4 imajo veliko resnih finančnih problemov, vendar na kratek rok njihov obstoj še ni ogrožen, medtem ko za banke, ki dobijo oceno 5 obstaja velika nevarnost, da se bodo že v kratkem finančno zlomile. Nadzorniki predstavijo oceno CAMELS vodstvu banke in njenemu nadzornemu svetu. Ocena je zaupne narave in ni namenjena javni objavi in uporabi.

4.3.1. Analiza bonitete banke

Pri analizi bonitete banke se osredotočamo na analizo bilance stanja, analizo izkaza poslovnega izida, oceno izpostavljenosti kreditnim, tržnim, likvidnostnim tveganjem in analizo makroekonomskega okolja v katerem banka deluje. Pri tem navajamo le oporne točke, ki predstavljajo merilo za ocenjevanje bonitete banke (Skubic, 2000, str. 140).

a) Pri **analizi bilance stanja** so pomembne naslednje informacije:

- velikost bilančne vsote, njeno rast in financiranje rasti;
- struktura aktive, predvsem z vidika vrste komitentov ter z vidika razmerja med manj tveganimi (država, medbančni trg) in bolj tveganimi naložbami (kreditni fizičnim in pravnim osebam, delnice) ter spremembe teh deležev;
- struktura pasive z vidika deleža kapitala, struktura kreditov in depozitov prebivalstva, podjetij, bank, javnega sektorja in spremembe le-teh deležev;

---

²⁷ Izraz CAMELS je sestavljenka iz začetnih črk posameznih pomembnih področij poslovanja banke:

- capital adequacy (primerna kapitalska ustreznost),
- asset quality (kvaliteta naložb),
- management (vodstvo),
- earnings (zaslužek, dobičkonosnost),
- liquidity (likvidnost),
- sensitivity to market risk (upravljanje s tržnimi tveganji).

- koncentracija kreditnega tveganja pri velikih komitentih v posamezni panogi;
- delež slabih posojil in spreminjanje njihove velikosti skozi čas, poplačljivost slabih kreditov;
- oblikovane rezervacije za potencialne izgube ter njihovo spreminjanje skozi čas z razčlenitvijo na novo oblikovane rezervacije, zmanjšanje rezervacij in odpise.

b) Pri analizi izkaza poslovnega izida so pomembne naslednje informacije:

- poslovni rezultat banke, spremembe velikosti in strukture obrestnega nasproti neobrestnemu izidu v letih;
- neto obrestni in neto neobrestni prihodki, trend pri obrestnih maržah, odvisnost poslovnega izida banke od obrestnih prihodkov, pestrost storitev, ki so vir neobrestnih prihodkov;
- operativni stroški;
- rezervacije za potencialne izgube: trenutna raven, pretekle spremembe, sposobnost za dodatno oblikovanje rezervacij v prihodnosti, če bodo to zahtevale nove naložbe;
- kakovost dobička: kolikšen delež dobička izvira iz osnovne bančne dejavnosti, koliko iz trgovanja, sposobnost ocenjevanja posameznih bančnih produktov oz. storitev;
- kazalnik dobičkonosnosti, nekateri se omejujejo zgolj na kazalnik donosnosti sredstev (ROA-return on assets) in kazalnik donosnosti lastniškega kapitala (ROE-return on equity). Uporablja pa se tudi kazalnik, ki kaže razmerje med dobičkom pred oblikovanjem rezervacij in tveganjem prilagojenimi naložbami;
- prihodki iz trgovanja: trgovanje in njegovi prihodki predstavljajo najbolj nestabilen vir prihodkov. Pri tem je mišljeno tako trgovanje za lasten račun banke, kot za račun strank in trgovanje z namenom ščitenja določenih bilančnih pozicij. Banke predvsem želijo čim bolj omejiti trgovanje za lasten račun, saj nihanje dobička, ki ga povzroča s strani delničarjev, investitorjev in kreditodajalcev ni zaželeno, ker lahko prizadene ugled banke;
- maksimiranje ali stabilnost in možnost napovedovanja dobička: spričo finančnih kriz, ki so se ponavljale v devetdesetih letih, so se bankirji in investitorji prepričali, da maksimiranje dobička na račun njegove stabilnosti ni pravilna strategija;
- stroški in učinkovitost: bančništvo je človeško in tehnološko intenzivna panoga. Zato je racionalizacija stroškov bistvenega pomena pri iskanju večje učinkovitosti. Analiza banke se zato koncentrira tudi na ugotavljanje naporov posloводства, da zagotovi ustrezno kontrolo ter znižanje stroškov ter na dejanske rezultate takih ukrepov.

c) Pri oceni izpostavljenosti tveganjem se analiza osredotoča predvsem na izpostavljenost kreditnim, tržnim in likvidnostnim tveganjem:

- Kreditna tveganja
  - predpisi o upravljanju z izpostavljenostjo kreditnim tveganjem (predpisano število bonitetnih skupin in kriteriji zanje, predpisane rezervacije, zavarovanja, kriteriji za oblikovanje izključenih prihodkov, itd.);
  - procedura razvrščanja komitentov (podatki, na osnovi katerih se komitente bonitetno razvršča, kako se spreminja poplačevanje obveznosti, kdaj prihaja do prerazporejanja v nižje bonitetne skupine, kakšne so možnosti podaljševanja kreditov);

- analiza komitentov (bilančna in zunajbilančna izpostavljenost): analiza finančnega položaja posameznih komitentov, ocena potrebnih rezervacij za posamezne naložbe ter ugotovitev razlike med oblikovanimi in potrebnimi rezervacijami;
- kontrola kreditnega portfelja s strani centralne banke in njene ugotovitve;
- zavarovanja, katere vrste zavarovanj se pri posamezni banki največ pojavljajo in kakšne so pravne možnosti njihove unovčitve;
- analiza diverzifikacije kreditnega portfelja z vidika števila komitentov, panoge, ročnosti, udeležbe države, števila produktov;
- pooblastila: pomembno je vedeti ali je odločanje o manjših naložbah preneseno na nižje ravni odločanja in če je, za kolikšne naložbe to velja, ter če obstaja tudi pri takih naložbah neka centralizirana kontrola;
- v mnogih deželah so banke pomembni kreditorji države in njenih institucij. Vendar mnoge banke take obveznice raje nadomeščajo z drugimi, ki prinašajo večje donose, s čimer povečujejo tudi svojo kreditno izpostavljenost;
- banke so v mnogih državah lahko kapitalsko udeležene v nefinančnih institucijah. Tudi pri tovrstnih naložbah je prisotno kreditno tveganje, ne glede na to, ali gre zgolj za špekulativne ali strateške investicije. Čeprav je v zakonodaji največkrat predpisano, da se kreditom in kapitalskim naložbam pripisuje enake uteži tveganja, mnoge institucije kapitalskim naložbam pripisujejo relativno večjo kreditno tveganost. Še posebej je potrebno paziti pri podjetjih, v katerih ima banka kapitalski delež in so hkrati kreditorejmalci pri isti banki, saj to predstavlja koncentracijo tveganja.

▪ Tržna tveganja (Hirtle, 2002, str.14)

Strukturno tveganje:

- predpisi o upravljanju tržnih tveganj (najvišja dovoljena odprta devizna pozicija, predpisi glede portfelja vrednostnih papirjev, kapitalske zahteve za tržna tveganja);
- ugotovitev izpostavljenosti tržnim tveganjem;
- načini in pristojnosti pri merjenju ter upravljanju izpostavljenosti valutnim in obrestnim tveganjem ter tveganjem spremembe tržne cene vrednostnih papirjev;
- prisotnost na domačem trgu ter pripravljenost na uporabo izvedenih finančnih instrumentov za zapiranje morebitne prevelike izpostavljenosti;
- kreditno tveganje v povezavi s tržnim: veliko bolj kot v preteklosti lahko na primer sprememba kreditnega tveganja pri določeni investiciji vpliva na njeno tržno ceno. Če bo v prihodnosti postal bolj likviden tudi trg kreditov, bo spreminjanje vrednosti kredita v skladu s spremembami kreditnega tveganja postalo norma. To bo po drugi strani povečalo transparentnost kakovosti kreditnega portfelja.

Tveganje pri trgovanju:

- strategija trgovanja po posameznih produktih;
- vpogled v preteklo trgovanje po produktih, upošteva velikost odprtih pozicij, spremenljivost neto dobička in profitabilnosti;
- likvidnost trgov, na katerih je banka prisotna;
- notranja pravila trgovanja.

- Likvidnostno tveganje

- predpisi o uravnavanju likvidnosti (devizni minimum in njegova sestava, obvezna rezerva, ostali instrumenti centralne banke, ki bi jih banka lahko koristila v primeru pomanjkanja likvidnih sredstev);
- interne metodologije merjenja in upravljanja likvidnosti (vključno z napovedmi denarnih tokov);
- izračun neto likvidne aktive za banko (razlika med likvidno aktivno in nestabilno pasivo v določenem časovnem horizontu, ki upošteva kakovost kreditnega portfelja banke ter stabilnost depozitov).

d) Pri oceni makroekonomskega okolja banke je pomembna predvsem analiza dinamike bančnega trga in zahteve zakonodaje:

- analiza makroekonomskega okolja države mora zajemati oceno širšega okolja, v katerem posluje banka, splošnega makroekonomskega in finančnega stanja v državi. Pri tem si lahko pomagamo tudi z mednarodnimi bonitetnimi ocenami posameznih držav;
- bančno posredništvo v vsaki državi posebej je potrebno ugotoviti, kakšno vlogo so ohranile banke pri posredovanju prihrankov pravnih in fizičnih oseb. Za ZDA velja, da so banke to vlogo že v dobršni meri izgubile. Večina prihrankov se koncentrira pri investicijskih in pokojninskih skladih. S tega vidika je pomembno vedeti, koliko so banke pripravljene na take razmere in kako hitro se jim s svojim poslovanjem lahko prilagodijo;
- koncentracija bančnega sistema, upoštevati je potrebno konsolidacije, do katerih prihaja, in kakšen vpliv ima to na uspešnost posamezne banke.
- kakovost zakonodaje (v smislu prilagajanja zakonodaje novim trendom in v smislu odnosa posamezne banke z zakonodajalci. Bančništvo spada med panoge, ki so med najbolj reguliranimi;
- sposobnost nadzornikov, da zagotavljajo učinkovit in zdrav bančni sistem, da pravočasno odkrijejo morebitne krizne situacije ter zahtevajo ukrepe za njihovo odpravo;
- finančna deregulacija lahko vnese v bančni sistem dinamiko, pa tudi destabilizacijske sile v statične in rigidne finančne sisteme. To je manjšega pomena v razvitih državah, kjer se je deregulacija že začela in izredno velikega na razvijajočih se trgih.

4.3.2. Opozorilni znaki pri napovedovanju težav bank

Upoštevaje najpomembnejše vzroke za težave bank lahko naštejemo nekaj opozorilnih znakov, s katerimi si lahko analitiki pomagajo pri identifikaciji problemov v bankah (Skubic, 2000, str. 150):

- ***(pre)velika rast kreditnega portfelja***

za banko, pri kateri se stopnja rasti kreditnega portfelja agresivno povečuje, lahko predvidevamo, da se izpostavlja večjim tveganjem izgub iz naslova kreditnih tveganj. Vendar ni dovolj, da gledamo in primerjamo zgolj zgodovinsko serijo stopenj rasti kreditnega portfelja obravnavane banke ampak moramo te stopnje rasti primerjati tudi s tistimi pri konkurenčnih bankah. Če opazovana banka raste hitreje od konkurentov, je potrebno ugotoviti vzroke za takšno obnašanje. Zelo verjetno je, da dvoštevilčna stopnja rasti

kreditnega portfelja, po izključitvi stopnje inflacije, pomeni možen padec kakovosti kreditnega portfelja.

- ***koncentracija izpostavljenosti v določeni panogi***

v taki koncentraciji se seveda skriva potencialna nevarnost. Uspešnost bank, ki pri naložbah v določene sektorje ne upoštevajo nekih razumnih omejitev, so občutljive na spremembe ekonomskih pogojev.

- ***padajoče vrednosti kazalcev***

iz leta v leto se vrednosti kazalcev lahko spreminjajo, vendar je dolgoročno zmanjševanje dobičkonosnosti, likvidnosti in kapitala znak za negativno dogajanje v banki. Eden najboljših pokazateljev problemov je povečanje slabih naložb in rezervacij.

- ***spremljanje poplačevanja odpisanih kreditov***

je kazalec kakovosti kreditnega portfelja. Spremljanje izgub iz naslova kreditov skozi zgodovino je izrednega pomena. Nizka stopnja poplačljivosti lahko kaže, da se banka predolgo ukvarja s problemom slabih naložb, namesto da bi jih odpisala v breme rezultata.

- ***potencialne (zunajbilančne) obveznosti***

tudi te je potrebno natančno analizirati, saj lahko močno vplivajo na kvaliteto celotnega portfelja. Čeprav se te obveznosti, ki so vir precejšnjih provizij (opravnin), ne pojavljajo v bilanci stanja, pa imajo svoje datume zapadlosti in lahko vplivajo na solventnost banke.

- ***spremembe v poslovodstvu banke***

za banko, v kateri je večina odločitev centralizirana v upravi ali celo v enem samem človeku, lahko njegov odhod ali smrt pomeni velik udarec za nadaljnje poslovanje.

- ***zamude pri poročanju finančnega rezultata***

splošno velja, da so zamude pri poročanju izidov poslovanja znak neučinkovitosti oz. slabega odnosa do poročanja. Še bolj zaskrbljujoče je, če neka banka sporoča svoje rezultate veliko pozneje kot je običajno za podobne institucije.

- ***kreativno računovodstvo*** (ang. creative accounting ali window dressing)

če se banke odločijo, da ne bodo objavile popolnih rezultatov, če spreminjajo računovodske metode ali če menjajo revizorje, je to pogosto znak problemov, ki jih želijo na ta način prikriti.

- ***govorice na denarnem trgu***

trgovci in predstavniki ostalih bank so lahko pomemben vir uporabnih informacij o problemih ali dogodkih v ostalih bankah.

- ***nihanje tržne cene delnic***

velikokrat znajo tržni analitiki bolje oceniti vrednost banke kot je to mogoče predvideti iz samih letnih poročil.

- ***kriza v gospodarstvu***

če banka veliko posluje z državami, ki se soočajo s krizami ali recesijami, se ti problemi lahko odrazijo v naraščanju deleža slabih posojil.

4.4. Nevarnosti pri razkrivanju informacij

Vsekakor je za banke izredno pomembno vprašanje zaupnosti podatkov, saj bilo v številnih razpravah zaslediti strah pred razkrivanjem prevelikih podrobnosti poslovanja. Banke so glede tega zavzele jasno stališče, da je treba zavarovati zaupnost podatkov za vsako ceno. Razkritje zaupnih podatkov glede komitentov, produktov ali sistemov bi namreč zmanjševalo vrednost investicije banke v te produkte ali sisteme ter tako oslabilo konkurenčnost banke. Tudi informacije o komitentih so ponavadi zaupne, razmerja med banko in komitentom pa so urejena v raznih pogodbah o sodelovanju (Crockett, 2002, str. 4). Tudi baselski komite za bančni nadzor se je pri snovanju Basla II tega zavedal in trdi, da jim je uspelo določiti pravo razmerje med ustrežno stopnjo razkritij ter varstvom zaupnih podatkov. V redkih primerih se sicer lahko zgodi, da bi javno razkritje določenih podatkov ogrozilo položaj banke s stališča zaupnosti podatkov. Takrat banka podatka ne bo dolžna razkriti v celoti, ampak le kot splošno informacijo, dopolnjeno z ustrežno razlago, zakaj podatki niso podrobneje prikazani. Ta izjema se ne nanaša na zahteve po razkritjih, ki jih že urejajo računovodski standardi (Rotovnik, 2003, str. 41).

Vodstvo vsake banke se mora zavedati, da iz objave podatkov o poslovanju v letnem poročilu ne izhajajo vedno le koristi, temveč da se s tem lahko izpostavlja tudi nevarnosti, da bodo te podatke izkoristile konkurenčne banke in ji zaradi razkritja takih podatkov povzročila neposredno ali posredno škodo (Lozej, 2003, str. 24). Ta nevarnost banki pravzaprav ne grozi le od konkurenčnih bank temveč tudi od drugih interesnih skupin, ki so lahko v dobaviteljnih opreme, upnikih, itd. O konkurentih bi lahko govorili na finančnem trgu, kadrovskega trgu, ipd. Vsaka banka mora zato pri sestavljanju letnega poročila misliti tudi na to, da ne bo z javno objavo kakšnih podatkov konkurentom prikazala, kje so njene prednosti, če meni, da take podatke lahko izkoristijo tudi konkurentke.

Po prvem odstavku 39. člena ZGD so poslovna skrivnost podatki, za katere tako določi družba s posebnim sklepom. S tem sklepom pa morajo biti seznanjeni družbeniki, delavci, člani organov in druge osebe, ki so dolžne varovati poslovno skrivnost. Dodatno pa se kot poslovna skrivnost obravnavajo tudi podatki, ki kot poslovna skrivnost niso bili opredeljeni s sklepom, v primeru, da gre za podatke, za katere je očitno, da bi nastala občutna škoda, če bi zanje izvedela nepooblaščen oseba. Za poslovno skrivnost pa se ne morejo določiti podatki, ki so po zakonu javni ali podatki o kršitvi zakona ali dobrih poslovnih običajev.

V večini bank so z internimi pravilniki opredeljeni podatki, ki se štejejo za poslovno skrivnost, načini ravnanja s takimi podatki, kazni in podobno. V teh pravilnikih so opredeljene tudi različne stopnje zaupnosti podatkov (npr. podatki za interno uporabo, zaupni podatki, strogo zaupni podatki) in posameznim stopnjam primerni načini varovanja podatkov. Najbolj zaupni podatki praviloma nastajajo oziroma se zbirajo pri članih uprave, vodilnih osebah na področju financ in trženja, ki se tudi najbolj zavedajo pomembnosti varovanja poslovnih skrivnosti. Ker te osebe največkrat sodelujejo tudi pri pripravi posameznih delov poslovnega poročila, se pravzaprav ne bi smelo nikoli zgoditi, da bi v letno poročilo zašel kakšen zaupen podatek oz. podatek, ki je poslovna skrivnost.

Tudi revizijsko družbe, ki revidirajo poslovanje banke morajo kot zaupne varovati vse podatke, dejstva in okoliščine, za katere so izvedele pri revidiranju. Uprava revizijske družbe, družbeniki, delničarji oziroma člani revizijske družbe ali druge osebe, ki so jim v zvezi z njihovim delom v revizijski družbi oziroma opravljanju storitev za revizijsko družbo na kakršenkoli način dostopni zaupni podatki teh podatkov ne smejo sporočati tretjim osebam, jih sami izkoriščati ali omogočiti, da bi jih izkoriščale tretje osebe (Odar, 2004, str. 15).

Dolžnost varovanja zaupnih podatkov pa ne velja v naslednjih primerih (Odar, 2004, str. 16):

- če nadzorni organ, ki je pristojen za izvajanje nadzora nad banko, v skladu z zakonom, ki ureja ta nadzor od revizijske družbe zahteva dodatna pojasnila;
- če je revizijska družba na podlagi zakona o kakih okoliščinah dolžna poročati nadzornemu organu;
- če banka izrecno pisno privoli, da se sporočijo posamezni zaupni podatki;
- če so podatki potrebni za ugotavljanje dejstev v kazenskih postopkih in predložitve teh podatkov pisno zahteva oziroma naloži pristojno sodišče;
- če iz podatkov, dejstev in okoliščin, ki jih je revizijska družba izvedela pri revidiranju, izhaja utemeljen sum, da je bilo storjeno kaznivo dejanje, v zvezi s katerim obstaja dolžnost podati ovadbo;
- če so ti podatki potrebni za opravljanje nalog nadzora nad revizijsko družbo in predložitve teh podatkov oziroma revizijske dokumentacije pisno zahteva inštitut za revizijo.

4.5. Terminski načrt razkrivanja informacij

Banke v Sloveniji k razkrivanju informacij zavezujejo najrazličnejši zakoni in predpisi številnih institucij. Kot najbolj pomembno gre vsekakor omeniti Banko Slovenije, Ljubljansko borzo vrednostnih papirjev (borzo) ter organizacijo, pooblaščenca za obdelovanje in objavljanje podatkov - Agencijo Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (Ajpes). Pri vsem tem poročanju zunanjim uporabnikom pa vsekakor ne smemo zanemariti upravnih in nadzornih organov v banki in prav tako tudi ne revizorjev, ki revidirajo poslovanje banke. V nadaljevanju je predstavljen model terminskega načrta, ki naj bi ga pred izdelavo letnega poročila oziroma ob pripravi zaključnega računa pripravili v vsaki banki (glej tudi prilogo 7). V njem so predstavljene obveznosti in zadolžitve organov banke in skrajni roki za objavo informacij v javnosti oziroma roki za predložitev le-teh zgoraj naštetim institucijam.

Takoj po zaključku poslovnega leta, ko so v banki na voljo osnovni računovodski izkazi je naloga uprave, da nadzornemu svetu skupaj z revidiranim letnim poročilom predloži tudi predlog o uporabi bilančnega dobička. Uprava banke je to dolžna storiti v 8 dneh po prejemu revizijskega poročila. Deseti delovni dan po roku za predložitev nerevidiranih računovodskih izkazov (28. februar) Banki Slovenije pa morajo banke poslati te izkaze Banki Slovenije. Obveščanje borze in agencije za trg vrednostnih papirjev je predpisano v pravilih borze, ki jih morajo spoštovati banke, katerih vrednostni papirji kotirajo na organiziranem trgu vrednostnih papirjev. Zadnji rok za objavo nekonsolidiranih računovodskih izkazov je dva meseca po preteku poslovnega leta in

rok za objavo nerevidiranih konsolidiranih računovodskih izkazov v dnevem tisku, na drugih medijih obveščanja ter objavo na borzi je 31. marec.

V 30 dneh od prejema revizijskega poročila pa mora uprava banke predložiti borzi revidirano letno nekonsolidirano poročilo in javno objaviti povzetek revidiranega nekonsolidiranega in konsolidiranega poročila. Nadzorni svet ima na voljo en mesec, da pregleda predlog in sprejme letno poročilo banke. Če po enem mesecu banka ne pridobi pritrditve, se rok za odgovor nadzornega sveta podaljša še za en mesec, vendar se po preteku tega roka v primeru, da nadzorni svet ne poda odgovora smatra, da le-ta letnega poročila ni sprejel. Skrajni rok za objavo in predložitev borzi povzetka letnega nekonsolidiranega in konsolidiranega poročila je pet mesecev po poteku poslovnega leta.

Banke morajo tri mesece po koncu koledarskega leta v skladu z zakonom, ki ureja državno statistiko Ajpesu posredovati podatke iz letnega poročila z računovodskimi in davčnimi izkazi. Po petih mesecih po končanju koledarskega leta pa morajo banke Banki Slovenije predložiti obračun davka na bilančno vsoto te revidirano letno poročilo. Šest mesecev po končanju koledarskega leta oziroma takoj po sprejemu letnega poročila s strani pristojnega organa mora jo banke predložiti Banki Slovenije izkaz gibanja kapitala. Ta datum je tudi skrajni rok za objavo revidiranega letnega poročila v dnevem tisku in predložitev le-teh borzi. Kljub nekaterim nasprotujočim terminom je z zakonom določeno, da je osem mesecev po koncu leta skrajni rok za zasedanje skupščine, kjer se odloča o uporabi bilančnega dobička, razrešnici, ipd.

Banke morajo za namen javne objave predložiti organizaciji, pooblaščenim za obdelovanje in objavljanje podatkov (Ajpes) v osmih mesecih po koncu poslovnega leta in sicer letno poročilo z računovodskimi izkazi in pojasnili ter revizijskim poročilom. Ajpes predložena letna poročila zajeti v t.i. informatizirani obliki in jih objaviti na spletnih straneh. Te morajo biti zasnovane tako, da je mogoč dostop do podatkov, objavljenih na njih, vsakomur, če plača nadomestilo. V vsaki javni objavi celotnega letnega poročila oziroma konsolidiranega letnega poročila morajo biti besedila po obliki in vsebini enaka tistim, ki so bila revidirana. Hkrati mora biti objavljeno tudi celotno revizijsko mnenje. Pri vsaki objavi povzetka letnega poročila oziroma konsolidiranega letnega poročila je treba opozoriti, da gre za povzetek. V objavi povzetka morajo biti navedeni datum predložitve letnega poročila Ajpesu in datum in način javne objave. Objava povzetka letnega poročila ne sme obsegati celotnega revizijskega mnenja.

Skladno s pravili borze pa morajo banke, katerih vrednostni papirji kotirajo na borzi objavljati tudi svoje polletne in druge medletne rezultate bodisi v dnevem tisku ali za ta namen obstoječih spletnih straneh Ljubljanske borze vrednostnih papirjev. Skrajni rok za objavo povzetka polletnega poročila je dva meseca po končanem polletnem obračunskem obdobju oziroma dva meseca po preteku ustreznega obračunskega obdobja za poročila za prve tri in prvih devet mesecev poslovnega leta. Poleg drugih medletnih poročil pa morajo banke javnost na tak način obveščati tudi o vseh predhodnih ocenah in napovedih poslovanja, drugih cenovno občutljivih informacijah, ki lahko bistveno vplivajo na položaj banke oziroma na obveščenost na trgu kot so na primer: skupščina delničarjev in odločanje o dividendah, poslovni dogodki, ki vplivajo na

položaj izdajatelja, odločitve in okoliščine, ki vplivajo na kapitalsko strukturo izdajatelja, predvidene statusne spremembe, itd. Borzo je potrebno obvestiti tudi najkasneje en dan pred sklicem tiskovne konference. Če je tiskovna konferenca sklicana v času trgovanja, potem borza na dan sklica tiskovne konference zaradi zagotovitev enakomerne obveščenosti investitorjev trgovanje z vrednostnimi papirji tega izdajatelja najmanj pol ure pred začetkom tiskovne konference začasno zaustavi trgovanje do konca trgovalnega dne in o tem obvesti člane borze, javnost in agencijo za trg vrednostnih papirjev.

SKLEP

Namen magistrskega dela je bil prikazati vsebino razkritij v letnih poročilih, ki naj bi njihovim uporabnikom osvetlila področja, ki jih ne gre zanemariti pri analiziranju poslovanja bank, primerjavah in presojanju uspešnosti le-teh. Kot najpomembnejše področje, ki naj bi ga banke pri svojih predstavitvah javnosti dobro razkrile je nedvomno področje upravljanj s tveganji, katerim so banke zaradi narave svojega poslovanja še posebno izpostavljene.

V Sloveniji imamo z uveljavitvijo najrazličnejših zakonskih določil področje razkrivanja informacij precej dobro pokrito. Vendar pa dobra regulativa še ni zadosten pogoj za uspešno in zdravo poslovanje bank. Pri tem naj omenimo samo najrazličnejše finančne škandale, ki so se in se še pojavljajo v svetu, kjer so pravila razkrivanja in obveščanja javnosti še nekoliko bolj dodelana kot pri nas. Sicer pa je uveljavljanje standardov javnih razkritij tesno povezano z zakonsko podlago posamezne države. Žal je na tem področju v svetu še veliko razlik. Medtem ko lahko določene države že zdaj brez večjih težav vzpostavijo tako predpise za razkritje podatkov, druge države to rešujejo z izdajo priporočil o razkritjih in podobno. Vsekakor bo k večji preglednosti in primerljivosti finančnih in računovodskih informacij bank pomemben delež prispevala uveljavitev tretjega stebra Basla II, ki bo uveljavil tržno disciplino v smislu večjih razkritij kapitalske strukture bank in razkritij izpostavljenosti tveganjem. Dodatno bo k temu pripomogel tudi proces konvergence mednarodnih standardov računovodskega poročanja (MSRP) z ameriškimi splošno sprejetimi računovodskimi načeli (US GAAP), katerega posledica so prenovljeni MSRP in bodo od leta 2005 obvezni za konsolidirane izkaze tako podjetij kot tudi bank, katerih delnice kotirajo na evropskih trgih vrednostnih papirjev. Pri tem se postavlja vprašanje slovenske regulative na tem področju, ki je le deloma usklajena z mednarodnimi standardi in problema dvojnosti poročanja. Slovenija je torej na razpotju, saj se s polnopravno vključitvijo v EU pričakuje, da bo prej ali slej potrebno upoštevati mednarodno sprejeta pravila poročanja in priporočila baselskega komiteja za bančni nadzor ter hkrati slediti predpisom nacionalnih regulatorjev. Nenazadnje pa ni le naloga bank, da se pripravijo na prihajajoče spremembe, temveč je velika naloga tudi na strani regulatorjev oziroma ustreznih nadzornih institucij. Prav zato sem v prvem delu magistrskega dela ob predstavitvi bančnega poslovanja in tveganj, ki se ob tem porajajo želela teoretično prikazati stalno prisotno razmerje med principalom in agentom, ki ga lahko prevedemo v bančnem poslovanju tako na odnose znotraj banke kot tudi med bankami in drugimi interesnimi skupinami oz. nadzornimi institucijami. S predstavitvijo vsebine Basla II pa želela poudariti pomen nadzora nad bankami in tržne discipline za slovenske banke.

V drugem delu magistrskega dela je predstavljen model razkritij, ki je trenutno uporaben za slovenske banke, omenjena pa so tudi priporočila in zahteve Basla II glede razkrivanja podatkov. Ta del služi bralcem in uporabnikom kot navodilo pri razkrivanju podatkov in informacij v letnih poročilih. V tretjem delu pa je bil glavni namen prikazati stopnje razkrivanja informacij v letnih poročilih tujih bank po kriterijih, ki jih je določil baselski komite za bančni nadzor in tako predstavljajo ključna področja, katerim bo z uveljavitvijo tretjega stebra Basla II namenjen tudi največji poudarek.

Četrty del magistrskega dela predstavlja razkritja v letnih poročilih slovenskih bank. Pri raziskavi tveganj v letnih poročilih 19 slovenskih bank za leto 2002 je bil nujno potreben pregled celotnega letnega poročila, saj se razkritja tveganj niso nahajala zgolj na enem mestu, temveč so bila predstavljena tudi v sklopu razkritij drugih področij oziroma v pojasnilih k računovodskim izkazom. Slovenske banke v povprečju z 82-odstotno stopnjo razkrivanja izpolnjujejo zahteve in priporočila Banke Slovenije. V želji, da bi prikazala tudi primerljivost razkrivanja pri slovenskih bankah z bankami v tujini pa sem po kriterijih, ki jih je uporabil baselski komite za bančni nadzor v svojih raziskavah ocenila razkrivanje pri naših bankah. Tuje banke so v povprečju dosegle 63-odstotno stopnjo razkrivanja informacij, medtem ko so slovenske banke dosegle povprečno le 18-odstotno stopnjo razkritij. Razkorak med razkrivanjem v letnih poročilih bank Sloveniji in v tujini je sicer velik, vendar bi ob priporočilih regulatorjev pri nas lahko dosegli precej boljše rezultate. Raziskava razkritij posameznih tveganj pri slovenskih bankah je pokazala, da banke največji pomen in razkrivanje informacij namenjajo kreditnim, likvidnostnim, valutnim in obrestnim tveganjem. Pri tem moramo pripomniti, da so to tudi področja, ki jih Banka Slovenije pri bankah najbolj nadzira in za katera velja obveznost dnevnega, mesečnega in/ali kvartalnega poročanja. Posebno zanimiv in spodbuden je tudi izsledek iz raziskave, ki kaže na splošno zavedanje in pripravljenost bank na najrazličnejša operativna tveganja, kar se kaže tudi z oblikovanjem rezervacij za ta tveganja. Slovenske banke bi lahko nekoliko več pozornosti namenile segmentu tržnih tveganj še posebej tveganj, ki nastanejo pri trgovanju z vrednostnimi papirji. Banke sicer teoretično dobro opisujejo politike upravljanj teh tveganj, manjka pa razkritij kvantitativnih podatkov in pojasnil vplivov teh tveganj na kapitalsko ustreznost banke. Deloma se razlog za to skriva tudi v dejstvu, da do konca leta 2002 banke teh tveganj niso spremljale, niti jih k temu niso zavezovale zahteve Banke Slovenije. Pri razvoju enotnega finančnega trga bodo tudi slovenske banke prisiljene v naložbe v najrazličnejše vrednostne papirje na tujih trgih, večjo uporabo instrumentov za zavarovanje pred tveganji, vpeljavo drugih kreditnih instrumentov v svojo ponudbo, s čimer bo porasla tudi tveganost bank. Prav zato bo izgrajevanje predpisanih modelov spremljanja tržnih tveganj in razkrivanja informacij v zvezi z njimi postal eden izmed nujnih segmentov v poglavjih upravljanja s tveganji v letnih poročilih bank.

Razkrivanje informacij ima vsekakor namen zagotovitve večje transparentnosti poslovanja, vendar poleg koristi prinaša tudi nevarnosti. Nevarnost je lahko tudi v tem, da postane banka, ki svoje podatke razkriva v določeni meri ranljiva in tako postane lahka tarča konkurentov, ki lahko izrabijo njene slabosti ali pa postane predmet prevzema. Kljub temu pa menim, da je namen razkrivanja informacij v tem, da se pripomore k učinkovitemu delovanju na trgu in se s tem tudi izločijo morebitne pomanjkljivosti in slabosti, ki lahko nastanejo pri poslovanju vsake banke.

LITERATURA

1. Banka Slovenije: Letno poročilo 2002. Ljubljana : Banka Slovenije, (2003), str. [URL:<http://www.bsi.si/publikacije/letnoporočilo.pdf>], 26.5. 2003.
2. Bank for International Settlements: The New Basel Capital Accord. Basel : Basel Committee on Banking Supervision, 2001. 133 str.
3. Bank for International Settlements: Amendment to the Capital Accord to Incorporate Market Risks. Basle : BIS, 1(1996), 54 str.
4. Barney Jay B.: Gaining and sustanining competitive advantage. Reading : Addison-Wesley, 1997. 570 str.
5. Basel Committee on Banking Supervision: Public Disclosures by Banks: Results of the 2001 Disclosure Survey. Basel : BIS, 5(2003), 26 str. [URL:<http://www.bis.org/publ/bcbs97.pdf>], 26.5. 2003.
6. Besis, Joel: 1998, Risk Management in Banking. Chichester : John Wiley & Sons, Inc., 1998, 345 str.
7. Bratina Borut: Vpliv sprejema letnega poročila na položaj organov v delniški družbi. Podjetje in delo, Ljubljana, XXVIII(2002), 3-4, str. 492-498.
8. Crockett Andrew: Financial reporting-from shadows to limelight. Bank for International Settlements. [URL: <http://bis.org/cgi-bin/print.cgi>] 13. 6. 2002.
9. Deegan C.: Triple bottom line Reporting: A new reporting approach for the sustainable organisation. Charter, 70 (1999), 4, str. 38-40.
10. Freixas Xavier, Rochet Jean Charles: Microeconomics of Banking. Cambridge, London : MIT Press,1998. 312 str.
11. Goodhart C., Hartmann P., Llewellyn D., Rojas-Suarez L.: Financial regulation: Why, how, and where now?. New York : Routledge, 1998. 200 str.
12. Graddy, B. Duane in Spencer H. Austin: Managing Commercial Banks. Englewood Cliffs : Prentice Hall, 1990. str. 804.
13. Elkington J.: Cannibals with Forks: Thre Triple Bottom Line of 21st Century Business. Capstone : London, 1999. 25 str.
14. Hirtle Beverly J.: What Market Risk Capital Reporting Tells Us About Bank Risk. FRBNY Economic Policy Rewiew. Federal Reseve Bank of New York [URL:<http://www.newyorkfed.org/maghome/econ-pol/2002/1202hirt.pdf>], 26.5.2003.
15. Horvat Tatjana: Priprava letnega poročila za komuniciranje z interesnimi skupinami podjetja. Ljubljana : Gospodarski vestnik, 2000. 249 str.
16. Hrovatin Nevenka: Uvod v gospodarstvo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1998. 393 str.
17. Kaplan Robert S., Atkinson Anthony A.: Advanced Management Accounting. Englewood Cliffs : Prentice Hall, 1989. 817 str.
18. Keeley M.C.: Deposit Insurance, Risk, and Market Power in Banking. American Economic Rewiew, 80(5)2000, str. 1183-1200.
19. Kocbek Marijan: Letno poročilo, bilance in računovodski izkazi gospodarskih družb. Podjetje in delo. Ljubljana, XXIX (2003), 2, str. 237-273.
20. Koch Timothy W.: Bank Management. Fort Worth : The Dryden Press, 2000. 968 str.

21. Kovač Mateja: Regulatorni nadzor v Baslu II. Bančni vestnik, Ljubljana, 52(2003), 12, str. 24-30.
22. Krumberger Matej: Nadzor bančnega poslovanja in obvladovanje tveganj v slovenskem bančništvu: izkušnje, problemi in priporočila. Strokovno posvetovanje o bančništvu. 6 (2000), str. 71-81.
23. Levine R: Financial Development and Economic Growth: Views and Agenda. Journal of Economic Literature, 35(1997), str. 688-726.
24. Lozej Marko: Nevarnosti razkrivanja konkurenčnih prednosti. 2003, Finance 203, str. 24, 25
25. Markowitz H.M.: Portfolio section. Journal of Finance, 7(1952), str. 77-91.
26. Matutes C., Vives X.: Imperfect Competition, Risk Taking and Regulation in Banking. European Economic Review, 44(1998) str. 1-34.
27. McGrath Diane: Aspects of Social Accounting: Bank Disclosures. Working Paper No. 12/03, 18 str. [URL:http://www.csu.edu-au/faculty/commerce/research_new/publications/2003/12-03.pdf], 29.8. 2003.
28. Mishkin Frederic S.: Financial markets and institutions, Reading : Addison–Wesley, 1998. 668 str.
29. Muhič Mateja: Spremljanje likvidnostnega tveganja v bankah. Strokovno posvetovanje o bančništvu. 6 (2000), str. 127-138.
30. North M.: Regulierung bei asymmetrischer Informationverteilung. Wiesbaden : Deutscher Universitäts Verlag, 1994. 30 str.
31. Odar Marijan: Poročanje zunanjim uporabnikom računovodskih informacij za leto 2002. Iks, Ljubljana, 1-2 (2003), str. 12-28.
32. Odar Marijan: Poročanje zunanjim uporabnikom računovodskih informacij za leto 2003. Iks, Ljubljana, 1-2 (2004), str. 7-21.
33. Parsley Marc: The RORAC revolution. Euromoney, London, (1995), 318, str. 36-42.
34. Podlesnik Bogdan: Vsebinska analiza poslovanja banke. Strokovno posvetovanje o bančništvu. 6 (2000), str. 113-125.
35. Prašnikar Janez, Debeljak Žiga.: Ekonomski modeli za poslovno odločanje. Ljubljana : Gospodarski vestnik, 1998. 435 str.
36. Pyle David H.: Bank Risk Management. University of California. [URL: <http://haas.berkeley.edu/finance/WP/1997/rpflist.html>], 26.5. 2003.
37. Ribnikar Ivan: Prehod v tržno gospodarstvo po slovensko. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, CISEF, 1994. 318 str.
38. Rivlin Alice M.: Supervision of bank risk-taking. The Federal Reserve Board [URL: <http://www.federalreserve.gov/Boarddocs/Speeches/1996/19961219.htm>], 26.5.2003.
39. Rotovnik Tomaž: Javna razkritja tretjega stebra novega kapitalskega sporazuma in moralni hazard. Bančni vestnik, Ljubljana, 52(2003), 6, str. 38-44.
40. Ross S. : The Economic Theory of Agency : The Principal's Problem. American Economic Review, 62, 1973, str. 134-139.
41. Santos Joao A. C.: Bank capital regulation in contemporary banking theory: A review of the literature. Basel : Bank for International Settlements, BIS Working Papers, No. 90, september 2000, 32 str.

42. Saunders Anthony: Financial Institutions Management. Boston : Irwin Mc Graw Hill, 2000. 742 str.
43. Sharpe W.F.: Capital Asset Prices: A Theory of Market Equilibrium Under Conditions of Risk. Journal of Finance, 19(1964), str. 425-442.
44. Skubic Tatjana: Ocenjevanje bank. Strokovno posvetovanje o bančništvu. 6 (2000), str. 139-151.
45. Smith Roy C., Walter Ingo: Global Banking. Oxford : Oxford University Press, 1997. 486 str.
46. Vežjak Blanka: Zakonsko zahtevana razkritja v letnih poročilih. Revizor, Ljubljana, XII (2002), 10, str. 29-48.
47. Vežjak Blanka: Razkritja v letnih poročilih za podjetja, zavezana reviziji. Revizor, Ljubljana, XII (2002a), 11, str. 29-70.
48. Zaman Maja: Vpliv transakcijskih stroškov na organizacijsko strukturo na primeru slovenskih podjetij. Organizacija, 32(1999), 6, str. 301-309.

VIRI

1. Hellmann T., Murdock K., Stiglitz J.: Liberalisation, Moral Hazard in Banking and Prudential regulation: Are Capital Requirements Enough? Research Paper 1466, Graduate School of Business, Stanford University, 1997, 35 str.
2. IMF: Toward a Framework for Financial Stability, Washington DC : IMF, 1998
3. International Accounting Standards 2002, IASB, London 2002
4. Market Discipline, Disclosure and Moral Hazard in Banking.
[URL: <http://www.bis.org/bcbs/events/wkshop0303/p10nierbaum.pdf>.] 26.5. 2003.
5. Mednarodni računovodski standardi 2001. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 2001.
6. Mednarodni revizijski standardi. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 1994, 313 str.
7. Pravila borze (Uradni list RS, št. 113/02, 21-2/03).
8. Sklep o izračunu kapitala, kapitalskih zahtev in kapitalске ustreznosti bank in hranilnic (Uradni list RS št. 24/02, 85/02, 22/03).
9. Sklep o poslovnih knjigah in poslovnih poročilih bank in hranilnic (Uradni list RS št. 24/02, 52/02, 105/02).
10. Sklep o razvrstitvi aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk bank in hranilnic (Uradni list RS št. 24/02, 85/02).
11. Sklep o veliki izpostavljenosti bank in hranilnic (Uradni list RS št. 24/02, 22/03, 65/03).
12. Slovenski računovodski standardi. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 2002.
13. Zakon o bančništvu (Uradni list RS št. 7/99, 59/01, 110/03).
14. Zakon o gospodarskih družbah s komentarjem, 1. Knjiga. Ljubljana : GV Založba, 2002.
15. Žunič Tone, Barle Janez: Upravljanje s kreditnim portfeljem. Seminar ZBS, Ljubljana april 2001, Združenje bank Slovenije, 25 str.

SLOVARČEK SLOVENSКИH PREVODOV TUJIH IZRAZOV

dogovor o terminski obrestni meri – FRA future interest rate agreement
donos na kapital, popravljen za tveganje – RAROC risk adjusted return on capital
donosnost lastniškega kapitala – ROE return on equity
donosnost sredstev – ROA return on assets
družbeno poročanje korporacij – corporate social reporting
enostavni pristop izračunavanja kapitalskih zahtev – basic indicator approach
kapitalska rezerva – capital buffer
knjiga bančnih postavk – banking book
koncept bistvenosti – materiality concept
konstruktivna nejasnost – constructive ambiguity
kreativno računovodstvo – creative accounting, window dressing
lastniška zamenjava – equity swap
likvidnost – liquidity
listinjenje – securitization
medvalutna zamenjava obrestnih mer – currency swap
moralno tveganje – moral hazard
napačna izbira – adverse selection
obrestna zamenjava – interest rate swap
odgovorni nadzornik – lead regulator
odkrivanje – screening
poročanje po odsekih – segmental reporting
prikrita aktivnost – hidden action
prikrito znanje – hidden knowledge
pristop izračunavanja kapitalskih zahtev, temelječ na internih ratingih – IRB internal rating based approach
regulativno breme – net regulatory burden
samoizbira – self-selection
signaliziranje – signalling
spodbudna, motivacijska shema – incentive scheme
sporazum o sodelovanju – memorandum of understanding
standardizirani pristop izračunavanja kapitalskih zahtev – standardised approach
stresno testiranje – stress testing
tehnike za zmanjševanje kreditnega tveganja – credit risk mitigation techniques
terminska pogodba na obrstno mero – interest rate future
terminski posel za nakup/prodajo – forward contract, bond future
tvegana vrednost – VAR value at risk
tvegani kapital – CAR capital at risk
upravljanje institucij – corporate governance
varovalni mehanizem – safety net
zavarovanje bančnih vlog – deposit insurance

PRILOGE

PRILOGA 1: OPREDELITVE TVEGANJ RAZLIČNIH AVTORJEV IN FINANČNIH INSTITUCIJ

Avtor / Vrsta tveganja			Opredelitev
Ribnikar	Koch	Saunders	
Tveganje spremembe obrestne mere	Tveganje spremembe obrestne mere	Tveganje spremembe obrestne mere	Tveganje, da se bodo spremenile obrestne mere in bo tako postala pogodbeno določena obrestna mera drugačna od tržne.
Kreditno tveganje	Kreditno tveganje	Kreditno tveganje	Tveganja, da dolžnik ne bo mogel in/ali ne bo hotel plačevati obresti in/ali vrniti posojila.
Tveganje spremembe deviznega tečaja		Tveganje spremembe deviznega tečaja	Tveganje, da se bo spremenila vrednost naložb in vlog ali dolgov banke, preračunanih v domač denar, če se spremeni valutni oz. devizni tečaj.
Tržno tveganje			Tveganje vrednostnih papirjev, ki jih imajo banke v svojem portfelju. To tveganje predstavlja možnost spremembe vrednosti vrednostnih papirjev v nasprotni spremembi od spremembe tržne obrestne mere, čeprav se ni spremenila kreditna tveganost v očeh teh investitorjev.
	Likvidnostno tveganje		Tveganje, da bodo skupne zahteve po likvidnih sredstvih s strani komitentov presegle količino likvidnih sredstev banke.
	Poslovno tveganje		Tveganje, da bodo operativni stroški banke bistveno odstopali od pričakovanih, kar ima za posledico v manjši čisti prihodek in manjšo vrednost kapitala banke.
	Kapitalno oz. solventnostno tveganje		Tveganje, da bo banka postala nesolventna, kar pomeni, da se bo vrednost njenih sredstev zmanjšala, ekonomska vrednost njenih sredstev pa bo še vedno večja od nič. (Tržna vrednost sredstev je še vedno večja od tržne vrednosti obveznosti, kar pa ne velja za knjigovodske vrednosti teh kategorij.)
		Zunajbilančno tveganje	Tveganje povezano z zunajbilančnimi aktivnostmi npr. izdajanjem garancij s strani banke, akreditivov oziroma drugih zavarovanj, pri katerih banka prevzema tveganje.
		Deželno tveganje	Tveganje, da dolžnik v tujini ne bo delno ali v celoti poravnal svoje obveznosti iz dolžniškega razmerja zaradi tega, ker mu to prepoveduje lastna država in zakonodaja.
		Tehnološko in operativno tveganje	Tehnološko tveganje je tveganje, da investicije v tehnologijo ne bodo doprinesle k manjšim stroškom poslovanja. Operativno tveganje pa je tveganje napake v delovanju različnih elektronskih sistemov, ki so nepogrešljivi del poslovanja bank.

Vir: Ribnikar, 1994, str. 209-210, Koch, 2000, str. 269, Saunders, 2000, str. 73-83.

Institucija / Vrsta tveganja		Opredelitev
BIS	IMF	
Klasična tveganja		
Kreditno tveganje	Kreditno tveganje, poudarek na veliki izpostavljenosti, koncentraciji in kreditiranju povezanih oseb	Tveganje dolžnikove nezmožnosti ali nepripravljenosti izpolnitve obveznosti iz naslova kreditne pogodbe.
Likvidnostno tveganje	Likvidnostno tveganje	Tveganje neugodnih finančnih posledic, ki izvirajo iz rokovne neusklajenosti aktiv in pasiv banke. Tipična komercialna banka ima namreč med svojimi glavnimi viri sredstev največ depozitov s krajšo ročnostjo s katerimi financira večinoma dolgoročne naložbe v obliki posojil ali drugih investicij.
Tržna tveganja	Tržno tveganje, poudarek na tečajnem tveganju	
Tveganje spremembe obrestne mere	Tveganje spremembe obrestne mere	Tveganje izgube, ki ji je banka izpostavljena zaradi neugodnih sprememb obrestnih mer.
Tveganje spremembe deviznega tečaja		Tveganje izgube, ki jo banka lahko utрпи zaradi spreminjanja tečajev tujih valut. Pri tem poznamo dve obliki tečajnega tveganja in sicer tečajno tveganje, ki izvira iz devizne podbilance banke in tečajno tveganje, ki mu je banka izpostavljena pri trgovanju s tujimi valutami, ko le-ta tudi špekulativno nastopa na mednarodnem deviznem trgu.
Tveganje sprememb pozicij v lastniških vrednostnih papirjih		Tveganje izgube, ki jo banka lahko utрпи zaradi neugodnega gibanja tečajev lastniških vrednostnih papirjev ter konvertibilnih obveznic z značajem lastniških vrednostnih papirjev.
Blagovno tveganje		Tveganje izgube, ki jo banka lahko utрпи zaradi neugodnega gibanja tržnih cen blaga, trgovanja na sekundarnem trgu. Tu gre predvsem za zlato ter ostale plemenite kovine, nafto, ipd. Zaradi manjše likvidnosti imajo spremembe ponudbe in povpraševanja bistveno večji vpliv na ceno teh izdelkov.
Opcijsko tveganje		Tveganje izgube, ki jo banka lahko utрпи zaradi neugodnega gibanja cen opcij. Ker za določitev ter gibanje cen opcij veljajo posebne zakonitosti, je to tveganje izredno težko natančno izmeriti, zato ta segment tržnega tveganja zahteva izredno specifičen pristop.
	Deželno tveganje	Tveganje, da dolžnik v tujini ne bo v celoti ali pa bo le delno poravnal svojih obveznosti. Pri tem se obravnava tudi posebna komponenta transfernega tveganja, ki se nanaša na obveznost dolžnika, ki ni nominirana v domači valuti.
	Operativno tveganje	Tveganje napake v delovanju poslovnega sistema banke.
	Pravno tveganje	Tveganje poslovanja banke v neurejenih razmerah pravne zakonodaje.
	Tveganje izgube dobrega imena	Tveganje, da banka zaradi poslov ali ukrepov vodstva banke oziroma drugih zaposlenih v banki izgubi dobro ime.

Vir: BIS, 1996, str. 9-33, IMF, 1998, str. 60-61

**PRILOGA 2: BANKE, VKLJUČENE V RAZISKAVO JAVNIH RAZKRITIJ V LETNIH POROČILIH TUJIH BANK
ZA LETO 2001 BASELSKEGA KOMITEJA ZA BANČNI NADZOR**

Država	Banka po stanju na dan 31. 12. 2001	Skupaj aktiva v mio USD
Belgija	Dexia S.A.	309.649
	Fortis Bank	333.126
	KBC Bank	190.256
Kanada	Bank of Montreal	150.695
	Bank of Nova Scotia	179.030
	Canadian Imperial Bank of Commerce	180.949
	National Bank of Canada	47.689
	Royal Bank of Canada	226.135
	Toronto Dominion Bank	181.178
Francija	BNP Paribas	727.332
	Credit Agricole S.A.	436.303
	Credit Lyonnais	178.344
	Societe Generale	451.665
Nemčija	Commerzbank AG	441.806
	Deutsche Bank AG	809.229
	Dresdner Bank AG	446.540
	DZ-Bank	321.362
	HypoVereinsbank AG	641.736
	WestLB	380.642
Italija	Banca di Roma	117.313
	Banca Nazionale del Lavoro	80.673
	IntesaBCI	277.519
	San Paolo - IMI	150.248
	Unicredito Italiano	183.652
Japonska	The Sumitomo Trust and Banking Company, Ltd	125.358
	Mitsubishi Tokyo Financial Group, Inc.	746.693
	Mizuho Holdings, Inc.	1.135.553
	Sumitomo Mitsui Banking Corporation	810.544
	UFJ Holdings, Inc.	598.672
Luksemburg	Banque Generale du Luxembourg S.A.	34.369
	Dexia Banque Internationale a Luxembourg S.A.	39.402
Nizozemska	ABN AMRO Holding N.V.	526.456
	ING Bank	390.730
	Rabobank Groep	320.457
Španija	Banco Bilbao Vizcaya Argentaria	272.538
	Banco Santander Central Hispano	315.626
Švedska	Skandinaviska Enskilda Banken	109.052
	Svenska Handelsbanken	110.103
Švica	Credit Suisse Group	516.098
	UBS AG	749.132
	Zurich Cantonalbank	45.168
Velika Britanija	The Abbey National Group	312.538
	Barclays plc	518.675
	HBOS plc	454.142
	HSBC Holdings plc	695.877
	Lloyds TSB Group	343.999
	The Royal Bank of Scotland Group plc	536.320
	Standard Chartered	107.379
Združene države Amerike	Bank of America Copr.	621.764
	Bank of New York Co.	81.025
	Bank One	268.954
	CitiGroup	1.051.450
	J.P. Morgan Chase & Co.	693.575
	Wachovia Corp.	330.452

Vir: BIS, 2003, str. 25,26

PRILOGA 3: BANKE, VKLJUČENE V RAZISKAVO RAZKRITIJ V LETNIH POROČILIH SLOVENSКИH BANK

Banka po stanju na dan 31.12. 2002		Skupaj aktiva v mio SIT	Skupaj aktiva v mio USD *
1	Nova Ljubljanska banka d.d. Ljubljana	1.619.165	7.324
2	Nova Kreditna banka d.d. Maribor	517.538	2.341
3	Abanka Vipava d.d. Ljubljana	389.273	1.761
4	SKB d.d. Ljubljana	360.095	1.629
5	Banka Celje d.d. Celje	275.658	1.247
6	Banka Koper d.d. Koper	282.116	1.276
7	Gorenjska banka d.d. Kranj	227.130	1.027
8	Bank Austria Creditanstalt d.d. Ljubljana	175.999	796
9	Raiffeisen Krekova banka d.d. Maribor	92.578	419
10	Probanka d.d. Maribor	79.167	358
11	Poštna banka Slovenije d.d. Maribor	87.965	398
12	Hypo Alpe-Adria-Bank d.d. Ljubljana	59.990	271
13	Banka Domžale d.d. Domžale, bs NLB	70.773	320
14	Volksbank-Ljudska banka d.d. Ljubljana	46.477	210
15	Koroška banka d.d. Slovenj Gradec, bs NLB	61.778	279
16	Slovenska zadružna kmetijska banka d.d. Ljubljana	61.751	279
17	Factor banka d.d. Ljubljana	43.881	198
18	Banka Zasavje d.d. Trbovlje, bs NLB	39.764	180
19	SIB d.d. Ljubljana	31.878	144

Vir: Letna poročila slovenskih bank za leto 2002

* Pri preračunu je bil uporabljen tečaj na dan 31.12. 2002 in sicer: 1 USD = 221,0708 SIT

PRILOGA 4: RAZISKAVA LETNIH POROČIL SLOVENSkih BANK GLEDE IZPOLNJEVANJA PREDPISOV BANKE SLOVENIJE

Področje pojavnosti v letnem poročilu / banka	Hypo-Alpe-Adria d.d., Ljubljana	Volksbank-Ljudska banka d.d., Ljubljana	Bank Austria Creditanstalt d.d., Ljubljana	Banka Zavarje d.d., Trbovlje, bs NLB	Slovenska investicijska banka d.d., Ljubljana	Slovenska zadružna kmetijska banka d.d., Ljubljana	Factor banka d.d., Ljubljana	Koroška Banka d.d., Slovenj Gradec, bs NLB	Banka Domžale d.d., Domžale, bs NLB
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Poslovno poročilo		v treh jezikih (slov., nem., in angl.)							
- poročilo o poslovanju banke za poslovno leto	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
opis splošnega gospodarskega okolja	da	da	da	da	da	ne	da	da	da
poslovne usmeritve banke	da	ne	da	da	da	da	da	da	da
pregled poslovanja banke	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
-po poslih	kreditni, vrednostni papirji, depoziti, plačilni promet,	kreditni, depoziti, medbančno poslovanje, VP, kap. naložbe, plač. promet v državi, plač. promet s tujino, zunajbilančno poslovanje	kreditni, vloge, zakladništvo, VP, skrbništvo	kreditni, vrednostni papirji, kapitalske naložbe, dolgovi do nebančnega sektorja, tolarski in devizni plačilni promet	naložbe, VP, vloge in depoziti, plačilni promet, zunajbilančno poslovanje, sredstva	kreditiranje, plačilni promet, depoziti, medbančno poslovanje (domače, tuje), VP (zakladništvo in inv. bančništvo), kap. naložbe	tolarsko poslovanje, kreditni, depoziti, VP, devizni viri, poslovanje s tujino, borzno posredovanje, naložbe v kapital	kreditni, depoziti, VP, kapitalske naložbe, zunajbilančno poslovanje, kartično poslovanje, sodobne tržne poti (elektronska banka, internetna poslovalnica, mobilna banka, bankomati, plačilni promet)	naložbe, stanovanjski, potrošniški kreditni, limiti, posojilne kartice, VP, kap. naložbe, depoziti, plačilni promet s tujino, sefi, sodobne tržne poti
-po vrstah komitentov	ne	pravne osebe, fizične osebe	podjetja, prebivalstvo	gospodarstvo, država, gospodinjstva, s.p., ostalo	pravne osebe, fizične osebe	pravne osebe, prebivalstvo	pravne osebe, fizične osebe	pravne osebe, banke, prebivalstvo, s.p.	gospodarske družbe, s.p., banke, prebivalstvo, država

Področje pojavnosti v letnem poročilu / banka	Probanka d.d., Maribor 10	Poštna banka Slovenije d.d., Maribor 11	Raiffeisen Krekova banka d.d., Maribor 12	Gorenjska banka d.d. 13	Banka Celje d.d., Celje 14	Banka Koper d.d., Koper 15	SKB d.d., Ljubljana 16	Abanka Vipa d.d., Ljubljana 17	Nova Kreditna banka d.d., Maribor 18	Nova Ljubljanska banka d.d., Ljubljana 19
Poslovno poročilo										
- poročilo o poslovanju banke za poslovno leto	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
opis splošnega gospodarskega okolja	da	da	da	da	da	da	da	da	da, mesečni pregled dogodkov v okolju	da
poslovne usmeritve banke	da	da	ne	da	da	da	da	da	da, strategija, vizija, cilji	ne
pregled poslovanja banke	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	da, po centrih ustvarjanja vrednosti
-po poslih	kreditni (fin. najem, garancije in zunajbilančno poslovanje), depoziti, domači plačilni promet in plačilni promet s tujino, kartično poslovanje, investicijsko banč., kapitalne naložbe, upr. s pokojninskim skladom in storitve VP, zakladništvo	zakladništvo, plačilni promet (razdeljen na pravne osebe, prebivalstvo, tujina)	kreditni, garancije, depoziti, plačilni promet doma in plačilni promet s tujino, dokumentarni posli in devizne garancije, investicijsko bančništvo, VP-upravljanje naložb za banko, za stranke, gospodarjenje z VP po nalogu strank, zakladništvo	kreditno-depozitno poslovanje, kartično in elektronsko poslovanje, zakladništvo, kapitalne naložbe, domači plačilni promet, poslovanje s tujino, VP	kreditni, vrednostni papirji po namenu trgovanja, depoziti, lastni VP, kapitalne naložbe, zunajbilančno posl., izvedeni fin. Instr., plačilni promet v državi in s tujino	kreditni, depoziti, VP, kapitalne naložbe, kartično poslovanje, plačilni promet doma in plačilni promet s tujino, odprti vzajemni pokojninski sklad, posredovanje zavarovalnih polic	kreditni, depoziti, zakladništvo, VP, kap. naložbe, dolžniški VP	kreditni, depoziti, VP, kapitalne naložbe, borzno posredništvo, vzajemni pokojninski sklad, plačilni promet	trženjska strategija in aktivnosti, kreditni, depoziti, tolaski plačilni promet, plačilni promet s tujino, medbančno posl., VP, kap. naložbe	kreditni, naložbe v VP, depoziti, zunajbilančno poslovanje
-po vrstah komitentov	pravne osebe, prebivalstvo	prave osebe, prebivalstvo	gospodarske družbe, država, prebivalstvo, s.p., neprofitni izvajalci, banke	ne	banke, pravne osebe, s.p., prebivalci delitev po ročnosti in valuti	pravne osebe, prebivalstvo, s.p., banke, delitev po ročnosti in valuti	prebivalstvo, pravne osebe	gospodarstvo, negospodarstvo, prebivalstvo, tuje osebe, banke	nefin. družbe, prebivalstvo, s.p., država, razdelitev po vrsti dejavnosti	gospodarstvo, država, gospodinjstva, delitev na tujo in domačo valuto

Področje pojavnosti v letnem poročilu / banka	Hypo-Alpe-Adria d.d., Ljubljana 1	Volksbank-Ljudska banka d.d., Ljubljana 2	Bank Austria Creditanstalt d.d., Ljubljana 3	Banka Zasavje d.d., Trbovlje, bs NLB 4	Slovenska investicijska banka d.d., Ljubljana 5	Slovenska zadružna kmetijska banka d.d., Ljubljana 6	Factor banka d.d., Ljubljana 7	Koroška Banka d.d., Slovenj Gradec, bs NLB 8	Banka Domžale d.d., Domžale, bs NLB 9
-po geografskih področjih	po poslovnih enotah	ne	ne	ne	ne	ne	da	tabela izpostavljenosti bilance po državah	ne
poslovni rezultat banke	da, struktura prihodkov, odhodkov	ne	ne	da, struktura naložb, sredstev,	da, struktura naložb, sredstev,	da	da	da	da
finančni položaj banke	da, struktura bilance stanja in preračun v EUR	ne	da, razlaga IPI	da, struktura IPI	da, struktura IPI	da, struktura bilance stanja za 2 leti	da	da	da, struktura IPI, struktura bilance stanja
-plačilna sposobnost, likvidnost členitev po vrstah sredstev in obveznosti	da, rokovna struktura bilance stanja v SIT in EUR, količniki likvidnosti	ne	da, rokovna struktura bilance stanja	da, rokovna struktura bilance stanja za 2 leti	da, tabela količnikov likvidnosti po kvartalnih leta 2002, rokovna struktura bilance stanja	da, količniki likvidnosti za 2 leti	da, tabela količnikov likvidnosti, rokovna struktura bilance stanja	da, rokovna struktura bilance stanja	da, tabela količnikov likvidnosti, rokovna struktura bilance stanja
-izpostavljenost kreditnemu tveganju	da, tabela izpostavljenosti kreditnemu tveganju	ne	da, sestava kreditnega portfelja po bonitetnih skupinah	da, pregled celotnega portfelja za 3 leta, klasificiranih naložb, oblikovanih rezervacij, struktura terjatev v bonitetnih razredih za 3 leta, struktura rezervacij za 2 leti po bonitetnih razredih	da, pregled razvrščenih terjatev v bonitetne razrede za 2 leti in pregled oblikovanih rezervacij	da, pregled kreditnega portfelja po bonitetnih razredih za 2 leti	da, pregled tvegane, netvegane bilančne aktive	da	da

Področje pojavnosti v letnem poročilu / banka	Probanka d.d., Maribor 10	Poštna banka Slovenije d.d., Maribor 11	Raiffeisen Krekova banka d.d., Maribor 12	Gorenjska banka d.d. 13	Banka Celje d.d., Celje 14	Banka Koper d.d., Koper 15	SKB d.d., Ljubljana 16	Abanka Vipa d.d., Ljubljana 17	Nova Kreditna banka d.d., Maribor 18	Nova Ljubljanska banka d.d., Ljubljana 19
-po geografskih področjih	razdelitev plač. prometa, tabela izpostavljenosti bilance po državah	ne	tabela izpostavljenosti bilance po državah	tabela izpostavljenosti bilance po državah	tabela izpostavljenosti bilance po državah	razdelitev plačilnega prometa	regionalna struktura bilance stanja	ne	regionalna struktura bilance stanja	tabela izpostavljenosti bilance po državah
poslovni rezultat banke	da, struktura prihodkov, odhodkov	da, struktura bilančnega in zunajbilančnega poslovanja	ne	da	da, struktura bilančnega in zunajbilančnega posl.	struktura aktive, pasive	da	ne	da, struktura prihodkov, odhodkov	da, podatki za skupino in NLB, dobiček pred davki in ostale post. IPI, izplačilo dividend
finančni položaj banke	da, struktura bilance stanja	da, struktura IPI	ne	da	da	da, struktura IPI	ocene banke tujih bonitetnih hiš	ne	da, pregled po bilančnih in zunajbil. postavk, navedba ocen banke tujih bonitetnih hiš	da, ocene banke tujih bonitetnih hiš, struktura BS za skupino in NLB, segmentna analiza IPI po posl. področjih
-plačilna sposobnost, likvidnost členitev po vrstah sredstev in obveznosti	da, količniki likvidnosti za 2 leti, rokovna struktura bilance stanja in natančna izpostavljenost tveganju po posameznih postavkah	da, pregled dolgoročne strukture bilance stanja, količniki in povprečni količniki likvidnosti	da, tabela obveznih rezerv, rokovna struktura bilance stanja	da, rokovna struktura bilance stanja	da, rokovna struktura bilance stanja	da, opis, rokovna struktura bilance stanja	da, navedba količnikov likvidnosti, rokovna struktura bilance stanja	da, opis	da, tabela količnikov likvidnosti, koncentracija deponentov, neto likvidna aktiva, obvezna rezerva, medbančno posl. in sekundarna likvidn., rokovna struktura bilance stanja	da, rokovna struktura bilance stanja za skupino in NLB
-izpostavljenost kreditnemu tveganju	da, razvrstitev portfelja po bonitetnih skupinah v 2 leti	da, sestava kred. portfelja, primerjava oblikovanih rezervacij, razdelitev bil. in zunajbil. terjatev, pregled portfelja po bonitetnih skupinah	da	da, prikaz tvegane in netvegane bruto aktive, prikaz razvrščene aktive po instrumentih	da, prikaz kreditnega portfelja in rezervacij	da, opis, razdelitev portfelja in rizične aktive, rezervacije, velike izpostavljenosti, izp. preseganj naložb v kapital nefin. org.	da, opis metodologije RAROC	da, opis	da, struktura bilančnega in zunajbil. portfelja po boniteti, delež rezervacij za posamezno bonitetno skupino	da, prehodna matrika in izpostavljenost po bonitetnih razredih za l. 1995-2003, modeli za upr. s tveganji, stopnja pokritosti slabega dela portfelja

Področje pojavnosti v letnem poročilu / banka	Hypo-Alpe-Adria d.d., Ljubljana 1	Volksbank-Ljudska banka d.d., Ljubljana 2	Bank Austria Creditanstalt d.d., Ljubljana 3	Banka Zasavje d.d., Trbovlje, bs NLB 4	Slovenska investicijska banka d.d., Ljubljana 5	Slovenska zadružna kmetijska banka d.d., Ljubljana 6	Factor banka d.d., Ljubljana 7	Koroška Banka d.d., Slovenj Gradec, bs NLB 8	Banka Domžale d.d., Domžale, bs NLB 9
-izpostavljenost obrestnemu tveganju	da	ne	da, tabela izpostavljenosti obrestnemu tveganju	da, struktura bilance (obrestovano, neobrestovano) za 2 leti, struktura obrestovanega dela (fiksni del, spremenljivi del)	da, tabela izpostavljenosti obrestnemu tveganju	da	da, prikaz tabele skupaj aktive in pasive po povpr. obrestnih merah, obrestni razmik, tabela izpostavljenosti obrestnemu tveganju	da, razdelitev obrestovano, neobrestovano (na vpogled-5 let), tabela izpostavljenosti obrestnemu tveganju	da
-izpostavljenost valutnemu tveganju	da, tabela izpostavljenosti valutnemu tveganju v SIT in v EUR	ne	da, tabela izpostavljenosti valutnemu tveganju	da, struktura bilance stanja po valutah za 2 leti	da, prikaz odprte pozicije v valutah in val. klavzuli, tabela izpostavljenosti valutnemu tveganju	da	da, tabela izpostavljenosti valutnemu tveganju	da, tabela izpostavljenosti valutnemu tveganju	da, tabela izpostavljenosti valutnemu tveganju
-izpostavljenost tržnim tveganjem	da, operativno tveganje	ne	da, operativna tveganja	da, deželna tveganja, tveganja v plač.prometu, kartično posl., NSVS, pranje denarja, sistem zajamčenih vlog	ne	tveganje pri trgovanju z VP, deželna tveganja	da, tveganja IT, tveg. upravljanja pokojninskih skladov, operativna tveganja, deželna tveganja	kartično tveganje, tveganje v plačilnem prometu, druga operativna tveganja	tveganje NSVS, tveganje portfelja VP, operativna tveganja
-oblikovanje rezervacij	da	ne	ne	da	da	da	ne	ne	da
pomembnejši podatki o poslovanju in kazalniki poslovanja banke	da	samo nekaj izbranih	ne	da	da	da	da	da	da

Področje pojavnosti v letnem poročilu / banka	Probanka d.d., Maribor 10	Poštna banka Slovenije d.d., Maribor 11	Raiffeisen Krekova banka d.d., Maribor 12	Gorenjska banka d.d. 13	Banka Celje d.d., Celje 14	Banka Koper d.d., Koper 15	SKB d.d., Ljubljana 16	Abanka Vipa d.d., Ljubljana 17	Nova Kreditna banka d.d., Maribor 18	Nova Ljubljanska banka d.d., Ljubljana 19
-izpostavljenost obrestnemu tveganju	da, tabela izpostavljenosti obrestnemu tveganju po postavkah	da, metodologija	tabela izpostavljenosti obrestnemu tveganju	da, tabela izpostavljenosti obrestnemu tveganju	da, tabela izpostavljenosti obrestnemu tveganju	da, opis	tabela izpostavljenosti obrestnemu tveganju	da, opis	opis, tabela izpostavljenosti obrestnemu tveganju, navedba obrestnih mer	da, uporaba metodologije obrestnih razmikov in trajanja, tabela izpostavljenosti obrestnemu tveganju, pregled postavk bilance stanja po obrestnih merah
-izpostavljenost valutnemu tveganju	da, tabela izpostavljenosti valutnemu tveganju	da, tabela izpostavljenosti valutnemu tveganju	da, tabela izpostavljenosti valutnemu tveganju	da, tabela izpostavljenosti valutnemu tveganju	da, tabela izpostavljenosti valutnemu tveganju	da, opis, tabela izpostavljenosti valutnemu tveganju	da, tabela izpostavljenosti valutnemu tveganju	da, opis	da, gibanje odprte dev. pozicije po mesecih v EUR, USD, CHF, tabela izpostavljenosti valutnemu tveganju	da, opis modela VAR za spremljanje tveganja, dnevna VAR, tabela izpostavljenosti valutnemu tveganju
-izpostavljenost tržnim tveganjem	tveganje z VP, operativna tveganja	deželno tveganje, tveganje spremembe cen VP	ne	kartično tveganje, tveganje v plačilnem prometu	ne	tveganje pri trgovanju z VP, tveg. pri deviznem trgovanju, tveg. pri trgovanju z izvedenimi VP, tveg. v plačilnem prometu, tveg. pri posl. s plač. karticam in elektronskem banč., druga operativna tveg.	ne	da, opis tveganj pri trgovanju z VP, opis deželnega tveg., opis kartičnega tveg., opis operativnega tveganja	pozicijsko tveganje portfelja, nestanovitnost, povprečni donos, VAR za 1 dan, mesec, leto, limit	tveganje portfeljev VP, pregled izvedenih fin. instrumentov za varovanje pred tveganji
-oblikovanje rezervacij	da, prikaz rezervacij za 2 leti	da	ne	ne	da	da	da	ne	ne	da
pomembnejši podatki o poslovanju in kazalniki poslovanja banke	da	da	da	da	da in nekateri izbrani	da	da, nekateri izbrani za skupino v EUR, in za SKB v SIT	da	da	da, ločeno za skupino in NLB po SRS, MRS ter metodologiji BS in lastni kazalniki

Področje pojavnosti v letnem poročilu / banka	Hypo-Alpe-Adria d.d., Ljubljana 1	Volksbank-Ljudska banka d.d., Ljubljana 2	Bank Austria Creditanstalt d.d., Ljubljana 3	Banka Zasavje d.d., Trbovlje, bs NLB 4	Slovenska investicijska banka d.d., Ljubljana 5	Slovenska zadružna kmetijska banka d.d., Ljubljana 6	Factor banka d.d., Ljubljana 7	Koroška Banka d.d., Slovenj Gradec, bs NLB 8	Banka Domžale d.d., Domžale, bs NLB 9
delniški kapital in navedba 10 največjih delničarjev banke	da (samo en 100% lastnik)	da	da (eden skoraj večinski lastnik)	da	da	da, struktura delničarjev po dejavnostih	da, dokapitalizacija, lastniška struktura po sektorjih	da, lastniška struktura po sektorjih	da
opis razvoja banke	da, investicije, zaposleni-gibanje po mesecih in povprečno stanje, IT	ne	da, zaposleni, IT	da, investicije, zaposleni, IT, družbena odgovornost banke	da, zaposleni, IT, investicije	da, zaposleni, IT, investicije	da, IT, zaposleni	da, investicije, IT, zaposlovanje	da, zaposleni, izobraževanje, IT
- organi upravljanja banke	da	da	da	da	da, poimensko	da, poimensko	ne	da	da
- poslovna mreža	da	da	da	da	da	da, poimensko	ne	da	da
- organizacijska shema banke	da	ne	da, poimenska	da	da	ne	da	da	da
- organizacijska shema povezanih družb	ne	samo naštetje družb	da, omemba konsolidirani RI (BS, IPI), pojasnila	da, položaj v bančni skupini	da, konsolidirani RI	da, omemba	ne	ne	da
Računovodsko poročilo	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
- računovodske usmeritve	da	ne	da	da	da	ne	da	da	da
- pojasnila postavk bilance stanja	da	da, samo opisno	da	da	da	ne	da	da	da
- pojasnila postavk izkaza poslovnega izida	da	da, samo opisno	da	da	da	ne	da	da	da
- pojasnila k izkazu finančnega izida	ne	ne	ne	da	ne	ne	ne	ne	da
- bilanca stanja izkaz poslovnega izida, izkaz finančnega izida, izkaz gibanja kapitala	da, prikaz v SIT in EUR	da, samo BS, IPI brez IFI in IGK	da	da	da	da, samo BS, IPI brez IFI in IGK	da	da	da
dodatno poročilo uprave	da	da	da	da	da	da	da	da	da
dodatno poročilo nadzornega sveta	ne	da	ne	da	da	ne	da	da	da, opisuje samo sprejetje LP
revizijsko mnenje	da	da	ne	da	da	da	da	da	da
dodatno poročilo oddelka notranje revizije	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
objava letnega poročila na spletnih straneh	da	da	da	ne, samo RI	da	da	ne, samo BS, IPI	ne	ne, samo BS, IPI

Področje pojavnosti v letnem poročilu / banka	Probanka d.d., Maribor 10	Poštna banka Slovenije d.d., Maribor 11	Raiffeisen Krekova banka d.d., Maribor 12	Gorenjska banka d.d. 13	Banka Celje d.d., Celje 14	Banka Koper d.d., Koper 15	SKB d.d., Ljubljana 16	Abanka Vipava d.d., Ljubljana 17	Nova Kreditna banka d.d., Maribor 18	Nova Ljubljanska banka d.d., Ljubljana 19
delniški kapital in navedba 10 največjih delničarjev banke	da, gibanje tečaja delnice	da (samo 2 lastnika)	da, lastniška struktura po sektorjih, podatki o izplačanih dividendah, sestavine kapitala za obvlad. tvegani	da, lastniška struktura po sektorjih	da	da	da	da, spremembe lastniške strukture, lastniška struktura po sektorjih	da (samo 3 lastniki), gibanje delnič. kapitala, znesek dividende	da
opis razvoja banke	da, investicije v objekte, IT, naložbe v znanje, razvoj banč. produktov, zaposleni, notranje usposabljanje zaposlenih, sponzorstva, donacije, skrb za okolje, pomemb. mejniki v zgodovini	da, notr. revizija, IT, varnostna politika, kadri, zaposleni po organizacijskih enotah, bilančna vsota na zaposlenega	da, IT, zaposleni, marketing	da, zaposleni, IT, investicije	da, investicije, IT, zaposleni, vlaganje v razvoj okolja in okoljevarstvena dejavnost	da, zaposleni	pregled pomemb. zgodovin mejnikov v banki, pomemb. dogodkov v banki v letu 2002, spremembe v poslovni mreži, elektronsko banč., IT, vpetost v okolje	da	pregled dogodkov v banki v l. 2002, pomemb. mejniki v zgodovini, zaposleni, izkoriščenost del. časa, org. klima, IT, investicije, notr. revizija	pregled pomembn. mejnikov po letih, upravljanje človeškega kapitala
- organi upravljanja banke	da	da	da	ne	da	da, poimensko	da, poimensko in navedba vodstvene strukture, predstavitev uprave po njihovih dosežkih	da, poimensko	da, poimensko	da, poimensko
- poslovna mreža	da	da	da	ne	da	da	da	da	da	da
- organizacijska shema banke	da, poimenska	da	da, opis prenove org. strukture	ne	da	da	da	da	da	da
- organizacijska shema povezanih družb	da, predstavitev družb, konsolidirani RI, pojasnila	ne	ne	da, podatki o skupini, skupinski RI	da, podatki o skupini, konsolidirani RI	ne	da, pridružene družbe predstavitev skupine v svetu, pomemb. datumi, bonitetne ocene, pomemb. podatki skupine odvisne in pridružene družbe	ne	da, predstavitev finančne skupine s posl. usmeritvami, konsolidirani izkazi in konsolidirana pojasnila	da, predstavitev skupine, tržni delež skupine po bilančni vsoti, kreditih, depozitih

Področje pojavnosti v letnem poročilu / banka	Probanka d.d., Maribor 10	Poštna banka Slovenije d.d., Maribor 11	Raiffeisen Krekova banka d.d., Maribor 12	Gorenjska banka d.d. 13	Banka Celje d.d., Celje 14	Banka Koper d.d., Koper 15	SKB d.d., Ljubljana 16	Abanka Vipava d.d., Ljubljana 17	Nova Kreditna banka d.d., Maribor 18	Nova Ljubljanska banka d.d., Ljubljana 19
Računovodsko poročilo	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
- računovodske usmeritve	da	da	da	da	da	da	da	ne	da	da, za konsolidirane RI po SRS, ločeno za NLB po SRS, konsolidirani po MRS
- pojasnila postavk bilance stanja	da	da	da	da	da	da	da, po SRS	da, kratka brez podrobnejših razkritij	da	da, za NLB in konsolidirana bilanca
- pojasnila postavk izkaza poslovnega izida	da	da	da	da	da	da	da, po SRS	da, kratek brez podrobnejših razkritij	da	da, za NLB in konsolidiran izkaz
- pojasnila k izkazu finančnega izida	da	da	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
- bilanca stanja izkaz poslovnega izida, izkaz finančnega izida, izkaz gibanja kapitala	da	da	da	da	da	da	da po SRS za SKB in konsolidirani RI po MRS	da	da	konsolidirani BS, IPI, IFI, IGK ločeno za NLB po SRS, konsolidirani RI po MRS
dodatno poročilo uprave	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da
dodatno poročilo nadzornega sveta	da	da	da	ne	da	ne	da	da	da	da
revizijsko mnenje	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da
dodatno poročilo oddelka notranje revizije	da	ne	da	ne	da	ne	da	ne	ne	ne
objava letnega poročila na spletnih straneh	da	da	ne	ne, vendar so vsi RI z mnenjem revizorja ter ostale sestavine poslovnega poročila	da	da	da	da	da	da

Vir: lastna raziskava in letna poročila slovenskih bank za leto 2002

PRILOGA 5: RAZISKAVA LETNIH POROČIL SLOVENSkih BANK GLEDE IZPOLNJEVANJA PRIPOROČIL BASELSKEGA KOMITEJA

Področje pojavnosti v letnem poročilu / banka	Hypo-Alpe-Adria d.d., Ljubljana	Volksbank-Ljudska banka d.d., Ljubljana	Bank Austria Creditanstalt d.d., Ljubljana	Banka Zasavje d.d., Trbovlje, bs NLB	Slovenska investicijska banka d.d., Ljubljana	Slovenska zadružna kmetijska banka d.d., Ljubljana	Factor banka d.d., Ljubljana	Koroška Banka d.d., Slovenj Gradec, bs NLB	Banka Domžale d.d., Domžale, bs NLB
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Kapital, kapitalna ustreznost									
- kvalitativna razkritja o:									
posebnih izdajah kapitala	ne	ne	ne	da	da	ne	da	ne	ne
razlogih za posebne izdaje kapitala	ne	ne	ne	ne	da	ne	ne	ne	ne
internih modelih za ugotavljanje kapitalne ustreznosti za zagotavljanje ustrezne višine kapitala	ne	ne	ne	da	ne	ne	ne	ne	ne
- kvantitativna razkritja o:									
višini delničarskega kapitala	da	ne	da	da	da	da	da	da	da
višini temeljnega kapitala	da	ne	ne	ne	da	ne	da	ne	ne
višini dodatnega kapitala	da	ne	ne	ne	da	ne	da	ne	ne
koeficientu kapitalne ustreznosti	da	ne	ne	da	da	da	da	da	da
višini tveganju prilagojene bilančne aktive po nominalnih in neto vrednostih za posamezen razred tveganja	ne	ne	ne	ne	da	ne	da	ne	ne
višini tveganju prilagojene zunajbilančne aktive po nominalnih in neto vrednostih za posamezen razred tveganja	ne	ne	ne	ne	da	ne	da	ne	ne
analizi sprememb v kapitalni strukturi in vplivu na ključne kazalnike ter celotno kapitalno pozicijo	ne	ne	ne	ne	da	ne	ne	ne	ne
Tržno tveganje									
- kvalitativna razkritja o:									
pregledu politik za testiranje v izjemnih okoliščinah in testiranje za nazaj	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
opisu tržnega portfelja	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
- kvantitativna razkritja o:									
podatkih o izpostavljenosti tržnim tveganjem	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
rezultatih VAR analiz	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
rezultatih analiz scenarijev in vplivih šokov na trgovni portfelj	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
rezultatih analiz scenarijev in vplivih šokov na netrgovni portfelj	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
navedbah intervala zaupanja uporabljenega pri internih modelih, dobe držanja, opazovanega obdobja	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne

Področje pojavnosti v letnem poročilu / banka	Probanka d.d., Maribor	Poštna banka Slovenije d.d., Maribor	Raiffeisen Krekova banka d.d., Maribor	Gorenjska banka d.d.	Banka Celje d.d., Celje	Banka Koper d.d., Koper	SKB d.d., Ljubljana	Abanka Vipa d.d., Ljubljana	Nova Kreditna banka d.d., Maribor	Nova Ljubljanska banka d.d., Ljubljana
	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Kapital, kapitalska ustreznost										
- kvalitativna razkritja o:										
posebnih izdajah kapitala	da	da	ne	ne	ne	ne	ne	da	da	ne
razlogih za posebne izdaje kapitala	da	ne	ne	ne	ne	ne	ne	da	ne	ne
internih modelih za ugotavljanje kapitalske ustreznosti za zagotavljanje ustrežne višine kapitala	ne	da	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
- kvantitativna razkritja o:										
višini delničarskega kapitala	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da
višini temeljnega kapitala	ne	ne	da	da	ne	ne	ne	ne	da	ne
višini dodatnega kapitala	ne	ne	da	ne	ne	ne	ne	ne	da	ne
koeficientu kapitalske ustreznosti	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da
višini tveganju prilagojene bilančne aktive po nominalnih in neto vrednostih za posamezen razred tveganja	ne	da	ne	da	ne	ne	ne	ne	da	ne
višini tveganju prilagojene zunajbilančne aktive po nominalnih in neto vrednostih za posamezen razred tveganja	ne	da	ne	da	ne	ne	ne	ne	da	ne
analizi sprememb v kapitalski strukturi in vplivu na ključne kazalnike ter celotno kapitalsko pozicijo	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
Tržno tveganje										
- kvalitativna razkritja o:										
pregledu politik za testiranje v izjemnih okoliščinah in testiranj za nazaj	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
opisu tržnega portelja	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	da	ne	ne
- kvantitativna razkritja o:										
podatkih o izpostavljenosti tržnim tveganjem	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	da	ne
rezultatih VAR analiz	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	da	da
rezultatih analiz scenarijev in vplivih šokov na trgovni portfelj	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
rezultatih analiz scenarijev in vplivih šokov na netrgovni portfelj	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
navedbah intervala zaupanja uporabljenega pri internih modelih, dobe držanja, opazovanega obdobja	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne

Področje pojavnosti v letnem poročilu / banka	Hypo-Alpe-Adria d.d., Ljubljana	Volksbank-Ljudska banka d.d., Ljubljana	Bank Austria Creditanstalt d.d., Ljubljana	Banka Zasavje d.d., Trbovlje, bs NLB	Slovenska investicijska banka d.d., Ljubljana	Slovenska zadružna kmetijska banka d.d., Ljubljana	Factor banka d.d., Ljubljana	Koroška Banka d.d., Slovenj Gradec, bs NLB	Banka Domžale d.d., Domžale, bs NLB
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Delovanje bonitetne službe in zunanje ocene									
- kvalitativna razkritja o:									
postopkih in metodah, uporabljenih pri ugotavljanju kreditne izp. do posameznega komiteta in celotnega portfelja	da	ne	da	da	da	ne	ne	ne	ne
sistemih notranjega razvrščanja in ugotavljanja bonitete komitentov	ne	ne	da	ne	da	ne	ne	ne	ne
uporaba bonitet pri alokaciji kapitala banke	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
- kvalitativna in kvantitativna razkritja o:									
kvaliteti bilančnih in zunajbilančnih kreditnih izpostavljenosti	ne	ne	ne	ne	da	ne	ne	ne	ne
Upravljanje s kreditnim tveganjem									
- kvalitativna razkritja o:									
uporabi modelov za ugotavljanje kreditnega tveganja, vrsti modelov, velikosti portfelja	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
uporabi preteklih izkušenj pri neplačilih v modelih, spremembah v sestavi portfelja	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
uporabi kreditnega točkovanja pri podeljevanju kredita in opis le-tega postopka oz. modela v primeru, da obstaja	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
izvajanju testnega delovanja za primer nastanka izrednih okoliščin in vgrajenost le-tega v sistem upravljanja s tveganji	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
- kvalitativna in kvantitativna razkritja o:									
modelih za ugotavljanje kreditnega tveganja, vključno z modelskimi parametri, delovanju in testiranju za primer izrednih okoliščin	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
Kvaliteta aktive									
- kvalitativna razkritja o:									
politikah in praksah oblikovanja rezervacij za deželna tveganja	da	ne	ne	da	da	da	da	ne	ne
kreditnih izp. do komitentov oziroma skupin komitentov	da	ne	ne	da	ne	ne	ne	ne	ne
praksah in izkušnjah za ocenjevanje primernosti oblikovanja rezervacij za kredite	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
tehnikah za spremljanje in ugotavljanje oslavljenih sredstev	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
primerjava rezervacij z rezervacijami, oblikovanimi v preteklosti	ne	ne	da	da	da	ne	ne	ne	ne
- kvantitativna razkritja o:									
vplivu nevracunanih in oslavljenih sredstev na fin. rezultat banke, vključno z razkritje obsega rezervacij in odpisov	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
vsakršnih odpisih in pridobitvah, ki imajo sled v izkazu posl. izida	ne	ne	da	ne	da	ne	ne	ne	ne
skupni kreditni izpostavljenosti, vključno z izpostavljenosti, ki izhajajo iz posojanja, trgovanja, investiranja, upravljanja z likvidnostjo in zunajbilančnih aktivnosti	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	da	ne
vplivu uporabe hipotek, garancij oz. drugih zavarovanj za zmanjšanje izp. tveganjem ter vpliv na kreditno izpostavljenost	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
višini in vrsti derivativov in kreditnih rezervacijah	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne

Področje pojavnosti v letnem poročilu / banka	Probanka d.d., Maribor	Poštna banka Slovenije d.d., Maribor	Raiffeisen Krekova banka d.d., Maribor	Gorenjska banka d.d.	Banka Celje d.d., Celje	Banka Koper d.d., Koper	SKB d.d., Ljubljana	Abanka Vipa d.d., Ljubljana	Nova Kreditna banka d.d., Maribor	Nova Ljubljanska banka d.d., Ljubljana
	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Delovanje bonitetne službe in zunanje ocene										
- kvalitativna razkritja o:										
postopkih in metodah, uporabljenih pri ugotavljanju kreditne izpostavljenosti do posameznega komiteta in celotnega portfelja sistemih notranjega razvrščanja in ugotavljanja bonitete komitentov	ne	ne	ne	ne	ne	da	ne	ne	ne	da
uporaba bonitet pri alokaciji kapitala banke	ne	ne	da	da	ne	ne	ne	ne	ne	da
- kvalitativna in kvantitativna razkritja o:										
kvaliteti bilančnih in zunajbilančnih kreditnih izpostavljenosti	ne	da	ne	ne	da	ne	ne	ne	da	da
Upravljanje s kreditnim tveganjem										
- kvalitativna razkritja o:										
uporabi modelov za ugotavljanje kreditnega tveganja, vrsti modelov, velikosti portfelja	ne	ne	ne	ne	ne	ne	da	ne	da	da
uporabi preteklih izkušenj pri neplačilih v modelih, spremembah v sestavi portfelja	ne	ne	da	da	ne	ne	da	ne	ne	ne
uporabi kreditnega točkovanja pri podeljevanju kredita in opis le-tega postopka oz. modela v primeru, da obstaja	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
izvajanju testnega delovanja za primer nastanka izrednih okoliščin in vgrajenost le-tega v sistem upravljanja s tveganji	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
- kvalitativna in kvantitativna razkritja o:										
modelih za ugotavljanje kreditnega tveganja, vključno z modelskimi parametri, delovanju in testiranju za primer izrednih okoliščin	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	da
Kvaliteta aktive										
- kvalitativna razkritja o:										
politikah in praksah oblikovanja rezervacij za deželna tveganja	ne	da	da	ne	ne	ne	da	ne	da	da
kreditnih izp. do komitentov oziroma skupin komitentov	da	da	ne	da	da	da	ne	da	da	ne
praksah in izkušnjah za ocenjevanje primernosti oblikovanja rezervacij za kredite	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
tehnikah za spremljanje in ugotavljanje oslabljenih sredstev	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
primerjava rezervacij z rezervacijami, oblikovanimi v preteklosti	da	da	ne	ne	ne	da	da	ne	da	ne
- kvantitativna razkritja o:										
vplivu nevracunanih in oslabljenih sredstev na fin. rezultat banke, vključno z razkritje obsega rezervacij in odpisov	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
vsakršnih odpisih in pridobitvah, ki imajo sled v izkazu posl. izida	da	da	ne	ne	ne	da	ne	ne	da	ne
skupni kreditni izpostavljenosti, vključno z izpostavljenosti, ki izhajajo iz posojanja, trgovanja, investiranja, upravljanja z likvidnostjo in zunajbilančnih aktivnosti	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
vplivu uporabe hipotek, garancij oz. drugih zavarovanj za zmanjšanje izp. tveganjem ter vpliv na kreditno izpostavljenost	ne	ne	ne	ne	da	ne	ne	ne	ne	da
višini in vrsti derivativov in kreditnih rezervacijah	ne	ne	ne	ne	ne	da	ne	ne	ne	ne

Področje pojavnosti v letnem poročilu / banka	Hypo-Alpe-Adria d.d., Ljubljana	Volksbank-Ljudska banka d.d., Ljubljana	Bank Austria Creditanstalt d.d., Ljubljana	Banka Zasavje d.d., Trbovlje, bs NLB	Slovenska investicijska banka d.d., Ljubljana	Slovenska zadružna kmetijska banka d.d., Ljubljana	Factor banka d.d., Ljubljana	Koroška Banka d.d., Slovenj Gradec, bs NLB	Banka Domžale d.d., Domžale, bs NLB
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Prostorska in poslovna diverzifikacija									
- kvantitativna razkritja o:									
vrstah instrumentov, namenjenih za trgovanje	ne	ne	da	ne	ne	ne	da	ne	ne
vrstah tveganja pri trgovanju (npr. obrestno, tečajno, blagovno...)	ne	ne	da	ne	ne	ne	da	ne	da
prostorski razdelitvi kreditnih tveganj, ločeno za izpostavljenosti do domačih in do tujih tveganj	ne	ne	ne	ne	ne	ne	da	ne	ne
prihodkih iz naslova trgovanja po glavnih kategorijah tveganj ali po glavnih produktih	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
sestavi bilančnih in zunajbilančnih kreditnih izpostavljenosti po glavnih vrstah komitentov	ne	ne	ne	da	ne	ne	ne	ne	ne
kreditnih izpostavljenostih po poslovnih enotah banke	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
deželnih izpostavljenostih	da	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
nedonosnih oziroma oslabljenih sredstvih po geografskih območjih	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
zapadlih, neplačanih sredstvih po vrstah komitentov	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
zapadlih, neplačanih sredstvih po vrstah sredstev	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
Računovodske usmeritve in politike razkrivanja									
- kvalitativna razkritja o:									
osnovah za merjenje sredstev pri začetnem pripoznavanju	da	ne	da	da	da	ne	da	da	da
računovodski politiki in metodah pripoznavanja prihodkov za trgovalne in netrgovalne postavke	ne	ne	da	ne	ne	ne	da	ne	ne
ravnanju z instrumenti za zavarovanje pred tveganji	ne	ne	da	ne	ne	ne	da	ne	ne
osnovah za določanje roka zapadlosti in/ali oslabiljenosti sredstev	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	da	da
- kvantitativna razkritja o:									
prihodkih, odhodkih oziroma stroških po vrstah in funkciji v banki	da	ne	da	da	da	da	da	da	da
vplivu trgovalnih postavk na poslovni izid	ne	ne	ne	da	ne	ne	ne	ne	ne
razlikovanju med trgovalnimi sredstvi in trgovalnimi obveznostmi	ne	ne	da	ne	ne	ne	ne	ne	ne
Druga tveganja									
- kvalitativna razkritja o:									
obrestnem tveganju v bančni knjigi	ne	ne	da	da	da	da	da	da	da
glavnih vrstah operativnega tveganja ter drugih pomembnih dejstvih	ne	ne	da	da	da	da	da	da	da
primerih tožb in opisih možnih obveznosti, ki iz tega izhajajo	ne	ne	ne	ne	da	ne	ne	ne	ne
- kvantitativna razkritja o:									
obrestnem tveganju v bančni knjigi	ne	ne	da	da	ne	ne	da	da	ne
- kvalitativna in kvantitativna razkritja o:									
strategijah za upravljanje likvidnostnega tveganja	da	ne	da	da	da	da	da	da	da

Področje pojavnosti v letnem poročilu / banka	Probanka d.d., Maribor	Poštna banka Slovenije d.d., Maribor	Raiffeisen Krekova banka d.d., Maribor	Gorenjska banka d.d.	Banka Celje d.d., Celje	Banka Koper d.d., Koper	SKB d.d., Ljubljana	Abanka Vipa d.d., Ljubljana	Nova Kreditna banka d.d., Maribor	Nova Ljubljanska banka d.d., Ljubljana
	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Prostorska in poslovna diverzifikacija										
- kvantitativna razkritja o:										
vrstah instrumentov, namenjenih za trgovanje	da	ne	ne	da	da	ne	ne	ne	ne	ne
vrstah tveganja pri trgovanju (npr. obrestno, tečajno, blagovno...)	da	da	ne	ne	ne	ne	ne	da	da	da
prostorski razdelitvi kreditnih tveganj, ločeno za izpostavljenosti do domačih in do tujih tveganj	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
prihodkih iz naslova trgovanja po glavnih kategorijah tveganj ali po glavnih produktih	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	da
sestavi bilančnih in zunajbilančnih kreditnih izpostavljenosti po glavnih vrstah komitentov	ne	ne	ne	ne	ne	da	ne	ne	da	da
kreditnih izpostavljenostih po poslovnih enotah banke	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	da
deželnih izpostavljenostih	da	da	da	da	da	ne	da	da	ne	da
nedonosnih oziroma oslabljenih sredstvih po geografskih območjih	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
zapadlih, neplačanih sredstvih po vrstah komitentov	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
zapadlih, neplačanih sredstvih po vrstah sredstev	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
Računovodske usmeritve in politike razkrivanja										
- kvalitativna razkritja o:										
osnovah za merjenje sredstev pri začetnem pripoznavanju	da	da	da	da	da	da	da	ne	da	da
računovodski politiki in metodah pripoznavanja prihodkov za trgovalne in netrgovalne postavke	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
ravnanju z instrumenti za zavarovanje pred tveganji	ne	ne	ne	ne	da	da	da	ne	ne	da
osnovah za določanje roka zapadlosti in/ali oslabiljenosti sredstev	ne	da	da	da	ne	da	ne	ne	ne	ne
- kvantitativna razkritja o:										
prihodkih, odhodkih oziroma stroškov po vrstah in funkciji v banki	da	da	da	da	da	da	da	ne	da	da
vplivu trgovalnih postavk na poslovni izid	da	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
razlikovanju med trgovalnimi sredstvi in trgovalnimi obveznostmi	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
Druga tveganja										
- kvalitativna razkritja o:										
obrestnem tveganju v bančni knjigi	da	da	ne	da	ne	ne	da	ne	da	da
glavnih vrstah operativnega tveganja ter drugih pomembnih dejstvih	da	da	ne	da	ne	da	ne	da	da	ne
primerih tožb in opisih možnih obveznosti, ki iz tega izhajajo	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	da
- kvantitativna razkritja o:										
obrestnem tveganju v bančni knjigi	da	ne	da	da	ne	ne	ne	ne	ne	da
- kvalitativna in kvantitativna razkritja o:										
strategijah za upravljanje likvidnostnega tveganja	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da

Vir: lastna raziskava, letna poročila slovenskih bank za leto 2002 in Basel Committee on Banking Supervision, 2003

PRILOGA 6: RAZISKAVA RAZKRITIJ POSAMEZNIH TVEGANJ V LETNIH POROČILIH SLOVENSКИH BANK

Naziv banke / vrsta tveganja	Kreditno tveganje	Likvidnostno tveganje	Obrestno tveganje	Valutno tveganje	Druга tveganja
Hypo-Alpe-Adria d.d., Ljubljana	<ul style="list-style-type: none"> • opredelitev kreditnega tveganja in upravljanja letnega, 	<ul style="list-style-type: none"> • opredelitev in upravljanje likvidnostnega tveganja, 	<ul style="list-style-type: none"> • opredelitev in upravljanje obrestnega tveganja 	<ul style="list-style-type: none"> • opredelitev in upravljanje tečajnega tveganja, 	<ul style="list-style-type: none"> • operativno tveganje (opredelitev, upravljanje)
	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje višine skupne izpostavljenosti kreditnemu tveganju, višine netveganih naložb, deležev naložb razvrščenih v A in B skupino, 	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje zneskov rokovne strukture aktive in pasive preračunane v SIT in v EUR, 		<ul style="list-style-type: none"> • razkritje aktivnih in pasivnih pozicij v tujih valutah in v tolarjih z val. klavzulo preračunanimi v SIT in v EUR 	
	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje izvajanja posojilne funkcije, zavarovanj, 	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje količnikov likvidnosti 			
	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje deleža rezervacij in odpisov glede na celotni portfelj 				
Volksbank-Ljudska banka d.d., Ljubljana	<ul style="list-style-type: none"> • ni razkritij 	<ul style="list-style-type: none"> • ni razkritij 	<ul style="list-style-type: none"> • ni razkritij 	<ul style="list-style-type: none"> • ni razkritij 	<ul style="list-style-type: none"> • ni razkritij
Bank Austria Creditanstalt d.d., Ljubljana	<ul style="list-style-type: none"> • upravljanje kreditnega tveganja, 	<ul style="list-style-type: none"> • ni razkritij 	<ul style="list-style-type: none"> • ni razkritij 	<ul style="list-style-type: none"> • ni razkritij 	<ul style="list-style-type: none"> • tržna tveganja (upravljanje)
	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje deležev terjatev, razvrščenih v bonitente razrede, A, B in C-E 				

Naziv banke / vrsta tveganja	Kreditno tveganje	Likvidnostno tveganje	Obrestno tveganje	Valutno tveganje	Druga tveganja
Banka Zasavje d.d., Trbovlje, bs NLB	<ul style="list-style-type: none"> • opredelitev in upravljanje kreditnega tveganja, 	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje upravljanja likvidnostnega tveganja, 	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje upravljanja obrestnega tveganja, 	<ul style="list-style-type: none"> • opredelitev in upravljanje valutnega tveganja, 	<ul style="list-style-type: none"> • tržna tveganja (opredelitev in navedba skupne pozicije iz postavk trgovanja),
	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje zneskov kreditnega portfelja, klasificiranih naložb, posebnih rezervacij ter kazalnika pokritosti portfelja z rezervacijami in pokritosti slabega dela portfelja z rezervacijami za tri leta, 	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje rokovne strukture aktive in pasive po razredih zapadlosti za dve leti 	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje obrestne strukture aktive in pasive za dve leti glede na ne/obrestovanost in fiksnost ali spremenljivost obrestnih mer 	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje deviznih količnikov likvidnosti, 	<ul style="list-style-type: none"> • deželna tveganja,
	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje zneskov netveganih terjatev, zavarovanj, 			<ul style="list-style-type: none"> • razkritje skupne neto pozicije v tuji valuti, 	<ul style="list-style-type: none"> • tveganja v plačilnem prometu (opredelitev, upravljanje),
	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje deleža terjatev razvrščenih v bonitetne razrede za tri leta, 			<ul style="list-style-type: none"> • razkritje valutne strukture aktive in pasive za dve leti 	<ul style="list-style-type: none"> • tveganja pri kartičnem poslovanju (število uporabnikov kartic, upravljanje tveganja),
	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje deležev rezervacij za bilančne in zunajbilančne terjatve po bonitetnih skupinah za dve leti, 				<ul style="list-style-type: none"> • tveganje neizpolnitve določb nacionalne stanovanjske varčevalne sheme (opredelitev, upravljanje).
	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje skupnega obsega in deleža velikih izpostavljenosti 				
Slovenska investicijska banka d.d., Ljubljana	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje politike odobravanja naložb, razvrščanja terjatev, 	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje upravljanja likvidnostnega tveganja, 	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje upravljanja obrestnega tveganja 	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje upravljanja valutnega tveganja, 	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje zneska rezervacij za nekreditna in deželna tveganja
	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje bonitetne razvrstitve terjatev in oblikovanih rezervacij in rezervacij za izključene prihodke ter izračun pokritosti portfelja z rezervacijami, 	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje količnikov likvidnosti po tromesečjih leta 		<ul style="list-style-type: none"> • razkritje odprtih pozicij aktive in pasive v tujih valutah in v tolarski podbilanci z val. klavzulo 	

Naziv banke / vrsta tveganja	Kreditno tveganje	Likvidnostno tveganje	Obrestno tveganje	Valutno tveganje	Druga tveganja
Slovenska zadružna kmetijska banka d.d., Ljubljana	• opredelitev in upravljanje kreditnega tveganja,	• razkritje upravljanja likvidnostnega tveganja,	• razkritje upravljanja obrestnega tveganja,	• opredelitev in upravljanje valutnega tveganja,	• tveganje pri trgovanju z vrednostnimi papirji (upravljanje),
	• razkritje zneskov in deležev terjatev po bonitetnih skupinah za dve leti,	• razkritje količnika likvidnosti za dve leti	• razkritje višine obrestne marže finančnega posredništva	• razkritje skupne neto pozicije v tuji valuti	• deželno tveganje
	• razkritje zneskov in deleža dvomljivih terjatev,				
	• razkritje višine oblikovanih rezervacij				
Factor banka d.d., Ljubljana	• razkritje upravljanja s kreditnim tveganjem,	• ni razkritij	• opredelitev upravljanja oz. spremljanja obrestnega tveganja,	• navedba spremljanja tečajnega tveganja	• deželna tveganja (omemba oblikovanja rezervacij za deželna tveganja),
	• navedba odstotka rezervacij za ta tveganja,		• razkritje višine povprečnega stanja aktive in pasive ter realizirane skupne obrestne mere ter obrestnega razmika		• tržna tveganja (razkritje spremljanja tveganja vrednostnih papirjev
	• razkrije strukture netvegane in tvegane bilančne in zunajbilančne aktive ločeno po razredih s 20 %, 50 % in 100 % tveganjem, višina razvrščenih terjatev v bonitetne razrede				• tveganje plačilnega prometa (opredelitev finančnega in operativnega tveganja)

Naziv banke / vrsta tveganja	Kreditno tveganje	Likvidnostno tveganje	Obrestno tveganje	Valutno tveganje	Druga tveganja
Koroška banka d.d., Slovenj Gradec, bs NLB	<ul style="list-style-type: none"> • kratka predstavitev politike upravljanja s kreditnim tveganjem, 	<ul style="list-style-type: none"> • kratka predstavitev politike upravljanja likvidnostnega tveganja, 	<ul style="list-style-type: none"> • navedba metodologije za spremljanje obrestnega tveganja, 	<ul style="list-style-type: none"> • omemba izpolnjevanja predpisov Banke Slovenije, 	<ul style="list-style-type: none"> • tveganje na področju kartičnega poslovanja (navedba števila novoizdanih kartic in višine oblikovanih rezervacij),
	<ul style="list-style-type: none"> • predstavitev in sestava kreditnega portfelja po komitentih, 	<ul style="list-style-type: none"> • pregled rokovne strukture aktive in pasive glede na preostalo zapadlost, 	<ul style="list-style-type: none"> • pregled izpostavljenosti obrestnemu tveganju glede na strukturo aktive in pasive oz. navedba neobrestovanega in obrestovanega dela glede na trajanje po časovnih intervalih, 	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje zneskov oz. valutne strukture bilance banke (ločeno za devizni del in del z valutno klavzulo), 	<ul style="list-style-type: none"> • tveganja na področju izvajanja plačilnega prometa v državi (razkritje možnih področij, kjer je možnost nastanka tveganj, razkritje sprejetih ukrepov za rešitve in obvladovanje tega tveganja, razkritje višine oblikovanih rezervacij),
	<ul style="list-style-type: none"> • predstavitev kvalitete in višine portfelja, 	<ul style="list-style-type: none"> • omemba izpolnjevanja zahtevanih predpisov Banke Slovenije glede predpisanih razmerij glede zapadlosti terjatev in obveznosti ter likvidnostnih količnikov 	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje višine oblikovanih rezervacij za obrestno tveganje 	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje zneska neto pozicije v tuji valuti, izračunane v skladu s sklepom Banke Slovenije, 	<ul style="list-style-type: none"> • druga operativna tveganja (razkritje višine oblikovanih rezervacij za neizterljivost terjatev iz naslova zajamčenih vlog v primeru stečaja banke)
	<ul style="list-style-type: none"> • višina oblikovanih rezervacij in zadostitev zahtevam Banke Slovenije 			<ul style="list-style-type: none"> • razkritje višine oblikovanih rezervacij za valutno tveganje 	
Banka Domžale d.d., Domžale, bs NLB	<ul style="list-style-type: none"> • opredelitev kreditnega tveganja in predstavitev upravljanja s kreditnim tveganjem, 	<ul style="list-style-type: none"> • opredelitev likvidnostnega tveganja, navedba izpolnjevanja predpisov Banke Slovenije, in politike upravljanja likvidnostnega tveganja, 	<ul style="list-style-type: none"> • opredelitev obrestnega tveganja, razkritje upravljanja in spremljanja obrestnega tveganja po segmentih bilance stanja in določevanja obrestnih razmikov, 	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje upravljanja z valutnim tveganjem in omemba metodologije tvegane vrednosti za izračun potencialne dnevne izgube iz naslova val. tveganja 	<ul style="list-style-type: none"> • tveganje nacionalne stanovanjske varčevalne sheme (opredelitev tveganja in razkritje višine oblikovanih rezervacij),
	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje višine kreditnega portfelja, 	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje skupnih količnikov likvidnosti in ločeno za tolarski in devizni del 	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje višine oblikovanih rezervacij za obrestno tveganje 	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje višine oblikovanih rezervacij za valutno tveganje 	<ul style="list-style-type: none"> • tveganje portfelja vrednostnih papirjev (opredelitev, razkritje obvladovanja in spremljanje ter višina oblikovanih rezervacij),
	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje višine oblikovanih rezervacij 				<ul style="list-style-type: none"> • operativna tveganja (razkritje višine oblikovanih rezervacij),
					<ul style="list-style-type: none"> • splošna bančna tveganja (razkritje višine oblikovanih rezervacij)

Naziv banke / vrsta tveganja	Kreditno tveganje	Likvidnostno tveganje	Obrestno tveganje	Valutno tveganje	Druga tveganja
Probanka d.d., Maribor	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje upravljanja kreditnega tveganja, 	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje internega modela upravljanja likvidnostnega tveganja, 	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje upravljanja obrestnega tveganja, 	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje upravljanja valutnega tveganja, 	<ul style="list-style-type: none"> ● tržno tveganje (opredelitev, upravljanje),
	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje procesa izvajanja kreditne funkcije, 	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje upravljanja tega tveganja, 	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje deležev obrestovane in neobrestovane aktive in pasive, 	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje zneskov aktive in pasive glede na devizno po valutah, tolarsko podbilanco in zneske z valutno klavzulo, 	<ul style="list-style-type: none"> ● operativna tveganja (opredelitev, upravljanje)
	<ul style="list-style-type: none"> ● navedba odstotka skupne velike izpostavljenosti, 	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje višine naložb in virov sredstev ter količnikov likvidnosti, 	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje izpostavljenosti banke obrestnemu tveganju (aktiva in pasiva razdeljena na obrestovani in neobrestovani del in glede na dobo vezave 	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje pozicij v devizni in tolarski podbilanci z valutno klavzulo 	
	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje zneskov in deležev razvrščenih v bonitetne razrede za dve leti, 	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje rokovne usklajenosti aktive in pasive ter zunajbilnačnih obveznosti po zapadlosti 			
	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje zneskov oblikovanih rezervacij po vrstah za bilančne in zunajbilančne terjatve za dve leti, znesek rezervacij za A terjatve, razkritje kazalnika kvalitete aktive 				
Poštna banka Slovenije d.d., Maribor	<ul style="list-style-type: none"> ● opis upravljanja s kreditnim tveganjem, 	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje upravljanja likvidnostnega tveganja, 	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje metodologije za obvladovanje in upravljanje obrestnega tveganja. 	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje upravljanja deviznega tveganja, 	<ul style="list-style-type: none"> ● deželno tveganje (navedba poslov, kjer nastane to tveganje in višina oblikovanih rezervacij),
	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje zneskov oblikovanih rezervacij (za A terjatve, za B-E terjatve, za zunajbil. obv., za izravnavo po skupinah, izključeni prihodki) za dve leti, 	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje količnikov likvidnosti v tolarjih in devizah na zadnji dan v letu in povprečnih količnikov v zadnjem mesecu. 		<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje zneskov aktive in pasive glede na devize, valutno klavzulo in tolarje. 	<ul style="list-style-type: none"> ● tveganje spremembe cen vrednostnih papirjev (razkritje postavk, ki niso tvegane, razkritje upravljanja s tveganjem).
	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje zneskov in deležev bilančnih, zunajbilančnih terjatev po skupinah A-E za dve leti. 	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje dolgoročne aktive in pasive ter prostih dolgoročnih virov za dve leti, 			

Naziv banke / vrsta tveganja	Kreditno tveganje	Likvidnostno tveganje	Obrestno tveganje	Valutno tveganje	Druge tveganja
Raiffeisen Krekova banka d.d., Maribor	<ul style="list-style-type: none"> • opredelitev kreditnega tveganja in upravljanja le-tega, 	<ul style="list-style-type: none"> • ni razkritij 	<ul style="list-style-type: none"> • ni razkritij 	<ul style="list-style-type: none"> • ni razkritij 	<ul style="list-style-type: none"> • deželna tveganja (navedba podlage za oblikovanje rezervacij)
	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje načina oblikovanja rezervacij, 				
	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje delovanja skupine ALCO za ugotavljanje kreditnega tveganja 				
Gorenjska banka d.d., Kranj	<ul style="list-style-type: none"> • opredelitev in upravljanje kreditnega tveganja, 	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje upravljanja, merjenja likvidnostnega tveganja, 	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje načina obvladovanja obrestnega tveganja 	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje upravljanja valutnega tveganja, 	<ul style="list-style-type: none"> • tveganje na področju kartičnega poslovanja (navedba števila imetnikov kartic, način upravljanja tveganja),
	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje zneskov in deležev tvegane in netvegane ter razvrščene aktive za dve leti, 	<ul style="list-style-type: none"> • navedba kazalnikov likvidnosti in sekundarne likvidnosti, 		<ul style="list-style-type: none"> • razkritje višine neto valutne pozicije in kapitalske zahteve, navedba največje pozicije v določeni valuti 	<ul style="list-style-type: none"> • tveganje na področju izvajanja plačilnega prometa v državi (opredelitev operativnega in finančnega tveganja, način upravljanja)
	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje zneskov in deležev razvrščene tvegane aktive glede na vrsto posla (kreditni, VP, prevzete obveznosti, garancije, akreditivi...) 	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje obveznosti za devizni minimum, odprto devizno pozicijo, 			
	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje zneska oblikovanih posebnih rezervacij, razkritje zneska pokritosti razvrščene aktive z rezervacijami, 	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje zneskov sredstev, obveznosti in zunajbilančnih obveznosti glede na rok zapadlosti 			
	<ul style="list-style-type: none"> • razkritje skupnega zneska velike izpostavljenosti, izpostavljenosti do oseb v posebnem razmerju z banko 				

Naziv banke / vrsta tveganja	Kreditno tveganje	Likvidnostno tveganje	Obrestno tveganje	Valutno tveganje	Druga tveganja
Banka Celje d.d., Celje	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje upravljanja in spremljanja kreditnega tveganja, 	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje upravljanja likvidnostnega tveganja, omemba izpolnjevanja zahtev Banke Slovenije 	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje spremljanja obrestnega tveganja 	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje spremljanja izpostavljenosti valutnemu tveganju in vpliva skupne izpostavljenosti na kapitalsko ustreznost banke 	<ul style="list-style-type: none"> ● omemba spremljanja tveganj na področju informacijske tehnologije
	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje kreditnega portfelja ločenega na bilančni in zunajbilančni del po bonitetnih skupinah s pripadajočimi oblikovanimi rezervacijami, 				<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje višine oblikovanih rezervacij za deželna tveganja
	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje strukture kreditnega portfelja po bonitetnih skupinah, 				
Banka Koper d.d., Koper	<ul style="list-style-type: none"> ● opredelitev in zneskovna razkritja kreditnega portfelja ločeno za: centralno banko in državo, gospodarske družbe, banke in prebivalstvo, ločeno za A in B-E terjatve in rezervacije, razkritje stopenj pokritja, 	<ul style="list-style-type: none"> ● navedba predpisov, ki urejajo plačilno sposobnost in uravnavanje likvidnostnega tveganja, 	<ul style="list-style-type: none"> ● spremljanje in upravljanje obrestnega tveganja 	<ul style="list-style-type: none"> ● upravljanje in spremljanje valutnega tveganja, 	<ul style="list-style-type: none"> ● tveganje pri trgovanju z vrednostnimi papirji (spremljanje in upravljanje), ● tveganje pri trgovanju z izvedenimi fin. instrumenti (spremljanje in upravljanje),
	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje spremljanja kreditnega tveganja v banki, 	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje spremljanja in uravnavanja likvidnostnega tveganja, 		<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje valutne strukture bilance banke po zneskih za pozicije v tujih valutah in pozicije v valutni klavzuli 	<ul style="list-style-type: none"> ● tveganje pri deviznem trgovanju (spremljanje in upravljanje),
	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje upravljanja kreditnega tveganja, 	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje likvidnostnega količnika 			<ul style="list-style-type: none"> ● deželno tveganje (spremljanje in upravljanje),
	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje višine velike izpostavljenosti do oseb, povezanih oseb oz. oseb v posebnem razmerju z banko, ki dosegajo oz. presegajo 10 % kapitala banke 				<ul style="list-style-type: none"> ● tveganja v plačilnem prometu (opredelitev, spremljanje in upravljanje), ● druga operativna tveganja (spremljanje)
					<ul style="list-style-type: none"> ● tveganje pri poslovanju s plač. karticami in elektronskem bančništvu (opredelitev, spremljanje in upravljanje)

Naziv banke / vrsta tveganja	Kreditno tveganje	Likvidnostno tveganje	Obrestno tveganje	Valutno tveganje	Druga tveganja
SKB d.d., Ljubljana	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje odobravanja naložb in presoje tveganj ter metodologije za ocenjevanje tveganj, 	<ul style="list-style-type: none"> ● kratka navedba spremljanja likvidnostnega tveganja in izpolnjevanja zahtev BS, 	<ul style="list-style-type: none"> ● kratka navedba upravljanja obrestnega tveganja, 	<ul style="list-style-type: none"> ● navedba izpolnjevanja predpisov BS, 	<ul style="list-style-type: none"> ● tržna tveganja (razkritje merjenja in upravljanja)
	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje višine kreditnega portfelja, navedba deleža donosnih naložb, 	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje količnikov likvidnosti 	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje aktive in pasive glede na obrestovanje in roke vezave 	<ul style="list-style-type: none"> ● razkrije izpostavljenosti aktive in pasive valutnemu tveganju v SIT, v SIT z val. klavzulo in v tuji valuti 	
	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje višine oblikovanih rezervacij in deleža le-teh glede na kreditni portfelj, ● razkritje načina oblikovanja rezervacij in rezervacij za deželna tveganja 				
Abanka Vipa d.d., Ljubljana	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje obvladovanja in upravljanja kreditnega tveganja 	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje upravljanja likvidnostnega tveganja, 	<ul style="list-style-type: none"> ● ni razkritij 	<ul style="list-style-type: none"> ● razkritje upravljanja valutnega tveganja 	<ul style="list-style-type: none"> ● deželno tveganje (razkritje upravljanja),
					<ul style="list-style-type: none"> ● tveganja pri kartičnem poslovanju (razkritje upravljanja),
					<ul style="list-style-type: none"> ● tveganja povezana s poslovanjem z vrednostnimi papirji (razkritje upravljanja in merjenja tega tveganja),
					<ul style="list-style-type: none"> ● operativna tveganja (opis sistema tehničnega varovanja, opis varnostne politike na področju IT.

Naziv banke / vrsta tveganja	Kreditno tveganje	Likvidnostno tveganje	Obrestno tveganje	Valutno tveganje	Druge tveganja
Nova Kreditna banka d.d., Maribor	<ul style="list-style-type: none"> opredelitev in upravljanje kreditnega tveganja, 	<ul style="list-style-type: none"> opredelitev in upravljanje likvidnostnega tveganja, 	<ul style="list-style-type: none"> opredelitev in upravljanje obrestnega tveganja 	<ul style="list-style-type: none"> opredelitev in upravljanje valutnega tveganja, 	<ul style="list-style-type: none"> tržna tveganja (opredelitev in upravljanje pozicijskega tveganja, prikaz potencialne izgube delniškega portfelja)
	<ul style="list-style-type: none"> razkritje višine kreditnega portfelja in zneskov razvrščenih v bonitetne skupine glede na vrsto terjatve (bilančno, zuaibilančno), 	<ul style="list-style-type: none"> razkritje gibanja in količnikov likvidnosti, 		<ul style="list-style-type: none"> razkritje neto skupne pozicije v tuji valuti ni pregled gibanja le-te po mesecih v treh valutah 	
	<ul style="list-style-type: none"> razkritje povprečnega odstotka rezervacij glede na bonitetno skupino, 	<ul style="list-style-type: none"> razkrije deleža koncentracije deponentov (kazalnik 30 največjih deponentov v izvirnih sredstvih), 			
	<ul style="list-style-type: none"> razkritje pokritosti slabih terjatev s celotnimi rezervacijami, 	<ul style="list-style-type: none"> razkritje gibanja neto likvidne aktive, 			
	<ul style="list-style-type: none"> razkritje podlage za oblikovanje rezervacij za deželna tveganja, 	<ul style="list-style-type: none"> razkritje povprečne dnevne obvezne rezerve, 			
	<ul style="list-style-type: none"> razkritje tveganju prilagojene aktive in kapitalske zahteve za pokrivanje kreditnih tveganj 	<ul style="list-style-type: none"> razkritje poslovanja na medbančnem trgu in sekundarne likvidnosti 			
NLB d.d., Ljubljana	<ul style="list-style-type: none"> opredelitev kreditnega tveganja metodologije in upravljanja s tem tveganjem, 	<ul style="list-style-type: none"> razkritje upravljanja in spremljanja likvidnostnega tveganja 	<ul style="list-style-type: none"> opredelitev merjenja obrestnega tveganja, metodologija razmikov in trajanja 	<ul style="list-style-type: none"> navedba metodologije spremljanja in upravljanja valutnega tveganja (model VAR), razkritje povprečne dnevne VAR 	<ul style="list-style-type: none"> tveganje upravljanja portfeljev vrednostnih papirjev (opredelitev in spremljanje)
	<ul style="list-style-type: none"> razkritje strukture kreditnega portfelja po bonitetnih skupinah, 				
	<ul style="list-style-type: none"> razkritje prehodne matrike tehtane z izpostavljenostmi in povprečna ocena bonitete za leta 1995-2002 				

Vir: lastna raziskava, letna poročila slovenskih bank za leto 2002

PRILOGA 7: TERMINSKI NAČRT PRIPRAVE IN RAZKRIVANJA INFORMACIJ

JANUAR	FEBRUAR	MAREC	APRIL	MAJ	JUNIJ	AVGUST	OKTOBER
zaključek knjiženj ter izdelava predhodnih rač. izkazov in predhodnih poročil za upravo banke	predlog o uporabi dobička in o uporabi bilančnega dobička uprava posreduje nadzornemu svetu	28.2. + 10 delovnih dni rok za predložitev nerevidiranih rač. izkazov Banki Slovenije	objava sklica skupščine delničarjev banke v Uradnem listu in obvestitev borze (vsaj en mesec pred zasedanjem)	predložitev obračuna davka na bilančno vsoto Banki Slovenije	30.6. skrajni rok za predložitev izkaza gibanja kapitala Banki Slovenije oz. takoj po sprejemu letnega poročila na nadzornem svetu	31.8. skrajni rok za zasedanje skupščine delničarjev banke	31.10. rok za objavo rezultatov poslovanja za prvih devet mesecev poslovnega leta na spletnih straneh borze
	proces izdelave letnega poročila banke	31.3. Skrajni rok za izdelavo revidiranega letnega poročila in rač. izkazov		zasedanje skupščine delničarjev banke	30.6. skrajni rok za objavo revidiranega letnega poročila v dnevniku in na spletnih straneh borze	31.8. rok za predložitev letnega poročila in revizorjevega mnenja na Ajpes	
	uprava predloži letno poročilo nadzornemu svetu banke (nadzorni svet ima na voljo 1 mesec, da poda informacijo o sprejetju letnega poročila)	31.3. skrajni rok za predložitev revidiranega letnega poročila nadzornemu svetu (če to ni že prej storjeno)		31.5. rok za predložitev revidiranega letnega poročila Banki Slovenije		31.8. zadnji rok za predložitev polletnih poročil o poslovanju banke Agenciji za trg vrednostnih papirjev in borzi v 8 dneh po izteku roka pa še objava povzetka polletnega poročila o poslovanju banke v dnevniku oz. na spletnih straneh borze	
	proces revizije poslovanja s strani izbrane revizijske družbe	31.3. skrajni rok za objavo nerevidiranih konsolidiranih rač. izkazov v dnevniku oz. spletnih straneh borze		31.5. rok za objavo povzetka revidiranega letnega nekonsolidiranega in konsolidiranega poročila na spletnih straneh borze			
	v 8 dneh od prejema revizijskega poročila mora uprava banke nadzornemu svetu predložiti revidirano letno poročilo	31.3. rok za predložitev podatkov iz letnega poročila za namen državne statistike na Ajpes		31.5. rok za objavo rezultatov poslovanja za prve tri mesece poslovnega leta na spletnih straneh borze			
	28.2. rok za predložitev nerevidiranih nekonsolidiranih rač. izkazov borzi	31.3. rok za predložitev rač. in davčnih izkazov na Ajpes					

Vir: Sklep o poslovnih knjigah in poslovnih poročilih bank in hranilnic (Uradni list RS, št. 24/02), Pravila borze (Uradni list RS, št. 113/02), lastna raziskava